Jaarstukken 2025

Figuur 1: Fontein op het Dorpsplein Terheijden. Foto: Gerard van Vugt.

Inhoudsopgave

INHOUDSOPGAVE **3**

INLEIDING **6**

Samenvatting 8

PROGRAMMAVERANTWOORDING **9**

1. Burger en bestuur 10
Inleiding burger en bestuur 10
1.1 Veiligheid 10
1.2 Dienstverlening en samenwerking met de inwoners 11
1.3 Levendige dorpen 11
Wat heeft programma 1 gekost? 13
Lopende kredieten programma 1 15
Af te sluiten kredieten programma 1 15
2. Openbare Ruimte 16
Inleiding openbare ruimte 16
2.1 Natuur en Groen 16
2.2 Verkeer en inrichting openbare ruimte 16
2.3 Water 18
Wat heeft programma 2 gekost? 19
Lopende kredieten programma 2 21
Af te sluiten kredieten programma 2 27
3. Ruimte, wonen, duurzaamheid en economie 28
Inleiding ruimte, wonen, duurzaamheid en economie 28
3.1 Woningbouw en ruimte 28
3.2 Duurzaamheid 30
3.3 Economie, recreatie en toerisme 33
Wat heeft programma 3 gekost? 37
Lopende kredieten programma 3 42
Af te sluiten kredieten programma 3 43
4. Sociaal Domein 44
Inleiding sociaal domein 44
4.1 Onderwijs, jeugd en gezondheid 44
4.2 Participatie en schuldenproblematiek 46
4.3 Sociale structuur, sport en zorg 47
Wat heeft programma 4 gekost? 49
Lopende kredieten programma 4 51
Af te sluiten kredieten programma 4 52
5. Algemene Dekkingsmiddelen 53

Inleiding algemene dekkingsmiddelen....53
Analyse algemene dekkingsmiddelen....54
A. Lokale heffingen....54
B. Algemene uitkeringen....54
C. Dividend....54
D. Saldo financieringsfunctie....55
E. Overige algemene dekkingsmiddelen....55
F. Onvoorzien....55
G. Vennootschapsbelasting....55
6. Overhead....56
Inleiding overhead....56
Overhead....57
Lopende kredieten overhead....60
Af te sluiten kredieten overhead....61
7. Basisset beleidsindicatoren....62

PARAGRAFEN....65

A. Weerstandvermogen en risicobeheersing....66
Inventarisatie van de risico's....66
Inventarisatie van de weerstandscapaciteit....68
B. Lokale heffingen....73
Inleiding Lokale Heffingen....73
Beleid lokale heffingen....73
Lokale lastendruk....75
Kwijtschelding....76
C. Onderhoud kapitaalgoederen....77
Inleiding Onderhoud kapitaalgoederen....77
Toelichting onderhoud kapitaalgoederen....77
D. Financiering....82
Treasuryfunctie: Taken en Beleid....82
Financieringsbeleid....82
Geldleningen en garanties....82
Kasgeldlimiet....83
Renterisiconorm....83
Schatkistbankieren....84
Treasuryresultaat....84
E. Bedrijfsvoering....86
Personeel en Organisatie....86
Informatievoorziening....86
Informatiebeveiliging en Privacy....86
Interne beheersing....87

Risicomanagement 87
Sturing op gemeenschappelijke regelingen 88
Dienstverlening 88
Inkoop & Contractmanagement 88
Juridische zaken 89
Financiën, Planning en Control 89
Communicatie 89
Toelichting op de rechtmatigheidsverantwoording 89
F. Verbonden partijen 92
Inleiding Verbonden partijen 92
Visie en beleidsvoornemens 92
Lijst verbonden partijen 92
G. Grondbeleid 98
Grondbeleid algemeen 98
Visie op het grondbeleid 98
Uitvoering grondbeleid 100
Toelichting vastgestelde actieve grondexploitaties 103
H. Wet Openbaarheid 105

JAARREKENING 2025 106

Balans per 31 december 2025 107
Overzicht van baten en lasten 109
Grondslagen van waardering en resultaatbepaling 113
Toelichting balans 117
Toelichting baten en lasten 136
Overzicht incidentele baten en lasten 137
Structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves 140
Informatie Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector 141
Exploitatiesaldo en resultaatbestemming 143
Rechtmatigheidsverantwoording 144
Overige gegevens 145
Controle verklaring 145

BIJLAGEN 146

1. Verantwoordingsinformatie specifieke uitkeringen (SISA) 147
2. Baten en lasten per taakveld 164
3. Taakvelden per programma 166

Inleiding

Voor u ligt de jaarrekening 2025 van de gemeente Drimmelen. In deze jaarrekening leggen wij verantwoording af over ons beleid en de resultaten die zijn behaald. Daarnaast geven we inzicht in onze financiële positie en de manier waarop we de middelen hebben ingezet om de ambities en afspraken uit de begroting te realiseren.

Ook in 2025 hebben wij ervaren dat de wereld om ons heen snel verandert en dat dit van invloed is op ons werk. Wij moeten taken vanuit het Rijk, vaak wettelijke taken, combineren met de lokale doelen die u als raad belangrijk vindt. Daarbij blijft het een uitdaging om de juiste balans te bewaren tussen onze ambities, de beperkte financiële middelen en de personele capaciteit van de ambtelijke organisatie en onze samenwerkingspartners. Ook in 2025 was dit een belangrijk aandachtspunt.

Dat zien we ook terug in het positieve saldo van € 8.101.000. Een deel van dit saldo ontstaat uit posten waar we als gemeente weinig invloed op hebben. Een ander deel komt doordat projecten of plannen nog niet konden worden gerealiseerd. Dit komt doordat we prioriteiten hebben moeten stellen in de uitvoering of doordat onvoorziene vertraging is ontstaan. We zien bijvoorbeeld dat een aanzienlijk deel van de lopende investeringen nog moet worden uitgevoerd. Het positieve saldo vraagt daarom om een goede duiding. Het geld is niet in alle gevallen vrij beschikbaar, maar kan later alsnog nodig zijn. Realistische ambities richting de toekomst zijn daarom van belang.

Het jaar 2025 was het laatste volledige jaar van het college 2022 tot en met 2026. Daarmee stond dit jaar vooral in het teken van uitvoering. We hebben mooie resultaten weten te boeken. In 2025 hebben we samen met inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners gewerkt aan een leefbare, duurzame en toekomstbestendige gemeente. Er is gewerkt aan versterking van wonen, leefomgeving en toekomstbestendigheid.

Er wordt volop gebouwd in verschillende woonvormen. Ook is geïnvesteerd in onderwijs zoals het IKC, schoolpleinen en verduurzaming. Daarnaast zijn stappen gezet op het gebied van verkeersveiligheid en infrastructuur. Het riool en het waterbeheer zijn op meerdere plekken vernieuwd. Tegelijkertijd wordt de openbare ruimte groener en aantrekkelijker gemaakt, met extra aandacht voor biodiversiteit, klimaatadaptatie en water.

Op het gebied van duurzaamheid en energie lopen meerdere programma's, subsidies en pilots om woningen, bedrijven en wijken te verduurzamen en energiearmoede te verminderen. Daarnaast wordt ingezet op een sterk sociaal domein. We hebben gewerkt aan jongerenparticipatie, onder andere met een Jeugd Advies Team. Ook is gestart met de inrichting van een Stevig Lokaal Team en is ingezet op preventie binnen het sociaal domein. Verder hebben we gewerkt aan toegankelijke dienstverlening, participatie in dorpen en regionale samenwerking.

Ondanks het positieve resultaat willen we uw raad meegeven behoedzaam om te gaan met de financiële positie van de gemeente. Daarvoor zijn meerdere redenen:

1. De meerjarenbegroting 2026 tot en met 2029 laat zien dat de financiële ruimte beperkt is.
2. De geopolitieke situatie blijft onzeker en kan gevolgen hebben voor onze financiën. Een recent voorbeeld is de oorlog in het Midden Oosten, die invloed kan hebben op onze economie, bijvoorbeeld via brandstofprijzen.
3. Er is nog onzekerheid over de algemene uitkering vanuit het Rijk. Naar verwachting maakt het Rijk medio 2026 bekend welke herverdeling van het gemeentefonds vanaf 2027 wordt doorgevoerd. Op het moment van schrijven van deze jaarstukken hebben wij hierover helaas nog geen concrete informatie.

Daarom stellen wij voor om het positieve saldo voor het grootste deel toe te voegen aan de algemene reserve. Daarmee versterken we onze financiële positie voor de toekomst. Ook houden we zo de mogelijkheid om, binnen de geldende afspraken, een deel van de algemene reserve in te zetten.

Voor een aantal onderwerpen stellen wij voor om een bestemmingsreserve te vormen.

We bedanken de gemeenteraad, onze medewerkers en alle betrokken inwoners en partners voor hun inzet en samenwerking in 2025. Met vertrouwen kijken we naar de toekomst van onze gemeente.

College van burgemeester en wethouders

Samenvatting

Inhoudelijk zijn in het voorwoord en in het jaar in één oogopslag te vinden wat we in de afgelopen jaren hebben kunnen realiseren. Voor een uitgebreidere toelichting verwijzen we naar de programmaverantwoording in de volgende hoofdstukken waarin per taakveld de status is opgenomen van de onderwerpen uit de begroting 2025.

Financieel
De jaarrekening over 2025 sluit met een positief resultaat van € 8.101.000. Dit resultaat is tot stand gekomen ondanks de aanhoudende financiële druk. Zoals in het voorwoord beschreven vraagt dit om blijvende aandacht en zorgvuldige monitoring om de financiële positie op lange termijn te waarborgen en de balans te bewaken tussen ambities, wettelijke taken en beschikbare capaciteit.

Financiële Begroting A1-1

Programma (x €1.000,-)	Primaire Begroting			Begroting na wijziging			Realisatie			Mutatie Jaarrekening		
	2025	2025	2025	2025	2025	2025	2025	2025	2025	2025	2025	2025
	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo
Prog. 1: Burger en Bestuur	760 V	-6.393 N	-5.633 N	765 V	-6.582 N	-5.817 N	1.241 V	-6.478 N	-5.237 N	476 V	104 V	580 V
Prog. 2: Openbare Ruimte	4.396 V	-11.727 N	-7.331 N	4.067 V	-11.972 N	-7.905 N	4.161 V	-11.263 N	-7.102 N	94 V	709 V	803 V
Prog. 3: Ruimte, Wonen & Econ.	8.337 V	-11.487 N	-3.150 N	9.010 V	-12.767 N	-3.756 N	11.996 V	-14.119 N	-2.122 N	2.986 V	-1.352 N	1.634 V
Prog. 4: Sociaal Domein	7.203 V	-36.796 N	-29.593 N	13.451 V	-44.345 N	-30.894 N	14.317 V	-43.583 N	-29.265 N	866 V	762 V	1.629 V
Subtotaal Programma's	**20.696 V**	**-66.403 N**	**-45.707 N**	**27.293 V**	**-75.666 N**	**-48.373 N**	**31.716 V**	**-75.442 N**	**-43.726 N**	**4.422 V**	**224 V**	**4.646 V**
Alg. Dekkingsmiddelen:												
Lokale heffingen	6.069 V	-505 N	5.564 V	6.069 V	-661 N	5.408 V	6.262 V	-599 N	5.663 V	193 V	62 V	255 V
Uitkeringen gemeentefonds	50.537 V	0 V	50.537 V	54.772 V	0 N	54.772 V	54.749 V	0 N	54.749 V	-23 N	0 N	-23 N
Dividend (beleggingen)	91 V	0 V	91 V	91 V	0 N	91 V	103 V	0 N	103 V	12 V	0 N	12 V
Saldo financieringsfunctie	120 V	-105 N	15 V	120 V	459 V	579 V	0 V	-50 N	-50 N	-120 N	-510 N	-629 N
Overige Alg. Dekkingsmiddelen	0 V	-313 N	-313 N	0 V	-313 N	-313 N	1.612 V	0 N	1.612 V	1.612 V	313 V	1.925 V
Subtotaal Alg. Dekkingsmiddelen	**56.817 V**	**-923 N**	**55.894 V**	**61.052 V**	**-515 N**	**60.537 V**	**62.726 V**	**-650 N**	**62.077 V**	**1.675 V**	**-135 N**	**1.540 V**
Overhead	43 V	-11.595 N	-11.552 N	43 V	-11.908 N	-11.865 N	227 V	-12.447 N	-12.220 N	184 V	-539 N	-355 N
Onvoorzien	0 V	-5 N	-5 N	0 V	-5 N	-5 N	0 V	-7 N	-7 N	0 V	-2 N	-2 N
Heffing VPB	0 V	-13 N	-13 N	0 V	110 V	110 V	0 V	96 V	96 V	0 V	-14 N	-14 N
Saldo van baten en lasten excl. mutaties reserves	**77.556 V**	**-78.939 N**	**-1.383 N**	**88.388 V**	**-87.984 N**	**404 V**	**94.669 V**	**-88.450 N**	**6.219 V**	**6.281 V**	**-466 N**	**5.815 V**
Prog. 1: Burger en Bestuur	V	V	0 V	90 V	-41 N	49 V	94 V	-41 N	53 V	4 V	0 N	4 V
Prog. 2: Openbare Ruimte	V	V	0 V	1.243 V	-370 N	873 V	996 V	-370 N	626 V	-247 N	0 N	-247 N
Prog. 3: Ruimte, Wonen & Econ.	V	V	0 V	169 V	-381 N	-212 N	295 V	-5 N	290 V	126 V	376 V	501 V
Prog. 4: Sociaal Domein	V	V	0 V	922 V	0 N	922 V	914 V	0 N	914 V	-8 N	0 N	-8 N
Overhead	V	V	0 V	0 V	0 N	0 V	0 V	0 N	0 V	0 V	0 N	0 V
Algemene dekkingsmiddelen	1.510 V	V	1.510 V	V	N	0 V	0 V	0 N	0 V	0 V	0 N	0 V
Saldo mutaties reserves	**1.510 V**	**0 V**	**1.510 V**	**2.423 V**	**-792 N**	**1.632 V**	**2.298 V**	**-416 N**	**1.882 V**	**-125 N**	**376 V**	**250 V**
Saldo van baten en lasten	**79.066 V**	**-78.939 N**	**127 V**	**90.812 V**	**-88.776 N**	**2.036 V**	**96.967 V**	**-88.866 N**	**8.101 V**	**6.156 V**	**-91 N**	**6.065 V**
Saldo incidentele baten en lasten			-90 N			-814 N	7.955	4.669	3.286 V			4.100 V
Saldo structurele baten en lasten			**217 V**			**2.850 V**			**4.815 V**			**1.965 V**

Programmaverantwoording

Het programmaplan omvat de programma's uit het coalitieakkoord "Bouwen aan een duurzaam, sociaal en veilig Drimmelen". Dat zijn:

Programma 1 - Burger en bestuur
Programma 2 - Openbare ruimte
Programma 3 - Ruimte, wonen, duurzaamheid en economie
Programma 4 - Sociaal domein

Elk programma is uitgewerkt in:

- de thema's uit het coalitieakkoord;
- per thema: Wat hebben we dit jaar bereikt? en Wat hebben we dit jaar gedaan?
- Wat heeft het dit jaar gekost?

De programma's en de doelstellingen uit het coalitieakkoord gelden voor de gehele raadsperiode. In de jaarrekening kijken we naar de resultaten in 2025.

Als gevolg van de afronding op een veelvoud van € 1.000 kunnen afrondingsverschillen ontstaan waardoor er op onderdelen geen exacte aansluiting is.

1. Burger en bestuur

Inleiding burger en bestuur

Het programma is uitgewerkt in drie thema's. De programmadoelstellingen zijn uitgewerkt in de volgende thema's en bijbehorende subdoelstellingen:

1. Veiligheid
2. Dienstverlening en samenwerking met de inwoners
3. Levendige dorpen

1.1 Veiligheid

Wat hebben we dit jaar bereikt?

Een leefbare en veilige samenleving

De gemeente staat in verbinding met de dorpen. We denken samen met inwoners over veiligheidsvraagstukken en oplossingen na. Boa's en Politie handhaven de veiligheid waar dat nodig is.

Wat hebben we dit jaar gedaan?

Controles op leegstand/vergunning verlening

In samenwerking met de taskforce RIEC is in januari 2025 een eerste controle spookbewoning uitgevoerd in de gemeente Drimmelen. Aan de hand van de tool spookbewoning is een lijst met woningen opgesteld die als spookwoning kunnen worden bestempeld. Gedurende het jaar is deze lijst door de medewerkers BRP bijgehouden en zijn er meerdere controles met ondersteuning vanuit veiligheid en bouw- en woningtoezicht uitgevoerd. Mede hierdoor hebben we meer inzicht en grip gekregen op spookbewoning. Dit zetten we voort in 2026.

Geavanceerde technieken

In het voorjaar van 2025 is de (verlengde) pilot met cameratoezicht op de carpoolplaats in Terheijden afgerond. In mei 2025 is de pilot geëvalueerd. Daarna zijn de camera's opgeslagen.

In november is een reeks van ernstige incidenten in Lage Zwaluwe getoetst aan het uitvoeringsplan cameratoezicht. Deze voldeden aan de voorwaarden voor het instellen van cameratoezicht. De camera's zijn geplaatst, gecombineerd met een samenscholingsverbod en extra toezicht vanuit gemeente en politie.

De verkeerscamera's aan de Batterij in Drimmelen hebben een positieve invloed gehad op de woonomgeving. Na de evaluatie 2025 is besloten de termijn te verlengen om de ervaren overlast verder te beperken.

Voorlichting

In 2025 is het Preventie- en Handhavingsplan alcohol en drugs vastgesteld. Kinderen en jongvolwassenen hebben op verschillende manieren informatie over diverse thema's ontvangen. In het kader van Opgroeien in een Kansrijke Omgeving (OKO) hebben we met verschillende partners gesprekken gevoerd over middelengebruik.

Verminderen overlast

We hebben een maandelijkse veiligheidsrubriek in 't Carillon als vast kanaal om inwoners te informeren op het gebied van veiligheid. Wijkboa's zijn zichtbaarder aanwezig door hun inzet vanuit het wijkgericht werken. Er is meer ruimte om preventief aanwezig te zijn en inwoners weten de boa's steeds beter te vinden zodat tijdig gehandeld kan worden.

Sociale media werden ingezet op verschillende kanalen voor de verschillende doelgroepen.

Van alle vormen van overlast was jeugdoverlast in 2025 het meest zichtbaar. In samenwerking met jongerenwerk, politie en inwoners is ingezet op het terugdringen van deze overlast. Daarbij zijn in meerdere kernen alle beschikbare middelen ingezet. Dit heeft bijgedragen aan minder overlast en aan een groter gevoel van veiligheid.

1.2 Dienstverlening en samenwerking met de inwoners

Wat hebben we dit jaar bereikt?

Investeren in de relatie met onze inwoners

In het begrotingsjaar 2025 hebben we ons voorgenomen om meer te investeren in de relatie met onze inwoners door meer de dorpen in te gaan, met onze inwoners het gesprek aan te gaan, daarmee het vertrouwen te verdienen en initiatieven meer en meer te omarmen. Het dorpsgericht werken met vaste aanspreekpunten per dorp moet daar een belangrijke rol in spelen. De energietransitie en het werken aan aardgasvrije wijken zijn bij uitstek onderwerpen die we op die manier aan moeten gaan pakken.

Wat hebben we dit jaar gedaan?

Begrijpelijk communiceren

We vinden het belangrijk dat onze communicatie belangrijk is. Begrijpelijke taal is daarom het uitgangspunt in alle uitingen van de gemeente. We besteden extra aandacht aan inwoners die moeite hebben met lezen, schrijven of digitale vaardigheden. Dit doen we met beelden, een voorleesfunctie en een lettertype dat goed leesbaar is voor mensen met dyslexie.

Onze vernieuwde website sluit beter aan op wat inwoners van ons nodig hebben. Informatie over producten en diensten is helder geschreven en de site is ingericht volgens de nieuwste richtlijnen voor toegankelijkheid.
Ook intern hebben we stappen gezet: we maakten medewerkers bewust van het belang van heldere taal.

Dienstverleningsconcept

Het dienstverleningsconcept is in november 2023 door de Raad vastgesteld. In dit concept staat hoe we diensten organiseren op basis van leidende waarden uit de visie dienstverlening en hoe we de komende jaren vorm geven aan dienstverlening. Het concept is onze leidraad in de organisatie. Het zorgt voor continue verbetering van dienstverlening die aansluit bij de behoeften van inwoners en bedrijven.

Waar staan we?

De principes uit de visie en de uitwerking in het dienstverleningsconcept zijn de richting voor doorontwikkeling. In het uitvoeringsplan staat wat we hier stap voor stap gaan doen. Elk half jaar praten we het managementteam bij over voortgang van projecten. Zo nodig sturen we dan bij. De raad wordt hierover ook periodiek geïnformeerd.

Versterken contact burgers

Nadere toelichting volgt bij de andere onderwerpen die met participatie te maken hebben.

Burgerparticipatie

Begin 2025 is een participatieadviseur begonnen. Deze adviseur ondersteunt de gemeentelijke organisatie blijvend bij participatievraagstukken. We hebben aandachtspunten opgehaald, zodat we een beter beeld krijgen bij wat helpt om participatie nog beter ingebed te krijgen. Daarnaast is gestart met het opstellen van de Participatieverordening en het opzetten van een Jeugd Advies Team.

1.3 Levendige dorpen

Wat hebben we dit jaar bereikt?

De sociale samenhang van onze dorpen moet worden versterkt

Drimmelen bestaat uit 6 levendige dorpen. De saamhorigheid en de leefbaarheid zijn goed en het organiserend vermogen van de dorpen is groot. Wij faciliteren dat door in overleg te gaan met de dorpen, door initiatieven te ondersteunen en door ervoor te zorgen dat in ieder dorp een gezellig en voor iedereen toegankelijk dorpshuis is.

Wat hebben we dit jaar gedaan?

Doorontwikkeling Dorpsgericht werken

Op basis van ervaringen vanuit de pilot Aanspreekpunten en vanuit de ervaring met participatie, zoals bij de dorpsvisies, bouwen we het gedachtengoed van dorpsgericht werken verder uit in een nieuwe aanpak.

Bij voltooid of op schema geen toelichting nodig, indien vertraagd of in gevaar graag hieronder toelichten:

Invoering participatiebeleid

Participatiebeleid is vastgesteld in 2024 en een participatieadviseur is begin 2025 gestart. De organisatie is en wordt hiermee blijvend ondersteund bij participatievraagstukken. Daarnaast is gestart met het opstellen van de Participatieverordening waarmee participatie juridisch geborgd wordt.

Visie Lage Zwaluwe

Op 27 juni 2024 is de dorpsvisie voor Lage Zwaluwe geamendeerd vastgesteld. De wijziging had betrekking op bedrijventerrein De Zwingel. In de dorpsvisie zijn onder meer twee grote opgaven benoemd, namelijk het realiseren van een centraal dorpshart en een gebiedsopgave voor het gebied tussen Amer en Flierstraat met water, groen, recreatie en verkeer. De eerste stappen voor het dorpshart zijn gezet. Met de opgave Flierstraat-Amer starten we in 2026.

Visie Wagenberg

Op 26 juni 2025 is de dorpsvisie Wagenberg geamendeerd vastgesteld. Onderdeel van de dorpsvisie is een uitvoeringsprogramma. De opgave hieruit is het maken van een bruisend dorpshart. In 2026 onderzoeken we de haalbaarheid van de geschetste visie voor het dorpshart. Bij de behandeling van de kadernota is een bedrag van € 800.000 beschikbaar gesteld om uitvoering te geven aan de dorpsvisie.

Wat heeft programma 1 gekost?

Tabel Prg. 1-1 Realisatie en begrotingsafwijkingen programma 1 (bedragen x € 1.000)

Nr.	Thema	Primaire Begroting 2025	Begroting na wijziging 2025	Realisatie 2025	Afwijkingen 2025
1.1	Veiligheid	-2.930 N	-2.951 N	-2.868 N	84 V
1.2	Dienstverlening en samenwerking met de dorpen	-3.180 N	-3.348 N	-3.365 N	-17 N
1.3	Levendige dorpen	-283 N	-283 N	-245 N	38 V
	Totaal lasten	**-6.393 N**	**-6.582 N**	**-6.478 N**	**104 V**
1.1	Veiligheid	18 V	18 V	24 V	6 V
1.2	Dienstverlening en samenwerking met de dorpen	742 V	747 V	1.217 V	470 V
1.3	Levendige dorpen	0 V	0 V	0 V	0 V
	Totaal baten	**760 V**	**765 V**	**1.241 V**	**476 V**
	Saldo van baten en lasten excl. mut. reserves	**-5.633 N**	**-5.817 N**	**-5.237 N**	**580 V**
	Saldo mutaties reserves	**47 V**	**49 V**	**53 V**	**4 V**
	Saldo van baten en lasten incl. mut. reserves	**-5.586 N**	**-5.768 N**	**-5.184 N**	**584 V**

Nr.	Thema	Begroting na wijziging 2025	Realisatie 2025	Verschil 2025
1.1	Veiligheid	-2.933 N	-2.844 N	90 V
1.2	Dienstverlening en samenwerking met de dorpen	-2.601 N	-2.148 N	453 V
1.3	Levendige dorpen	-283 N	-245 N	38 V
	Saldo van baten en lasten excl. mut. reserves	**-5.817 N**	**-5.237 N**	**580 V**

Begrotingsafwijkingen programma 1:
1.1 Veiligheid (€ 90.000 voordeel)
Veiligheidsregio (€ 47.000 voordeel)
De lasten met betrekking tot de Veiligheidsregio vallen lager uit dan begroot. Dit wordt veroorzaakt door een incidentele afrekening op de bewonersbijdrage en de intekentaken Functioneel Leeftijdsontslag (FLO) 2025 van € 24.000. Daarnaast is er voor de bluswatervoorziening een bedrag van € 21.000 begroot, deze voorziening is in 2025 nog niet in gebruik genomen, wat leidt tot een incidenteel voordeel van € 21.000. Verder zijn er nog diverse kleine verschillen die per saldo leiden tot een voordeel van € 2.000.

Openbare orde en veiligheid (€29.400 voordeel)
In 2025 was er een budget voor € 10.500 opgenomen voor drugsdumping. Er is echter geen drugsdumping aangetroffen, dit leidt tot een voordeel van € 10.500. Daarnaast waren er minder kosten voor camera's, aangezien ze er een beperkte periode hingen. En is er minder uitgegeven aan kleding en middelen van de boa's, aangezien een aantal boa's in 2024 een geheel nieuw pakket hebben gekregen bij indiensttreding. Dit leidt samen tot een voordeel van € 18.900.

Personele kosten (€ 21.000 voordeel)
Binnen het thema veiligheid zijn er diverse afwijkingen die betrekking hebben op personele kosten, deze afwijkingen hebben geleid tot een voordeel van €21.000. Voor een nadere analyse van de doorbelasting op concernniveau verwijzen wij naar de toelichting onder overhead.

Het resterende nadelige verschil van € 7.400 is toe te wijzen aan diverse kleine posten.

1.2 Dienstverlening en samenwerking met de inwoners (€ 453.000 voordeel)
Personele kosten (€ 34.000 nadeel)
Binnen het thema dienstverlening en samenwerking met de inwoners zijn diverse afwijkingen die betrekking hebben op personele kosten, deze afwijkingen hebben geleid tot een nadeel van €34.000. Voor een nadere analyse van de doorbelasting op concernniveau verwijzen wij naar de toelichting onder overhead.

Onttrekking pensioenvoorziening APPA (€ 673.000 voordeel)
De pensioenvoorziening onder de APPA is een verplichte storting die zorgt voor een eerlijke en veilige pensioenopbouw voor politieke ambtsdragers. In de begroting is uitgegaan van een verplichte storting van € 141.000. De voorziening wordt jaarlijks aangepast op basis van de actuariële onderbouwing van PROambt. Uit de meest recente berekening is gebleken dat de opgebouwde pensioenvoorziening hoger was dan nodig is voor de toekomstige pensioenverplichtingen. Onder andere door een stijging van de rekenrente. Een hogere rekenrente betekent een minder hoog spaarpotje. Dit leidde tot een vrijval van € 532.000 uit de voorziening. Voor het resultaat van de jaarrekening leidt deze mutatie tot een aanzienlijke (positieve) afwijking. Terugkijkend op de afgelopen jaren is dit een terugkerend fenomeen. Met name ook vanwege de voorgenomen pensioenwijzigingen voor politieke ambtsdragers (gaan naar verwachting vanaf 2028 onder ABP vallen) wordt voorgesteld om van dit voordeel een bedrag van 75% zijnde afgerond € 500.000 te storten in een nieuw te vormen bestemmingsreserve waarmee in de toekomst een buffer wordt gecreëerd waarmee grote toekomstige bijstellingen kunnen worden opgevangen. Uiteraard is het genoemde bedrag nog onzeker, maar in ieder geval blijft het hiermee wel beschikbaar voor risico afdekking.

Uitkering Regio West-Brabant (€ 95.000 voordeel)
Er is een uitkering ontvangen van € 95.000 uit het jaarresultaat en de saldi 2024 van de Regio West-Brabant. In de begroting was dit bedrag opgenomen aan de lastenkant, terwijl het in de realisatie een baat betreft. Hierdoor ontstaat een voordeel van € 95.000.

Begraafplaatsen (€ 153.000 nadeel)
De kosten voor begraafplaatsen vallen in 2025 hoger uit dan begroot. Door personele knelpunten zijn in de afgelopen jaren achterstanden ontstaan in de administratieve verwerking, waardoor onder andere verlengingen van grafrechten niet tijdig zijn verstuurd. Er wordt vanaf 2026 een ander referentiepunt gehanteerd voor het bepalen van de verlengingen van grafrechten.

Burgerzaken (€ 89.000 nadeel)
De kosten voor burgerzaken zijn in 2025 hoger dan begroot als gevolg van de tijdelijke inhuur van een coördinator (€ 61.000 nadelig). Tevens heeft de hoge vraag naar vervanging van reisdocumenten en

rijbewijzen uit de eerste 3 kwartalen van 2025 zich niet doorgezet in het 4e kwartaal. Hierdoor zijn de ontvangen leges lager uitgekomen dan verwacht (€ 15.000 nadelig). Tot slot is het begrote bedrag voor de Tweede Kamerverkiezingen met € 13.000 overschreden doordat verschillende kostenposten hoger uitvielen, zoals trainingen voor stembureauleden, software, communicatie en voorzieningen voor mensen met beperkingen.

Het resterende nadelige verschil van € 39.000 is toe te wijzen aan diverse kleine posten.

1.3 Dorpsgericht werken (€ 38.000 voordeel)
Vrijwilliger subsidies (€ 14.000 voordeel)
De gerealiseerde lasten voor vrijwilligerssubsidies zijn lager dan begroot. Dit komt doordat er in 2025 minder subsidieaanvragen zijn ingediend dan waarmee in de begroting rekening is gehouden. De reden hiervan is onduidelijk maar heeft wellicht te maken met enkele wijzigingen in de regeling in de afgelopen jaren. Daarnaast schommelen de subsidieaanvragen per jaar. Hierdoor is een voordeel van € 14.000 ontstaan.

Het resterende voordelige verschil van € 24.000 is toe te wijzen aan diverse kleine posten.

Lopende kredieten programma 1

Toelichting lopende kredieten (afwijking > €25.000)
Er zijn in programma 1 geen lopende kredieten.

Af te sluiten kredieten programma 1

Tabel Prg. 1-2 Af te sluiten kredieten programma 1 (bedragen x € 1)

Af te sluiten kredieten	Jaar van aanvang	Netto Raming	Totaal Inkomsten	Totaal Uitgaven	Restant krediet
Thema Dienstverlening en samenwerking met de dorpen					
Verbouwing raadzaal	2024	-430.000	0	-439.564	-9.564
Totaal thema Dienstverlening en samenwerking met de dorpen		-430.000	0	-439.564	-9.564
Totaal		**-430.000**		**-439.564**	**-9.564**

Toelichting af te sluiten kredieten (afwijking > € 25.000)
Geen toelichting benodigd.

2. Openbare Ruimte

Inleiding openbare ruimte

Het programma is uitgewerkt in drie thema's. De programmadoelstellingen zijn uitgewerkt in de volgende thema's en bijbehorende subdoelstellingen:
1. Natuur en Groen
2. Verkeer en inrichting openbare ruimte
3. Water.

Er is een duidelijke koppeling met paragraaf C. Onderhoud Kapitaalgoederen. In die paragraaf beschrijven we de maatregelen voor het in stand houden van wegen, riolering, groen, civiele kunstwerken en openbare verlichting.

2.1 Natuur en Groen

Wat hebben we dit jaar bereikt?

Meer aandacht voor biodiversiteit en liefde voor natuur door jong en oud

De staat van de natuur in Nederland verslechtert in hoog tempo. Rapport na rapport toont dat aan. Een deel van de achteruitgang heeft te maken met klimaatverandering. In Drimmelen hebben we veel mooie natuur. Het maakt ons tot de blauwgroene gemeente, met de Biesbosch als kloppend hart. Drimmelen wil betere biodiversiteit door ecologisch beheer van watergangen en bermen, meer variatie in beplanting en extensief onderhoud.
Zo kunnen jong en oud (blijven) genieten van mooie natuur. Klimaatverandering zorgt ook in Drimmelen voor hittestress. Dat verminderen we door aanleggen van natuurlijke schaduw- en koelteplekken (dorpsbosjes) in combinatie met betere biodiversiteit.

Wat hebben we dit jaar gedaan?

Plaatsen extra bomen (Hittestress)

In 2025 zijn de definitieve locaties voor de dorpsbosjes vastgesteld en zijn conceptontwerpen gemaakt. Ook is een globale kostenraming en participatieplan opgesteld. Begin 2026 vindt de participatie per dorp plaats. Na deze participatie worden de ontwerpen en locaties van de dorpsbosjes definitief vastgesteld.

Bij integrale reconstructies bekijken we specifiek per project of locatie waar aanvullende vergroening mogelijk is. We zetten daar actief in op het duurzaam behoud en indien mogelijk aanplant van extra bomen en ander groen. Voor nieuwbouwprojecten hanteren we de beleidsregel "natuurinclusief bouwen en inrichten". Binnen deze regeling zorgen we ervoor dat voldoende bomen behouden blijven en/of nieuw worden aangeplant.

Vergroten biodiversiteit

In 2026 werken we aan het versterken van de biodiversiteit op basis van het programma Duurzaamheid en het nieuwe Actieplan Biodiversiteit 2026–2027. Dit nieuwe actieplan stellen we eind 2025 op in samenwerking met onze groenpartners en op basis van de evaluatie van het vorige actieplan (2024–2025).

Bij voltooid of op schema geen toelichting nodig, indien vertraagd of in gevaar graag hieronder toelichten:

2.2 Verkeer en inrichting openbare ruimte

Wat hebben we dit jaar bereikt?

Veiliger maken van alle kernen voor alle weggebruikers

Voor leefbare dorpen verbeteren we de bereikbaarheid, bijvoorbeeld:

- Kinderen veilig naar school
- Iedereen veilig naar sportlocaties
- Auto in de buurt parkeren
- Gemakkelijk naar lokale winkels

- Openbaar vervoer (OV) blijft beschikbaar
- Is er geen OV, dan is er een alternatief
- Oplossingen waar gemengd verkeer gevaar oplevert. Bijvoorbeeld splitsen zwaar en langzaam verkeer, tegenhouden of beperken ongewenst verkeer.

Wat hebben we dit jaar gedaan?

Behouden mobiliteit

Het openbaar vervoer zorgt ervoor dat onze dorpen leefbaar en bereikbaar blijven. In 2025 is Bravoflex ingevoerd. Bravoflex is een aanvulling op het openbaar vervoer. Bravoflex is alle dagen van de week beschikbaar en brengt je naar een grotere ov- overstaphalte. Hier kun je dan verder reizen met de bus of trein. Je kunt opstappen bij alle bestaande haltes. Ook is er een aantal extra opstaphaltes gerealiseerd. We hebben actief naar onze bewoners gecommuniceerd over deze aanvullende dienst.

Fietsveiligheid Zonzeelseweg

In het najaar is er gestart met de uitvoering van het project fietsveiligheid Zonzeelseweg. Op het gedeelte tussen de Zwaluwseweg en Wagenbergsestraat realiseert de gemeente een vrijliggend fietspad. Daarnaast herstellen we het wegdek, leggen we snelheidsremmers en passeerstroken aan en zorgen we voor veilige oversteekplaatsen.

Voorafgaand aan de werkzaamheden rondden we hiervoor de noodzakelijke onderzoeken en vergunningstrajecten af. Ook doorliepen we het inkooptraject.

In het eerste kwartaal van 2026 is dit project afgerond.

Landbouwverkeer op N285

We hebben in 2025 meerdere inhoudelijke gesprekken met de provincie gevoerd over landbouwverkeer op de N285. We hebben een analyse gemaakt van onze (alternatieve) routes op basis van het provinciale beleid. Dit geeft ons voldoende aanknopingspunten om het gesprek met de provincie voort te zetten over het uitvoeren van een proef. Op 2 juni 2026 is er een raadsbrief gedeeld met de raad, met als onderwerp proef landbouwverkeer N285.

Realisatie bypass Zoutendijk

Tussen de Zoutendijk en de Horenhilsedijk legden we een rondweg aan voor zwaar verkeer, de zogenaamde bypass. Hiermee ontlasten we de kern Hooge Zwaluwe. In december werd de rondweg geopend.

Reconstructie Zeggelaan

Het project Zeggelaan is opgeleverd. De werkzaamheden aan de Zeggelaan werden in het tweede kwartaal van 2025 afgerond. In verband met het plantseizoen worden in het begin van 2026 nog bomen en planten aangeplant.

Rotonde Godfried Schalckenstraat

Op de kruising Godfried Schalckenstraat - Van den Houtstraat - Haasdijk legden we een rotonde aan. We combineerden de werkzaamheden met werk van Brabant Water en Enexis. In het tweede kwartaal is de weg weer opengesteld. In 2026 wordt het project afgerond met de aanplant van groen en de plaatsing van dynamische oversteekverlichting.

Veiligere fietsroutes

In Terheijden en Lage Zwaluwe voerden we verschillende verkeersmaatregelen uit om het voor kinderen veiliger te maken om zelfstandig naar school en sport te fietsen.
In Made en Hooge Zwaluwe voerden we een onderzoek uit, in samenwerking met kinderen, ouders, scholen en sportverenigingen. Hieruit volgde een maatregelenpakket dat we in 2026 uitvoeren.
In de hele gemeente pasten we de uitstraling van de schoolzones aan. Zo werd het woord 'SCHOOLZONE' in het wegdenk aangebracht en vervingen we het straatmeubilair. Ook werd de verlichting geoptimaliseerd.

Verminderen vrachtverkeer kernen

In onze kernen hebben we een vrachtwagenverbod, met een uitzondering voor bestemmingsverkeer. Hiermee zorgen we voor minder doorgaand vrachtverkeer in onze kernen en vergroten we de veiligheid. In de Batterij in Drimmelen handhaven we op vrachtverkeer door middel van cameratoezicht. Zoals eerder aangegeven is in 2025 ook de bypass Zoutendijk gerealiseerd zodat zwaar verkeer om de kern van Hooge Zwaluwe heen rijdt.

Visie Lage Zwaluwe (omleiding Flierstraat)

We zijn gestart met de uitvoering van het verkeerscirculatieplan Lage Zwaluwe. In de Onderstraat werd een pilot uitgevoerd om doorgaand verkeer te weren. Dit deden we na participatieavonden met omwonenden.

2.3 Water

Wat hebben we dit jaar bereikt?

Klimaatadaptatie: een water- en volksgezondheidsveilige omgeving

In het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie (DPRA) staan uitgangspunten voor het aanpassen van de leefomgeving aan de gevolgen van klimaatverandering. Adaptatie betekent niet voorkomen, maar leren omgaan met veranderende omstandigheden. We willen de gevolgen van klimaatveranderingen beperken. We ondernemen actie voor beperkte wateroverlast bij extreme regenbuien en houden rekening met droogte, hitte en hoge rivierstanden. Dit heeft bijvoorbeeld gevolgen voor woningbouw of andere ruimtelijke ontwikkelingen.

Wat hebben we dit jaar gedaan?

Dijkverzwaringen

Dijkversterking Moerdijk - Drimmelen
Van Moerdijk tot Drimmelen ligt een primaire kering die ons beschermt tegen het hoogwater van het Hollands Diep en de Amer. Deze dijk is ongeveer 17 km lang en voldoet niet meer aan de wettelijke veiligheidseisen. Brabantse Delta is met name aan het kijken hoe de dijk het beste verstevigd kan worden. De dijkversterking is onderdeel van het landelijk Hoogwaterbeschermingsprogramma. Eind 2025 is een voorkeursalternatief vastgesteld. Dit wordt verder uitgewerkt.

Het project startte in 2015 en kreeg in 2020 een bredere opzet onder de naam GEA-WAD, vanwege strengere landelijke normen. Naast dijkversterking worden nu ook systeemoplossingen onderzocht, zoals het afsluiten van riviermondingen met keermiddelen.

De aanpak bestaat uit twee sporen. In Spoor 1 wordt gekeken naar het versterken van de afgekeurde dijkvakken, met als doel opname in het landelijke Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP). In Spoor 2 wordt onderzocht of er alternatieve oplossingen mogelijk zijn die het hele watersysteem veiliger maken. Momenteel wordt de verkenning geactualiseerd.

De ingangstoets voor opname in het Hoogwaterbeschermingsprogramma loopt. Daarna start de verkenning van systeemoplossingen. Het uiteindelijke doel is een toekomstbestendige bescherming tegen overstromingen voor Geertruidenberg en omgeving.

Water

Beleidskader & strategie
In 2025 is uitvoering gegeven aan de strategische lijn uit het Water- en Rioleringsprogramma 2023-2027, gericht op een duurzaam en toekomstbestendig watersysteem, inclusief verdere voorbereiding op de Omgevingswet en afstemming binnen het regionale samenwerkingsverband WE4Climate.

Uitvoering & beheer
Regulier onderhoud, inspecties en reiniging zijn uitgevoerd volgens planning, met aanvullende maatregelen op locaties waar inspecties versnelde actie vroegen. We stemmen steeds integraal af met andere vakdisciplines zoals wegen en groen en met nutsbedrijven, om dubbel werk te voorkomen, werk met werk te maken en hinder voor weggebruikers zo beperkt mogelijk te houden.

Systeemconditie & technische realiteit

De technische staat van riolen, gemalen en drukriolering blijft overwegend voldoende, maar beperkte capaciteit en diverse calamiteiten veroorzaakten opnieuw vertraging in sommige beheerprogramma's.

Ruimtelijke ontwikkelingen
Bij ruimtelijke initiatieven is de watertoets standaard toegepast, met inzet op gescheiden afvoer, voldoende berging en klimaatadaptieve inrichting volgens het principe *vasthouden–bergen–afvoeren*.

Klimaatadaptatie
Klimaatdoelen zoals droge voeten, hittestressreductie en vergroening zijn verder ingebed in projectvoorbereiding en ontwerp. Zogeheten klimaatbuien (70 mm/u) zijn hierbij maatgevend voor zaken zoals het bepalen de diameter van de rioolbuis en de bergingscapaciteit. Ook zetten we in op infiltratie van water om de grondwaterstand te verbeteren.

Samenwerking met het waterschap
We hebben intensief afgestemd met waterschap Brabantse Delta over waterkwaliteit, overstorten en waterveiligheid. Deze samenwerking blijft noodzakelijk en waardevol voor een robuust water- en rioleringssysteem.

Wat heeft programma 2 gekost?

Tabel Prg. 2-1 Realisatie en begrotingsafwijkingen programma 2 (bedragen x € 1.000)

Nr.	Thema	Primaire Begroting 2025		Begroting na wijziging 2025		Realisatie 2025		Afwijkingen 2025	
2.1	Natuur en groen	-2.904	N	-2.920	N	-2.912	N	8	V
2.2	Verkeer en inrichting openbare ruimte	-5.889	N	-6.115	N	-5.785	N	329	V
2.3	Water	-2.934	N	-2.937	N	-2.566	N	372	V
	Totaal lasten	**-11.727**	**N**	**-11.972**	**N**	**-11.263**	**N**	**709**	**V**
2.1	Natuur en groen	5	V	5	V	20	V	14	V
2.2	Verkeer en inrichting openbare ruimte	208	V	209	V	498	V	289	V
2.3	Water	4.182	V	3.853	V	3.643	V	-210	N
	Totaal baten	**4.396**	**V**	**4.067**	**V**	**4.161**	**V**	**94**	**V**
	Saldo van baten en lasten excl. mut. reserves	**-7.331**	**N**	**-7.905**	**N**	**-7.102**	**N**	**803**	**V**
	Saldo mutaties reserves	775	**V**	873	**V**	626	**V**	-247	**N**
	Saldo van baten en lasten incl. mut. reserves	**-6.555**	**N**	**-7.032**	**N**	**-6.476**	**N**	**556**	**V**

Nr.	Thema	Begroting na wijziging 2025		Realisatie 2025		Verschil 2025	
2.1	Natuur en groen	-2.915	N	-2.892	N	23	V
2.2	Verkeer en inrichting openbare ruimte	-5.906	N	-5.287	N	619	V
2.3	Water	915	V	1.077	V	162	V
	Saldo van baten en lasten excl. mut. reserves	**-7.905**	**N**	**-7.102**	**N**	**803**	**V**

Begrotingsafwijkingen programma 2:
2.1 Natuur en groen (€ 22.000 voordeel)
Afwijking op baten €14.000 en lasten € 8.000 bestaat uit kleine verschillen en wordt derhalve niet nader toegelicht.

2.2 Afval, verkeer en inrichting openbare ruimte (€ 618.000 voordeel)
Zwerfafval (€ 216.000 voordeel, bestaande uit € 145.000 hogere baten en € 71.000 lagere lasten)
De gemeente heeft eenmalig een vergoeding gekregen van het Rijk voor de kosten van het opruimen van zwerfafval van bepaalde kunststofproducten voor eenmalig gebruik en het treffen van bewustmakingsmaatregelen in de kalenderjaren 2023 en 2024, omvang €117.000. Hier was geen rekening mee gehouden in de begroting 2025 of voorgaande jaren. Ook zijn in 2025 vergoedingen voor prullenbakken ontvangen (€27.000).
De kosten voor stort en verwerkingen van zwerfafval worden niet apart berekend, dit afval gaat bij het afval van de eigen dienst. Hier is echter geen rekening mee gehouden bij de begroting. Het begeleiden van de Zappers (vrijwillige zwerfafvalpakkers) werd voorheen gedaan door De Bries, dit hebben wij vanaf 2025 teruggenomen in eigen beheer.

Kabels en Leidingen (€ 116.000 voordeel baten)
Er is sprake van een voordeel van € 116.000 omdat er meer aanvragen zijn ontvangen van kabels- en leidingenbedrijven (o.a. Enexis, Glaspoort) dan vooraf werd ingeschat.

Onderhoud wegen & openbare verlichting (€ 116.000 voordeel)
In de paragraaf C. Onderhoud kapitaalgoederen is een tabel opgenomen met de cijfermatige afwijkingen (zie tabel Par. C-2 - onderdeel a.). De afschrijvingslasten daarentegen vallen lager uit dan begroot als gevolg van vertraagde uitvoering van investeringen en de gewijzigde systematiek waardoor pas later wordt gestart met afschrijven (€ 251.000). Daarnaast heeft invulling van vacature plaatsgevonden, waardoor lagere kosten zijn gerealiseerd voor toezichthouder bij degeneratie en MOOR werkzaamheden (€ 40.000). Daarnaast zijn er hogere lasten als gevolg van een verschuiving van uitgaven op investeringskredieten welke op basis van de activeringscriteria thuishoren in de exploitatie (€ 125.000). In verband met de stijgende elektriciteitsprijzen in 2024 was aanvullend budget opgenomen voor de elektriciteitskosten van de openbare verlichting. Uiteindelijk bleken de prijzen lager dan vooraf ingeschat, waardoor de kosten € 44.000 lager uitvallen.

Verkeersveiligheid (€ 93.000 voordeel, waarvan € 35.000 baten en € 58.000 minder lasten)
Het voordeel van de baten wordt o.a. veroorzaakt door een vergoeding voor uitgevoerde onderzoeken omtrent veiligheid onbemande spoorwegovergangen (€ 18.000). De afschrijvingslasten van veiligheidsinvesteringen vallen lager uit dan begroot als gevolg van vertraagde uitvoering van deze investeringen en de gewijzigde systematiek waardoor pas later wordt gestart met afschrijven (€ 180.000). Dit staat tegenover hogere lasten als gevolg van een verschuiving van uitgaven op investeringskredieten welke op basis van de activeringscriteria thuishoren in de exploitatie (€ 158.000).

Civiele kunstwerken (€ 54.000 voordeel)
In 2025 was de vervanging van de vissteiger in de haven van Hooge Zwaluwe opgenomen. Deze is in 2025 aanbesteed. Door de weersomstandigheden is echter pas na de aankomst van Sinterklaas in de bewuste haven begonnen met de aanleg. De werkzaamheden zijn, mede door de winter, in 2026 afgerond. Hierdoor vallen de kosten van de aanneemsom € 31.000 in 2026. Dit leidt tot een onderschrijding in 2025.

Diverse kleine verschillen per saldo (€ 24.000 voordeel).

2.3 Water (€ 162.000 voordeel)
Riolering (€ 350.000 voordeel)
Door onderbesteding en vertraagde uitvoering op de lopende kredieten en een gewijzigde afschrijvingssystematiek vallen de afschrijvingslasten € 172.000 lager uit dan begroot. Daarnaast is er een voordeel van € 114.000 van lagere rentekosten, dit betreft echter een verschuiving. Dit voordeel valt weg tegen het nadeel op algemene dekkingsmiddelen op de rente. Deze verschuiving ontstaat doordat in de aangepaste begroting de verlaging van rentelasten niet onderverdeeld is naar de programma's. Verder zijn de lasten € 64.000 lager dan geraamd doordat er minder werkzaamheden zijn uitgevoerd op het gebied van reiniging en inspectie van de riolering en straatkolken.

Drukriolering (€ 43.000 nadeel)
Voor de drukriolering ontstaat een nadeel van € 42.000. De elektriciteitskosten zijn in 2025 hoger uitgevallen dan waar rekening mee was gehouden bij de begroting (€ 13.000). Er is sprake van een

afhankelijkheid van elektriciteitsgebruik voor het functioneren van de gemalen. Bovendien was sprake van hogere onderhoudskosten omdat een factuur met betrekking tot onderhoud uit 2024 is nagekomen (€ 46.000). De besparing op afschrijvingen en rente was niet voldoende om deze nadelen op te vangen (€ 16.000 voordeel).

Baten rioolheffing (€ 77.000 nadeel)
De baten uit de rioolheffing vallen € 77.000 lager uit dan begroot, dit wordt veroorzaakt doordat sprake is van een lager aantal huishoudens dan de berekening waarop SVHW de begroting voor de rioolheffing had gebaseerd. De wijziging in baten en lasten gerelateerd aan de rioolheffing wordt gesaldeerd met de voorziening rioolheffing. Dit wordt resultaatneutraal verwerkt in de voorziening rioolheffing, € 45.000 minder onttrekking.

Daarnaast is er sprake van overige (kleine) verschillen - gezamenlijk € 68.000 nadeel.

Lopende kredieten programma 2

Thema 1

Tabel Prg. 2-2 Lopende kredieten programma 2 thema 1 (bedragen x € 1)

Lopende kredieten	Jaar van aanvang	Netto Raming	Totaal Inkomsten	Totaal Uitgaven	Restant Krediet	Projectfase	Planning afronding
Thema Natuur en Groen							
Alternatief omranding Zilverlindes Markstraat Made	2023	-40.000	0	-23.458	16.542	5. Realisatie	2026
Renovatie openbaar groen 2025	2025	-150.680	0	-5.464	145.216	4. Voorbereiding	2027
Totaal thema Natuur en Groen		-190.680	0	-28.922	161.758		
Totaal		**-190.680**	**0**	**-28.922**	**161.758**		

Alternatief omranding Zilverlindes Markstraat Made
Omranding en maken van een markeerstreep met betrekking tot parkeren is gemaakt in 2024. Het resterende krediet is ten behoeve van de nog uit te voeren gerelateerde rioolwerkzaamheden.

Renovatie openbaar groen 2025
Betreft jaarlijkse krediet voor openbaar groen reconstructies. In verband met late invulling van openstaande vacature heeft deze activiteit vertraging opgelopen. Daarnaast is € 90.000 hiervan bedoeld als bijdrage voor de dorpsbosjes, wat in 2026 verder wordt opgepakt.

Thema 2

Tabel Prg. 2-3 Lopende kredieten programma 2 thema 2 (bedragen x € 1)

Lopende kredieten	Jaar van aanvang	Netto Raming	Totaal Inkomsten	Totaal Uitgaven	Restant Krediet	Projectfase	Planning afronding
Thema Verkeer en inrichting openbare ruimte							
Aansluiting Zoutendijk / Horrenhilsedijk	2018	-4.200.000	0	-2.926.273	1.273.727	5. Realisatie	2028
Aankoop grond Zoutendijk	2018	-516.000	0	-225.428	290.572	5. Realisatie	2028
Herinrichting havenplein Terheijden	2023	-450.000	8.516	-329.231	129.285	6. Nazorg-, en overdracht	2026
Wegen / rehabilitatie 2025	2025	-299.977	0	-182.056	117.921	5. Realisatie	2026
Herstructurering De Voshil	2025	-350.000	0	-1.850	348.150	2. Definitie	2028
Centrumplan Made	2016	-2.940.000	0	-2.715.758	224.242	5. Realisatie	2027
Verkeersreconstructies extra 2023	2023	-100.000	0	0	100.000	4. Voorbereiding	2026
Aanleg sport- en schoolroutes (verkeersveiligheid)	2023	-1.160.000	39.118	-638.334	560.784	5. Realisatie	2027
Verkeersreconstructies 2024	2024	-148.100	0	0	148.100	4. Voorbereiding	2027
Aanleg rotonde Godfried-Schalkenstraat te made	2024	-750.000	176.031	-814.862	111.168	6. Nazorg-, en overdracht	2026
Verkeersreconstructies 2025	2025	-151.507	0	0	151.507	4. Voorbereiding	2027
Vervanging openbare verlichting 2024	2024	-147.363	0	-76.428	70.934	5. Realisatie	2026
Vergroten burgertevredenheid 2024	2024	-113.922	0	0	113.922	5. Realisatie	2026
Vervanging openbare verlichting 2025	2025	-150.752	0	0	150.752	4. Voorbereiding	2026
Vergroten burgertevredenheid 2025	2025	-116.542	0	-37.849	78.693	5. Realisatie	2026
Civiele werken buiten projectgeb. Romboutstr. Made	2021	-117.750	0	-64.542	53.208	5. Realisatie	2026
Laadpalen 2024	2024	-50.000	0	-0	50.000	4. Voorbereiding	2027
Laadpalen 2025	2025	-51.150	0	0	51.150	4. Voorbereiding	2027
Totaal thema Verkeer en inrichting openbare ruimte		-11.813.063	223.664	-8.012.611	4.024.116		
Totaal		**-11.813.063**	**223.664**	**-8.012.611**	**4.024.116**		

Aankoop grond Zoutendijk
De gronden zijn in het eerste kwartaal van 2025 verworven. Deze gronden zijn onderdeel van het totaalproject "Aansluiting Zoutendijk / Horenhilsedijk". In de verdeling van de totaal beschikbare middelen heeft een verschuiving plaatsgevonden tussen de twee kredieten. Dit leidt tot een onderschrijding op krediet Aankoop grond Zoutendijk en een verwacht tekort op krediet aansluiting Zoutendrijk / Horenhilsedijk ten behoeve van de spoorwegovergang. Deze verschuiving wordt in een eerstvolgend P&C document verder geconcretiseerd.

Herinrichting havenplein Terheijden (CA)
De herinrichting van het havenplein is opgeleverd en bevindt zich nu in de onderhoudsfase. In het ontwerp is de Traaise Vertelmuur opgenomen als zestig meter lange keermuur ter bescherming tegen het water.

Wegen/rehabilitatie 2025
Betreft jaarlijkse investeringskrediet ten behoeve van de wegen en rehabilitatie. In 2025 zijn hieruit werkzaamheden voor de wandelpromenade in Drimmelen betaald, net zoals het nieuwe materiaal voor de rotonde van de Godfried Schalckenstraat en de materialen voor de nieuwe schoolroutes.

Herstructurering de Voshil
In 2025 zijn de voorbereidingen getroffen om het noordelijke deel van de Voshil opnieuw in te richten ten behoeve van het woningbouwplan De Verlengde Elsakker te Wagenberg. Hierbij wordt ook de bushalte Wagenberg omgevormd tot een OV-hub.

Centrumplan Made
Centrumplan Made werkzaamheden zijn grotendeels uitgevoerd. Er is een knip gezet in het traject. Het betreft een nabijgelegen straat waar nog rioleringswerkzaamheden moeten worden uitgevoerd. Hierbij houden we rekening met de afstemming vanwege de bouwwerkzaamheden die momenteel nog plaatsvinden. Deze werkzaamheden worden waar mogelijk met andere projecten uitgevoerd.

Verkeersreconstructies 2023 / Verkeersreconstructies 2024 Verkeersreconstructies 2025
Er heeft een correctie plaatsgevonden op deze kredieten om te voldoen aan de financiële verordening en de activeringscriteria uit het besluit begroting en verantwoording. Hierdoor heeft een verschuiving plaatsgevonden van investeringen naar uitgaven in de exploitatie (idem bij vergroten burgertevredenheid).

Aanleg sport- en schoolroutes (verkeersveiligheid) CA 2023
In Terheijden en Lage Zwaluwe voerden we verschillende verkeersmaatregelen uit om het voor kinderen veiliger te maken om zelfstandig naar school en sport te fietsen.
In Made en Hooge Zwaluwe voerden we een onderzoek uit, in samenwerking met kinderen, ouders, scholen en sportverenigingen. Hieruit volgde een maatregelenpakket die we in 2026 uitvoeren.
In de hele gemeente pasten we de uitstraling van de schoolzones aan. Zo werd het woord 'SCHOOLZONE' in het wegdek aangebracht en vervingen we het straatmeubilair. Ook werd de verlichting geoptimaliseerd.

Aanleg rotonde Godfried-Schalkenstraat te Made
In 2025 is de rotonde aangelegd. Resterende werkzaamheden betreffen het nog aan te planten groen en het plaatsen van lichtmasten. De verwachting is dat project in 2026 afgerond wordt. Het nadeel van de extra uitgaven ten opzichte van het geraamde krediet, vallen weg tegen de niet geraamde baten uit de specifieke uitkering van stimulering verkeersveiligheidsmaatregelen.

Vervanging openbare verlicht. 2024
We stelden een vervangingsplan voor openbare verlichting op. De opdrachten zijn opengesteld eind 2025. Verwachting dat uitvoering en afronding in 2026 plaatsvindt.

Vergroten burgertevredenheid 2022/ Vergroten burgertevredenheid 2023 / Vergroten burgertevredenheid 2024 / Vergroten burgertevredenheid 2025
Met de middelen voor burgertevredenheid hebben we diverse extra werkzaamheden kunnen doen op verschillende plekken, waaronder de Stationsweg, Het Fort Drimmelen en het voetpad Herengracht in Drimmelen. Hiervoor gebruikten we meldingen van bewoners. Denk hierbij aan extra onderhoud aan bestrating, verkeersmaatregelen, straatmeubilair en bebording.
Daarnaast heeft een correctie plaatsgevonden op deze kredieten om te voldoen aan de financiële verordening en de activeringscriteria uit het besluit, begroting en verantwoording. Hierdoor heeft een verschuiving plaatsgevonden van investeringen naar uitgaven in de exploitatie (idem bij verkeersreconstructiekredieten).

Civiele werken buiten projectgebied Romboutsstraat Made
De herinrichting van het parkje naast het nieuwe appartementencomplex op de hoek Van Gilslaan – Romboutsstraat is begin 2026 gepland, kort voor de oplevering van IKC Stuifhoek.

Laadpalen 2024 (CA)
We zorgen voor een dekkend laadnetwerk (nu en in de toekomst) voor auto's. Dit doen we samen met 78 gemeenten, Vattenfall en Enexis (concessie). We zijn aan de slag met het realiseren van fietslaadpunten op strategische locaties, zoals bushalte, horecaondernemers, zwembaden, sportaccommodaties, buurthuizen en sportvelden.

Thema 3

Tabel Prg. 2-4 Lopende kredieten programma 2 thema 3 (bedragen x € 1)

Lopende kredieten	Jaar van aanvang	Netto Raming	Totaal Inkomsten	Totaal Uitgaven	Restant Krediet	Projectfase	Planning afronding
Thema Water							
Baggeren stedelijk water	2014	-681.000	0	-483.621	197.379	5. Realisatie	2026
Maatregelen kern Made uitvoering: vervanging (Nachegaalstraat)	2021	-1.147.200	126.982	-1.352.127	-77.945	5. Realisatie	2026
Maatregelen kern Terheijden: voorbereiding (Molenstraat)	2021	-1.450.000	0	-117.240	1.332.760	4. Voorbereiding	2027
Maatregelen kern Made (Schoolstraat en Dreef)	2023	-788.200	0	0	788.200	4. Voorbereiding	2028
Maatregelen kern Made (de Gijster)	2023	-727.000	0	-826.862	-99.862	4. Voorbereiding	2028
Maatregelen kern Made (Meidoornlaan / Hoefkensstraat)	2023	-1.422.808	0	-1.396.189	26.619	6. Nazorg-, en overdracht	2026
Maatregelen kern Wagenbert (Gomarusstraat eo)	2023	-828.400	0	-751.728	76.672	6. Nazorg-, en overdracht	2026
Vervanging rioolontstopper	2024	-70.000	0	0	70.000	6. Nazorg-, en overdracht	2026
Maatregelen kern Terheijden	2024	-98.560	0	-715	97.845	4. Voorbereiding	2026
Maatregelen Made hoog: voorbereiding	2024	-50.000	0	-2.495	47.505	4. Voorbereiding	2028
Maatregelen kern Made (Schoolstraat en Dreef)	2024	-394.100	0	0	394.100	5. Realisatie	2028
Maatregelen kern Made: uitvoering (Fresia- / Geraniumstraat e.o.)	2024	-1.372.650	0	-13.827	1.358.823	4. Voorbereiding	2028
Maatregelen kern Made: uitvoering (Fresia- / Geraniumstraat e.o.)	2025	-1.301.921	0	0	1.301.921	4. Voorbereiding	2028
Maatregelen Made hoog: uitvoering fase 1	2025	-1.126.873	0	0	1.126.873	4. Voorbereiding	2028
Maatregelen kern Made (Schoolstraat en Dreef)	2025	-403.164	0	0	403.164	5. Realisatie	2028
Realiseren overstort Vierendeelstr. Incl. toevoerleid. Door Pr.Polderst.	2025	-439.890	0	0	439.890	4. Voorbereiding	2028
Civiele kunstwerken - Vervanging damwand haven Drimmelen	2025	-200.000	0	0	200.000	5. Realisatie	2027
Rioolvervanging Burg. Van Campenhoutstraat / Boerenhoekstraat	2018	-1.884.000	14.375	-1.017.877	880.498	5. Realisatie	2027
Rioolvervanging Kerkstraat Made	2018	-608.464	0	-113.115	495.349	5. Realisatie	2027
Maatregelen kern Made: voorbereiding stationstraat	2020	-100.000	0	-37.939	62.061	5. Realisatie	2027
Vervanging drukriolering (mechanisch/elektrisch)	2023	-275.000	0	-180.918	94.082	5. Realisatie	2026
Maatreg kern Made uitstroomleiding (Kievitstr./Acaciastr.) i.c.m. Nachtegaalstr.	2020	-319.560	0	-159.073	160.487	5. Realisatie	2026
Totaal thema Water		-15.688.791	141.357	-6.453.725	9.376.422		
Totaal		**-15.688.791**	**141.357**	**-6.453.725**	**9.376.422**		

Baggeren stedelijk water
Eind 2024 is het gedeelte Terheijden voorbereid. Wederom betrof het de B-watergangen binnen de bebouwde kom. Begin 2025 heeft de aannemer de werkzaamheden conform het bestek uitgevoerd.

Rioolvervanging Burg. van Campenhoutstraat / Boerenhoekstraat
Het project voor het gedeelte Burgemeester van Campenhoutstraat en de Boerenhoekstraat is afgerond. We gebruiken, zoals in de vorige bestuursperiode besloten, het restant krediet voor het vergroten van de riolering in de Prinsenpolderstraat tussen de Burgemeester van Campenhoutstraat en de Vierendeelseweg. Dit is inclusief het aanpassen van de overstort in de Vierendeelseweg (Ambities Klimaatadaptatie). We willen dit deel van het project in 2026 voorbereiden en aansluitend uitvoeren.

Inkomsten zijn geraamd en onderdeel van het netto krediet.

Maatregelen kern Made uitvoering: vervanging (Nachtegaalstraat)
Het project is gereed. Vanwege het vele slechte weer in de afgelopen periode liep het project vertraging op. De vele regen zorgde voor een hoge grondwaterstand. Daardoor waren extra maatregelen nodig om droog te kunnen werken. Dit heeft geleid tot extra kosten.

Maatregelen kern L.Zw.: uitvoering: vervanging (Griendwerkerstraat)
Het project is bijna gereed. Vanwege het vele slechte weer in de afgelopen periode liep het project vertraging op. Door de vele regen was de grondwaterstand erg hoog. Om droog te werken maakten we extra kosten. Het budget was toereikend. Het waterschap bekijkt of er nog extra berging nodig is. Indien deze noodzakelijk is, moet het krediet worden opgehoogd.

Maatregelen kern Thd: voorbereiding (Molenstraat)
Het project is in voorbereiding. Het bovengrondse ontwerp is gereed. Ondergronds nog niet. Het verlengen van de persleiding van het waterschap en vervanging van de kabels en leidingen inclusief netverzwaring moet nog geregeld worden. Dit willen we gelijk meenemen in het project. Het TEC (Terheijdens Energie Collectief) gaat geen warmtenet aanleggen. We wachten nog op de afwaardering van de Molenstraat als dijklichaam. De verwachting is dat we begin 2027 kunnen starten. De nutsbedrijven zijn reeds met hun werkzaamheden gestart.

Maatregelen kern Made (Schoolstraat,Dreef): verv.
Het functionele ontwerp voor de riolering is gereed. De besteksvoorbereiding is opgestart. De nutsbedrijven zijn met hun werkzaamheden gestart.

Mt.kern Md voorber(Fresia- Ger.str)23/00
Het functionele ontwerp voor de riolering is gereed. De besteksvoorbereiding zal in de loop van 2026 worden opgestart.

Maatregelen kern Made (de Gijster)
Het project is gereed en zit in de onderhoudsperiode.

Maatregelen kern Made (Meidoornln Hoefkensstr)
Het project is gereed en zit in de onderhoudsperiode.

Maatregelen kern Wagenberg (Gomarusstraat eo)
Het project is gereed en zit in de onderhoudsperiode.

Vervanging rioolontstopper 24/00
De afspraak met het inkoopbureau is gemaakt om het Plan van Eisen (PvE) op te stellen en dan de aanbesteding te doen.

Maatregelen kern Terheijden 24/00
Het laatste aan te pakken deel van de kern Terheijden is deelproject “maatregelen kern THD: voorbereiding (Molenstraat) (zie toelichting Maatregelen kern Thd: voorbereiding (Molenstraat)).

Maatregelen Made hoog: voorbereid. 24/00
Het functionele ontwerp voor de riolering is gereed. De besteksvoorbereiding is opgestart. Uitvoering zal begin 2027 starten.

Mtrgl.kern Ma(Schoolstr/Dreef)VerF1 24/00
Het functionele ontwerp voor de riolering is gereed. De besteksvoorbereiding is opgestart. De nutsbedrijven zijn met hun werkzaamheden gestart (onderdeel van Maatregelen kern Made (Schoolstraat,Dreef): verv.).

Mtrgl Made:uitv(Fres/Gerstr)vervF1 24/00
Het functionele ontwerp voor de riolering is gereed. De besteksvoorbereiding zal in de loop van 2026 worden opgestart (onderdeel van Mt.kern Md voorber(Fresia- Ger.str)23/00).

Rioolvervanging Kerkstraat Made
Het functionele ontwerp voor de riolering is gereed. De besteksvoorbereiding is opgestart. Uitvoering zal begin 2027 starten.

Maatregelen kern Made: voorbereiding Stationsstraat
Het functionele ontwerp voor de riolering is gereed. De besteksvoorbereiding is opgestart. Uitvoering zal begin 2027 starten.

Maatregelen gebied Oude haven Drimmelen
Het werk nadert de voltooiing. Dit jaar zal dit project worden afgerond door het aanbrengen van een overstortconstructie die uitmondt op de Amer.

Maatregelen kern Made: uitstroomleiding (Kievitstr./Acaciastr.) i.c.m. Nachtegaalstr.
Conform de strategische rioolplanning passen we 2 overstorten aan. Kievitstraat leverden we in 2023 op. Voor de aanleg van de Acaciastraat is het noodzakelijk dat Brabant Water een transportleiding verlegt. Door de omvang van deze leiding heeft dit een grote impact op de watervoorziening in Made. De werkzaamheden van Brabant water worden medio 2026 afgerond.

Vervanging drukriolering (mechanisch/elektrisch)
Het werk is afgerond. Conform het bestek heeft de aannemer de werkzaamheden uitgevoerd en in april afgerond.

Vervanging keerwanden Stationsstraat
De vervanging van de damwand is in 2024 gestart en afgerond in 2025. De werkzaamheden zijn naar tevredenheid uitgevoerd.

Thema 4

Tabel Prg. 2-5 Lopende kredieten programma 2 Tractie en gereedschappen (bedragen x € 1)

Lopende kredieten	Jaar van aanvang	Netto Raming	Totaal Inkomsten	Totaal Uitgaven	Restant Krediet	Projectfase	Planning afronding
Tractie en gereedschappen							
Bus met laadkraan (3 stuks)	2024	-200244	0	0	200.244	4. Voorbereiding	2026
Veegmachine	2025	-250025	0	0	250.025	5. Realisatie	2026
Zwerfvuilwagen (2 stuks)	2025	-97185	0	0	97.185	5. Realisatie	2026
Totaal Tractie en gereedschappen		-547454	0	0	547.454		
Totaal		**-547454**	**0**	**0**	**547.454**		

Bus met laadkraan (3 stuks) 24/00
Loopt door in 2026, aanbesteding is inmiddels gepubliceerd.

Bestelauto (2x)
De twee bestelauto's zijn afgeleverd in het 4e kwartaal 2024, derhalve wordt het krediet afgesloten per eind 2025.

Veegmachine
Loopt door in 2026, aanbesteding is inmiddels gepubliceerd.

Zwerfvuilwagen (2 stuks)
Investering is gegund en verwachting dat levering plaatsvindt rond week 20 in 2026.

Af te sluiten kredieten programma 2

Tabel Prg. 2-3 Af te sluiten kredieten programma 2 (bedragen x € 1)

Af te sluiten kredieten	Jaar van aanvang	Netto Raming	Totaal Inkomsten	Totaal Uitgaven	Restant Krediet
Thema Verkeer en inrichting openbare ruimte					
Fietsveilig maken Zonzeelseweg	2024	-450.000	0	-450.000	0
Vergroten burgertevredenheid 2022	2022	-90.000	0	-90.000	0
Vergroten burgertevredenheid 2023	2023	-90.000	0	-97.255	-7.255
Verkeersveilig Zeggelaan (minimale variant)	2020	-935.000	121.599	-1.015.172	41.427
Totaal thema Verkeer en inrichting openbare ruimte		-1.565.000	121.599	-1.652.427	34.172
Thema Water					
Vervanging keerwanden Stationstraat	2024	-75.000	0	-86.009	-11.009
Maatregelen kern Lage Zwaluwe: uitvoering: vervanging (Griendwerkerstraat)	2021	-1.462.500	0	-1.458.630	3.870
Renovatie riolering n.a.v. inspectie 2024	2025	-330.000	0	-391.787	-61.787
Riolering - plein haven Terheijden	2025	-100.000	0	-42.506	57.494
Maatregelen gebied Oude haven Drimmelen	2020	-100.000	0	-86.708	13.292
Totaal thema Water		-2.067.500	0	-2.065.640	1.860
Tractie en gereedschappen					
Bestelauto	2021	-47.226	0	-41.668	5.558
Bestelauto	2022	-47.226	0	-44.103	3.123
Totaal Tractie en gereedschappen		-94.452	0	-85.771	8.681
Totaal		**-3.726.952**	**121.599**	**-3.803.838**	**44.713**

Toelichting af te sluiten kredieten (afwijking > € 25.000):

Verkeersveilig Zeggelaan

Sprake van een overschrijding van de uitgaven. Er is € 1.015.000 uitgegeven, terwijl er € 935.000 was geraamd. Deze hogere uitgaven worden echter gecompenseerd door niet begrootte baten, welke voortkomen uit de bijdrageregeling regionale mobiliteitsprogramma's Noord-Brabant. Wanneer de uitgaven en inkomsten gesaldeerd worden, leidt dit tot lagere kapitaallasten als vooraf was begroot.

Renovatie riolering n.a.v. inspectie 2024

In dit krediet zijn alle calamiteiten en spoedreparaties opgenomen van 2025. Dit betreft zoals in de voorjaarsnota opgenomen het verhelpen van verzakkingen en lekkages, op locatie de Bergen, Lageweg en Pastoor van Hooijdonklaan. Daarnaast was sprake van calamiteiten voor renovatie van de Munnikenhof, Wagenbergsestraat en een nieuw drukriool op de Steelhovensweg. Dit heeft geleid tot meer uitgaven dan begroot in de voorjaarsnota.

Riolering - plein haven Terheijden

Was onderdeel van werk voor werk bij de herinrichting van het havenplein Terheijden, waar een stuk hemelwaterriolering is bijgelegd voor afkoppeling. Er was abusievelijk tevens ruimte opgenomen voor deze kosten in het krediet van de herinrichting havenplein, hierdoor is sprake van een onderschrijding op krediet riolering - plein haven Terheijden.

3. Ruimte, wonen, duurzaamheid en economie

Inleiding ruimte, wonen, duurzaamheid en economie

Het programma is uitgewerkt in drie thema's. De programmadoelstellingen zijn uitgewerkt in de volgende thema's en bijbehorende subdoelstellingen:

1. Woningbouw en ruimte
2. Duurzaamheid
3. Economie, recreatie en toerisme.

3.1 Woningbouw en ruimte

Wat hebben we dit jaar bereikt?

Voldoende woningen bouwen in alle kernen en alle prijsklassen

Voor de leefbaarheid van de dorpen is het belangrijk dat we genoeg woningen bouwen. Bouwen, bouwen, bouwen is het motto van de komende jaren. Bouwen voor ouderen, voor een fijn huis waar ze vitaal oud worden. Bouwen voor jongeren, om uit te vliegen in hun eigen woonplaats. Ons doel is doorstroming op de woningmarkt en woningen voor ieders portemonnee. Deze woningen bouwen we volgens de Drimmelense Norm: energieneutraal, natuurinclusief, rekening houdend met het klimaat.

Scherpe keuzes op ruimtelijk gebied
We zijn trots op ons buitengebied en willen dit nog beter maken. Grote ruimtelijke opgaven zoals energietransitie vragen scherpere keuzes. Dit vraagt ook aanscherping van ons beleid. De omgevingsvisie geeft inwoners en ondernemers ruimte voor eigen initiatieven en gezamenlijke projecten voor hun dorp en buitengebied. Tegelijkertijd verwacht de provincie dat wij duidelijk aangeven welke ontwikkelingen wij willen op grote lijnen en in welk gebied. De uitgangspunten van de raad in de omgevingsvisie en toekomstvisie zijn onze leidraad.

Subdoelen:

- De bouw van nieuwe woningen versnellen van 100 naar 200 woningen per jaar, met nadruk op 2022-2026.
- Voldoende betaalbare woningen bouwen en houden, aansluitend bij de Woondeal.
- Nieuwe plannen liggen in een groene omgeving en zijn duurzaam, natuurinclusief en energieneutraal.
- Actualiseren ruimtelijk beleid voor meer helderheid.

Wat hebben we dit jaar gedaan?

Actualiseren Omgevingsvisie

Onze Omgevingsvisie moet worden geactualiseerd. Goede onderdelen behouden we, andere onderdelen scherpen we aan. Om te bepalen welke onderdelen aanscherping nodig hebben, is er geëvalueerd. Deze evaluatie is uitgevoerd en is in november 2025 vastgesteld door de raad.

Bouw 100 duurzaam verplaatsbare woningen

De realisatie van de 100 duurzame verplaatsbare woningen (flexwoningen) heeft meer tijd gevraagd dan aanvankelijk voorzien. De eerste 18 flexwoningen aan de Markstraat te Terheijden worden inmiddels tot tevredenheid bewoond. De tweede 21 flexwoningen aan de Ligne te Made worden in de eerste helft van 2026 opgeleverd. Voor de resterende 61 woningen is in mei 2025 een aanbestedingsprocedure gestart waarbij een contractpartij de woningen uiterlijk juni 2026 gerealiseerd moest hebben. Helaas is die partij failliet gegaan en gaan we nu opnieuw kijken hoe we deze woningen kunnen realiseren.

Bouw 800 woningen

In 2022 heeft de raad unaniem uitgesproken 200 woningen per jaar te willen gaan bouwen gezien de krapte op de woningmarkt. We zien dat het proces om van plan tot daadwerkelijke bouw en oplevering van woningen te komen in de huidige tijd enkele jaren duurt. Mede door juridische procedures komen projecten helaas soms minder snel tot uitvoering dan gewenst. Hierdoor schuift het opleveringsjaar op. Denk bijvoorbeeld aan het bestemmingsplan de Verlengde Elsakker dat ruim drie jaar op de plank

heeft liggen wachten tot behandeling bij de Raad van State. Het zwaartepunt van de opleveringen van de woningen uit de plannen die gemaakt zijn in de periode 2022-2026 ligt dan ook in 2026, 2027 en 2028.

Herstructurering en transformatie

We willen onze schaarse ruimte optimaal benutten en stimuleren deze initiatieven. Een voorbeeld is transformatie van de oude Billundwinkel in Wagenberg tot woningen. Een ander voorbeeld is de ontwikkeling van de gebiedsvisie rond de Wijngaerd samen met Woonvizier. Deze is in concept klaar.

Herzien beleid huisvesting arbeidsmigranten

Mede naar aanleiding van het rapport van de Rekenkamer is het beleid rond huisvesting van arbeidsmigranten herzien. Uw raad heeft het beleid op 28 mei 2025 vastgesteld. Het beleid is vervolgens ook vertaald in een beleidsregel, die het college in september 2025 heeft vastgesteld en gepubliceerd.

Bij het beleidsplan hoort ook een uitvoeringsprogramma. Om uitvoering aan de acties te kunnen geven, zijn na vaststelling van het beleid bij de kadernota aanvullende middelen beschikbaar gesteld. Dit budget is gebruikt om in 2025 de voorbereidingen te treffen en inhuur aan te trekken voor het uitvoeren van meer integrale, periodieke controles en het verrichten van de benodigde onderzoeken. Ook is de uitvoerings- en handhavingsstrategie van de gemeente aangepast en vastgesteld. Hierbij is ook een sanctieladder opgesteld, een plan waarin staat welke maatregelen de gemeente neemt bij herhaalde overtredingen, oplopend van een waarschuwing naar strengere handhavingsmaatregelen.

Huisvesting aandachtsgroepen

Asielzoekers - de taakstelling vanuit de Spreidingswet is voor de helft gehaald. Het aantal van 75 asielzoekers heeft onderdak in de asielopvang in de Brieltjenspolder in Made. De evaluatie aan het einde van de eerste periode van het huurcontract leidde tot verlenging van dit contract.
De uitvoeringsrichtlijnen en nieuwe bekostigingsrichtlijnen voor gemeentelijke opvanglocaties hebben geleid tot het opschorten van de zoektocht naar een tweede opvanglocatie voor asielzoekers.

Vluchtelingen uit Oekraïne - naast de bestaande locatie zijn er twee nieuwe locaties geopend aan de Zeggelaan in Terheijden. Deze panden worden gehuurd van Sovak en bieden onderdak aan 32 vluchtelingen. In combinatie met de bestaande locatie voldoen we hiermee ruimschoots aan de afspraken die zijn gemaakt binnen de Baronie.

Statushouders – de reguliere taakstelling voor de tweede helft van 2025 is behaald. De achterstand die er al was, is niet ingelopen. Extra inspanningen, de maatregelen van het Rijk om de uitstroom van statushouders te bevorderen zoals de HAR+ regeling, hebben geleid tot een inhaalslag maar hebben niet geleid tot het voltooien van de volledige taakstelling.

Met middelen voor voor- en vroegschoolse educatie ondersteunen we scholen bij het vroegschoolse aanbod. Zo kunnen kinderen die extra taalondersteuning nodig hebben, ook na de voorschoolse periode intensiever taalonderwijs krijgen op de basisschool.

Opstellen omgevingsplan

Elke gemeente is vanuit de Omgevingswet verplicht om vóór 2032 een gemeentebreed omgevingsplan op te stellen. Samen met diverse andere Brabantse gemeenten en de provincie bundelen we in SPRONG expertise en capaciteit om planologische procedures te versnellen en zo sneller het omgevingsplan gereed te maken. Wij streven ernaar om het basisomgevingsplan ruim vóór de uiterlijke termijn van 2032 gereed te hebben. We merken echter wel dat onze ambitie om in 2027 al klaar te zijn, veel te ambitieus is. Dit blijkt uit de aanbesteding van dit najaar, waarop we geen enkele inschrijving hebben ontvangen. We zijn nu met partijen in gesprek om alsnog tot een realistische opdracht te komen. Het jaar 2026 zal grotendeels in het teken staan van het bouwen aan ons omgevingsplan.

Ruimte voor ruimte

Uw raad heeft op 28 mei 2025 op voorstel van het college besloten het gemeentelijk Ruimte voor Ruimte beleid van 2019 in te trekken, omdat dit beleid niet meer aansluit bij de nieuwe provinciale beleidsuitgangspunten van Ruimte voor Ruimte.

Het afwegen van nieuw Ruimte voor Ruimte beleid moet integraal en in samenhang met andere thema's gebeuren. In het raadsvoorstel voor Ruimte voor Ruimte is dat nog nader toegelicht. Het integraal afwegen gebeurt met de update van de omgevingsvisie. Wij komen hierop terug bij uw raad wanneer het voorstel voor de actualisatie van de omgevingsvisie wordt voorgelegd.

Volkshuisvestelijk programma

De woningnood vraagt om de nodige oplossingen en het huidige Programma Wonen 2030 'Drimmelen groeit' is ingehaald door de tijd. Daarom stellen wij een Volkshuisvestelijk Programma op, waarin we niet alleen de woningbouwprogrammering borgen, maar ook de betaalbaarheid van woningen, de geschiktheid van woningen voor ouderen, de woonzorgvisie, het huisvesten van urgente aandachtsgroepen en hoe we onze (toekomstige) inwoners voldoende kans bieden op een woning.

Door beperkt beschikbare ambtelijke capaciteit is het project pas in de tweede helft van 2025 opgestart. In 2025 is het projectplan vastgesteld en is er een aanbestedingsprocedure doorlopen waarmee een geschikt onderzoeksbureau is gevonden voor het uitvoeren van een woningbehoefteonderzoek. De inhoudelijke werkzaamheden volgen in 2026.

Brabants Programma Landelijk Gebied

Het Brabants Programma Landelijk Gebied (BPLG) bestaat niet meer in de huidige vorm. Vanuit de provincie wordt er nu gewerkt aan een Aanpak Landelijk gebied. De provincie stemt de Aanpak Landelijk Gebied af met het rijksbeleid, maar ook met het gemeentelijk beleid op regioniveau (SRBT/ Baronie en RWB). De vertaling naar gemeentelijk niveau gebeurt via een update van onze omgevingsvisie of het omgevingsplan.

Afgelopen jaar hebben we afstemming gezocht met de agrarische sector over spuitzones in relatie tot gevoelige bestemmingen. Ook rondom het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen zijn gesprekken tussen provincie en gemeente opgestart.

Verder hebben we ook een eerste overleg gehad over de toekomst van geitenhouderijen in relatie tot gevoelige bestemmingen: het Rijk is daar eerst voor aan zet voor een afstandscriterium.

3.2 Duurzaamheid

Wat hebben we dit jaar bereikt?

Duurzaamheid, minder afval en nieuwe energie

We willen onze blauwgroene gemeente klaarmaken voor een schone en duurzame toekomst. Daarom zetten we grote stappen met de duurzame big five: energietransitie, duurzaam ondernemen & circulariteit, klimaatadaptatie, natuur & biodiversiteit en duurzame mobiliteit. We werken onder andere aan circulariteit, minder huishoudelijk restafval, meer biodiversiteit en minder, schonere en zuinigere verplaatsingen (mobiliteit). Dat gaat ook over veel direct zichtbare dingen, zoals proactief opzetten van een laadpalenstructuur voor fiets en auto, dorpsbosjes aanleggen en gemeentelijke gebouwen verduurzamen.

In de toekomst willen we duurzame energievoorziening, onafhankelijk zijn van fossiele brandstoffen en onze eigen keuzes maken. Uitgangspunt is: iedereen kan meedoen. Betaalbare, betrouwbare en duurzame energie voor alle inwoners! We maken impact met het Energieprogramma, in vijf thema's en maatregelen. Het beschrijft hoe we kijken naar duurzame energie. Wat is nodig voor een succesvolle lokale energietransitie?

Wat hebben we dit jaar gedaan?

Bedrijven en tuinbouw

In 2025 zijn verschillende acties ondernomen binnen de drie speerpunten - onderzoek en beleid, innovatie en techniek én samenwerking. Zo dragen we bij aan de ambities voor het verduurzamen van bedrijven binnen de gemeente. Zo is een start gemaakt met de uitvoering van de SPUK-regeling 'Bedrijfsmatig Vastgoed'. Hiermee willen we de samenwerking en verduurzaming op drie bedrijventerreinen (Brieltjenspolder, Thijssenweg en de Zwingel) versterken.

Daarnaast is in 2025 een startnotitie bedrijven opgesteld om concrete acties voor de aankomende jaren te noteren om bij te dragen aan de doelstelling voor het verduurzamen van de bedrijven binnen de gemeente. Voor het Tuinbouwgebied Plukmade zijn de vergunningprocedures voor fase 1

opgestart en afgerond om te komen tot een aardwarmteproject. De laatste vergunning van het ministerie dient nog te worden verleend voordat men daadwerkelijk kan gaan boren. Men verwacht deze medio 2026.

Verder is in 2025 een start gemaakt met het opstellen en uitvoeren van een behoefteonderzoek MKB om meer zicht te krijgen in de knelpunten voor ondernemers om te verduurzamen en om te kijken waar koppelkansen liggen vanuit de gemeente om hierbij te helpen.
Ook hebben bedrijven te maken met wetgeving en verschillende verplichtingen om energie te besparen en verbruik te verduurzamen, zoals de energiebespaarplicht, informatieplicht en onderzoeksplicht. De omgevingsdienst Midden- en West-Brabant (OMWB) controleert namens de gemeente of bedrijven deze verplichtingen naleven. De Omgevingsdienst denkt ook actief mee om bedrijven te helpen bij duurzame bedrijfsvoering.

Elektriciteit

Duurzame opwek van elektriciteit is cruciaal voor de vermindering van CO_2 -uitstoot en daarmee voor versnelling van de energietransitie. Denk hierbij aan zonnepanelen op daken van woningen en bedrijven, maar ook aan zon- en windenergie op land. Met deze hernieuwbare energiebronnen zetten we als gemeente grote stappen naar een duurzame en betrouwbare energievoorziening voor inwoners en ondernemers. De doelen uit het Klimaatakkoord en de Regionale Energiestrategie West-Brabant (RES WB) zijn daarbij leidend.

Hoewel zonnepanelen in de toekomst minder rendabel worden, ligt het percentage woningen met geregistreerde zonnepanelen in Drimmelen op 39% (meting 2024). Dat is vier procent hoger dan het landelijk gemiddelde.

Begin vorig jaar hebben we op initiatief van energiecoöperatie Opgewekt Drimmelen meegewerkt aan de plaatsing en ingebruikname van zonnepanelen op het dak van de gemeentewerf. Deze lokale coöperatie heeft eerder 500 zonnepanelen geïnstalleerd bij twee agrarische bedrijven in Lage Zwaluwe en Hooge Zwaluwe. Daar zijn nu op de gemeentewerf 150 panelen bijgekomen.

Met enkele buurgemeenten hebben we ingestemd met deelname aan het programma Opwek van Energie op Rijksvastgoed (OER). Dit betreft een verkenning naar de opwek van duurzame energie op gronden langs de Rijkswegen A59 en A27, die in bezit zijn van (Rijks)overheden. Of we met OER doorgaan hangt af van de resultaten en wordt in een later stadium bepaald.

Dankzij de vaststelling van het Regionaal Plan Energiesysteem West-Brabant is een belangrijke stap gezet naar een regionaal, duurzaam en toekomstbestendig energiesysteem. Uit dit plan volgen diverse uitvoeringsprogramma’s, waarbij samenwerking tussen en binnen de vijf gebiedscoalities essentieel is. De rode draad is het toewerken naar een diverse energiemix gebaseerd op zoveel mogelijk lokale bronnen en mogelijkheden.

Afgelopen jaar heeft de samenwerking met Enexis over de aanpassing van het lokale elektriciteitsnet verder vorm gekregen. Vanwege de energietransitie - en het behoud van een robuust en betrouwbaar energiesysteem - is het noodzakelijk om in wijken extra transformatorhuisjes te plaatsen en dikkere kabels aan te leggen. Met Enexis zijn ook heldere afspraken gemaakt over de communicatie met inwoners die hiermee te maken krijgen.

In het zogenoemde zonneparkdossier zijn geen ontwikkelingen te melden. Na de voor ons positieve uitspraak van de rechtbank Zeeland-West-Brabant over zonnepark De Bergen eind 2024, is het wachten op behandeling van twee hoger beroepen bij de Raad van State. De besluitvorming over zonnepark Moerseweg lag in 2025 stil, omdat de aanvraag voor dit park ondanks herhaaldelijk verzoek nog niet is aangevuld door de initiatiefnemers.

Energie-Infrastructuur

Wij maken deel uit van de Powerport regio Moerdijk. Om de ontwikkelingen in dit gebied op een zorgvuldige manier op elkaar af te stemmen is de Ontwerptafel Powerport regio Moerdijk opgericht. Aan die tafel werken het Rijk, de Provincie, het waterschap en de drie Powerport gemeenten nauw met elkaar samen.

Op 11 juni 2025 zijn tijdens het Bestuurlijk Overleg Leefomgeving (BOL) afspraken gemaakt over de verdere ontwikkeling van de Powerport regio. Besloten is dat er ongeveer 700 hectare ruimte gevonden moet worden voor elektrificatie, verduurzaming en circulaire industrie. Er zijn zoekgebieden aangewezen in Geertruidenberg en Moerdijk. Onze gemeente is vooral in beeld voor grootschalige energie-infrastructuur.

De gemeenteraad heeft in april 2025 bepaald welke positie onze gemeente inneemt met betrekking tot de Powerport-ontwikkeling. Onze gemeente draagt actief bij aan de ontwikkeling van de Powerport vanuit ons blauwgroene profiel. Landbouw, natuur en recreatie zijn leidend voor ons profiel binnen de (Powerport)regio. Wij vinden het belangrijk dat er een duidelijk toekomstperspectief komt voor de inwoners van de Powerport-regio en de (agrarische) ondernemers in het gebied. We zijn de blauw groene long tussen Moerdijk en Geertruidenberg en willen daarom geen industrie in Drimmelen laten landen waarbij we in het oosten het kanaal als duidelijke grens met Geertruidenberg en de industrie aanhouden en in het westen de spoorlijn als duidelijke grens met Moerdijk en de industrie daar. We staan als Drimmelen aan de lat voor een ruimtevraag voor kabels en tracés vanuit de Powerport, maar daarbij zullen we altijd inzetten op behoud van ons agrarische gebied en onze natuur.

Op 1 december 2025 heeft er opnieuw een Bestuurlijk Overleg plaatsgevonden tussen Rijk en Regio over de Powerport-ontwikkeling. Er is geen voorkeur voor een ontwikkelrichting uitgesproken. Wel is onder andere besloten om de randvoorwaarden en condities die zijn opgesteld voor het agrarisch landschap verder uit te werken in een Plan van Aanpak.

Projecten Nederwiek 3
Vanuit het project Netten op Zee Nederwiek 3 krijgt onze gemeenten geld om te besteden aan de leefbaarheid in onze gemeente. Door de gemeenteraad is bij de Kadernota 2026 besloten deze middelen te besteden aan vier projecten:

- Dorpshart Lage Zwaluwe
- Dorpsvisie Wagenberg
- Gebiedsontwikkeling Dongemondcollege
- Klimaatadaptieve landbouw/ Gat van den Ham

Gebouwde omgeving

In 2025 zijn 65 subsidies vertrekt voor isolatiemaatregelen (dak-, gevel-, vloerisolatie en/of isolatieglas), voor in totaal € 103.205 (gemiddeld € 1.588 per woning). Het budget hiervoor komt uit de regeling Lokale Aanpak Isolatie van het Rijk.

Binnen de regeling Specifieke Uitkering Energiearmoede zijn tot nu toe 576 huisbezoeken afgelegd door het EBT (126 huishoudens in een huurwoning en 450 in een koopwoning). Hierbij is de helft van de woningen doorgestuurd naar de allround vakman en naar de klusdienst. Gemiddeld is er € 230 per woning besteed aan materialen: 5.094 producten voor besparing op gas en 2.479 voor besparing op stroom. De verwachte energiebesparing bedraagt hiermee 3,15 ton CO2 per jaar; wat een energiebesparing zou kunnen opleveren van € 450 per jaar per huishouden.

Er zijn 221 lekchecks uitgevoerd in 2025 en 44 energieadviezen gegeven door de energieambassadeurs.

Programma Duurzaamheid

Het Programma Duurzaamheid is vastgesteld. Hierin staat hoe we onze blauwgroene gemeente klaarmaken voor een schone en duurzame toekomst. Daarom zetten we grote stappen met de duurzame big five: energietransitie, duurzaam ondernemen & circulariteit, klimaatadaptatie, natuur & biodiversiteit en duurzame mobiliteit. We werken onder andere aan circulariteit, minder huishoudelijk

restafval, meer biodiversiteit en minder, schonere en zuinigere verplaatsingen (mobiliteit). Dat gaat ook over veel direct zichtbare dingen, zoals proactief opzetten van een laadpalenstructuur voor fiets en auto, dorpsbosjes aanleggen en gemeentelijke gebouwen verduurzamen. De monitoring hiervan zijn we gestart en volgt in 2026.

Warmte

Via de nieuwe wet Wet gemeentelijke instrumenten warmte (Wgiw) is er de verplichting om per gemeente te komen tot een warmteprogramma. In 2025 hebben we via een aanbesteding een bureau gevonden dat ons helpt bij het daadwerkelijk opstellen van dit warmteprogramma. De oplevering van dit warmteprogramma wordt verwacht in het eerste kwartaal van 2027.

De stand van zaken is nu dat we de raad hebben meegenomen in de nieuwe wetgeving rond warmte (Wet collectieve warmte (WcW) en Wet gemeentelijke instrumenten warmte (Wgiw)). Daarnaast hebben we de Nota van Uitgangspunten voor het warmteprogramma laten vaststellen.

Verder vonden er onderzoeken plaats of er collectieve warmteoplossingen zijn bij nieuwbouw locaties, onder andere in Hooge Zwaluwe Zuid. Door het verschil in ontwikkel snelheid (bouwen van huizen en realiseren van governance rond collectieve warmte) is dit stop gezet.

We gaan ons in 2026 meer richten op de ontwikkeling van de mogelijke oprichting van een (provinciaal) warmtebedrijf en opstarten van uitvoeringsplannen naast het warmteprogramma.

Beleidsplan Afval

De vacature beleidsmedewerker afval hebben wij per 1 mei 2025 voor een periode van 1 jaar met een tijdelijk dienstverband kunnen invullen. In deze periode wordt de productspecialist afval ingewerkt tot beleidsmedewerker afval, zodat per 1 mei 2026 er een naadloze overgang kan plaatsvinden. Hierdoor is er een vertraging ontstaan in het maken van een nieuw beleidsplan afval.

3.3 Economie, recreatie en toerisme

Wat hebben we dit jaar bereikt?

Bloeiende en sterk lokaal verbonden economie

Een sterke en lokaal verbonden economie is belangrijk voor het levendig houden van de dorpen. Om te winkelen, uit eten te gaan, werken en recreëren, en van evenementen te genieten. Lokale ondernemers zorgen voor werkgelegenheid en sponsoren verenigingen. We waarderen ondernemers en zorgen dat zij kunnen blijven ondernemen, groeien en ontwikkelen. Daarom helpen we hen om nieuwe initiatieven te ontplooien. Het is belangrijk om ondernemers letterlijk ruimte te geven door uitbreiden van bedrijventerreinen. Zo zorgen we voor een gezonde en toekomstbestendige economische sector, werkgelegenheid en vitaliteit van de dorpen. Samenwerking is belangrijk, tussen ondernemers en gemeente en tussen ondernemers onderling.

Drimmelen ontwikkelt zich verder als recreatiegemeente. Aantrekkelijke pijlers zijn de Biesbosch, de Zuiderwaterlinie en het vitale platteland. De Biesbosch is en blijft troef voor natuur en recreatie. Een goede balans daartussen is belangrijk. Dat vraagt goede samenwerking met alle partijen en heldere keuzes. Er moet een betere spreiding komen van toeristen en recreanten. Ruimtelijke ontwikkelingen versterken het toeristisch-recreatief profiel, zoals het Gat van den Ham, Beverpad, dorpsentrees, optimaliseren fietsroutes, Kleine Schans, Haven Terheijden en Ameroever Lage Zwaluwe. We investeren in recreatieve verbindingen over land en water. Zwaartepunt van de recreatieve structuur zijn aantrekkelijke centrumgebieden, havens van Lage Zwaluwe, Terheijden en Drimmelen en het vitale platteland. De gemeente werkt met ondernemers en organisaties op het gebied van recreatie en toerisme, zoals VVV, Recreatief Drimmelen en Toeristisch Traaie. Samen optimaliseren we toeristische recreatie.

Wat hebben we dit jaar gedaan?

Bedrijventerreinen

Voor de Thijssenweg hebben twee initiatiefnemers zich bij de gemeente gemeld met ideeën voor de percelen grenzend aan het huidige bedrijventerrein aan de Thijssenweg. Dit is ruimtelijk de meest logische plek om uit te breiden. Hiermee vormt dit de meest wenselijke uitbreiding van het bedrijventerrein. Ook in de Dorpsvisie Wagenberg is de uitbreiding opgenomen. In 2026 zullen zij hun plannen verder uitwerken.

Voor de uitbreiding van bedrijventerrein Brieltjenspolder heeft in 2025 het college het Ontwikkelkader Brieltjenspolder vastgesteld. Rond dezelfde periode werd bekend dat het belangrijkste gedeelte van de gronden rondom het huidige bedrijventerrein Brieltjenspolder onder voorbehoud zijn aangekocht door een ontwikkelende partij. Het Ontwikkelkader is meegegeven aan deze ontwikkelaar. Op deze manier houden we als gemeente Drimmelen grip op de invulling van het terrein, zowel in ruimtelijk-kwalitatieve zin als in programmering.

Voor drie bedrijventerreinen, Brieltjenspolder (Made), Thijssenweg (Wagenberg/Hooge Zwaluwe) en de Zwingel (Lage Zwaluwe) zijn middelen beschikbaar om de samenwerking en collectiviteit op de bedrijventerreinen een stimulans te geven en stappen te zetten op het gebied van verduurzaming. Met dit geld zijn in 2025 twee zogenoemde aanjagers ingehuurd die met deze onderwerpen aan de slag zijn.

Biesbosch

Samenwerkingsvorm SOK Nationaal Park De Biesbosch en uitvoeringsprogramma lopen door. Er wordt gewerkt aan bestemmingsmanagement in de Biesbosch, bevorderen van stil en duurzaam varen, vaarverbindingen van en naar de Biesbosch en excursies in de Biesbosch, het onderhoud van de afmeervoorzieningen door middel van een Biesboschvaantje, het zwemveilig maken van de strandjes in de Biesbosch en het optimaliseren van de haven Drimmelen als toegangspoort naar de Biesbosch.

Bij voltooid of op schema geen toelichting nodig, indien vertraagd of in gevaar graag hieronder toelichten:

Financiële regelingen

Vanaf 2022 is het ondernemersfonds geregeld ter tafel gekomen, waarbij gedurende het proces het oorspronkelijke enthousiasme en het draagvlak steeds minder leken te worden. Om hier inzicht in te krijgen hebben we in 2025 een draagvlakmeting laten uitvoeren door een gespecialiseerd bedrijf op dit gebied: CLOK. Belangrijkste uitkomst is dat er bij ondernemers geen draagvlak is voor een ondernemersfonds. Daarom is besloten om niet over te gaan tot het invoeren van een ondernemersfonds.

Omdat samenwerking tussen ondernemers onderling en het hebben van een bepaalde mate van collectiviteit belangrijk zijn, benutten we de gelden van de SPUK-regeling om hier op onze bedrijventerreinen toch werk van te maken.

Haven Terheijden

De gemeente Drimmelen is eigenaar en exploitant van de haven in Terheijden. Eerder is besloten het beheer van de haven af te stoten. Conform afspraak is hiermee gewacht totdat de werkzaamheden in de haven door Waterschap Brabantse Delta waren afgerond. Nadat dit in het najaar van 2024 het geval was, is de casus met begeleiding van een gespecialiseerd bureau opnieuw opgepakt.

Opdracht was om de kaders en voorwaarden voor de verkoop van de haven in kaart te brengen om vervolgens duidelijk te hebben hoe het beheer van de haven over te doen naar een andere partij. Achterliggend doel is een kwaliteitsimpuls geven aan het gebied en de toeristische aantrekkelijkheid van Terheijden en de gemeente te vergroten, door middel van een levendige haven, met moderne voorzieningen en aantrekkingskracht. Het onderzoek was breed ingestoken en bevatte diverse componenten. Zo zijn onder andere eerdere adviezen geanalyseerd en actuele data verzameld. Er zijn gesprekken gevoerd met stakeholders en als onderdeel van een marktconsultatie hebben er gesprekken plaatsgevonden met experts en mogelijke kandidaten. Het rapport was een analyse en advies over het overdragen van het beheer van de haven en de te nemen stappen.

Belangrijkste uitkomsten zijn dat de haven (te) klein is voor zelfstandige exploitatie en dat de ruimte voor een verbetering van de omzet slechts beperkt is. Mogelijk is de haven interessant in combinatie met andere activiteiten, maar dan moet deze wel compleet zijn of compleet gemaakt worden. In het rapport wordt geconcludeerd dat een volledige verkoop (in de letterlijke zin van het woord) van de jachthaven geen realistische oplossing is en dat er altijd een bepaalde verwevenheid zal bestaan tussen de gemeente en de haven, waarbij de exploitant zorgt voor levendigheid en deze de gemeente gedeeltelijk ontzorgt. Hierbij geldt dat gezien het belang van de haven de maatschappelijke belangen zouden moeten gaan boven de financieel-organisatorische belangen.

In april 2025 namen wij kennis van het rapport en advies en besloten we in lijn hiermee de vervolgstappen in het proces te onderschrijven, te weten:

- Verkopen van aanwezige gebouwen en bijbehorende grond.
- De opbrengst van de verkoop te gebruiken voor de ontvlechting van de ondergrondse infrastructuur als onderdeel van het project herinrichting van het haventerrein.
- Het restant van de opbrengst te gebruiken voor het realiseren van een multifunctioneel havengebouw. Als de opbrengsten ontoereikend blijken te zijn, hiervoor de inkomsten uit de toeristenbelasting 2026 in te zetten.
- Starten van de selectieprocedure voor overdracht van het beheer van de haven op basis van huur of concessie.

Hoewel bovengenoemde besluiten een duidelijke richting geven aan het vervolg van het proces, behoefden deze nog de nodige uitwerking. Dit met name omdat de verschillende besluiten onderling van elkaar afhankelijk en randvoorwaardelijk zijn, zowel in praktisch-uitvoerbare, als in financiële zin. Deze uitwerking vindt momenteel plaats.

In 2025 is ook de herinrichting van de openbare ruimte rondom de haven opgepakt en grotendeels afgerond.

Optimaliseren toeristisch recreatief product

Optimale toeristisch-recreatieve producten, samen met ondernemers en partners, is een continu proces dat in 2026 onverminderd doorgaat. Recreatief Drimmelen en Toeristisch Traaie zijn hierin belangrijke partners.
Zowel de haven in Terheijden als de haven Drimmelen worden aantrekkelijker gemaakt voor toeristen en recreanten.

Samen met toeristisch/recreatieve ondernemers in de haven Drimmelen is een havenoverleg opgericht, waarin praktisch gekeken wordt hoe we de haven in alle seizoenen levendig en aantrekkelijk kunnen maken.

Tevens is er veel aandacht voor de fiets- en wandelroutes, die in 2025 geoptimaliseerd en waar nodig aangepast zijn. Er worden speciale themafietsroutes ontwikkeld, zoals de aspergeroute en verdere

invulling van de Zuiderwaterlinieroute.
Daarnaast zijn voor alle dorpskern nieuwe dorpsentrees ontwikkeld, die in 2026 geplaatst worden.

Ruimtelijke ontwikkelingen

Uit de Visie Vrijetijdseconomie komt de opgave om de dorpsentrees te verfraaien. Besloten is dit te doen in de vorm van kunstwerken in combinatie met biodiversiteit. In 2025 is verder gewerkt aan het ontwerp van deze kunstwerken. Met name de locaties van de kunstwerken heeft voor enige vertraging gezorgd. Momenteel wordt onderzocht hoe we de ruimtelijke procedure hiervoor moeten doorlopen.

In de haven van Terheijden is in 2025 begonnen met de herinrichting van de openbare ruimte. Onderdeel hiervan is de totstandkoming van de Traaise Vertelmuur, waar de geschiedenis van Terheijden op verbeeld wordt. In 2025 is het proefpaneel geplaatst. In 2026 zal de volledige vertelmuur gerealiseerd zijn.

In Terheijden worden de mogelijkheden voor een multifunctioneel havengebouw onderzocht. Tevens wordt er gewerkt aan een kunstproject dat op meerdere locaties in Terheijden het verhaal van de Zuiderwaterlinie verbeeldt.

Samenwerking ondernemers

Zoals hierboven al gemeld is: in 2025 is gebleken dat er onvoldoende draagvlak is om een ondernemersfonds in te voeren en komt er geen gemeentebreed ondernemersfonds. We zoeken andere manieren om de samenwerking tussen ondernemers en op bedrijventerreinen te stimuleren. Omdat samenwerking tussen ondernemers onderling en het hebben van een bepaalde mate van collectiviteit belangrijk zijn, benutten we de gelden van de SPUK-regeling om hier op onze bedrijventerreinen toch werk van te maken. Op de bedrijventerreinen en in het centrum van Made is al vele jaren een BIZ actief.

Voorzieningen bevordering toerisme rondom de Biesbosch

Er lopen verschillende trajecten om het toerisme naar en rondom de Biesbosch te bevorderen en te sturen:

- Onderzoek naar bestemmingsmanagement in samenwerking met de andere SOK-gemeentes en Staatsbosbeheer > Fase 1, kwantitatief onderzoek is afgerond in 2025, fase 2, kwalitatief onderzoek start in 2026.
- Marketing en communicatie rondom de Biesbosch en het vasteland in samenwerking met Beleef de Biesbosch en Visit Brabant > Onderzoek is in 2025 gestart om een gezamenlijke marketingorganisatie voor de Biesbosch op te richten.
- Ontwikkeling Gat van den Ham > In 2025 is gewerkt aan een concept-visie. Deze is in 2026 na de 'Raad in Gesprek' van de agenda van de raad gehaald. Er vinden nu eerst aanvullende gesprekken plaats met de stakeholders. Vaststelling van de visie is nu gepland na de zomer 2026.
- Beverpad, aansluiting met Lage Zwaluwe > In 2025 hebben verschillende voorbereidingen plaatsgevonden, zoals een aantal vergunningenprocedures. Als alle benodigde stukken en vergunningen op orde zijn, is het de bedoeling om in de loop van 2026 te starten met de werkzaamheden.
- Start van het havenoverleg Drimmelen > Havenoverleg is in 2025 gestart en zorgt voor afstemming en samenwerking. Deze wordt voortgezet in 2026.
- Herziening van het vergunningenstelsel voor passagiersschepen > Conceptvoorstel is klaar in 2025. In 2026 ronden we deze af.
- Herziening van de Biesboschverordening > Conceptvoorstel is opgesteld in 2025. Deze wordt definitief op het moment dat het voorstel vergunningenstelsel passagiersschepen akkoord is.
- Aanpak zwemveiligheid strandjes Biesbosch > Een plan van aanpak met U-vormige steigers is samen met de gemeente Altena en Staatsbosbeheer geschreven en voorgelegd aan de provincie. Uitvoering staat gepland in Drimmelen in najaar 2026.
- Natuurtoilet Hofmansplaat > Alle voorbereidingen zijn gemaakt in 2025 in samenwerking met Maag, Lever, Darm stichting en Staatsbosbeheer. Plaatsing is voor de zomer 2026.

- Stil en Duurzaam varen > De voorbereidingen voor een denktank duurzaam varen zijn gestart in 2025. In 2026 gaan we hier verder mee aan de slag.

Wat heeft programma 3 gekost?

Tabel Prg. 3-1 Realisatie en begrotingsafwijkingen programma 3 (bedragen x € 1.000)

Nr.	Thema	Primaire Begroting 2025	Begroting na wijziging 2025	Realisatie 2025	Afwijkingen 2025
3.1	Woningbouw en ruimte	-5.050 N	-6.053 N	-7.092 N	-1.039 N
3.2	Duurzaamheid	-4.983 N	-4.980 N	-5.557 N	-577 N
3.3	Economie, Toerisme en Recreatie	-1.454 N	-1.734 N	-1.470 N	264 V
	Totaal lasten	**-11.487 N**	**-12.767 N**	**-14.119 N**	**-1.352 N**
3.1	Woningbouw en ruimte	2.404 V	3.180 V	5.982 V	2.802 V
3.2	Duurzaamheid	5.458 V	5.236 V	5.375 V	140 V
3.3	Economie, Toerisme en Recreatie	475 V	595 V	639 V	44 V
	Totaal baten	**8.337 V**	**9.010 V**	**11.996 V**	**2.986 V**
	Saldo van baten en lasten excl. mut. reserves	**-3.150 N**	**-3.756 N**	**-2.122 N**	**1.634 V**
	Saldo mutaties reserves	-212 **N**	-212 **N**	290 **V**	501 **V**
	Saldo van baten en lasten incl. mut. reserves	**-3.362 N**	**-3.968 N**	**-1.833 N**	**2.136 V**

Nr.	Thema	Begroting na wijziging 2025	Realisatie 2025	Verschil 2025
3.1	Woningbouw en ruimte	-2.873 N	-1.110 N	1.763 V
3.2	Duurzaamheid	256 V	-182 V	-437 N
3.3	Economie, Toerisme en Recreatie	-1.139 N	-831 N	308 V
	Saldo van baten en lasten excl. mut. reserves	**-3.756 N**	**-2.122 N**	**1.634 V**

3.1 Woningbouw en ruimte (€ 1.763.000 voordeel)

Apparaatskosten (€ 88.000 voordeel)
Binnen programma 3 zijn diverse afwijkingen die betrekking hebben op de doorbelasting van ambtelijke uren. In beginsel heffen de afwijkingen op doorbelastingen elkaar concernbreed op. Voor een nadere analyse van de doorbelasting op concernniveau verwijzen wij naar de toelichting onder overhead.

Omgevingsdienst Midden en West Brabant (€ 57.000 voordeel)
De bijdrage aan de gemeenschappelijke regeling valt lager uit vanwege een incidentele afrekening van 2024 en een verwachte (positieve) afrekening over 2025.

Ruimtelijke ordening en woningbouw (€ 63.000 voordeel)
De ontvangsten betreffen voornamelijk diverse bijdragen, vooral gemeentelijke plankosten, van initiatiefnemers van ruimtelijke plannen. Deze bijdragen komen voort uit de afgesloten anterieure overeenkomsten. Waar mogelijk worden deze op het project zelf geboekt. Als het project nog niet specifiek wordt geregistreerd, worden bijdrages op een algemene post opgenomen.

Facilitair grondbeleid (€ 66.000 nadeel)
De facilitaire projecten hebben de laatste jaren een aanzienlijke uitbreiding laten zien. Geconstateerd is dat de administratieve verslaglegging hiervan uit de pas is gelopen. Inmiddels zijn herstelwerkzaamheden opgestart met als doel de onduidelijkheden en achterstallige administratie de komende periode op orde te krijgen. Gelet op deze herstelslag zijn de diverse facilitaire grondprojecten budgettair neutraal in de jaarrekening verwerkt. Het begrote voordeel komt daarmee te vervallen. In het boekjaar 2026 zal de afwikkeling van alle facilitaire grondprojecten tot en met 2025 worden opgenomen. Hierover zal een raadsinformatiebrief worden opgesteld.

Transformatie Flexwoningen Lageweg Terheijden (€ 95.000 voordeel en € 80.000 nadeel)
Het project Flexwoningen Lageweg heeft vertraging opgelopen. De plaatsing van de woningen was gepland voor 2025, maar dit is niet gelukt. Hierdoor missen we de huuropbrengsten. Daar staat tegenover dat we door de vertraging minder uitgaven hadden. Inmiddels weten we dat de contractpartner failliet is verklaard. We beraden ons nu op een vervolg.

Hz Zuid exploitatiebudget in afwachting van Grex (€ 372.000 voordeel)
Vooruitlopend op de ontwikkeling van deze exploitatie was (exclusief apparaatskosten) in de begroting een exploitatiebudget opgenomen van € 280.000. Omdat bij de uitwerking bleek dat er sprake was van een anterieure overeenkomst is gekozen voor een andere verantwoording en wordt er geen gebruik gemaakt van het exploitatiebudget. De verschuldigde en in rekening gebrachte bijdrages bedragen € 92.000 zodat per saldo een voordeel ontstaat van € 372.000. Via een verantwoording op de balans komen deze bedragen in 2026 op de juiste plaats terecht.

Volkshuisvesting (€ 497.000 voordeel)
Bij volkshuisvesting zijn verschillende incasso- en invorderingskosten en verrekeningen opgenomen tot een bedrag van € 31.000. Deze kosten vallen weg tegen een hogere baat van € 31.000. Deze baat betreft betalingen vanuit de andere gemeenten voor een onderzoek wat wij voorgeschoten hebben. Met deze inkomsten zijn alle nog openstaande baten aan ons betaald.

Daarnaast is een bijdrage van het Rijk ontvangen van € 497.000 ten behoeve van de Sisa-regeling Realisatiestimulans 2025. Deze middelen zullen, conform gemaakte afspraken en conform de raadsbrief over de realisatiestimulans, opgenomen moeten worden in een nog op te stellen bestemmingsreserve betaalbare woningbouw. In het voorstel tot vaststelling van de jaarrekening 2025 zal worden opgenomen dat de gemeenteraad besluit om bij de bestemming van het jaarresultaat het bedrag uit de Realisatiestimulans (over 2025 zijnde € 497.000) af te zonderen in een in te stellen bestemmingsreserve betaalbare woningbouw.

Toezicht en handhaving (€ 103.000 nadeel)
Voor toezicht en handhaving is het een uitdaging om de personele capaciteit met vaste formatie te vullen. Om de werkzaamheden van deze fte wel uit te voeren is inhuur ingezet en deze is duurder dan vast personeel. Hiermee was een bedrag van € 103.000 gemoeid.

Omgevingsvergunning leges (€ 235.000 voordeel)

Voor de leges omgevingsvergunningen bouwdeel is ten opzichte van voorgaande jaren terughoudend begroot. De leges zijn hoger dan eerder ingeschat door een naheffing over de jaren 2022 tot en met 2024 die in 2025 verantwoord zijn en door een groter project dat een jaar eerder vergund is.

Actief Grondbeleid (€ 414.000 voordeel)
De resultaten van het actief grondbeleid hebben zich positief ontwikkeld. In de begroting werd uitgegaan van een voordeel van € 170.000. In de realisatie zien we een voordeel van € 584.000. Overigens is het voordeel in beginsel budgettair neutraal voor de exploitatie omdat het voordeel wordt gestort in de reserve grondexploitatie.

Overige Grondzaken (€ 163.000 voordeel)
Voor werken voor derden was € 39.000 meer budget noodzakelijk dan begroot. Betreft met name onvoorziene zaken zoals plaatsen hekken en graafwerkzaamheden. Daar tegenover staan echter hogere recognities (huur en pachtvergoedingen gemeentegrond) van € 79.000 en de opbrengst van incidentele grondverkopen van € 123.000.

Diverse kleine verschillen per saldo (€ 108.000 voordeel)
Dit betreft in totaal 106 afwijkingen waarvan het bedrag < € 25.000.

3.2 Duurzaamheid (€ 47.000 nadeel)
Apparaatskosten (€ 430.000 nadeel)
Binnen programma 3 zijn diverse afwijkingen die betrekking hebben op de doorbelasting van ambtelijke uren. In beginsel heffen de afwijkingen op doorbelastingen elkaar concernbreed op. Bij Duurzaamheid betreft het specifiek de doorbelasting van de ambtelijke uren vanwege de SPUK-CDOKE regeling. Op zich is dit slechts een verschuiving in toerekening. Door de verschuiving ontstaat een specifieke opzet die de beoordeling van de jaarcijfers en de SISA verantwoording vergemakkelijkt. Voor een nadere analyse van de doorbelasting op concernniveau verwijzen wij naar de toelichting onder overhead.

Huisvuil, glas en oud papier (€ 150.000 nadeel)
De werkelijke uitgaven bij de verwijdering van huisvuil zijn hoger uitgevallen. Hiervoor zijn diverse onderdelen verantwoordelijk zoals Onderhoud, werken voor derden en diverse goederen voor in totaal € 36.000 en de inzamel en ledigingskosten zijn hoger voor een bedrag van € 114.000. Overigens is dit een budgettair neutrale post omdat de afwijkingen worden verrekend met de egalisatievoorziening.

Afval/afvalverwijdering (€ 110.000 voordeel)
Zowel kosten voor stort en verwerking als de inzamel- en ledigingskosten van het GFT en textiel zijn lager uitgevallen dan begroot. De afwijkingen zijn het gevolg van het stoppen van de zomerinzameling per 2025.
Ook hier is sprake van verrekening met de egalisatievoorziening.

Grof tuinafval agrariërs / erfbeplanting (€ 31.000 nadeel)
De afwijking is het gevolg van personele wisselingen waardoor onvoldoende is begroot en geïndexeerd.

Overige kosten afvalverwijdering (€ 172.000 nadeel)
Onder overige kosten wordt de mutatie op de egalisatievoorziening berekend. Begroot was een onttrekking uit de voorziening, maar op basis van de exploitatieresultaten dient er een storting in de voorziening plaats te vinden. Overigens is dit nadeel in beginsel budgettair neutraal omdat in de uitvoering van de afvalstoffenverwijdering lagere uitgaven danwel hogere baten zijn gerealiseerd.

Milieustraat (€ 76.000 voordeel)
Daar waar de stort en verwerkingskosten bij het huisvuil hoger uitvielen, waren deze kosten op de milieustraat € 76.000 lager dan verwacht. In hoeverre hier een causaal verband aanwezig is, is niet te zeggen. Daarnaast is het snoeiafval op een andere post in de jaarrekening opgenomen en brengen zowel EPS, archiefpapier en matrassen geld op.

Duurzaamheid (€ 110.000 nadeel)
Voor de uitvoering van de opgave duurzaamheid is externe inhuur ingezet. Het betreft de inhuur van

een beleidsmedewerker milieu voor een bedrag van €110.000. Deze inzet was noodzakelijk voor de continuïteit van de werkzaamheden.

Energietransitie (€ 38.000 voordeel)
Voor de uitvoering van de energietransitie wordt gebruikgemaakt van de inzet van vrijwilligersorganisaties. In 2025 bleef deze inzet achter bij de verwachting. Hierdoor zijn minder kosten gemaakt dan begroot, wat leidt tot een voordeel van €38.000.

Gebiedsfonds energie – infra (€ 74.000 nadeel)
Bij het opstellen van de begroting 2025 is ervan uitgegaan dat de kosten voor de programmamanager Powerport (€ 136.000) vergoed zouden worden door het Rijk vanuit de middelen Nederwiek 3. In 2025 zijn die kosten echter niet vergoed. Momenteel loopt er overleg over de vergoeding van kosten voor de inzet van Powerport door het Rijk. Daarbij wordt ook gekeken naar de historische kosten (2024 en 2025). Voor advies en onderzoekskosten is € 74.000 meer uitgegeven dan geraamd. Dit heeft betrekking op de kosten die gemaakt worden in het kader van de overlegtafel Powerport. 1/9 gedeelte van die kosten zijn voor rekening van onze gemeente.

WUP Terheijden (€ 82.000 voordeel)
Het was de bedoeling dat voor de uitvoering van het Wijk Uitvoerings Plan (WUP) voor Terheijden een externe projectleider zou worden aangesteld. Dit vanwege de beperkte capaciteit binnen het Energieteam. Echter, de investeerders/eigenaren van de Traaise Energie Maatschappij (TREM) besloten halverwege het WUP-traject - om strategische redenen - niet langer te investeren in een aardgasvrij Terheijden/uitbreiding van het warmtenet. Daarmee werd automatisch de stekker uit het WUP-traject getrokken en was er voor de afronding en uitvoering van de WUP niet langer een projectleider nodig.

Warmteleiding Moerdijk (€ 40.000 voordeel)
Vanwege de destijds naderende 'Warmtewet' (Wet Collectieve Warmte/Wcw), besloot warmte-/energieleverancier En natuurlijk niet langer te investeren in de potentiële warmteleiding van Moerdijk naar Geertruidenberg. Het had voor ons vervolgens geen zin meer om nader onderzoek te doen naar of wij als gemeente (lees: inwoners) van deze warmteleiding zouden kunnen profiteren.

Sisa Cdoke (€ 660.000 voordeel)
Bij de uitvoering van de CDOKE regeling zijn diverse budgetten onbenut gebleven. Zo is de stelpost voor onvoorzien van € 204.000 niet benut in 2025. De inzet van personeel/werken voor derden kwam € 10.000 hoger uit. Tot slot bleek de rijksvergoeding € 466.000 hoger uit te vallen dan verwacht. Dit extra budget van het Rijk, was vooraf niet bekend. Op zich is dat ook geen probleem omdat CDOKE een specifieke uitkering is met specifieke verantwoording naar het Rijk. Geld wat in enig jaar overblijft mag meegenomen worden naar toekomstige jaren. De resterende CDOKE-gelden uit 2025 mogen ook uitgegeven worden in 2026 en 2027.
Daarom moesten eerst plannen gemaakt worden voor een goede besteding. Deze zijn er inmiddels, dus deze middelen worden in 2026 alsnog uitgegeven en in de Voorjaarsnota (wederom) begroot..

Sisa energie armoede (€ 21.000 voordeel)
De middelen voor armoedebeleid die via SiSa worden verantwoord, zijn volledig ingezet. De gelden zijn (net als voorgaande jaren) besteed aan kleine energiebesparende maatregelen bij mensen in energiearmoede (huur- en koopwoningen). Ons Energie Besparings Team (EBT) gaat met deze materialen huis-aan-huis langs en brengt - naast deze materialen - ook advies om energie te besparen.
Voor de uitvoering van de regeling is voor € 37.000 aan materialen ingekocht. De doeluitkeringen van het Rijk bleek € 58.000 hoger uit te vallen zodat per saldo een voordeel is berekend.

Sisa NIP (€ 169.000 nadeel)
In 2024 en begin 2025 hebben we de isolatiesubsidie ingericht. Daarbij hebben we veel geïnvesteerd in een werkwijze die het voor inwoners zo eenvoudig mogelijk maakt om gebruik te maken van de subsidie. Het uitgangspunt was dat inwoners de kosten niet zelf hoefden voor te schieten. Helaas is een deel van de middelen ondergebracht bij Groupcard, dat in 2025 failliet is verklaard. Het bedrag dat daar nog openstond om als subsidie aan doe-het-zelvers te verstrekken, is daardoor verloren gegaan. Het gaat om een bedrag van € 260.000. Wij verwachten niet dat dit bedrag nog terugbetaald zal worden uit het faillissement. Doe-het-zelvers uit onze gemeente zijn door de gemeente

gecompenseerd. Dit faillissement en de werkwijze die we verder buiten de deur hadden geregeld, hebben we in de tweede helft van 2025 onder de loep genomen. We hebben besloten om de subsidieregeling volledig zelf uit te voeren.

De Sisa NIP is een programma van meerdere jaren en is bedoeld om eigenaar-bewoners met een laag inkomen te helpen bij isoleren van hun slecht geïsoleerde woning. Het budget moet uiterlijk in 2030 besteed zijn. Voor de uitgaven aan de subsidie zijn we afhankelijk van de aanvragen door eigenaar-bewoners. Aan het begin van een jaar is dit niet met zekerheid te zeggen hoeveel aanvragen er zullen zijn. Vandaar dat het saldo moeilijk in te schatten is en afwijkt van de prognose. Daarnaast is de verrekening van de rijksvergoeding voor dit onderwerp in het verantwoordingsjaar 2025 € 130.000 nadelig. Omdat de looptijd van de regeling nog enkele jaren voortduurt wordt dit in de toekomstige jaren gecompenseerd.

Diverse kleine verschillen per saldo (€ 61.000 voordeel)
Dit betreft in totaal 110 afwijkingen waarvan het bedrag < € 25.000.

3.3 Economie, Toerisme en Recreatie (€ 308.000 voordeel, reservemutaties € € 30.000 nadeel)
Beleid ter versterking van economische bedrijvigheid (€ 80.000 voordeel)
Voor het inhuren van een projectleider was budget vrijgemaakt. Omdat deze eerst begin 2026 kon starten is van het budget 2025 geen gebruik gemaakt.

Toerisme en recreatie (€ 99.000 voordeel)
Het budget voor algemene plannen is voor een bedrag van € 33.000 niet gebruikt, de subsidies voor vrijwilligersorganisaties is eveneens voor € 32.000 niet gebruikt. Beide bedragen wordt in 2026 mede ingezet voor de realisatie van de dorpsentrees (totaal begroot €100.000,-); de planning hiervoor was 2025, maar is doorgeschoven naar 2026. Daarnaast is voor een bedrag van € 34.000 inkomsensoverdrachten ontvangen die niet begroot waren.

Voetveren (€ 35.000 voordeel)
Het beschikbare budget bij voetveren voor de inzet van werken door derden is niet gebruikt. Dit is namelijk een reservering voor de exploitatiebijdrage aan een nieuw pontje haven Drimmelen – Altena. Deze ontwikkeling is in 2025 even stil komen te liggen door vraagtekens aan de kant van Altena, maar wordt in 2026 weer verder opgepakt. Als hiermee in 2026 wordt gestart, is het bedrag naar verwachting jaarlijks nodig als exploitatiebijdrage.

Kermissen (€ 28.000 voordeel)
Vanwege een wijziging in het afschrijvingsbeleid (op basis van de aangepaste financiële verordening) is er een voordeel op de doorbelasting van kapitaallasten. De vervanging van de stroomkasten is nog niet afgerond, vandaar dat de afschrijvingen een jaar doorschuiven.

Overige recreatie (€ 52.000 voordeel)
Het betreft hier de geraamde kapitaallasten van investeringen die in 2025 nog niet zijn afgerond. Vanwege een wijziging in het afschrijvingsbeleid (op basis van de aangepaste financiële verordening) is er een voordeel op de doorbelasting van kapitaallasten.

Baten toeristenbelasting (€ 63.000 nadeel)
De opbrengst van de toeristenbelasting 2025 bleef achter bij de verwachtingen. In beginsel is het seizoen vergelijkbaar geweest met 2024 en bovendien zijn in 2025 de arbeidsmigranten toegevoegd, wat juist een toename in baten toeristenbelasting zou moeten laten zien. Vandaar dat hiervoor een nadere toelichting is opgevraagd bij de SVHW. De resultaten van dit onderzoek zijn nog niet bekend.

Diverse kleine verschillen per saldo (€ 47.000 voordeel)
Dit betreft in totaal 110 afwijkingen waarvan het bedrag < € 25.000.

Mutaties reserves (€ 100.000 nadeel)
Een deel van de kapitaallasten wordt gedekt door een onttrekking uit de daarvoor bestemde reserve kapitaallasten. Als gevolg van vertraging in de realisatie van nieuwe en/of lopende investeringen is de onttrekking voor 2025 lager dan begroot. Voor de exploitatiecijfers is dit een administratief nadeel. Ook wordt de onttrekking en de storting in de grondexploitatie reserve hierin verwerkt.

Thema 2

Tabel Prg. 3-2 Lopende kredieten programma 3 (bedragen x € 1)

Lopende kredieten	Jaar van aanvang	Netto Raming	Totaal Inkomsten	Totaal Uitgaven	Restant Krediet	Projectfase	Planning afronding
Thema Duurzaamheid							
Aanschaf Papiercontainers	2024	-480.000	0	-354.861	125.139	5. Realisatie	2026
Totaal thema Duurzaamheid		-480.000	0	-354.861	125.139		
Totaal		**-480.000**	**0**	**-354.861**	**125.139**		

Aanschaf Papiercontainers
Krediet is nagenoeg afgewikkeld. Medio 2026 worden de laatste containers uitgeleverd. Daarna kan het krediet worden afgesloten.

Thema 3

Tabel Prg. 3-3 Lopende kredieten programma 3 (bedragen x € 1)

Lopende kredieten	Jaar van aanvang	Netto Raming	Totaal Inkomsten	Totaal Uitgaven	Restant Krediet	Projectfase	Planning afronding
Thema Economie, recreatie en toerisme							
Voetgangers- veerverbinding Drimmelen	2019	-150.000	0	-46.386	103.614	5. Realisatie	2026
Vervanging stroomkasten	2021	-280.000	0	-139.951	140.049	5. Realisatie	2026
Verlengen fietspad Beverpad (fase 3)	2022	-812.000	0	-76.113	735.887	5. Realisatie	2026
Haven Lage Zwaluwe	2022	-184.271	0	-98	184.173	5. Realisatie	2026
Uitkijkpunt haven Lage Zwaluwe & Drimmelen	2025	-40.000	0	0	40.000	5. Realisatie	2027/2028
Totaal thema Economie, recreatie en toerisme		-1.466.271	0	-262.548	1.203.723		
Totaal		**-1.466.271**	**0**	**-262.548**	**1.203.723**		

Voetgangers- veerverbinding Drimmelen
De fietsveerverbinding Drimmelen-Altena is in 2025 vertraagd, doordat de aanlandplaats in Altena niet kan voldoen aan de gestelde eisen. De verwachting is dat medio 2026 gestart wordt met een extra benodigd onderzoek tbv een realiseerbare veerverbinding. Na realisatie (naar verwachting in 2027) kan het krediet worden afgesloten. Wel dient de reeds opgenomen reservering voor een jaarlijkse exploitatiebijdrage na realisatie te blijven staan.

Vervanging stroomkasten
Inmiddels zijn we druk bezig met het vervangen van de stroomkasten. De verwachting is dat de werkzaamheden in 2026 worden afgerond. In 4de kwartaal kan het krediet naar alle waarschijnlijkheid worden afgesloten.

Verlengen fietspad Beverpad (fase 3)
Het verlengen van het fietspad is in 2025 vertraagd. De verwachting is dat medio 2026 het werk verder wordt afgerond waarna het krediet kan worden afgesloten.

Haven Lage Zwaluwe
De werkzaamheden bij de haven van Lage Zwaluwe zijn in 2025 vertraagd. Bekeken wordt in welke mate de werkzaamheden gekoppeld kunnen worden aan de visie Lage Zwaluwe. De verwachting is dat in 2026 de plannen verder worden uitgewerkt, waarna realisatie start in 2027. Het werk is dus nog niet afgerond en krediet blijft benodigd.

Uitkijkpunt haven Lage Zwaluwe & Drimmelen
Het krediet is oorspronkelijk begroot voor twee uitkijkpunten. Gelet op de vermoedelijke kosten is de realisatie van 2 uitkijkpunten niet realiseerbaar. Daarom is gekozen voor 1 locatie welk meest logisch en haalbaar is, namelijk op de dijk bij het gemaal bij het Gat van den Ham. Deze optie wordt

momenteel verder uitgewerkt, en verwachte realisatie in 2027/2028 (gelijk met de uitvoering verlenging Beverpad).

Af te sluiten kredieten programma 3

Er zijn in programma 3 geen kredieten die afgesloten kunnen worden.

4. Sociaal Domein

Inleiding sociaal domein

Het programma is uitgewerkt in drie thema's. De programmadoelstellingen zijn uitgewerkt in de volgende thema's en bijbehorende subdoelstellingen:

1. Onderwijs, jeugd en gezondheid
2. Participatie en schuldenproblematiek
3. Sociale structuur, sport en zorg.

4.1 Onderwijs, jeugd en gezondheid

Wat hebben we dit jaar bereikt?

Bevordering van gezondheid en vitaliteit voor onze inwoners

We willen de gezondheid van onze inwoners beschermen en bevorderen waarbij een betekenisvol leven centraal staat zodat de inwoners vitaal ouder worden en kinderen kansrijk en gezond opgroeien. De nadruk ligt op veerkracht, eigen regie en het omgaan met uitdagingen (positieve gezondheid).

Wat hebben we dit jaar gedaan?

Gezondheid inwoners

In 2025 hebben we verdere uitvoering gegeven aan het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) en het Integraal Zorgakkoord (IZA). Zo worden verschillende ketenaanpakken uitgevoerd, zoals Welzijn op Recept, Kansrijke Start en Valpreventie. Daarnaast is in 2025 het Lokaal Hitteplan vastgesteld. Het Hitteplan is een domeinoverstijgende samenwerking met het fysieke domein.

Wat hebben we dit jaar bereikt?

Gezonde en kansrijke groeiomstandigheden voor onze jeugd

Inzet van preventie vergroten om te voorkomen dat alledaagse opgroei- en opvoedproblemen escaleren en richt zich op het voorkomen- en vroegtijdig signaleren van risico's en problemen. Om dit doel te verwezenlijken zetten we in op juiste en beste jeugdhulp en zetten we in op jongerenparticipatie. Om dit doel te meten maken we gebruik van de GGD-monitor en aangeleverde rapportages.

Wat hebben we dit jaar gedaan?

Jongerenparticipatie blijft belangrijk

De stem van de jeugd moet gehoord worden. Daarom is gestart met het oprichten van een Jeugd Advies Team. Diverse jongeren en partners die met en voor jeugd werken zijn hierbij betrokken. Samen gaven we vorm aan het Jeugd Advies Team. Daarnaast waren jongeren actief betrokken bij verschillende programma's en activiteiten, zoals de Raadschallenge en Democracity.

Juiste en beste jeugdhulp

In lijn met de regionale visie en inkoopstrategie van West-Brabant Oost Jeugd, de Hervormingsagenda Jeugd en het Toekomstscenario Kind en Gezin, is per 1 januari 2025 gestart met de vorming van een Stevig Lokaal Team (SLT). Deze ontwikkeling kent een looptijd van twee jaar en is ingericht als Proof of Concept (POC).

Het doel van het Stevig Lokaal Team is te leren en te ontwikkelen wat nodig is om ondersteuning aan kinderen en gezinnen preventiever, effectiever en efficiënter te organiseren. Binnen het Stevig Lokaal Team worden de sociale basis, specialistische jeugdhulp en het brede sociaal domein samengebracht. Elk gezin dat een beroep doet hierop, krijgt hierdoor één vast aanspreekpunt. De aandacht verschuift hierdoor van het individuele kind naar het gezinssysteem en de leefomgeving.

Parallel hieraan loopt het inkooptraject voor de nieuwe regionale contractering, met als beoogde startdatum 1 januari 2027. De inzichten uit het project SLT-POC worden hierbij betrokken om te komen tot toekomstbestendige en beter samenhangende inkoopafspraken.

Wat hebben we dit jaar bereikt?

We willen kwalitatief goed onderwijs in goed geventileerde scholen met groene schoolpleinen

We willen dat alle scholen in de gemeente verbeteren tot gezonde, energie neutrale en goed bereikbare leeromgevingen. We zorgen voor een goed binnenklimaat volgens de Frisse Scholen-norm, behouden het Dongemond College en bieden alle kinderen en jongeren onderwijs dat hen voorbereidt op een zelfstandige plek in de samenleving.

Wat hebben we dit jaar gedaan?

Aandacht voor natuur en cultuur in het onderwijs

In de LEA-meerjarenagenda (Lokale Educatieve Agenda) 2025-2028 hebben we in 2025 het volgende opgenomen: 'Binnen de planperiode (doch uiterlijk eind 2028) willen we op al onze scholen en kinderopvang de buitenruimte verduurzaamd hebben, middels een groene speelplaats en educatieve buitenruimte. Het doel is dat minstens 50% van het speelterrein wordt omgezet in groene zones en dat (daarmee) milieueducatie wordt bevorderd.'
Meerdere scholen hebben in 2025 het schoolplein reeds vergroend, andere scholen zijn er mee bezig.
Tevens hebben alle scholen in 2025 opnieuw deelgenomen aan het Cultuureducatieprogramma (de uitvoering gebeurt door Theek5) en is er door enkele scholen een bezoek gebracht aan de Biesbosch. De gemeente ondersteunt en subsidieert dit.

Alle jongeren halen minimaal een startkwalificatie

Het Regionaal Bureau Leerplicht (RBL) heeft ook in 2025 stevig ingezet om iedere jongere een startkwalificatie te laten behalen. De werkdruk bij het RBL was echter erg hoog en daarom is de nadruk gelegd op de uitvoering van de wettelijke taken. De begroting is in 2025 structureel verhoogd, zodat het RBL qua bezetting nu op orde is ("de basis is op orde"). Daarmee kunnen de wettelijke taken goed worden uitgevoerd.

Behoud Dongemond College

We willen het Dongemond College (VO) tot minimaal 2040 voor onze gemeente behouden en onderzoeken wat daarvoor nodig is. Daarmee bieden we zekerheid voor de toekomst. Ook maken we werk van het faciliteren van samenwerking en inhoudelijke verbinding tussen het Dongemond College (VO) en de basisscholen (PO). Daarmee creëren we een nog betere aansluiting van PO naar VO voor onze kinderen. De Visie Onderwijshuisvesting 2025-2035 is in 2025 door de raad vastgesteld. Hierin is nieuwbouw voor Dongemond opgenomen per 2032. In diezelfde raadsvergadering is middels een amendement gevraagd om een extern onderzoek naar de mogelijkheid om nieuwbouw Dongemond te koppelen aan de nieuwbouw van basisschool Den Duin. In 2025 is een start gemaakt met dit onderzoek door een gespecialiseerd bedrijf.

Energieneutrale Stuifhoek

We bouwen een energie-neutrale Stuifhoek en hebben de budgetten hierop aangepast. Ook de stijgende bouwkosten zijn hierin betrokken. In februari 2025 is de bouw gestart en is er door alle partijen (gemeente, schoolbestuur, kinderopvang, ontwikkelaar) hard gewerkt aan de nieuwbouw. Door diverse omstandigheden, waaronder vertraging bij aanlevering materialen van toeleveranciers heeft de bouw in 2025 vertraging opgelopen en is de oplevering uitgesteld van eind februari 2026 naar 30 juni 2026. Financieel loopt het volgens planning.

Leerlingenvervoer

Het leerlingenvervoer staat onder druk. Het tekort aan chauffeurs en begeleiders, stijgende kosten, wet- en regelgeving en hoge verwachtingen van ouders en samenleving maken het leerlingenvervoer complexer. In het schooljaar 2025-2026 is het leerlingenvervoer door Willemsen de Koning aanzienlijk verbeterd t.o.v. vorig schooljaar.

Een belangrijk inzicht dat in voorgaande jaren is versterkt, is dat kinderen vaak tot meer zelfstandigheid in staat zijn dan wordt gedacht. Het project " wij gaan zelfstandig met de bus naar school" rond zelfstandig reizen laat zien dat leerlingen, met de juiste begeleiding, vaardigheden kunnen ontwikkelen, waardoor hun wereld groter wordt. Dat levert niet alleen winst op voor het vervoer zelf, maar zeker ook voor het zelfvertrouwen en de toekomstkansen van kinderen.

Deze positieve ervaringen nodigen uit tot verdere uitbreiding en verdieping. Niet ieder kind kan of

hoeft zelfstandig te reizen, maar het bewust onderzoeken van mogelijkheden in plaats van uitgaan van beperkingen, blijkt waardevol.

Ondersteunen vorming en ontwikkeling IKC

We ondersteunen vanuit de gemeente de vorming en ontwikkeling van Integrale Kind Centra (IKC) en kijken integraal met het onderwijs hoe we onder meer cultuur, muziek en sport daaraan kunnen toevoegen. In de Lokale Educatieve Agenda is in 2025 de vorming van IKC's besproken. Bij nieuwbouw voor scholen gaan we in principe uit van een IKC. De verantwoordelijkheid voor de vorming van een IKC ligt primair bij de schoolbesturen, in nauwe samenwerking met de kinderopvang. In 2025 is met name gewerkt aan de verdere realisatie van IKC De Stuifhoek in Made. Het IKC wordt op 30 juni 2026 opgeleverd.

Overige zaken huisvesting onderwijs - IHP

We hebben een concept Visie Onderwijshuisvesting 2025-2035 opgesteld. Hierin is beschreven welke schoolgebouwen we de komende 10 jaar gaan renoveren dan wel nieuw gaan bouwen. Hierin is ook een planning en financiële doorrekening opgenomen. De gemeenteraad heeft deze (geamendeerde) visie in september 2025 vastgesteld. Op basis van deze informatie wordt momenteel het nieuwe Integraal Huisvestings Programma Onderwijs (IHP) opgesteld. Dit wordt in de tweede helft 2026 aan de raad voorgelegd.

Plan voor frisse scholen

We stelden in 2024 met het onderwijs (PO en VO) een plan op om te komen tot Frisse Scholen Klasse B. De gemeente investeert mee om het onderwijs hierin mee te krijgen. Het resultaat is dat alle scholen, voor zover er geen nieuwbouw op de planning staat, aan het einde van het schooljaar 2025-2026 voldoen aan de binnenklimaatnorm Frisse Scholen B.

De aanpassingen aan de gebouwen zullen in 2026 worden uitgevoerd. Ieder schoolbestuur draagt zelf ook een aanzienlijk financieel deel bij.

Bij voltooid of op schema geen toelichting nodig, indien vertraagd of in gevaar graag hieronder toelichten:

4.2 Participatie en schuldenproblematiek

Wat hebben we dit jaar bereikt?

Iedereen heeft recht op een sociaal minimum

Iedereen heeft recht op een sociaal minimum. Het Rijk is daar in de basis aan zet. Lokaal kunnen wij het verschil maken en veel van het (landelijk) verloren vertrouwen terugwinnen. De nieuwe vormen van armoede, zoals energiearmoede, pakken we aan en lossen we op. Ook door de verbinding tussen domeinen te leggen.

Wat hebben we dit jaar gedaan?

Aanbieden financiële zekerheid

Om de financiële zekerheid van inwoners te versterken, zetten we in op toegankelijke minimaregelingen en passende ondersteuning. In 2025 intensiveerden we de toegankelijkheid van deze regelingen. We vergrootten de bekendheid en vereenvoudigden het aanvraagproces, zodat inwoners sneller gebruik konden maken van de ondersteuning waar zij recht op hadden. Met de inzet van de Voorzieningenwijzer maakten we regelingen inzichtelijk, verlaagden we de aanvraagdrempel en verbeterden we de toegang tot passende ondersteuning. Daarnaast zetten we in op vroegsignalering van financiële problemen en het bieden van tijdige ondersteuning. Via het systeem voor vroegsignalering ("Vroeg eropaf") brachten we financiële zorgen eerder in beeld en voorkwamen we dat problemen verergerden. De uitvoering in 2025 is volgens planning verlopen. We liggen op koers en blijven de komende jaren inzetten op deze pijlers om de financiële zekerheid van onze inwoners verder te versterken.

Begeleiding bijzondere doelgroepen

De gemeente is jaarlijks verplicht een aantal statushouders te huisvesten en de inburgering van deze groep organiseren. In 2025 hebben we een behoorlijke inhaalslag gemaakt met het huisvesten van de statushouders door middel van de inzet van 21 personen in het kader van de HAR+. Deze personen moeten in 2026 opnieuw gehuisvest worden net als de reguliere huisvestingsopgaaf voor

2026.

De achterstand van 2025 en de opgaaf voor het eerste deel van 2026 is dusdanig, dat we momenteel kampen met een achterstand van het huisvesten voor 2026 door een woningtekort. We onderzoeken steeds diverse mogelijkheden om de taakstelling wel te halen. Over de huisvesting van statushouders informeren wij u periodiek met een raadsinformatiebrief, daarin zijn ook de achterstanden meegenomen.

Participatie

De casemanagers en werkmakelaars begeleiden samen uitkeringsgerechtigden. Het doel is om de doelgroep zo hoog mogelijk te laten functioneren op de maatschappelijke ladder. De hoogste trede is uitstromen naar werk met een inkomen boven bijstandsniveau. Naast zelf matchen van vacatures in het netwerk werken we samen met WSP MidZuid. Zij zoeken bij werkgevers in de regio actief naar passende vacatures voor de doelgroep. Iedereen met een uitkering en die in staat is om te werken, levert naar vermogen een wederdienst. Voor zorgklanten is het maximaal haalbare bijvoorbeeld maatschappelijke participatie door meedoen aan activiteiten in een buurthuis of in groepsverband sporten. Daarbij wordt door zowel de casemanagers als door onze gemeentelijke partners ondersteuning geboden indien dit nodig is. Dit is in 2025 uitgevoerd en ligt op schema.

4.3 Sociale structuur, sport en zorg

Wat hebben we dit jaar bereikt?

Kunst en Cultuur

Met het cultuureducatiebeleid wil de gemeente bevorderen dat alle inwoners van de gemeente de kans krijgen om zich creatief en cultureel te ontwikkelen. We signaleren trends en ontwikkelingen. Cultuureducatie: we tellen het aantal scholen, leerlingen en leraren dat bereikt wordt met Cultuureducatie met kwaliteit (CMK).

Wat hebben we dit jaar gedaan?

Kunst en Cultuur

Ook in 2025 hebben 8 basisscholen gewerkt met CMK/Kunstloc voor de cultuureducatie. De activiteiten waren inspirerend, professioneel en goed afgestemd op de leerlingen blijkend uit de evaluatie van deze scholen met het CMK.

Wat hebben we dit jaar bereikt?

Sociale structuur en ondersteuning

Het aantal mensen dat ondersteuning nodig heeft neemt toe. Nu is hét moment om te investeren in onze sociale structuur, het voorliggend veld. Daarom wil het college meer en hogere subsidies voor onze verenigingen, stimuleringsregelingen op het gebied van bijvoorbeeld gezondheid, bewegen en sport, vernieuwde afspraken met onze welzijnsinstellingen. De dorpshuizen vervullen een cruciale functie in onze dorpen. Op deze manier versterken we de sociale samenhang waardoor er minder professionele ondersteuning nodig is.

Onze inwoners kunnen deelnemen aan de maatschappij en ze kunnen langer thuis blijven wonen.

Wat hebben we dit jaar gedaan?

Ondersteuning inwoners

De kosten voor ondersteuning nemen toe door een stijging van het aantal cliënten. Ook de toenemende complexiteit en duur van ondersteuningsvragen dragen hieraan bij. Casemanagers indiceren kritisch, maar de toename van cliënten is een landelijke ontwikkeling. Het ontwikkelen van algemene en collectieve voorzieningen is een langdurig proces waarnaar met diverse betrokkenen onderzoek gedaan wordt en afspraken gemaakt moeten worden.

De beschikbaarheid en kwaliteit van voorzieningen staan onder druk door gebrek aan capaciteit en beperkte financiële middelen. Vanuit het programma sociaal domein wordt aan oplossingen hiervoor gewerkt zoals Eenduidig Indiceren, de beweging naar meer algemene en collectieve voorzieningen in plaats van individuele maatwerkvoorzieningen, Voor elkaar Pas en de integrale Verordening Sociaal Domein.

In samenwerking met de centrumgemeente Breda is gewerkt aan de verdeling van cliënten over regiogemeenten en het bieden van passende ondersteuning van mensen met complexe problematiek.

Preventie

De middelen die we vanuit het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) ontvangen, worden op preventie ingezet: Welzijn op Recept, Valpreventie, Eenzaamheid, Huiskamers, Mantelzorgondersteuning.

Sociale structuur

We investeren in de sociale structuur in onze dorpen, bijvoorbeeld via de welzijnsinstellingen of projecten zoals Zorgzaam Dorp Made.

Bij voltooid of op schema geen toelichting nodig, indien vertraagd of in gevaar graag hieronder toelichten:

Wat hebben we dit jaar bereikt?

Sport en Bewegen

We willen de bestaanszekerheid van bestaande sportverenigingen vergroten. Middels sport en bewegen willen we inwoners stimuleren om gezonder te leven/gezondere leefstijl te vergroten en gezondheidsverslechtering voorkomen.

Wat hebben we dit jaar gedaan?

Sport en bewegen

Het doel binnen *Sport en Bewegen* is om, via de inzet van de buurtsportcoaches in alle dorpen, sportverenigingen te ondersteunen en een breed en toegankelijk sportaanbod voor alle inwoners te bevorderen. We investeren in duurzame samenwerkingen tussen verenigingen en partners, en in programma's die bijdragen aan vitaliteit, gezondheid en participatie.

In 2025 hebben we ingezet op onder andere:

- Max Vitaal en Sjors Sportief, gericht op respectievelijk volwassenen/ouderen en jeugd. De programma's draaien goed en bereiken steeds meer inwoners.
- Rookvrije generatie, anti-discriminatie, en het bevorderen van meedoen voor iedereen.
- Minimaregelingen, zoals gratis sporten via stichting Leergeld en een gratis abonnement bij de bibliotheek voor kinderen uit minima-gezinnen.
- Een sterke verbinding met Sport en Preventie (inclusief Jongeren- en Ouderenpreventie) om sociale basis en gezondheid te versterken. Vanuit deze samenwerking worden diverse activiteiten georganiseerd, zoals Uniek Sporten (voor mensen met een beperking), sportontmoetingen zoals het *Sportcafé*, en een verenigingsvragenlijst om input bij verenigingen op te halen voor een betere verenigingsondersteuning.

Daarnaast zijn sporthallen en gymzalen belangrijke voorzieningen in onze gemeente. De inzet van verenigingen en partners bepaalt mede hoe deze accommodaties optimaal benut kunnen worden.
In 2025 is het beleidskader maatschappelijke accommodaties geëvalueerd.

Wat heeft programma 4 gekost?

Tabel Prg. 4-1 Realisatie en begrotingsafwijkingen programma 4 (bedragen x € 1.000)

Nr.	Thema	Primaire Begroting 2025	Begroting na wijziging 2025	Realisatie 2025	Afwijkingen 2025
4.1	Onderwijs, Jeugd en gezondheid	-14.670 N	-15.528 N	-15.121 N	407 V
4.2	Participatie en schuldenproblematiek	-8.555 N	-14.522 N	-14.185 N	337 V
4.3	Sociale structuur, sport en zorg	-13.571 N	-14.294 N	-14.277 N	18 V
	Totaal lasten	**-36.796 N**	**-44.345 N**	**-43.583 N**	**762 V**
4.1	Onderwijs, Jeugd en gezondheid	798 V	973 V	1.224 V	250 V
4.2	Participatie en schuldenproblematiek	4.596 V	10.024 V	10.435 V	411 V
4.3	Sociale structuur, sport en zorg	1.809 V	2.454 V	2.658 V	205 V
	Totaal baten	**7.203 V**	**13.451 V**	**14.317 V**	**866 V**
	Saldo van baten en lasten excl. mut. reserves	**-29.593 N**	**-30.894 N**	**-29.265 N**	**1.629 V**
	Saldo mutaties reserves	818 **V**	922 **V**	914 **V**	-8 **N**
	Saldo van baten en lasten incl. mut. reserves	**-28.775 N**	**-29.972 N**	**-28.352 N**	**1.621 V**

Nr.	Thema	Begroting na wijziging 2025	Realisatie 2025	Verschil 2025
4.1	Onderwijs, Jeugd en gezondheid	-14.555 N	-13.897 N	658 V
4.2	Participatie en schuldenproblematiek	-4.498 N	-3.750 N	749 V
4.3	Sociale structuur, sport en zorg	-11.841 N	-11.618 N	223 V
	Saldo van baten en lasten excl. mut. reserves	**-30.894 N**	**-29.265 N**	**1.629 V**

Begrotingsafwijkingen programma 4:
4.1 Onderwijs, Jeugd en Gezondheid (€ 658.000 voordeel)

Onderwijs (€ 383.000 voordeel)

Dit wordt nagenoeg volledig veroorzaakt door lagere doorberekende rente kapitaallasten (€ 369.000 voordelig). Enerzijds zijn deze lager dan begroot doordat de bouw minder ver gevorderd was dan verwacht werd bij het opstellen van de begroting 2025. Een lagere boekwaarde van het onderhanden werk betekent ook een lagere doorbelasting van de rente. Anderzijds zijn in de najaarsnota 2025 de oorspronkelijk begrootte rentekosten neerwaarts bijgesteld op het niveau van de Algemene dekkingsmiddelen (Saldo financieringsfunctie). In de realisatie van 2025 zijn de werkelijke lagere rentekosten verdeeld naar de verschillende investeringen binnen de programma's. De resterende €13.000 lagere lasten worden veroorzaakt door diverse kleine posten.

Jeugd (€ 187.000 voordeel)

Binnen het beleidsterrein Jeugd is sprake van een voordelig resultaat van € 187.000. Dit wordt met name veroorzaakt door € 112.000 aan incidentele extra inkomsten vanuit het Integraal Zorg Akkoord voor de inzet van de Praktijkondersteuner Jeugd. Daarnaast zijn de uitgaven voor niet vrij toegankelijke jeugdhulp, CJG, Proof of Concept (POC) en jongerenwerk per saldo € 75.000 lager uitgevallen dan begroot, doordat de voorgenomen uitbreiding van het jongerenwerk niet noodzakelijk bleek. Tot slot is er sprake € 162.000 hogere lasten dan begroot doordat personeel ten behoeve van de overhead van het CJG is ingehuurd via de gemeente Drimmelen. Doordat deze lasten direct zijn

doorberekend aan het CJG is er ook sprake van € 162.000 hogere baten. Per saldo is er hier sprake van een budgettair neutrale transactie.

Gezondheid (€ 88.000 voordeel)
De Brede SPUK-regeling Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) is eind 2025 'ontschot', wat betekent dat de budgetten van de verschillende onderdelen onderling uitwisselbaar zijn. Van de SPUK-onderdelen die betrekking hebben op Gezondheid is € 45.000 benut ten behoeve van Sociale Structuur en Ondersteuning. Dit heeft tot gevolg dat de baten op Thema 4.1-gezondheid € 45.000 hoger uitkomen (voordeel) dan begroot, waar de uitgaven van Thema 4.3-wmo en sport op deze GALA-onderdelen € 45.000 ook hoger uitvallen dan begroot. Per saldo heeft dit dus een resultaatneutraal effect. Daarnaast zijn de kosten € 44.000 lager uitgevallen dan begroot (voordeel). Dit verschil komt door diverse posten, namelijk doorschuiven BTW van de GGD, teruggave resultaat 2024 GGD en het niet benodigd zijn van extra bijdrage huisvesting van de consultatiebureaus.

4.2 Participatie en schuldenproblematiek (€ 748.000 voordeel)
Participatie en schuldenproblematiek (€ 18.000 nadeel)
Hogere lasten voor ingehuurd personeel wegens openstaande vacatures en langdurig zieken (€ 173.000 nadeel) worden grotendeels gecompenseerd door lager dan begrote sociale uitkeringen (€ 29.000 voordeel) en hogere baten wegens terugbetalingen van vorderingen (€ 134.000 voordeel). Diverse kleine posten zorgen voor het resterende nadeel van € 10.000.

Opvang aandachtsgroepen (€ 766.000 voordeel)
Huisvesting statushouders (€ 46.000 voordeel)
Eind 2025 heeft de gemeente gebruik gemaakt van de HAR+-regeling voor het huisvesten van statushouders. De aan 2025 toe te rekenen kosten van huisvesting uit hoofde van deze regeling zijn lager dan het normbedrag aan baten voor diezelfde periode. Dit veroorzaakt een voordeel van € 46.000.

Middellange termijn opvang Oekraïne (€ 630.000 voordeel)
De begrote kosten voor de middellange termijnopvang Oekraïne waren € 2,3 miljoen. Doordat er minder inhuur van personeel noodzakelijk was dan verwacht zijn de uitgaven voor de opvang 8% lager uitgekomen dan begroot (€ 182.000 voordeel).
Door een herziene SISA-aangifte over 2024 wegens een per abuis ontbrekende indicator bedraagt de afrekening van de Specifieke Uitkering (SPUK) over 2024 € 56.000 meer dan verwacht (voordeel).
Als gevolg van een nagenoeg 100% bezetting gedurende het hele jaar zijn de baten op basis van het in 2025 wederom verlaagde normbedrag € 392.000 hoger dan begroot (voordeel).

Asielzoekers Brieltjenspolder (€ 90.000 voordeel)
Vanaf 1 juli 2025 is de opvang locatie en de daarbij behorende financiering vanuit het COA gewijzigd van een crisisnoodopvang (CNO) naar een duurzame gemeentelijke opvang (DGO). Daar waar in geval van een CNO de werkelijk gemaakte kosten vergoed worden, worden de kosten bij een DGO vergoed op basis van een normbedrag per capaciteitsplek. Door kritisch te kijken naar de benodigde uitgaven is in 2025 € 90.000 meer ontvangen (op grond van het normbedrag) dan benodigd was voor deze uitgaven (voordeel).

4.3 Sociale structuur, sport en zorg (€ 223.000 voordeel)
Sociale structuur (€ 32.000 nadeel)
In 2025 zagen we een toename van de kosten rondom onze gemeenschapshuizen. Extra inzet om de actiepunten uit de evaluatie van het beleidskader maatschappelijke accommodaties op te pakken leidden tot een overschrijding van in totaal € 91.000. Dit kwam voort uit onder andere de nieuwe overeenkomst met Plexat, het oppakken van eerder uitgesteld onderhoud en inhuur. Daarentegen was er minder inzet benodigd van activiteitencoach en activiteitenbudget (€ 43.000 voordeel). De overige € 16.000 voordeel zit in diverse kleinere posten, onder andere doordat er minder trainingen zijn gegeven aan onafhankelijke cliëntadviseurs en er geen zorgcafés zijn georganiseerd in 2025.

Sport en cultuur (€ 206.000 voordeel)
Binnen het thema sport en cultuur zien we een voordeel van € 206.000. Dit komt door een aantal incidentele meevallers. Door de latere verhuizing van de bibliotheek naar de Cour, valt een deel van die uitgaven niet in 2025 maar in 2026, wat in 2025 leidt tot een meevaller van € 64.000. We haalden een voordeel uit de hogere SPUK toekenning (BTW compensatie) à € 32.000. Een uitspraak van het

Hof rondom de extra kosten voor renovatie van de zwembaden betekent een meevaller van € 33.000. In 2024 verrekenden we niet alle energielasten met gebruikers van onze gebouwen, waardoor er in 2025 extra opbrengsten waren (€ 30.000). Door de ontschotting van de Brede SPUK regeling vielen de inkomsten hoger uit, terwijl de kosten vallen onder de WMO (€ 30.000). De kosten bij de buitensportaccommodaties viel lager uit door meevallers in regulier onderhoud en het niet benutten van een eerder gelabeld budget ten behoeve van de privatisering van de tennisclub.

Zorg (€ 49.000 voordeel)
Door een combinatie van voorzichtig begroten door de GR Beschermd Wonen en extra uitkeringen door het Rijk voor loon- en prijsindexatie en voor volumestijging heeft de regio Beschermd Wonen een groter overschot dan voorzien. Overschotten worden verdeeld over de deelnemende gemeenten naar rato van het aantal inwoners (€ 61.000 voordeel voor Drimmelen). Het overschot is mede ontstaan door streng te indiceren voor Beschermd Wonen, waardoor de druk bij de lokale Wmo voorziening Begeleiding toeneemt.
Aan begeleiding en dagbesteding Wmo is € 54.000 meer uitgegeven (nadeel) dan voorzien door stijging van de vraag door extramuralisatie, kortere behandelingen, langer thuis blijven wonen en strenger indiceren bij Beschermd Wonen. In 2025 is er ook € 48.000 meer besteed (nadeel) aan woningaanpassingen dan begroot. We zien het aantal woningaanpassingen snel toenemen door de vergrijzing en omdat onze inwoners langer thuis willen of moeten blijven wonen. Ook is er een tekort aan levensloopbestendige woningen in onze gemeente waardoor senioren niet naar een geschikte woning kunnen verhuizen. Deze uitgaven zijn incidenteel gecompenseerd door ontschotting GALA. De lasten voor collectief vervoer zijn € 50.000 (voordeel) lager dan begroot omdat het gebruik van de deeltaxi minder is dan verwacht, mede door inzet van de Voor Elkaar Pas. Ook zijn de kosten voor PGB en PGB-hulpmiddelen € 20.000 (voordeel) lager uitgekomen door een goed aanbod van zorg in natura en kritisch indiceren. Het resterende voordeel van € 20.000 wordt veroorzaakt door diverse kleine posten (onder andere minder aanvragen voor financiële tegemoetkoming chronisch zieken en gehandicapten).

Lopende kredieten programma 4

Tabel Prg. 4-2 Lopende kredieten programma 4 (bedragen x € 1)

Lopende kredieten	Jaar van aanvang	Netto Raming	Totaal Inkomsten	Totaal Uitgaven	Restant Krediet	Projectfase	Planning afronding
Thema Sociale structuur, sport en zorg							
Investering in Frisse scholen - 2023	2023	-125.000	0	-43.727	81.273	5. Realisatie	2026
Nieuwbouw IKC de Stuifhoek	2024	-9.982.645	13.167	-5.741.398	4.254.415	5. Realisatie	2026
Investering in Frisse scholen - 2024	2024	-125.000	0	-3.231	121.769	5. Realisatie	2026
Investering in Frisse scholen - 2025	2025	-127.875	0	0	127.875	5. Realisatie	2026
Vervanging beregeningsinstallatie Schietberg	2025	-43.478	0	0	43.478	1. Initiatief	n.n.b.
Vervangen 3 kunststof banen Tennis Ruitersvaart	2022	-140.500	0	0	140.500	4. Voorbereiding	2026
Renovatie toplaag kunstgrasveld Kwarrenhoek	2025	-204.600	0	0	204.600	4. Voorbereiding	2026
Totaal Thema Sociale structuur, sport en zorg		-10.749.098	13.167	-5.788.356	4.973.909		
Totaal		**-10.749.098**	**13.167**	**-5.788.356**	**4.973.909**		

Investering in Frisse scholen 2023-2025
In 2024 is het onderzoek afgerond naar de benodigde aanpassingen per school om te voldoen aan de eisen van Frisse Scholen Klasse B. Daarna zijn er afspraken gemaakt over de inzet van de subsidie, de planning en de uitvoering. De uitvoering vindt grotendeels plaats in 2026 en moet in Q4 2026 gereed zijn.

Nieuwbouw IKC de Stuifhoek
In 2024 is de voorbereiding van de nieuwbouw IKC de Stuifhoek in Made afgerond. Op basis van het definitief ontwerp is ontwikkelaar Van Daalen Bouw in februari 2025 gestart met de bouw van IKC de Stuifhoek in Made inclusief een laag appartementen. Aanvankelijk liep de bouw op schema, maar na de zomer ontstonden er enkele problemen bij toeleveranciers waardoor de bouw vertraging heeft opgelopen. Oplevering vindt nu eind Q2 2026 plaats (oorspronkelijk gepland was Q1 2026).

Vervanging beregeningsinstallatie Schietberg
De planning van de vervanging van de beregeningsinstallatie op sportpark De Schietberg wordt meegenomen in de volledige herziening van het beheerplan sportparken.

Vervangen 3 kunststof banen Tennis Ruitersvaart
De 3 tennisbanen bij de Terheijdense Tennisvereniging die in eigendom zijn van de gemeente Drimmelen konden langer mee dan verwacht waardoor vervanging een aantal jaren kon worden opgeschoven. Echter door afkeuring in de 2e helft van 2025 moeten deze inmiddels echt worden vervangen. De voorbereidingen samen met T.T.V. zijn hiervoor in volle gang en in de zomer van 2026 zal gestart worden met de werkzaamheden. Oplevering wordt nog in 2026 verwacht.

Renovatie toplaag kunstgrasveld Kwarrenhoek
De renovatie van het kunstgrasveld van VV Zwaluwe was begroot in 2025. Na keuring in 2025 is gebleken dat het veld nog voldoet tot 2026. Daarmee is de renovatie doorgeschoven naar 2026. De uitvoering van de werkzaamheden zal starten in de zomerstop van 2026.

Af te sluiten kredieten programma 4

Tabel Prg. 4-3 Af te sluiten kredieten programma 4 (bedragen x € 1)

Af te sluiten kredieten	Jaar van aanvang	Netto Raming	Totaal Inkomsten	Totaal Uitgaven	Restant Krediet
Thema Sociale structuur, sport en zorg					
LED verlichting buitensport	2022	-250.000	83.841	-363.597	-29.756
Vervanging Toplaag (b) Wagenberg	2025	-118.668	20.439	-113.548	25.559
Renovatie toplaag grasveld A Moerbos	2023	-157.113	29.939	-171.566	15.486
Totaal Thema Sociale structuur, sport en zorg		*-525.781*	*134.219*	*-648.710*	*11.290*
Totaal		**-525.781**		**-648.710**	**11.290**

Toelichting af te sluiten kredieten (afwijking > € 25.000):
LED verlichting buitensport
Alle werkzaamheden waren reeds uitgevoerd. Nu ook alle definitieve vaststellingen van de BOSA-subsidies door de clubs zijn ontvangen kan het krediet worden afgesloten. De uiteindelijk toegekende BOSA-subsidies zijn € 30.000 lager uitgekomen dan verwacht, mede als gevolg van vertraging in uitvoering van werkzaamheden en indiening van de subsidieaanvragen. Hierdoor is de oorspronkelijk begrote netto-investering (lasten -/- baten) van € 250.000 hoger uitgekomen op € 279.756.

Vervanging Toplaag (b) Wagenberg
Renovatie van het grasveld heeft volgens planning plaatsgevonden in de zomer van 2025 en is binnen de begrote uitgaven afgerond. Door SPUK toekenning (BTW compensatie) van € 20.439 is de netto-investering € 25.559 lager dan verwacht.

5. Algemene Dekkingsmiddelen

Inleiding algemene dekkingsmiddelen

Dit hoofdstuk geeft een overzicht van de algemene dekkingsmiddelen. De algemene dekkingsmiddelen zijn de gemeentelijke inkomsten die vrij besteedbaar en daarmee bestuurlijk afweegbaar zijn. De besteding van deze inkomsten is niet gerelateerd aan een vooraf bepaald doel (programma). Het gemeentefonds (algemene uitkeringen) en de OZB (lokale heffingen) zijn de grootste onderdelen. We lichten hierna de significante verschillen tussen de begrote en werkelijke inkomsten toe.

Tabel Prg. AD-1 Realisatie en begrotingsafwijkingen programma algemene dekkingsmiddelen (bedragen x € 1.000)

Thema	Primaire Begroting 2025	Begroting na wijziging 2025	Realisatie 2025	Afwijkingen 2025
A. Lokale heffingen	-505 N	-661 N	-599 N	62 V
B. Uitkeringen gemeentefonds	0 V	0 V	0 V	0 V
C. Dividend- en winstuitkering	0 V	0 V	0 V	0 V
D. Saldo financieringsfunctie	-105 N	459 V	-50 N	-510 N
E. Overige algemene dekkingsmiddelen	-313 N	-313 N	0 V	313 V
F. Onvoorzien	-5 N	-5 N	-7 N	-2 N
G. Vennootschapsbelasting	-13 N	110 V	96 V	-14 N
Totaal lasten algemene dekkingsmiddelen	**-941 N**	**-410 N**	**-561 N**	**-151 N**
A. Lokale heffingen	6.069 V	6.069 V	6.262 V	193 V
B. Uitkeringen gemeentefonds	50.537 V	54.772 V	54.749 V	-23 N
C. Dividend- en winstuitkering	91 V	91 V	103 V	12 V
D. Saldo financieringsfunctie	120 V	120 V	0 N	-120 N
E. Overige algemene dekkingsmiddelen	0 V	0 V	1.612 V	1.612 V
F. Onvoorzien	0 V	0 V	0 V	0 V
G. Vennootschapsbelasting	0 V	0 V	0 V	0 V
Totaal baten algemene dekkingsmiddelen	**56.817 V**	**61.052 V**	**62.726 V**	**1.675 V**
Saldo van baten en lasten excl. mutaties reserves	**55.876 V**	**60.642 V**	**62.165 V**	**1.523 V**
Mutatie Reserves	**1510 V**	**0 V**	**0 V**	**0 V**
Saldo van baten en lasten inclusief mutaties reserves	**57.385 V**	**60.642 V**	**62.165 V**	**1.523 V**

Analyse algemene dekkingsmiddelen

Tabel Prg. AD-2 Realisatie en begrotingsafwijkingen programma algemene dekkingsmiddelen (bedragen x € 1.000)

Cijfers Alg. Dekkingsmiddelen (x 1.000	Begroting na wijziging 2025		Realisatie 2025		Afwijkingen 2025	
A. Lokale heffingen	5.408	V	5.663	V	255	V
B. Algemene uitkeringen	54.772	V	54.749	V	-23	N
C. Dividend	91	V	103	V	12	V
D. Saldo financieringsfunctie	579	V	-50	N	-629	N
E. Overige algemene dekkingsmiddelen	-313	N	1.612	V	1.925	V
F. Onvoorzien	-5	N	-7	N	-2	N
G. Vennootschapsbelasting	110	V	96	V	-14	N
Saldo van baten en lasten inclusief mutaties reserves	**60.642**	**V**	**62.165**	**V**	**1.523**	**V**

A. Lokale heffingen

Onder de Lokale heffingen vallen de volgende belastingen:
- Onroerendezaakbelasting
- Precariobelasting
- Toeristenbelasting.

Een nadere toelichting op deze belastingen is opgenomen in de paragraaf B. Lokale heffingen.

B. Algemene uitkeringen

Binnen het gemeentefonds is de algemene uitkering de grootste component. Het bedrag aan algemene uitkering wordt verdeeld over de gemeenten via maatstaven, zoals het inwonertal en de oppervlakte van een gemeente, een aan de maatstaven gekoppeld gewicht (bedrag per eenheid) en de uitkeringsfactor (de voor alle gemeenten gelijke vermenigvuldigingsfactor). Die drie componenten zijn aan wijzigingen onderhevig. De algemene uitkering is vrij besteedbaar voor gemeenten. De meicirculaire 2025 informeert de gemeenten over de omvang en de verdeling van de algemene uitkering, de integratie-uitkeringen en de decentralisatie-uitkeringen uit het gemeentefonds voor de jaren 2025 en verder. Naar aanleiding van de Miljoenennota en de Rijksbegroting heeft het Rijk een septembercirculaire uitgebracht. Deze is in de najaarsnota begrotingstechnisch verwerkt. Ook de verrekeningen uit voorgaande jaren zijn verwerkt in de najaarsnota (€ 945.000).

De laatste wijziging volgt uit de decembercirculaire en deze kan gezien het tijdstip van uitbrengen niet meer begrotingstechnisch verwerkt worden in 2025. Dit leidt derhalve tot een overschrijding van de baten, omvang € 281.000. In voorgaande jaren was het gebruikelijk om deze pas te verwerken in het daaropvolgende jaar. Gezien het effect al bekend is en het betrekking heeft op 2025, is er voor gekozen om het dit jaar wél in het huidige boekjaar te verwerken.

C. Dividend

Tabel AlgDm-3 Dividend

Deelneming	Belang Drimmelen (%)	Verkrijgingsprijs 31-12-2025	Dividend Primaire Begroting 2025	Dividend na wijziging 2025	Dividend Realisatie 2025	Dividend Afwijking 2025
NV Brabant Water	1,400%	120.252	0	0	0	0
Bank Nederlandse gemeenten	0,065%	82.647	91.065	91.065	91.430	365
Eerste Traais Warmtebedrijf B.V.	0,909%	1	0	0	0	0
Totaal			**91.065**	**91.065**	**91.430**	**365**

De gemeente bezit 0,065% van de totale aandelen van de Bank Nederlandse gemeenten (BNG) en bezit daarmee 36.426 aandelen. Het dividend over 2024 (verantwoord in 2025) bedraagt € 2,51 per

aandeel met een dividend totaal van € 91.429. Daarnaast is in 2025 de teruggave van de dividendbelasting in 2024 gerealiseerd (€ 11.803).

D. Saldo financieringsfunctie

Het financieringsresultaat is het resultaat van de externe rentekosten- en opbrengsten en de omslagrente die werkelijk aan de taakvelden is toegerekend. In 2025 is de omslagrente 1,0%. De rentelasten (ca. € 1,2 miljoen) en opbrengsten (ca. € 220.000) zijn verdeeld over de programma's door middel van de omslagrente.

In de najaarsnota zijn de te verwachten rentelasten neerwaarts bijgesteld (€ 499.000). Dit is als voordeel verwerkt op de financieringsfunctie. Dit voordeel had echter verwerkt moeten worden op de verschillende taakvelden, op de programma's 1 t/m 4. De verdere uitwerking op programma niveau was ten tijde van de najaarsnota administratief niet mogelijk. Doordat in de begroting rekening was gehouden met een sterk negatief treasury resultaat, leiden de verlaagde rentekosten niet tot een verplichte bijstelling van de rente.

Het daadwerkelijke treasuryresultaat voortkomend uit de niet doorbelaste rente bedraagt in 2025 ongeveer € 50.000 negatief.

E. Overige algemene dekkingsmiddelen

Overige algemene dekkingsmiddelen

Onder de overige algemene dekkingsmiddelen staan bedragen die nog niet specifiek aan een programma zijn toegewezen zoals de kosten voor het vervangen van gepensioneerden, vacaturegelden en een meer toekomstigbestendige bezetting. Doordat daadwerkelijke kosten of benutting van de middelen op de feitelijke programma's zijn geboekt, ontstaat binnen de algemene dekkingsmiddelen een voordeel van € 313.000.

<u>Vrijval voorziening groot onderhoud gebouwen</u>
In 2025 heeft een vrijval van €1,6 miljoen plaatsgevonden uit de voorziening groot onderhoud. Aanleiding hiervoor is dat aan de voorziening geen actuele beheerplannen ten grondslag lagen. De kosten zijn oorspronkelijk gemaakt bij de verschillende programma's, waar gebouwen onderhoud onderdeel van is. Omdat het echter een administratieve vrijval betreft is ervoor gekozen om deze toe te wijzen aan algemene dekkingsmiddelen. Voorgesteld wordt om de vrijval van de voorziening in het resultaat te bestemmen, met een nieuw op te richten bestemmingsreserve groot onderhoud. De nadere uitwerking hiervan is opgenomen in het hoofdstuk 'Exploitatiesaldo en resultaatbestemming'.

F. Onvoorzien

Het BBV verplicht ons om een post onvoorzien op te nemen. Als binnen de begroting geen andere dekkingsmiddelen beschikbaar zijn, kan de gemeente een beroep doen op deze post. Dit kan alleen als de last onvoorzienbaar, onvermijdbaar, onuitstelbaar en incidenteel is.

G. Vennootschapsbelasting

De belastingplicht gaat over alle opbrengsten die de gemeenten ontvangen voor diensten die niet rechtstreeks in verband staan met de uitoefening van het openbaar bestuur. Voor Drimmelen zijn dit inkomsten uit (actieve) grondexploitatie en opbrengsten uit de reststromen afval. Uit de definitieve aangifte van 2021 volgt een teruggave van € 122.000.

Voor 2024 is uitgegaan van de voorlopige aangifte, welke rekent met een vennootschapsbelasting bedrag van 0. Voor 2025 wordt uitgegaan van de voorlopige winst zoals in paragraaf grondbeleid toegelicht. Deze winst kan in de aangifte vennootschapsbelasting echter worden verrekend met het verlies vanuit 2024. Zowel in het jaar 2024 als in het jaar 2025 is een voorlopige aanslag vennootschapsbelasting ontvangen en betaald aan de belastingdienst, met een omvang van € 412.000 per jaar. Deze bedragen worden nu als nog terug te ontvangen bedragen opgenomen onder de vorderingen.

6. Overhead

Inleiding overhead

Het doel van dit onderdeel over overhead is om de gemeenteraad een beter inzicht te geven in de totale overheadkosten van de organisatie. In de programma's ziet u de kosten van de kernactiviteiten. Alle kosten die te maken hebben met de aansturing en ondersteuning van medewerkers in deze kernactiviteiten noemen we overhead. Deze overheadkosten worden direct toegerekend aan de bijbehorende taken en activiteiten via een overheadtoeslag per uur. Bedrijfskosten voor activiteiten die gericht zijn op externe klanten worden geregistreerd onder de bijbehorende taakvelden.

Overhead

Tabel Prg. O-1 Realisatie en begrotingsafwijkingen programma overhead (bedragen x € 1.000)

Thema	Primaire Begroting 2025	Begroting na wijziging 2025	Realisatie 2025	Afwijkingen 2025
Management en bestuursondersteuning	-812 N	-857 N	-1.372 N	-516 N
Huisvesting	-689 N	-714 N	-753 N	-39 N
Automatisering	-2.702 N	-2.709 N	-2.826 N	-117 N
Planning & Control	-385 N	-500 N	-555 N	-55 N
Facilitaire zaken	-638 N	-541 N	-545 N	-4 N
Financiële administratie	-23 N	-113 N	-396 N	-284 N
Personeel en organisatie	-6.256 N	-6.366 N	-5.850 N	516 V
Communicatie	-63 N	-88 N	-107 N	-19 N
Front-office	-28 N	-20 N	-43 N	-23 N
Totaal lasten Overhead	**-11.595 N**	**-11.908 N**	**-12.447 N**	**-539 N**
Management en bestuursondersteuning	0 V	0 V	37 V	37 V
Huisvesting	43 V	43 V	19 V	-24 N
Automatisering	0 V	0 V	0 V	0 V
Planning & Control	0 V	0 V	0 V	0 V
Facilitaire zaken	0 V	0 V	39 V	39 V
Financiële administratie	0 V	0 V	0 V	0 V
Personeel en organisatie	0 V	0 V	120 V	120 V
Communicatie	0 V	0 V	12 V	12 V
Front-office	0 V	0 V	0 V	0 V
Totaal baten Overhead	**43 V**	**43 V**	**227 V**	**184 V**
Saldo van baten en lasten excl. mutaties reserves	**-11.552 N**	**-11.865 N**	**-12.220 N**	**-355 N**
Saldo Mutaties Reserves	81 **V**	0 **V**	0 **V**	0 **V**
Saldo van baten en lasten incl. mutaties reserves	**-11.471 N**	**-11.865 N**	**-12.220 N**	**-355 N**

Thema	Begroting na wijziging 2025	Realisatie 2025	Verschil 2025
Management en bestuursondersteuning	-857 N	-1.335 N	-478 N
Huisvesting	-671 N	-734 N	-63 N
Automatisering	-2.709 N	-2.826 N	-117 N
Planning & Control	-500 N	-555 N	-55 N
Facilitaire zaken	-541 N	-506 N	35 V
Financiële administratie	-113 N	-396 N	-283 N
Personeel en organisatie	-6.366 N	-5.730 N	636 V
Communicatie	-88 N	-95 N	-6 N
Front-office	-20 N	-43 N	-23 N
Saldo van baten en lasten incl. mutaties reserves	**-11.865 N**	**-12.220 N**	**-355 N**

Het overheadtarief wordt bepaald door het totaal volume aan overheadkosten te delen door het totaal aan productieve uren van de primaire afdelingen (de programma's exclusief het programma overhead).

Algemeen: Salariskosten en inhuur derden gemeentebreed

De begrote salariskosten worden verzameld op een zogenaamde hulpkostenplaats en vervolgens over de verschillende gemeentelijke thema's en producten verdeeld zodat de doorbelasting daarvan op de juiste begrotingsraming terecht komt. Het begrote saldo komt daarmee op nul. In de jaarrekening worden hier alle werkelijke salariskosten geboekt. We constateren dat de werkelijke salariskosten per saldo een voordeel laat zien van € 804.000. Het voordeel van € 804.000 moet vervolgens verdeeld worden omdat een hulpkostenplaats in principe op nul moet eindigen. De oorspronkelijk begrote salariskosten worden daarom via een verdeelsleutel over de verschillende thema's en producten verdeeld en laten daar dan in de werkelijkheid een voordeel zien. Het gevolg is dat door de gehele jaarrekening de apparaatskosten per kostenplaats (een enkele uitzondering daargelaten) lager uitkomen dan begroot. Deze lagere uitkomst is feitelijk van administratieve aard. Vandaar dat bij de toelichting op de afwijking per thema voor de apparaatskosten gekozen is voor een algemene formulering.

Het verschil tussen begrote en werkelijke salariskosten wordt in beginsel veroorzaakt door vacatures die gedurende het jaar ontstaan in de vaste formatieve omvang, Omdat de taken wel uitgevoerd moeten worden, wordt in voorkomende gevallen gebruik gemaakt van de inhuur van derden. Binnen de thema's en de verschillende producten worden de kosten van deze inhuur derden rechtstreeks opgenomen. De kosten van deze inhuur worden daarmee, binnen de producten, zoveel mogelijk gedekt door de vrijvallende salariskosten.

Het totaal saldo op de personeelskosten inclusief inhuur derden is een nadeel van € 1,2 miljoen. In onderstaande tabel is op hoofdlijnen de onderbouwing van het nadeel opgenomen.

Personeelskosten	begroot 2025	werkelijk 2025	verschil
Arbeidsvoorwaarden	480.324	436.018	44.306
Personeel van derden	3.082.856	3.077.350	5.506
Salariskosten	18.214.688	17.397.459	817.229
Overige personele aangelegenheden	0	473.234	-473.234
Vacatureruimte inhuur	0	1.602.023	-1.602.023
	21.777.868	22.986.084	-1.208.216

Management en bestuur ondersteuning (€ 478.000 nadeel)

Personele kosten (€ 121.000 nadeel)

Binnen Management en bestuur ondersteuning zijn er diverse afwijkingen die betrekking hebben op personele kosten, dit heeft geleid tot een nadeel van €158.000. Voor een nadere analyse van de doorbelasting op concernniveau verwijzen wij naar de algemene toelichting onder overhead. Daarnaast is er een detacheringsvergoeding ontvangen van €37.000 voor de inzet van een medewerker bij een verbonden partij. Deze vergoeding dient ter dekking van de gemaakte personeelskosten en leidt tot een voordeel van €37.000.

Lagere kosten WOO (€ 74.000 voordeel)

De kosten voor uitvoering van de Wet Open Overheid (WOO) zijn lager uitgevallen dan begroot. De invoering van de 2e tranche van de WOO is uitgesteld, daarnaast hebben we meer werkzaamheden zelf kunnen uitvoeren dan verwacht en is dus minder advies of inhuur nodig geweest van externe

partijen. Hierdoor is er een voordeel gerealiseerd van € 74.000.

Overige personele aangelegenheden (€ 473.000 nadeel)
In het verslagjaar zijn incidentele lasten ontstaan als gevolg van personele aangelegenheden, waaronder juridische kosten. Deze uitgaven waren niet vooraf begroot en leiden tot een nadeel van € 473.000.

Het resterende voordelige verschil van € 40.000 is toe te wijzen aan diverse kleine posten.

Huisvesting (€ 63.000 nadeel)
In 2025 is een lagere specifieke uitkering sport (SPUK) ontvangen dan waarmee in de begroting rekening is gehouden, omdat er op deze categorie minder uitgaven waren die voor de SPUK-sport in aanmerking kwamen dan vooraf ingeschat. Hierdoor ontstaat een nadeel van € 25.000. Daarnaast zijn de kosten voor het klein onderhoud gebouwenbeheer zijn hoger uitgevallen dan begroot. Dit wordt veroorzaakt door aanvullende en/of onvoorziene onderhoudswerkzaamheden die noodzakelijk bleken in 2025, zoals het vervangen van de staalkabels jaloezieën, vervangen slagboom installatie, diverse storingen en overig klein onderhoud. Hierdoor is er een nadeel ontstaan van € 79.000. Tot slot bleek het repareren van de defecte warmtepompen in het gemeentehuis goedkoper dan verwacht. Dit leidde tot een voordeel van € 26.000.

Het resterende voordelige verschil van € 15.000 is toe te wijzen aan diverse kleine posten.

Automatisering (€ 117.000 nadeel)
Personele kosten (€ 73.000 nadeel)
In het eerste half jaar van 2025 is er extern ingehuurd aangezien de formatieplaats nog bezet was in verband met ziekte, dit heeft geleid tot een nadeel van €73.000. Voor een nadere analyse van de doorbelasting op concernniveau verwijzen wij naar de toelichting onder overhead.

Hardware (€ 35.000 nadeel)
De kosten voor hardware zijn hoger uitgevallen dan begroot. De overschrijding wordt veroorzaakt doordat diverse devices (telefoons en tablets) dienden te worden vervangen. Dat waren er meer dan waarmee in de begroting rekening was gehouden. Dit leidde tot hogere lasten van € 35.000.

Het resterende nadelige verschil van € 9.000 is toe te wijzen aan diverse kleine posten.

Planning & Control (€ 55.000 nadeel)
Personele kosten (€ 53.000 nadeel)
In verband met ziekte en openstaande vacature ruimte is er extern ingehuurd, dit heeft geleid tot een nadeel van €53.000. Voor een nadere analyse van de doorbelasting op concernniveau verwijzen wij naar de toelichting onder overhead.

Het resterende nadelige verschil van € 2.000 is toe te wijzen aan diverse kleine posten.

Facilitaire zaken (€ 35.000 voordeel)
Personele kosten (€ 12.000 voordeel)
Binnen Facilitaire zaken zijn er diverse afwijkingen die betrekking hebben op personele kosten. Dit heeft geleid tot een nadeel van €27.000. Daarnaast zijn er baten ontvangen van €39.000 ter compensatie van de gemaakte personeelskosten. Voor een nadere analyse van de doorbelasting op concernniveau verwijzen wij naar de toelichting onder overhead.

Het resterende voordelige verschil van € 23.000 is toe te wijzen aan diverse kleine posten.

Financiële administratie (€ 283.000 nadeel)
Personele kosten (€ 270.000 nadeel)
In verband met ziekte en openstaande vacature ruimte is er extern ingehuurd, dit heeft geleid tot een nadeel van €270.000. Voor een nadere analyse van de doorbelasting op concernniveau verwijzen wij naar de toelichting onder overhead.

Het resterende nadelige verschil van €13.000 is toe te wijzen aan diverse kleine posten.

Personeel en organisatie (€ 636.000 voordeel)
Personele kosten (€ 462.000 voordeel)
Binnen Personeel en organisatie zijn er diverse afwijkingen die betrekking hebben op de personele kosten. Dit heeft geleid tot een voordeel van €345.000. Daarnaast zijn er baten ontvangen van €117.000 ter compensatie van de gemaakte personeelskosten. Voor een nadere analyse van de doorbelasting op concernniveau verwijzen wij naar de toelichting onder overhead.

Opleidingsbudget (€ 148.000 voordeel)
In het coalitieakkoord is afgesproken dat het opleidingsbudget 2% van de totale loonsom van de gemeente Drimmelen bedraagt. Door de sterk gestegen salarissen in 2024 is ook het opleidingsbudget verhoogd sinds 2024. Daarnaast waren de kosten voor trainees tot 2025 ook onderdeel van het opleidingsbudget. Deze kosten waren lager dan begroot. Ook is er in 2025 minder geld uitgegeven aan opleiding en training dan begroot, wat resulteert in een voordeel van €148.000.

Voorziening spaarverlof (€ 26.000 nadeel)
In 2025 hebben meer medewerkers dan waarmee in de begroting rekening is gehouden ervoor gekozen om opgebouwd verlof om te zetten in spaarverlof. Hierdoor is de benodigde dotatie aan de voorziening spaarverlof hoger uitgevallen dan begroot, wat resulteert in een nadeel van € 26.000

Voorziening voormalig personeel (€ 36.000 nadeel)
In 2025 is een aanvullende dotatie aan de voorziening voormalig personeel noodzakelijk gebleken. Dit houdt verband met (her)inschattingen van verplichtingen die betrekking hebben op voormalig personeel. Hierdoor zijn de lasten hoger uitgevallen dan begroot, wat resulteert in een nadeel van € 36.000.

Functiewaardering en organisatieontwikkeling (€ 31.000 voordeel)
De kosten voor functiewaardering en organisatieontwikkeling zijn lager uitgevallen dan begroot. Dit wordt veroorzaakt doordat de geplande activiteiten HR21 en het medewerkersonderzoek niet in 2025 zijn uitgevoerd en zijn doorgeschoven. Hierdoor ontstaat een voordeel van € 31.000.

Het resterende voordelige verschil van € 57.000 is toe te wijzen aan diverse kleine posten.

Communicatie (€ 6.000 nadeel)
Het nadelige verschil van € 6.000 is toe te wijzen aan diverse kleine posten.

Front-office (€ 23.000 nadeel)
Het nadelige verschil van € 23.000 is toe te wijzen aan diverse kleine posten.

Lopende kredieten overhead

Tabel Prg. O-2 Lopende kredieten programma Overhead (bedragen x € 1)

Lopende kredieten	Jaar van aanvang	Netto Raming	Totaal Inkomsten	Totaal Uitgaven	Restant Krediet	Projectfase	Planning afronding
Gemeentehuis							
Interieur aanpassingen	2024	-301.704	0	-106.159	195.544	3. Ontwerp	2027
Totaal Gemeentehuis		*-301.704*	*0*	*-106.159*	*195.544*		
Totaal		**-301.704**	**0**	**-106.159**	**195.544**		

Interieur aanpassingen
Met dit krediet zijn onder andere nieuwe bureaus inclusief toebehoren aangeschaft waardoor het aantal werkplekken is verhoogd. Dit sluit aan op de afgesproken flex ratio van 0.6 keer het aantal FTE in dienst. Verder zijn er wanden aangepast, akoestische verbeteringen doorgevoerd in het vergadercentrum en is er extra beplanting aangeschaft. Het resterende krediet wordt gebruik om de publieksbalies en het KCC arboverantwoord te maken.

Af te sluiten kredieten overhead

Tabel Prg. O-3 Af te sluiten kredieten programma overhead (bedragen x € 1)

Af te sluiten kredieten	Jaar van aanvang	Netto Raming	Totaal Inkomsten	Totaal Uitgaven	Restant Krediet
Gemeentehuis					
Verbeteren binnenklimaat	2025	-84.914	0	-21.344	63.570
Totaal Gemeentehuis		*-84.914*	*0*	*-21.344*	*63.570*
Thema ICT: vervanging hardware					
Presentatiefaciliteiten	2021	-109.821	0	-90.878	18.943
Totaal ICT: vervanging hardware		*-109.821*	*0*	*-90.878*	*18.943*
Totaal		**-194.735**	**0**	**-112.222**	**18.943**

Toelichting af te sluiten kredieten (afwijking > € 25.000)

Verbeteren binnenklimaat (€ 64.000 voordeel)

Het initiële plan was om de gehele zonwering op het dak te vervangen, uiteindelijk zijn er alleen folies aangebracht. Dit leidde tot een voordeel op het krediet van € 64.000.

7. Basisset beleidsindicatoren

Gemeenten zijn verplicht om in hun begroting en jaarstukken een uniforme set van beleidsindicatoren op te nemen. Deze indicatoren maken het via de website www.waarstaatjegemeente.nl eenvoudiger om de prestaties van verschillende gemeenten met elkaar te vergelijken.
De basisset is ingedeeld naar de verschillende taakvelden die gemeenten kennen:

- Bestuur en ondersteuning (taakveld 0)
- Veiligheid (taakveld 1)
- Economie (taakveld 3)
- Onderwijs (taakveld 4)
- Sport, cultuur en recreatie (taakveld 5)
- Sociaal Domein (taakveld 6)
- Volksgezondheid en milieu (taakveld 7)
- Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing (taakveld 8)

Tabel beleidsindicatoren-1

Verplichte beleidsindicatoren									
Nr.	**Taakveld**	**Indicator**	**Eenheid**	**Periode**	**Bron**	**Drimmelen Begroting 2025**	**Nederland Realisatie**	**Drimmelen Realisatie**	**Beschrijving**
1	0	Formatie	Fte per 1.000 inwoners	2025	Eigen gegevens	6.8	N.v.t.	7,06	
2	0	Bezetting	Fte per 1.000 inwoners	2025	Eigen gegevens	6,8	N.v.t.	7,27	
3	0	Apparaatskosten	Kosten per inwoner	2025	Eigen gegevens	980	N.v.t.	565	
4	0	Externe inhuur	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen	2025	Eigen gegevens	8	N.v.t.	25	
5	0	Overhead	% van totale lasten	2025	Eigen gegevens	16,00	N.v.t.	13,25	
6	1	Verwijzingen Halt	per 1.000 inw. 12-18 jr	2025	Bureau Halt	-	10	12	Het aantal verwijzingen naar Halt, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 12 tot 18 jaar.
7	1	Winkeldiefstal per 1.000 inwoners	aantal per 1.000 inwoners	2025	CBS - Diefstallen - Gebiedscan / afd. Veiligheid	-	2,1	0,7	Het aantal winkeldiefstallen per 1.000 inwoners.
8	1	Geweldsmisdrijven per 1.000 inwoners	aantal per 1.000 inwoners	2025	CBS - Criminaliteit Gebiedscan / afd. Veiligheid	-	4,6	2,5	Het aantal geweldsmisdrijven, per 1.000 inwoners. Voorbeelden van geweldsmisdrijven zijn seksuele misdrijven, levensdelicten zoals moord en doodslag en dood en lichamelijk letsel door schuld (bedreiging, mishandeling, etc.).
9	1	Diefstal uit woning per 1.000 inwoners	aantal per 1.000 inwoners	2025	CBS - Diefstallen Gebiedscan / afd. Veiligheid	-	1,2	1,4	Het aantal diefstallen uit woningen, per 1.000 inwoners.

Tabel beleidsindicatoren-1

10	1	Vernieling en beschadiging per 1.000 inwoners	aantal per 1.000 inwoners	2025	CBS - Criminaliteit Gebiedscan / afd. Veilgheid	-	5,7	4,2	Het aantal vernielingen en beschadigingen, per 1.000 inwoners.
11	3	Functiemenging	%	2024	CBS - BAG/LISA Landelijk Informatiesysteem Arbeidsplaatsen.	43,7	54,5	44,4	De functiemengingsindex (FMI) weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen, en varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken). Bij een waarde van 50 zijn er evenveel woningen als banen.
12	3	Vestigingen	per 1.000 inw 15-64 jr	2024	LISA Landelijk Informatiesysteem Arbeidsplaatsen.	178,7	191,4	182,6	Het aantal vestigingen van bedrijven, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar.
13	4	Absoluut verzuim	per 1.000 leerlingen	2024	DUO - Dienst Uitvoering Onderwijs/Ingrado	-	6,7	8,6	Het aantal leerplichtigen en/of kwalificatieplichtige jongeren die niet staan ingeschreven op een school of instelling, per 1.000 leerlingen.
14	4	Relatief verzuim	per 1.000 leerlingen	2024	DUO - Dienst Uitvoering Onderwijs/Ingrado	-	28	18	Het aantal leerplichtigen dat wel staat ingeschreven op een school, maar ongeoorloofd afwezig is. Ook veelvuldig te laat komen kan hiertoe worden gerekend, per 1.000 leerlingen.
15	4	Voortijdige schoolverlaters totaal (VO + MBO)	%	2024	DUO - Dienst Uitvoering Onderwijs/Ingrado	-	2,3%	1,6%	Het percentage van het totaal aantal leerlingen (12 - 23 jaar) dat voortijdig, dat wil zeggen zonder startkwalificatie, het onderwijs verlaat.
16	5	Niet-sporters	%	2024	Gezondheidsmonitor volwassenen (en ouderen), GGD, CBS en RIVM	-	42,5%	45,2%	Het percentage niet wekelijkse sporters ten opzichte van het totaal aantal inwoners.
17	6	Banen	per 1.000 inw 15-64 jr	2024	CBS - Bevolkingsstatistiek/LISA	566,8	850,2	563,9	Het aantal banen, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar.
18	6	Jongeren met delict voor rechter	%	2023	CBS - Jeugd	1%	1%	1%	Het percentage jongeren (12-21 jaar) dat met een delict voor de rechter is verschenen.
19	6	Kinderen in uitkeringsgezin	%	2024	CBS - Jeugd	-	6%	3%	Het percentage kinderen tot 18 jaar dat in een gezin leeft dat van een bijstandsuitkering moet rondkomen.
20	6	Netto arbeidsparticipatie	%	2025	CBS - Arbeidsdeelname	75%	73,2%	75,4%	Het percentage van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking.
21	6	Werkloze jongeren	%	2024	CBS - Jeugd	1%	2%	1%	Het percentage werkeloze jongeren (16-22 jaar).
22	6	Personen met een bijstandsuitkering	per 10.000 inw 18 jr e.o.	2025	CBS - Participatie Wet	110	281,2	102,5	Het aantal personen met een uitkering op grond van de Wet werk en bijstand en de Participatiewet, per 10.000 inwoners.
23	6	Aantal re-integratievoorzieningen	per 10.000 inw 15-64 jr	2024	CBS - Participatie Wet	161	203,1	206,1	Het aantal re-integratie voorzieningen, per 10.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar

Tabel beleidsindicatoren-1

24	6	Jongeren met jeugdhulp	% van alle jongeren tot 18 jaar	2025	CBS - Jeugd	-	13,7%	16,1%	Het percentage jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp ten opzichte van alle jongeren tot 18 jaar.
25	6	Jongeren met jeugdbescherming	%	2025	CBS - Jeugd	1%	1%	0,8%	Het percentage jongeren tot 18 jaar met een jeugdbeschermingsmaatregel ten opzichte van alle jongeren tot 18 jaar.
26	6	Jongeren met jeugdreclassering	%	2025	CBS - Jeugd	n.b.	0,4%	-	Het percentage jongeren (12-23 jaar) met een jeugdreclasseringsmaatregel ten opzichte van alle jongeren (12-23 jaar).
27	6	Cliënten met een maatwerkarrangement WMO	per 10.000 inw	2025	CBS - Monitor Sociaal Domein WMO	740	660	690	Aantal per 10.000 inwoners in de betreffende bevolkingsgroep. Een maatwerkarrangement is een vorm van specialistische ondersteuning binnen het kader van de Wmo. Voor de Wmo-gegevens geldt dat het referentiegemiddelde gebaseerd is op 327 deelnemende gemeenten.
28	7	Omvang huishoudelijk restafval	kg per inwoner	2024	CBS - Statistiek Huishoudelijk afval	-	148	79	De hoeveelheid restafval per bewoner per jaar (kg)
29	7	Hernieuwbare elektriciteit	%	2023	VNG/Regionale klimaatmonitor	25%	40%	124,6%	Hernieuwbare elektriciteit is elektriciteit die is opgewekt uit wind, waterkracht, zon of biomassa in %.
30	8	WOZ-waarde woningen	x 1.000 €	2025	CBS - Statistiek Waarde Onroerende Zaken	455	398	416	De gemiddelde WOZ waarde van woningen (x€1.000).
31	8	Nieuw gebouwde woningen	aantal per 1.000 woningen	2024	BAG Drimmelen & CBS voor beeld Nederland	0,4	8,4	3,2	Het aantal nieuwbouwwoningen, per 1.000 woningen.
32	8	Demografische druk	%	2025	CBS	-	70,7%	76,6%	De som van het aantal personen van 0 tot 20 jaar en 65 jaar of ouder in verhouding tot de personen van 20 tot 65 jaar.
33	8	Woonlasten éénpersoonshuishouden	€	2025	COELO, Groningen	-	957	939	Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een éénpersoonshuisouden betaalt aan woonlasten.
34	8	Woonlasten meerpersoonshuishouden	€	2025	COELO, Groningen	-	1050	1044	Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een meerpersoonshuisouden betaalt aan woonlasten.

Paragrafen

A. Weerstandvermogen en risicobeheersing

Inventarisatie van de risico's

Een risico is een mogelijke gebeurtenis met een negatief gevolg voor de organisatie. Met behulp van het risicomanagement informatiesysteem prioriteert, analyseert en beoordeelt de gemeentelijke organisatie risico's op systematische wijze. Door dit systeem van risicomanagement kunnen de bestuurders en managers vervolgens passende beheersmaatregelen nemen. Op basis van de inventarisatie is een risicoprofiel voor 2025 opgesteld. Verderop in deze paragraaf gaan we in op de tien risico's met de hoogste bijdrage aan de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit, aangevuld met de getroffen beheersmaatregel.

Uit het risicoprofiel is het benodigde weerstandsvermogen bepaald. Als het weerstandsvermogen voldoende groot is, dan beschikt de gemeente over voldoende middelen en mogelijkheden om nog niet afgedekte risico's op te vangen, zonder dat het beleid ingrijpend moet worden aangepast. Het weerstandsvermogen van de gemeente Drimmelen blijft ook in 2025 voldoende groot.

Risicokaart

De risicokaart hieronder laat zien hoe de risico's zijn verdeeld op basis van de kans dat ze optreden en de mogelijke financiële impact. In totaal hebben we 47 risico's in kaart gebracht. Kleine risico's, met een kans van minder dan 10% of een maximaal financieel gevolg van € 25.000, zijn niet meegenomen omdat hun impact gering is.

Tabel Par. A-1

Maximale schadelast	2025					
x > € 500.000	4	2	1	2		
€ 250.000 < x < € 500.000	2	3	2	4	1	
€ 100.000 < x < € 250.000	5	5	2	1	1	
€ 25.000 < x < € 100.000	4	3	2	1	2	
x < € 25.000						
Imagoschade						
	10%	30%	50%	70%	90%	**Kans**

Risico top 10

Het overzicht hieronder laat de tien grootste risico's zien die de meeste invloed hebben op het totale risicoprofiel van de gemeente. Naast het risico bedrag is bij elk risico ook de procentuele invloed aangegeven. Ook is te zien op welke plek het risico stond in de begroting 2025 en de jaarrekening 2024.

Tabel Par. A-2

2025 rekening	2024 rekening	2025 begroting	Risico	Risicobedrag 2025 (in €)	Kans 2025	Invloed op risicoprofiel 2025
1	1	2	Het begrote budget voor jeugdzorg is ontoereikend	800.000	50%	7,4%
2	2	1	Hogere indexering grond-, weg- en waterbouw werkzaamheden	500.000	90%	7,1%
3	*	*	Garantiestelling t.b.v. exploitatie vastgoed in de gemeente	613.000	70%	6,8%
4	*	*	Onzekerheid jeugdzorg – Toenemende druk op zorg en personeel (CJIG)	500.000	70%	6,6%
5	*	*	Het begrote budget voor Wmo-voorzieningen is ontoereikend	630.000	70%	6,4%
6	3	3	Toename van het aantal bijstandsgerechtigden door de verhoogde huisvesting van statushouders in onze gemeente	500.000	70%	5,6%
7	5	5	Zonneparkdossier: langdurig traject met weerstand vanuit inwoners, stakeholders en een zonnepark-ontwikkelaar.	2.000.000	15%	4,7%
8	*	*	Treffen voorziening i.v.m. faillissement beheer derdengelden-rekening Group Card.	295.000	70%	4,3%
9	6	7	Huisvesting statushouders	250.000	90%	4,2%
10	*	*	Proof of Concept hervorming Jeugdzorg – bezuinigingen worden niet gerealiseerd	325.000	70%	3,6%

Toelichting bij risico's

1. Het begrote budget voor de Jeugdzorg is ontoereikend.
De druk op de Jeugdwet is al meerdere jaren toenemend. De gemeente werkt toe naar toe naar Stevige Lokale Teams (SLT), in overeenstemming met de uitgangspunten van de Regiovisie en het strategieplan voor de jeugdhulpregio West-Brabant Oost (WBO) en de landelijke opdracht uit de Hervormingsagenda Jeugd. Op dit moment zijn de gemeenten in de regio druk bezig met de aanbesteding voor een groot deel van de Jeugdzorg. Samen met de gemeente Geertruidenberg, het CJG Drimmelen Geertruidenberg en diverse organisaties, gaan we laagdrempelig en dicht bij huis hulp bieden en zo voorkomen dat specialistische jeugdhulp nodig is.

2. Hogere indexering grond-, weg- en waterbouw werkzaamheden.
Als gevolg van onrust over de wereld, hogere loonkosten, brandstof- en grondstofprijzen bij onze leveranciers, zijn de indexeringen potentieel hoger dan oorspronkelijk begroot.

3. Garantiestelling t.b.v. exploitatie vastgoed in de gemeente.
De gemeente staat garant voor een eventuele verliezen bij de exploitatie van divers gemeentelijk vastgoed. Het risico op daadwerkelijk garant staan beoordeelt de organisatie als hoog, waardoor we aan de hand van dit risico rekening houden met kosten.

4. Onzekerheid jeugdzorg – Toenemende druk op zorg en personeel (CJIG).
Binnen het CJG doen zich meerdere ontwikkelingen voor die een financieel risico met zich meebrengen. De vraag naar jeugdzorg neemt toe, terwijl tegelijkertijd sprake is van aanhoudende problematiek rondom personele capaciteit en inzetbaarheid. Deze combinatie vergroot de kans op overschrijding van budgetten en kan leiden tot knelpunten in de continuïteit en kwaliteit van zorg. Hoewel het exacte financiële effect nog niet is gekwantificeerd, is de kans op substantiële impact zeer groot. Dit houdt onder andere verband met de aanbesteding voor een groot deel van de Jeugdzorg vanuit de WBO.

5. Het begrote budget voor Wmo-voorzieningen is ontoereikend.
De kosten voor de Wmo zijn afhankelijk van de vraag. Casemanagers maken zorgvuldige indicaties en er zijn goede prijsafspraken met leveranciers, maar een toename in de behoefte aan Wmo-voorzieningen kan leiden tot overschrijdingen van de begrote budgetten.

6. Toename van het aantal bijstandsgerechtigden door de verhoogde huisvesting van statushouders in onze gemeente.
Door een voorgenomen wetswijziging neemt de doelgroep van statushouders de komende jaren

waarschijnlijk toe. Dit resulteert in een toenemende uitdaging op het bied van de huisvesting van deze statushouders in onze gemeente, met bijbehorende financiële impact.

7. Zonneparkdossier: langdurig traject met weerstand vanuit inwoners, stakeholders en een zonnepark-ontwikkelaar.
De Afdeling bestuursrecht van de Raad van State heeft uitgesproken dat de gemeente Drimmelen de beoordeling van de bestaande vijf aanvragen opnieuw moet uitvoeren en wel op gelijkwaardige wijze. Op basis van deze herbeoordeling, en na behandeling in de gemeenteraad, heeft het college opnieuw besloten over deze aanvragen. De situatie is dat één park definitief vergund is, één park een ontwerpvergunning heeft gekregen en drie parken eerder in ontwerp zijn geweigerd. Tegen het vergunde park zijn beroepen ingesteld. De overige aanvragen (vier parken) zijn nog niet compleet, aanvullende informatie ontbreekt, en daarvoor heeft de initiatiefnemer meer tijd gekregen. Aan dit zonneparkdossier zitten mogelijk (zeer) grote financiële - en reputatierisico's.

8. Treffen voorziening i.v.m. faillissement beheer derdengelden-rekening Group Card.
Door het faillissement van Groupcard bestaat het risico dat de gemeente de eerder gestorte gelden op de derdenrekening van Groupcard niet meer zal terugontvangen. Uit onderzoek blijkt dat deze derdengeldenrekening mogelijk niet in overeenstemming met de afgesproken waarborgen en wettelijke eisen is beheerd. Hierdoor is er sprake van een verhoogd kredietrisico en kan het gestorte bedrag verloren gaan als het bij het faillissement is aangewend voor bedrijfsdoeleinden in plaats van gescheiden te blijven ten behoeve van de gemeente.

9. Huisvesting statushouders.
De gemeente heeft de taakstelling voor de huisvesting van statushouders niet volledig kunnen realiseren door beperkte toewijzingen en de krapte op de woningmarkt. Hoewel er sinds 2020 meer statushouders onderdak hebben gekregen, is de achterstand nog niet ingelopen. Indien de situatie aanhoudt, bestaat het risico dat de provincie op kosten van de gemeente extra opvang zal regelen. De gemeente is bezig met het vinden van alternatieve huisvestingsoplossingen, wat extra tijd en kosten met zich meebrengt.

10. Proof of Concept hervorming Jeugdzorg – bezuinigingen worden niet gerealiseerd.
In het kader van de hervorming van de jeugdzorg is een Proof of Concept (POC) opgezet waarbij middelen zijn verschoven met het doel om structurele besparingen te realiseren. Voor zowel 2025 als 2026 is een besparingsdoelstelling van €325.000 per jaar opgenomen. Er is echter een aanzienlijke kans dat deze besparingen niet volledig worden gerealiseerd, bijvoorbeeld door vertraging in de implementatie, onvoldoende effectiviteit van maatregelen of externe factoren.

Inventarisatie van de weerstandscapaciteit

Benodigde weerstandscapaciteit

Als alle risico's zich gelijktijdig in hun volle omvang zouden voordoen zou een nadeel optreden van € 20,0 miljoen. Het reserveren van een dergelijk groot bedrag als buffer voor alle risico's is echter onnodig omdat het niet waarschijnlijk is dat alle risico's zich in 2025 gelijktijdig, en in hun maximale omvang, zullen voordoen.

Daarom is op basis van de geïdentificeerde risico's een risico-simulatie uitgevoerd. Bij deze simulatie is gerekend met een zekerheidspercentage van 90%. Het resultaat is, dat met een benodigde weerstandscapaciteit van € 4,4 miljoen (begroting 2025: € 4,3 miljoen, jaarrekening 2024: € 4,1 miljoen), het voor 90% zeker is dat alle risico's die zouden kunnen optreden, kunnen worden afgedekt. De benodigde weerstandscapaciteit wordt bepaald door alle risico’s waarvoor (bewust) geen of onvoldoende beheersmaatregelen kunnen worden getroffen.

Beschikbare weerstandscapaciteit

De beschikbare middelen om de risico's op te vangen, noemen we de weerstandscapaciteit. Op basis van de jaarrekening 2025 bedraagt de weerstandscapaciteit € 26,3 miljoen (jaarrekening 2024: € 18,4 miljoen).

Tabel Par. A-3

Beschikbare weerstandscapaciteit	Rekening 2024	Begroot 2025	Rekening 2025
Incidentele weerstandscapaciteit (in vermogen)	***15.313.899***	***12.144.780***	***22.589.473***
Algemene reserve	10.367.793	11.617.419	14.153.199
Algemene dienst	*9.668.422*	10.476.264	*13.720.419*
Grondbedrijf	*699.371*	*1.141.155*	*432.780*
Bestemmingsreserve			
Reserve bovenwijkse voorzieningen Grondbedrijf	*704.804*	*400.361*	*334.804*
Stille reserve (besloten te incasseren)	-		-
Resultaat	4.241.302	127.000	8.101.470
Structurele weerstandscapaciteit (in exploitatie)	***3.096.262***	***3.022.857***	***3.648.654***
Onbenutte belastingcapaciteit	3.096.262	3.022.857	3.648.654
Onvoorzien	-		-
Totale weerstandscapaciteit	**18.410.161**	**15.167.637**	**26.238.127**

Weerstandsvermogen

Het is van belang om te weten of het beschikbare weerstandsvermogen toereikend is om de geïdentificeerde risico's af te dekken.
De benodigde weerstandscapaciteit die uit de risico-simulatie voortvloeit, wordt daarom afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit. De uitkomst van deze berekening vormt de ratio weerstandsvermogen.

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit}}$$

Tabel Par. A-4

Ratio weerstandsvermogen Omschrijving	Rekening 2023	Begroting 2024	Rekening 2024	Begroting 2025	Rekening 2025
Beschikbare weerstandscapaciteit	16.613.105	16.244.650	18.410.161	13.754.596	26.238.127
Benodigde weerstandscapaciteit	5.016.644	4.347.482	4.108.581	4.295.998	4.364.670
Ratio weerstandsvermogen	**3,31**	**3,74**	**4,48**	**3,20**	**6,01**

Waarderingscijfer	Ratio	Betekenis
A	>2.0	uitstekend
B	1.4-2.0	ruim voldoende
C	1.0-1.4	voldoende
D	0.8-1.0	matig
E	0.6-0.8	onvoldoende
F	<0.6	ruim onvoldoende

De raad heeft in de nota Risicomanagement en weerstandsvermogen bepaald dat het weerstandsratio van de gemeente Drimmelen minimaal gelijk moet zijn aan 1. In dat geval is het beschikbare weerstandsvermogen precies toereikend om de risico's af te dekken. Met een ratio van 6 voldoet de gemeente in ruime mate aan die ondergrens. Het ratio is in vergelijking met de jaarrekening 2024 (4,48) en de jaarrekening 2023 (3,31) verder gestegen.

Financiële kengetallen

Vanaf 2016 schrijft het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) voor dat er in de paragraaf "Weerstandsvermogen en risicobeheersing" een verplichte basisset van vijf financiële kengetallen moet worden opgenomen in de begroting. Dit besluit is genomen op basis van het rapport van de adviescommissie onder leiding van Staf Depla, uitgebracht in 2014. Het doel van het invoeren van deze kengetallen is voornamelijk om de financiële positie voor raadsleden beter inzichtelijk te maken. Het is echter niet bedoeld als normeringsinstrument binnen het kader van financieel toezicht. De volgende vijf financiële kengetallen zijn opgenomen in de begroting:

1. Netto schuldquote (gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen)
2. Solvabiliteitsratio
3. Grondexploitatie
4. Structurele exploitatieruimte
5. Belastingcapaciteit

Tabel Par. A-5

Jaarstukken 2025

Kengetallen	Verloop van de kengetallen			
	Begroting 2024	Jaarrekening 2024 31-12-2024	Begroting 2025	Jaarrekening 2025 31-12-2025
1a. Netto schuldquote	57%	32%	82%	42%
1b. Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen	55%	32%	78%	37%
2. Solvabiliteitsratio	37%	42%	31%	41%
3. Kengetal grondexploitatie	0%	-1%	1%	0,2%
4. Structurele exploitatieruimte	2%	1%	1%	1%
5. Belastingcapaciteit	97%	89%	97%	99%

De financiële kengetallen in de jaarrekening geven een helder beeld van de financiële positie en gezondheid van de gemeente Drimmelen. Ze zijn onmisbaar voor het beoordelen van de mate waarin de gemeente in staat is om haar huidige en toekomstige verplichtingen na te komen, investeringen te financieren, en financiële risico's op te vangen. Elk kengetal belicht daarbij een specifiek aspect van de financiële huishouding en samen vormen ze een integraal beeld van de financiële gezondheid van onze gemeente.

Netto schuldquote (stijgt = negatieve ontwikkeling)
De netto schuldquote is een maatstaf die uitdrukt hoeveel van de jaarlijkse baten van de gemeente wordt gebruikt om de netto schuldenlast te dekken. Deze schuld bestaat uit het totaal van de schulden minus de liquide middelen en eventueel verstrekte leningen. Een hogere netto schuldquote betekent dat de gemeente meer afhankelijk is van externe financiering, wat duidt op een relatief minder gezonde financiële positie en een hogere rentelast.

In 2025 is de netto schuldquote gestegen van 32% naar 42%. Dit geeft aan dat de gemeente haar schuldenlast in verhouding tot de baten minder gunstig is geworden. Een stijgende netto schuldquote zorgt voor een minder sterke financiële positie, waardoor de gemeente moet opletten met investeringen zonder haar weerbaarheid te verminderen.

Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen (stijgt = negatieve ontwikkeling)
Het verschil tussen de reguliere netto schuldquote en de netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen is dat de reguliere netto schuldquote kijkt naar alle schulden van de gemeente, inclusief het geld dat de gemeente zelf heeft uitgeleend aan anderen. De netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen haalt het uitgeleende geld van de totale schuld af. Zo geeft deze aangepaste schuldquote een realistischer beeld van de daadwerkelijke schulden die de gemeente aan externe partijen heeft.

In tegenstelling tot 2024 zijn de netto schuldquote en gecorrigeerde schuldquote niet meer gelijk aan elkaar. Dit betekent dat in 2025 de omvang van de leningen die de gemeente zelf heeft verstrekt aan

derden, zoals samenwerkingsverbanden of projecten, een drukkend effect gaf op de totale schuldenlast.

Dit wijst erop dat de gemeente in 2025 relatief minder geld heeft moeten lenen van externe financiers, en/of relatief minder geld heeft uitgeleend verbonden partijen of andere organisaties.

Solvabiliteitsratio 41% (daalt = negatieve ontwikkeling)
De solvabiliteitsratio is een belangrijke indicator voor de financiële gezondheid van de gemeente, omdat deze het eigen vermogen uitdrukt als percentage van het totale vermogen. Een hogere solvabiliteitsratio wijst op een stevigere financiële buffer, wat betekent dat de gemeente beter in staat is om financiële tegenvallers op te vangen zonder in financiële problemen te komen.

De solvabiliteitsratio is in 2025 licht gedaald van 42% naar 41%. Ondanks deze kleine terugval blijft de ratio op een gezond niveau. In 2025 zien we dat het balanstotaal toeneemt, waarbij het eigen vermogen niet in hetzelfde tempo meegroeit. Sinds 2015 is er een dalende trend zichtbaar in de solvabiliteit, waarbij de ratio vanaf 2022 onder de 50% is gezakt. Deze voortdurende daling vraagt om nauwlettend toezicht, omdat een structureel lagere solvabiliteit het financiële risico voor de gemeente kan vergroten.

Een solvabiliteit van 41% staat nog steeds voor een buffer, waarmee de gemeente voldoende robuust blijft om economische schokken op te vangen. De Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) hanteert een ondergrens van 20% voor de solvabiliteitsratio; de gemeente Drimmelen zit hier dus nog altijd boven.

Kengetal grondexploitatie 0,2% (stijging = positieve ontwikkeling)
Grondexploitatie speelt een belangrijke rol in het financiële beleid van veel gemeenten, omdat het de kosten en opbrengsten rondom de verkoop en ontwikkeling van gemeentelijke grond weerspiegelt. Het kengetal grondexploitatie geeft de verhouding weer tussen het resultaat uit deze exploitatie en de waarde van de grondposities.

Het kengetal grondexploitatie laat een minimale stijging zien in van -1% in 2024 naar 0,2% in 2025. Dit betekent dat de gemeente Drimmelen verwacht kostenneutraal uit te komen op haar grondexploitaties. Wat inhoudt dat de geraamde kosten voor het ontwikkelen, bouwrijp maken en verkopen van gronden gelijk zijn aan de te verwachten opbrengsten. De gemeente Drimmelen blijft scherp op dit kengetal sturen om in de toekomst eventuele negatieve effecten te voorkomen.

Structurele exploitatieruimte 1% (blijft gelijk)
De structurele exploitatieruimte is een cruciale graadmeter voor de financiële gezondheid van een gemeente. Het geeft aan in hoeverre de gemeente structureel meer inkomsten dan uitgaven heeft, dus of er sprake is van een overschot of tekort in de begroting op lange termijn. Een positieve structurele exploitatieruimte betekent dat de gemeente financieel ruimte heeft voor nieuwe investeringen, voorzieningen of het opvangen van tegenvallers. Een negatieve waarde wijst op structurele tekorten die de financiële houdbaarheid kunnen ondermijnen.

In 2025 is de structurele exploitatieruimte gelijk gebleven ten opzichte van 2024. Een hogere structurele exploitatieruimte betekent in principe dat de gemeente meer financiële ruimte heeft binnen haar begroting, wat gunstig is voor het opvangen van toekomstige kosten en het realiseren van investeringen. Dit is een belangrijke constatering en creëert een positieve basis voor de toekomst. Ook in de meerjarenbegroting 2026 tot en met 2029 is dit kengetal positief. Door het opgeschoven ravijnjaar blijft dit kengetal een aandachtspunt voor de meerjarenbegroting 2027 tot en met 2030.

Belastingcapaciteit 99% (stijgt = overwegend positieve ontwikkeling)
De belastingcapaciteit geeft aan hoe de belastingdruk in gemeente Drimmelen zich verhoudt tot het landelijke gemiddelde van alle gemeenten. De belastingcapaciteit wordt bepaald aan de hand van de gemiddelde woonlasten, die bestaan uit de onroerendezaakbelasting (OZB), rioolheffing en reinigingsheffing. Naast de OZB wordt ook gekeken naar de riool- en afvalstoffenheffing, omdat deze heffingen niet altijd volledig kostendekkend hoeven te zijn en soms bewust lager worden vastgesteld. Hierdoor kan er sprake zijn van belastingcapaciteit die nog niet volledig wordt benut.

De belastingcapaciteit is in 2025 toegenomen van 89% naar 99% van het landelijk gemiddelde. Dit

betekent dat onze gemeentelijke woonlasten nog steeds nét onder het landelijk gemiddelde liggen. Ter vergelijking: een belastingcapaciteit van 100% betekent dat de gemeentelijke woonlasten exact gelijk zijn aan het landelijke gemiddelde.

Vanuit financieel perspectief is de stijging overwegend positief te duiden. De verhoging van de lokale tarieven heeft geleid tot een toename van de structurele eigen inkomsten. Dit draagt bij aan een gezondere financiële positie en versterkt de structurele dekkingskracht van de begroting. De hogere belastingcapaciteit draagt bij aan het weerstandsvermogen, doordat de gemeente meer ruimte heeft om financiële risico's op te vangen.

Het feit dat het percentage de 100% nadert, betekent tevens dat er nauwelijks ruimte is om de eigen structurele belastinginkomsten te vergroten zonder dat we boven het landelijk gemiddelde komen.

Samenvattende conclusie
De financiële kengetallen van de gemeente in 2025 tonen weinig veranderd beeld van de financiële gezondheid ten opzichte van 2024. Aandachtspunten zijn de stijgende netto schuldquote en de trend van het dalende solvabiliteitsratio. Ondanks dat de laatste van deze twee nog boven de norm ligt, daalt deze al jaren op rij. Met budget-neutrale grondexploitaties hopen we de risico's op dit gebied te beperken. Tot slot versterkt de stijging van de belastingcapaciteit de financiële autonomie van de gemeente, waardoor zij beter in staat is haar eigen koers te varen. We zetten eigen structurele inkomsten tegenover structurele uitgaven.

Al met al toont de financiële positie van gemeente Drimmelen zich in 2025 gezond en veerkrachtig. Tegelijkertijd blijft het belangrijk om scherp te blijven op de dalende solvabiliteit en een structureel sluitende begroting. Met een goede monitoring en verstandig financieel beleid is de gemeente Drimmelen goed toegerust om ook op langere termijn financieel stabiel te blijven en haar ambities te verwezenlijken.

B. Lokale heffingen

Inleiding Lokale Heffingen

In de paragraaf lokale heffingen gaan we in op: de hoofdlijnen van het beleid, de lokale lastendruk, de begrote inkomsten, de mate van kostendekkendheid en een korte beschrijving van het kwijtscheldingsbeleid. Daarmee houden we rekening met regelgeving Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV).

Beleid lokale heffingen

Onder de diverse lokale heffingen van de gemeente Drimmelen vallen: de belastingen, bestemmingsbelasting/heffingen en retributies/rechten. Deze heffingen zijn hoogstens kostendekkend en dragen bij aan het welzijn, de leefbaarheid en voorzieningen van de gemeente.

Belastingen

Tegenover een belasting staat geen rechtstreekse individuele tegenprestatie van de gemeente. De opbrengsten dienen als algemeen dekkingsmiddel.
Onder de noemer belastingen vallen onder andere de volgende zaken bij de gemeente Drimmelen:

- Onroerendezaakbelastingen (OZB)
- Precariobelasting
- Toeristenbelasting.

Bestemmingsbelasting/heffingen

Heffingen worden geheven om kosten van collectieve voorzieningen te betalen.
Onder de noemer heffingen vallen onder andere de volgende zaken bij de gemeente Drimmelen:

- Afvalstoffenheffing
- Rioolheffing
- Bijdrage BedrijvenInvesteringsZone (BIZ).

Retributies/rechten

Rechten worden geheven voor een geleverde of een bewezen individuele dienst.
Onder de noemer rechten vallen onder andere de volgende zaken bij de gemeente Drimmelen:

- Begraafrechten
- Marktgelden/ standplaatsen
- Leges, zoals secretarieleges, leges omgevingsvergunning en leges Biesbosch.

Onroerendezaakbelasting

De tarieven zijn opgenomen in de belastingverordening OZB. Deze zijn bepaald op basis van de begrote opbrengst OZB, in combinatie met de WOZ-waarde voor het belastingjaar op peildatum 1-1-2024, rekening houdende met mogelijke wijzigingen in de WOZ-waarde.

Tabel Par.B-1: Overzicht tarieven OZB

	2024	2025	Mutatie in %
zakelijk recht woningen	0,0848%	0,0878%	3,54%
zakelijk recht niet-woningen	0,1814%	0,1821%	0,39%
feitelijk gebruik niet-woningen	0,1475%	0,1495%	1,36%

Precariobelasting

Onder Precariobelasting valt de belasting die een gemeente mag heffen voor het gebruik van gemeentegrond. De tarieven staan in de verordening Precariobelasting. Daarnaast wordt er precario geheven voor het afmeren in de buitenhaven van Lage Zwaluwe en worden er liggelden in rekening gebracht op basis van privaatrechtelijke overeenkomsten.

Toeristenbelasting

- Het tarief waterverblijfsbelasting is per persoon € 1,75 voor 24 uur.
- Het tarief landverblijfsbelasting is per persoon € 1,75 voor een overnachting.

Alleen niet-inwoners betalen de toeristenbelasting, dus ook arbeidsmigranten. Behalve als zij

ingeschreven zijn in de BRP (Basisregistratie Personen). De netto-opbrengst gebruiken we voor het verbeteren van toeristische voorzieningen.

Afvalstoffenheffing

De gemeente laat het huishoudelijk afval (oud papier en karton, PMD, rest- en gft-afval) door een afvalinzamelaar huis-aan-huis ophalen. Daarnaast kan je afval, soms tegen betaling, naar de milieustraat brengen. Daar betaal je belasting voor, de afvalstoffenheffing. De afvalstoffenheffing is sinds 2003 gebaseerd op het Diftar-principe. Er wordt gestreefd naar een 100% kostendekkende heffing en gebruik makend van de voor dat doel ingestelde egalisatievoorziening is de kostendekkendheid over 2025 100%.

Rioolheffing

In 2023 stelde de raad het Water- en rioleringsplan Drimmelen 2023-2027 vast. We innen de rioolheffing om de gemeentelijke kosten voor inzameling, transport van afvalwater te dekken, beheer en behoud van het rioleringssysteem te bekostigen en voor het verwerken van hemelwater. Daarnaast dekken we de kosten van maatregelen tegen de nadelige gevolgen van de grondwaterstand. Wederom wordt gestreefd om de rioolheffing 100% dekkend te laten zijn en gebruik makend van de voor dat doel ingestelde egalisatievoorziening is de kostendekkendheid over 2025 100%..

BedrijvenInvesteringsZone (BIZ)

De BIZ Bruisend Made is na een succesvolle eerste periode van vijf jaar voor vijf jaar voortgezet in de periode 2023-2027. Uiterlijk 1 november dient het BIZ bestuur een schriftelijk verzoek tot BIZ subsidie voor het komende belastingjaar in bij het college. BIZ-bijdrage wordt jaarlijks bij wege van aanslag geheven en bepaald op basis van de WOZ-waarden van de panden die niet in hoofdzaak tot woning dienen.

Lijkbezorgingsrechten

Lijkbezorgingsrechten omvatten het begraven van stoffelijke overschotten, het bijzetten van urnen en het beheer en onderhoud van graven op gemeentelijke begraafplaatsen. De tarieven zijn vastgelegd in de Verordening lijkbezorgingsrechten Drimmelen en mogen maximaal 100% kostendekkend zijn. Echter, de kosten overstijgen de opbrengsten. In het verleden zijn de tarieven meerdere malen aanzienlijk verhoogd. Om de begraafplaats aantrekkelijk te houden voor nieuwe begravingen, zijn hoge tarieven ongewenst. Ze kunnen zelfs resulteren in een verdere daling van het aantal begravingen en daarmee de inkomsten. Bovendien vervult de begraafplaats ook een parkfunctie, wat voor veel gemeenten een reden is om een lagere kostendekkendheid na te streven. Vanwege deze maatschappelijke betekenis zijn de tarieven niet kostendekkend.

Marktgelden en standplaatsen

De gemeente heeft weekmarkten op 3 locaties: het Dorpsplein in Terheijden, de Marktstraat te Made en de Nieuwstraat in Lage Zwaluwe. Voor het innemen van een standplaats op de weekmarkt wordt een recht geheven, het marktgeld. Daarnaast wordt een recht geheven voor de standplaatsen op overige locaties in onze gemeente. In verband met de maatschappelijke betekenis, zijn deze tarieven niet kostendekkend.

Secretarieleges

Secretarieleges worden geheven ter compensatie van de kosten voor diensten van de gemeenten, bijvoorbeeld voor het verstrekken van reisdocumenten, rijbewijzen, uittreksels uit de BRP en Burgerlijke Stand, aanvraag Verklaring Omtrent Gedrag, huwelijksvoltrekkingen.

Leges omgevingsvergunning

Leges worden geheven ter compensatie van kosten voor diensten van de gemeente, bijvoorbeeld voor het aanvragen van een vergunning.

Leges Biesbosch

Voor het in behandeling nemen van een aanvraag voor een vergunning voor bijvoorbeeld het varen met een rondvaartboot of een ontheffing voor het beoefenen van modelsport in het Biesboschgebied binnen de gemeentegrenzen van Drimmelen worden leges geheven.

Lokale lastendruk

De lastendruk voor de afvalstoffen- en rioolheffing zijn gebaseerd op de tarieven van de verordeningen 2025, rekening houdend met gemiddeld aantal kilo rest- en gft-afval per inwoner zoals gepubliceerd door het CBS voor afvalstoffenheffing en waterverbruik voor de rioolheffing. Deze maatstaf is gewijzigd ten opzichte van vorig jaar. Om te kunnen vergelijken zijn de vergelijkende cijfers voor de lastendruk aangepast naar dezelfde maatstaf. Deze zijn herleidbaar vanuit COELO.

Tabel Par.B-2: Overzicht lastendruk

Belastingsoort	lastendruk 2024	lastendruk 2025	mutatie in%	nominaal	Maatstaf
Onroerende zaakbelastingen	€ 392,00	€ 410,00	4,59%	€ 18,00	OZB - aanslag woning met gemiddelde waarde
Rioolheffing (gemiddeld)	€ 268,00	€ 280,00	4,48%	€ 12,00	Tarief rioolheffing meerpersoonshuishouden
Afvalstoffenheffing (gemiddeld) inclusief milieustraat en huis-aan-huisinzameling	€ 352,00	€ 355,00	0,85%	€ 3,00	Tarief afvalstoffenheffing meerpersoonshuishouden
Totaal gemiddeld per huishouden	**€ 1.012,00**	**€ 1.045,00**	**3,26%**	**€ 33,00**	

De omvang van de totale lokale lastendruk is in 2025 gestegen als gevolg van hogere netto-lasten onroerende zaakbelastingen, afvalstoffen- en rioolheffing. De stijging van de onroerendezaakbelasting (OZB) wordt bepaald door de OZB-index. De tarieven worden vastgesteld op basis van de verwachte inkomsten uit de OZB en de Waardering Onroerende Zaken (WOZ)-waarde voor het betreffende belastingjaar (inclusief de verwachte stijging van de marktwaarde). De definitieve tarieven zijn vastgesteld tijdens de Raadsvergadering op 12 december 2024.

Afvalstoffenheffing berekenen we met de gemiddelde kosten per aansluiting. We passen hier een vast recht en een variabel tarief toe. Het variabel tarief bestaat uit het betalen per lediging. Naast de kosten zetten we ook een voorziening afval in om grote schommeling te voorkomen. In 2025 heeft een kostenstijging van de afvalstoffenheffing plaatsgevonden ondanks de inzet van de voorziening. Dit wordt veroorzaakt door de hoge inflatie waardoor de kosten zijn gestegen.

Rioolheffing berekenen we met de gemiddelde kosten per aansluiting. De rioolheffing bestaat uit twee onderdelen. Te weten een vast recht en een variabel tarief waarbij we rekenen met watergebruik. We zetten ook een voorziening rioolheffing in om grote schommeling in tarief te voorkomen.

Tabel Par.B-3: Overzicht heffingen

Soort belasting of heffing	Prg.	Opbrengsten begroting 2025 (incl. wijzigingen)	Opbrengsten jaarrekening 2025	Saldo opbrengsten jaarrekening - begroting	Werkelijke uitgaven	Mutatie voorziening	Kosten Dekkendheid
OZB		6.014.000	6.097.773	83.773			
Precario		55.092	52.923	-2.168			
Toeristenbelasting		325.000	262.290	-62.710			
Totaal Belastingen (algemeen dekkingsmiddel)		**6.394.092**	**6.412.986**	**18.894**			
Afvalstoffenheffing (*)	3	3.800.000	3.779.816	-20.184	3.909.960	85.334	100%
Rioolheffing	2	3.500.001	3.422.837	-77.165	3.716.227	-293.391	100%
Bedrijveninvesteringszone (BIZ)	3	22.410	27.925	5.515	27.925	0	
Totaal Bestemmingsbelastingen / heffingen		**7.322.411**	**7.230.578**	**-91.833**	**7.654.112**	**-208.057**	
Lijkbezorging	2	96.750	-38.823	-135.573	176.246		-22%
Marktgelden / standplaatsen	3	26.091	23.159	-2.932	50.260		46%
Leges	Div.	1.729.827	2.005.359	275.532			
Totaal Retributies / rechten		**1.852.668**	**1.989.695**	**137.027**	**226.506**	**0**	
Totaal		**15.569.170**	**15.633.258**	**64.088**	**7.880.618**	**-208.057**	

**opbrengst afvalstoffenheffing, daarnaast € 215.000 opbrengsten welke wel onderdeel zijn van kostendekkendheidberekening*

Kwijtschelding

In de gemeente Drimmelen kun je kwijtschelding aanvragen voor de onroerendezaakbelasting, rioolheffing en afvalstoffenheffing. Voor andere belastingen wordt geen kwijtschelding gegeven.
De gemeente Drimmelen hanteert een kwijtscheldingsnorm van 100% van de bijstandsuitkering, terwijl de landelijke norm 90% is. Hierdoor komen meer mensen in aanmerking voor kwijtschelding. Dit betekent dat iedereen met een inkomen op bijstandsniveau kwijtschelding kan krijgen, zolang hij/zij geen vermogen heeft. Vermogen is bijvoorbeeld spaargeld, een auto of een huis.
Sinds 1 januari 2023 is de vermogensnorm voor kwijtschelding versoepeld. Inwoners met een laag inkomen mogen nu een kleine buffer hebben voor onverwachte uitgaven, zonder dat dit invloed heeft op hun kwijtschelding. Hierdoor kunnen inwoners enigszins reserveren en worden ze meer zelfredzaam.

Tabel Par.B-4: Overzicht kwijtscheldingen

Soort belasting of heffing	Jaarrekening 2024	Jaarrekening 2025
Aantal toekenningen (ook gedeeltelijk)	241	284
Waarvan automatisch verleend	120	161
Afwijzingen	133	137
Bedrag kwijtschelding rioolheffing	€ 59.000	€ 71.000
Bedrag kwijtschelding afvalstoffenheffing	€ 82.000	€ 84.000

C. Onderhoud kapitaalgoederen

Inleiding Onderhoud kapitaalgoederen

Onze gemeente beheert ongeveer 385 hectare openbare ruimte. Iedereen die hier woont, werkt of recreëert maakt daar gebruik van. De gemeente maakt dit mogelijk door het aanleggen en in stand houden van onder andere wegen, groen en riolering. Maar ook door het aanbrengen van verkeersmaatregelen (zoals verkeersborden en drempels), straatmeubilair en openbare verlichting. We noemen dat de kapitaalgoederen van de openbare ruimte.

Bij het inrichten, onderhouden en beheren van de openbare ruimte houden we rekening met de vigerende wetgeving en besluiten zoals: De wegenwet van 1930, De Wegenverkeerswet van 1994, Reglement verkeersregels en verkeerstekens 1990, Besluit Administratieve Bepalingen inzake het Wegverkeer, Wet geluidhinder, Bouwstoffenbesluit, Wet milieubeheer, Waterschapskeur, Reglement op de watergangen Noord-Brabant, Wet telecomvoorzieningen, Wet energiedistributie artikel 16, Besluit veiligheid attractie-, en speeltoestellen van 1997 etc. Het onderhoud en beheer van de openbare ruimte verdelen we in drie categorieën: dagelijks onderhoud, structureel onderhoud, en vervangingsonderhoud.

Het samenspel van dagelijks onderhoud, structureel onderhoud en vervangingsonderhoud zorgt ervoor dat de openbare ruimte schoon, heel, veilig en voor iedereen bruikbaar is. Bij herinrichting van de Openbare Ruimte wegen we verschillende belangen af. De laatste jaren zijn ook toegankelijkheid, klimaatadaptatie en duurzaamheid belangrijke thema's. Structureel onderhoud en vervangingsonderhoud worden uitgevoerd op basis van een Meerjaren Onderhouds Plan (MOP). Het MOP wordt opgesteld op basis van (visuele) inspecties, technische gegevens en geformuleerd doelstellingen.

Structureel onderhoud en vervangingsonderhoud pakken we zoveel als mogelijk integraal aan (werk met werk maken). Zo nemen we bij rioolvervangingen en renovaties van straten, maatregelen voor openbare verlichting, het openbaar groen en verkeer in de plannen mee. Bij de voorbereiding van deze plannen wordt afgestemd met de bewoners. Door deze integrale aanpak kan maximaal ingespeeld worden op wensen van bewoners.

Toelichting onderhoud kapitaalgoederen

a. Wegen

Het beleidskader met betrekking tot Wegen legden we vast in het Beleidsplan wegen 2021-2030; "Op weg naar grotere burgertevredenheid".
Het uitgangspunt is kwaliteit gestuurd onderhoud op basis van tweejaarlijkse weginspecties.

Wij grijpen in bij de overgang van kwaliteitsniveau C (slecht) naar D (zeer slecht). Bij onze hoofdfietsroutes en voetpaden grijpen we eerder in, namelijk bij de overgang van kwaliteit B (matig) naar C. Hiermee borduren we grotendeels voort op het vorige beleid, maar met meer aandacht voor de voetpaden.
Kwaliteit D zien we als "achterstallig onderhoud". Wegvakonderdelen met een kwaliteit D onderhouden we in het eerstvolgende jaar. Toch kunnen we besluiten om werkzaamheden op wegen incidenteel uit te stellen. Dit heeft dan te maken met andere werkzaamheden die ook in die straat plaatsvinden. Uiteraard zorgen we altijd voor een veilige situatie.

Op basis van de 90%-regel is de gemiddelde kwaliteit van het gehele wegennet bepaald. Hierbij bepalen we bij welke beeldkwaliteit we de grens van 90% bereiken. Het algemeen kwaliteitsniveau van de verhardingen in de gemeente Drimmelen is B.

Andere uitgangspunten van het wegenbeleid:

- We pakken wortelopdruk actiever en structureler aan, o.a. door het vergroten van boomvakken;
- Langs de hoofdlandbouwroutes passen we bermverharding toe;
- Binnen de bebouwde kom en op fietspaden passen we geen slijtlagen toe;

- Voor het vergroten van de burgertevredenheid pakken we jaarlijks een kern aan. Hierbij voeren we werkzaamheden uit, waarbij het conform de inspectienormen niet noodzakelijk is om onderhoud uit te voeren. We verhogen hiermee de om de algehele kwaliteit van de verhardingen en daarmee de burgertevredenheid.

b. Riolering

Op gemeentelijk niveau is begin 2023 het Water en Rioleringsplan Drimmelen 2023-2027 vastgesteld. Door de integrale benadering van het gehele watersysteem vindt in dit beleidsplan zowel riolering als water plaats en is afgestemd op het Deltaplan Ruimtelijke adaptatie (DPRA 2018).

De doelen van het Deltaplan zijn:
Analyseren van de gevolgen van klimaatverandering (tot 2050) voor diverse functies in een gebied;
Bepalen van een strategie en concrete doelen (tot 2050) voor het verbeteren van de water robuust- en klimaatbestendigheid;
Uitvoering geven aan de strategie door dit vast te leggen in beleidsplannen, wetten en regels.

Beleidsuitgangspunten:
Bij het vaststellen van het Waterbeleidsplan (WRP) zijn nieuwe ambities vastgesteld. Deze ambities anticiperen vooral op klimaatverandering.

Afvalwater: het verzamelen en afvoeren van afvalwater gebeurt op een milieu hygiënische wijze.
Hemelwater: We infiltreren zo veel als mogelijk. Water op straat situaties zijn noodzakelijk, schade bij bui 09 trachten we te voorkomen.
Grondwater: We anticiperen op grondwaterknelpunten zoals bodemdaling door lage grondwaterstanden of grondwateroverlast door storende grondlagen.

c. Water

In het Water en Rioleringsplan namen we ook ambities voor oppervlaktewater op.

Oppervlaktewater:

- Slechte oppervlaktekwaliteit beperken we;
- Oppervlaktewater proberen we lang vast te houden;
- Wateroverlast door oppervlaktewater beperken we in samenwerking met het waterschap.

In de notitie Baggeren havens (2014) namen we een aantal streef dieptes op. Een ander uitgangspunt bestaat uit het eens in de vijf jaar monitoren van de diepten in de havens. In 2026 starten we met het opstellen van een baggerbeheerplan met betrekking tot de havens.

d. Groen

Groenbeleid
Het beleidskader voor het openbaar groen is vastgelegd in het integraal groenbeleidsplan 2017–2026 *'Groen leeft en verbindt'*, waarin biodiversiteit en duurzaamheid centraal staan. Het groenbeleid is gericht op duurzaam kwaliteitsgroen. Dit betekent dat:

- geen chemische onkruidbestrijdingsmiddelen worden gebruikt;
- op geschikte locaties een bepaalde mate van kruidengroei wordt geaccepteerd;
- het minimale onderhoudsniveau van groen en onkruid op verhardingen wordt uitgevoerd op beeldkwaliteit B;
- grove heesters worden onderhouden op beeldkwaliteit C;
- centra en hotspots worden onderhouden op beeldkwaliteit A;
- het onderhoud mede wordt afgestemd op de tevredenheid van inwoners.

Het integrale groenbeleidsplan ambieert om de EVZ Terheijden – Zonzeel verder te ontwikkelen. In 2025 is het project samen met het Waterschap opgepakt en is besloten om delen van de EVZ te realiseren. Het voorlopig ontwerp werd gemaakt en besproken met aangrenzende agrariërs. Het definitieve ontwerp wordt momenteel gemaakt. De incidentele aankoop- en inrichtingskosten van het gemeentelijk deel van een aaneengesloten EVZ waren tijdelijk voor 75% subsidiabel.

Bomenbeleid
Voor bomen wordt gewerkt met een waardevolle bomenkaart, waarin beschermingswaardige en beeldbepalende bomen zijn opgenomen.

Bermenbeleid
Het ecologisch bermbeheer is een groeiproces waarbij wordt gestreefd naar beplanting die van nature in bermen voorkomt. Met name grotere gebieden en brede bermen zijn hiervoor kansrijk. Daarbij wordt rekening gehouden met:

- de verkeersveiligheid;
- het beheersen van specifieke soorten, zoals Jacobskruiskruid en invasieve exoten.

e. Gebouwen

In het derde kwartaal van 2025 heeft een actualisatie van de geplande onderhoudswerkzaamheden plaatsgevonden voor de periode van 2026-2045 en wordt er een uitvoeringsprogramma opgesteld voor de periode 2026-2035. We zijn in 2024 gestart met het opstellen van de routekaart op het gebied van duurzaamheid. Door de complexiteit van het maken van deze routekaart en de beperkte capaciteit bij gebouwenbeheer is het opstellen van deze routekaart vertraagd. In het 4^{e} kwartaal van 2025 is er definitief gestart met het opstellen van de routekaart.

Overigens is om te komen tot betrouwbaardere onderhoudsplanning die de mogelijkheid heeft om te kunnen anticiperen op vragen uit de organisatie, maatschappij en het gemeentebestuur is gekozen voor de methode van Conditiemeting conform NEN 2767.

In 2015 heeft besluitvorming plaatsgevonden over het gewenste conditieniveau (conditie 1 t/m 6) waaraan de panden moeten voldoen. Deze besluitvorming is getoetst in 2020 en opnieuw vastgesteld in 2025/2026 conform NEN 2767.

Conditie definitie en omschrijving;
Conditie 1: uitstekend nieuwbouwkwaliteit en/of met nieuwbouw vergelijkbare kwaliteit;
Conditie 2: goed nieuwbouwkwaliteit met de eerste tekenen van feitelijke veroudering;
Conditie 3: redelijk het verouderingsproces is over de gehele linie duidelijk op gang gekomen;
Conditie 4: matig het verouderingsproces heeft het element of het gebouw duidelijk in zijn greep;
Conditie 5: slecht het verouderingsproces is min of meer onomkeerbaar geworden c.q. heeft het element/het gebouw zeer duidelijk in zijn greep
Conditie 6: zeer slecht een zodanig slechte toestand dat dit niet meer te classificeren is onder conditie 5.

Bij de behandeling van de geplande onderhoudswerkzaamheden is conform het BBV een splitsing aangebracht in het exploitatie klein onderhoud en groot onderhoud. Het exploitatie onderhoud is conform besluitvorming van 2022 opgenomen in de begroting en maakt geen onderdeel meer uit van de voorzieningen.

In maart 2022 heeft er besluitvorming (raadsbesluit) plaatsgevonden om de voorziening op te hogen i.v.m. prijsstijgingen.

f. Civiele kunstwerken

In 2009 stelden we de Beleidsnotitie civiele kunstwerken en havens vast. Er is één duidelijk uitgangspunt. We houden de kunstwerken veilig. We inspecteren de kunstwerken iedere drie jaar. In 2025 heeft een inhaalslag plaatsgevonden voor het volledig maken van onze data voor het areaal in de applicatie Obsurv.

Tabel overzicht areaal

Tabel Par. C-1 Overzicht areaal

Areaal		Jaarrekening 2024	Jaarrekening 2025	
Objecten openbare ruimte	Onderdeel	Aantal	Aantal	Eenheid
a. Wegen	Asfalt	796.084	806.472	m2
	Elementen	1.236.154	1.264.420	m2
	Beton	32.516	40.363	m2
	Halfverharding	50.897	66.839	m2
b. Riolering	Vrijverval riolering	131.236	227.163	m1
	Drukriool	42.762	51.410	m1
	Individuele Behandeling Afvalwater (IBA)	83	75	stuks
	Gemalen (groot en klein)	400	305	stuks
	Bergbezinkbassins	8	9	stuks
c. Water	Watergangen	200.681	93.453	m1
	Stedelijk water	20.182	20.128	m2
	Havens	269.280	269.280	m2
d. Groen	Bomen	17.149	17.802	stuks
	Beplanting	432.117	505.768	m2
	Gras	495.659	720.430	m2
	Bermen	1.463.370	1.674.410	m2
	Ecologische VerbindingsZones (EVZ)	3	3	stuks
e. Openbare verlichting	Masten	6.597	6.547	stuks
	Armaturen	6.641	6.591	stuks
	Lampen	6.751	6.701	stuks
f. Civiele kunstwerken	Objecten havens	45	45	stuks
	Bruggen (hout, staal, beton), duikerbruggen	33	33	stuks
	Duikers (beton)	227	227	stuks
	Beschoeiingen	onbekend	7.000	m1
	Objecten overige (vissteigers / beschoeiingen)	15	6	stuks

*In 2025 is gewerkt aan het up to date brengen van de data, wat onderlinge verschuivingen tot gevolg heeft gehad en meer volledigheid.

Tabel onderhoud kapitaalgoederen

Tabel Par. C-2 Onderhoud kapitaalgoederen

Prg.	Exploitatie	Primaire Begroting	Begroting na wijziging 2025	Realisatie 2025	Saldo 2025
2.	*a. Wegen*				
	Klein onderhoud (incl. halfverhardingen)	€ 300.000	€ 485.000	€ 651.639	€ -166.639
	Asfaltverhardingen: uitvullen/-vlakken/herprofileren bermen	€ 28.000	€ 28.000	€ 33.505	€ -5.505
		€ 328.000	*€ 513.000*	*€ 685.144*	*€ -172.144*
2.	*b. Riolering*				
	Onderhoud vrij verval riolering	€ 100.000	€ 100.000	€ 174.374	€ -74.374
	Reparaties / renovatie strengen e.d.	€ 75.000	€ 75.000	€ 63.597	€ 11.403
	Onderhoud drukriolering	€ 115.000	€ 115.000	€ 154.606	€ -39.606
	Onderhoud Individuele Behandeling Afvalwater (IBA's)	€ 25.000	€ 25.000	€ 782	€ 24.218
	Preventief opschonen overstort sloten 250 meter, 1x per jaar	€ 21.000	€ 21.000	€ -	€ 21.000
		€ 336.000	*€ 336.000*	*€ 393.358*	*€ -57.358*
2.	*c. Water*				
	Onderhoud watergangen en stedelijk water	€ 268.000	€ 268.000	€ 247.313	€ 20.687
		€ 268.000	*€ 268.000*	*€ 247.313*	*€ 20.687*
2.	*d. Groen*				
	Onderhoud bomen, bossen en bosplantsoenen	€ 412.941	€ 412.941	€ 397.055	€ 15.886
	Onderhoud cultuurbeplanting en grasvegetaties (incl. verhoging biodiversiteit, stortkosten)	€ 1.052.108	€ 1.052.108	€ 1.167.710	€ -115.602
	Onderhoud ecologische verbindingszones (EVZ)	€ 42.715	€ 42.715	€ 44.562	€ -1.847
	Onderhoud bermen (incl. egalisatie, verhoging biodiversiteit, stortkosten)	€ 277.600	€ 277.600	€ 255.083	€ 22.517
		€ 1.785.365	*€ 1.785.365*	*€ 1.864.410*	*€ -79.045*
Div.	*e. Gebouwen*				
	Klein onderhoud gebouwenbeheer	€ 299.300	€ 299.300	€ 407.809	€ -108.508
		€ 299.300	*€ 299.300*	*€ 407.809*	*€ -108.508*
2.	*f. Civiele kunstwerken*				
	Onderhoud civ. kunstwerken (incl. beschoeiingen waterpartijen)	€ 63.000	€ 63.000	€ 13.105	€ 49.895
		€ 63.000	*€ 63.000*	*€ 13.105*	*€ 49.895*
	Totaal exploitatie	**€ 3.079.665**	**€ 3.264.665**	**€ 3.611.139**	**€ -346.474**

Prg.	Onderhoudsvoorzieningen (stortingen)	Primaire begroting	Bijgestelde Begr. 2025	Realisatie 2025	Saldo 2025
2.	*a. Wegen*	1.341.713	1.341.713	1.353.691	-11.978
Div.	f. Gebouwen	646.949	646.949	646.949	-
	Totaal onderhoudsvoorzieningen	**1.988.662**	**1.988.662**	**2.000.640**	**-11.978**

De toelichtingen op de financiële afwijkingen (> € 25.000) en de vervangingsinvesteringen zijn opgenomen in de diverse programma's (onderdeel Begrotingsafwijkingen, Openstaande en Afgesloten kredieten).

D. Financiering

Treasuryfunctie: Taken en Beleid

De financieringsparagraaf biedt inzicht in de ontwikkelingen rondom de meerjarige gemeentelijke financiering en het hierbij gevoerde beleid door de gemeente Drimmelen. Daarnaast brengt deze paragraaf de bijbehorende risico's in kaart en wordt toegelicht welke maatregelen worden genomen om deze risico's te beheersen.

In 2025 is het vernieuwde Treasurystatuut Drimmelen 2024 van kracht voor de gemeente. Dit statuut vervangt het vorige stresurystatuut uit 2017 en sluit aan bij de actuele wet- en regelgeving, waaronder de gewijzigde Wet financiering decentrale overheden (Wet Fido) en de actuele inzichten op het gebied van risicobeheersting, duurzaamheid en transparantie in treasurybeheer. Het bevat richtlijnen voor het aantrekken en uitzetten van geldmiddelen, het beheersen van financiële risico's en het waarborgen van de liquiditeitspositie. Met het vernieuwde treasury statuut wordt bijgedragen aan een transparante, verantwoorde en doelmatige uitvoering van het financieel beleid.

De wet Fido geeft de belangrijkste kaders van de gemeentelijke treasuryfunctie weer. Leningen aangaan, middelen uitzetten of garanties verlenen gebeurt uitsluitend ten behoeve van de publieke taak. Daarnaast is het belangrijk om het renterisico te beheersen, waarbij de wettelijke normen (de kasgeldlimiet en de renterisiconorm) niet worden overschreden.

Financieringsbeleid

Externe rentelasten en -baten
In 2025 bedragen de externe rentelasten in totaal € 1.174.872. Deze hebben betrekking op rente van de langlopende geldleningen en kortlopende kasgeldleningen. De externe rentebaten hebben betrekking op de ontvangen rente uit verstrekte geldleningen aan derden en het aangehouden tegoed bij de Rijks Schatkist. Voor 2025 bedragen de rentebaten in totaal € 227.537.

Rente grondexploitatie
De renteparameter in grondexploitaties bepalen we volgens de renteomslag (zie paragraaf G. Grondbeleid) voor verdere informatie.

Omslagrente
Conform het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) dienen rentekosten aan de betreffende taakvelden te worden toegerekend via een (rente)omslag. De berekeningswijze hiervan is in het BBV voorgeschreven. Bij de begroting wordt de omslagrente bepaald door de werkelijk aan de taakvelden toe te rekenen rente te delen door de boekwaarde van de vaste activa. Deze omslagrente wordt vervolgens op een consistente en eenduidige manier toegerekend aan de individuele activa.

Voor 2025 bedraagt het omslagpercentage 1%.

Geldleningen en garanties

Kredietrisico op uitstaande leningen
De gemeente Drimmelen verstrekt onder voorwaarden leningen aan derden. Een deel van de uitstaande leningen zijn gedekt door hypothecaire zekerheden. Er wordt wel een (verhoogd) risico gelopen over de leningen zonder hypotheek. Om de risico's inzichtelijk te maken wordt jaarlijks een risicoschatting gemaakt. Hieruit komt naar voren dat de risico's die de gemeente over deze leningen loopt beperkt zijn, waardoor geen aanvullende maatregelen nodig zijn en er geen kredietrisicovoorziening is gevormd

In het kader van duurzaam financieren verleent de gemeente ondersteuning via revolverende fondsen. Een voorbeeld is het fonds 'Leningen Duurzaam Wonen', bestaande uit starters- en duurzaamheidsleningen. Deze leningen worden verstrekt aan inwoners om de kwaliteit van wonen binnen de gemeente te verbeteren.
Het fonds wordt beheerd door het Stimuleringsfonds Volkshuisvesting (SVn), een stichting die zich richt op het ontwikkelen van financieringsinstrumenten voor woning gerelateerde doelstellingen.

Kredietrisico op garantstellingen
De gemeente Drimmelen kan naast leningen ook garantstellingen aan derden verstrekken. In het geval van een garantstelling geeft de gemeente een garantie aan de bank dat de lening wordt terugbetaald. Met deze garantie kan een partij, onder gunstigere voorwaarden, een lening afsluiten bij een bank. Voor borgstellingen aan zorginstellingen is onderpand verkregen door middel van het recht van eerste hypotheek. Voor overige garanties is geen onderpand verkregen. Op basis van de huidige inzichten zijn de risico's echter beperkt en is er geen voorziening gevormd.

Het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW) verleent garanties aan woningcorporaties en heeft een Triple A kredietrating. Bij eventuele betalingsproblemen worden verplichtingen eerst gedekt door het risicovermogen en de obligoverplichtingen van de deelnemers. Pas als het risicovermogen (inclusief ontvangen obligo) onder de 0,25% van het garantievolume daalt, treedt de achtervangpositie van het Rijk en de betrokken gemeente in werking.
Het WSW beoordeelt jaarlijks de financiële positie van corporaties en verstrekt alleen garanties aan financieel gezonde partijen. Alle borgstellingen van woningstichtingen in de gemeente Drimmelen worden opgenomen in de overzichten van het WSW.

In onderstaande tabel is een overzicht opgenomen van de geldleningen waarvoor de gemeente Drimmelen garant staat. Er wordt onderscheid gemaakt tussen de gemeentelijke achtervangpositie bij het (WSW) en garanties voor rechtspersonen.

Tabel Par.D-1 (bedragen x € 1.000)

Gewaarborgde geldleningen	31/12/2024	aflossing 2025	31/12/2025
Zorginstellingen	611	50	561
Woningbouwvereniging	1.081	253	828
Sportverenigingen	397	13	384
Totaal gewaarborgde leningen derden	**2.089**	**316**	**1.773**
Woningbouwverenigingen onder WSW verband	91.556		89.364
Totaal	**93.645**	**316**	**91.137**

Kasgeldlimiet

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet bepaalt het maximale bedrag aan kortlopende financieringsmiddelen (met een looptijd van minder dan één jaar) dat de gemeente mag aantrekken. Deze limiet vormt daarmee een grens aan het renterisico dat wordt gelopen op de kortlopende schulden. Wanneer de kasgeldlimiet wordt overschreden, is de gemeente verplicht deze kortlopende schuld om te zetten in langlopende schuld (looptijd langer dan één jaar).

De kasgeldlimiet wordt jaarlijks vastgesteld en bedraagt 8,5% van het begrotingstotaal aan lasten. Voor de gemeente Drimmelen ligt de kasgeldlimiet in 2025 op € 6.742.000. In 2025 is deze limiet niet overschreden.

Renterisiconorm

Het vermijden van grote schommelingen in de rentelasten door renteschommelingen is een belangrijk uitgangspunt bij langlopende financieringen. Om deze effecten te beheersen, is in de Wet Financiering Decentrale Overheden (Fido) de renterisiconorm vastgelegd. Deze norm heeft tot doel het renterisico op de vaste schuld te beperken door spreiding aan te brengen in de looptijden van de leningenportefeuille. Door de langlopende financiering binnen de grenzen van de renterisiconorm te houden, wordt het renterisico op verantwoorde wijze beheerst. De renterisiconorm is 20% van de totale begroting. De renterisiconorm bedraagt € 15,6 miljoen voor 2025.

Tabel Par.D-2 (bedragen x € 1.000)

Toets renterisiconorm	
Omschrijving	**Rekening 2025**
Basisgegevens renterisiconorm	
Renteherzieningen op leningen o/g	
Renteherzieningen op leningen u/g	-
Te betalen aflossingen	5.012
Renterisico	**5.012**
Begrotingstotaal 2025	79.320
Het bij ministeriële regeling vastgestelde percentage	0
Renterisiconorm	**15.864**
Toets renterisiconorm	
Ruimte (+) c.q. overschrijding (-)	**10.852**

Schatkistbankieren

Sinds eind 2013 moeten gemeenten hun extra geld op een rekening bij het Rijk zetten. Dit heet schatkistbankieren. Gemeenten hebben soms meer geld dan ze direct nodig hebben, en dat geld wordt dan tijdelijk bij het Rijk. Vanaf 1 juli 2021 is het bedrag dat gemeenten zelf mogen houden, verhoogd tot 2% van hun begroting. Voor onze gemeente betekent dit dat we in 2025 bijna € 1,6 miljoen op de spaarrekening mogen hebben staan. We gebruiken de rekening bij het Rijk alleen voor het bewaren van tijdelijk extra geld. Dit gebeurt automatisch wanneer we meer geld hebben dan nodig.

Tabel Par.D-3 (bedragen x € 1.000)

Drempelbedrag schatkistbankieren	2025 Q1	2025 Q2	2025 Q3	2025 Q4
Grondslag voor norm: omvang oorspronkelijke begroting	79.320	79.320	79.320	79.320
Drempelbedrag o.g.v. Wet Fido	**1.586**	**1.586**	**1.586**	**1.586**
Gemiddelde omvang banksaldi	304	309	308	322
Ruimte (+) / overschrijding (-)	**1.283**	**1.277**	**1.278**	**1.264**

Treasuryresultaat

Het Treasuryresultaat over 2025 zal naar verwachting op € 50.000 negatief uitkomen. We rekenen niet de volledige rentelast toe aan de taakvelden (de vaste activa), wat resteert tot een negatief resultaat. Gezien de beperkte omvang is er voor gekozen om niet de omslagrente aan te passen.

Tabel Par. D-4

Renteresultaat **Omschrijving**	**Bedrag**
Externe rentelasten over de korte en lange financiering	1.174.872
Externe rentebaten	-227.537
Saldo door te rekenen externe rente	**947.335**
Rente die aan de grondexploitatie doorberekend moet worden	7.960
Rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld toegerekend moeten worden	-
Saldo door te rekenen externe rente	**955.295**
Rente over eigen vermogen	-
Rente over voorzieningen (gewaardeerd op contante waarde)	-
Totaal aan taakvelden (programma's inclusief overzicht overhead) toe te rekenen rente	**955.295**
Werkelijk aan taakvelden toegerekende rente (va renteomslag)	897.886
Renteresultaat op het taakveld Treasury	**57.409**

E. Bedrijfsvoering

Personeel en Organisatie

In 2025 hebben we stappen gezet om het team HR opnieuw in te richten. Daarbij is ook de bezetting op sterkte gebracht. Nu is HR volledig op orde om de gereedschapskist waarmee we op het personele vlak sturing geven te gaan verbeteren. Met als doel een aantrekkelijk werkgever te zijn en blijven. We hebben hiervoor eind 2025 een HR-plan vastgesteld. In het HR-plan zijn voor de komende 3 jaar acties uitgewerkt die we moeten oppakken om de basis op orde te brengen op gebied van HR en werkgeverschap. We zijn hiermee inmiddels voortvarend van start gegaan.

In 2025 hadden we gepland over te stappen naar een nieuw functiehuis. We hebben er echter begin 2025 voor gekozen om het eerder gekozen nieuwe systeem niet door te zetten, omdat dit niet passend was bij de functies die we als gemeente nu en in de toekomst nodig hebben. We hebben daarom een heroverweging gedaan en stappen in 2026 over naar HR21. Dit functiewaarderingssysteem wordt aanbevolen in de CAO Gemeenten en past bij een gemeentelijke organisatie. De overstap naar een nieuw functiewaarderingssysteem is nodig om helderheid te scheppen in functies en wegingen, waarbij we ook in de toekomst arbeidsvoorwaarden kunnen bieden die passend zijn bij onze taken. Bovendien wordt het gebruik van HR21 naar verwachting in de toekomst een verplichting vanuit de CAO. Daarnaast hebben we het afgelopen jaar de overstap gemaakt naar een nieuw personeelsinformatiesysteem, genaamd Youforce.

Informatievoorziening

Centraal staat in de uit te voeren werkzaamheden het vastgestelde informatiebeleid 2024 -2027.
In 2025 hebben we het volgende gerealiseerd:

1. Selectie van een nieuwe ICT partner voor het leveren van de digitale werkplek Drimmelen.
In Q2 2025 hebben we de opdracht voor de ICT dienstverlening gegund. Vanaf augustus zijn we aan de slag gegaan met de voorbereidingen om de overstap te gaan maken in april 2026. We hebben in 2025 de ontwerpfase en het eerste deel van de bouwfase doorlopen.

2. Verbeteren van informatiebeheer en dienstverlening.
We hebben een pilot gedraaid om per cluster de informatiehuishouding naar een hoger niveau te tillen. Hierbij hebben we het gesprek gevoerd over gewenste procesverbeteringen, werkafspraken, informatieveiligheid, informatiebeheer, informatievoorziening, wet- en regelgeving zoals de WOO, WMEBV en WEP, en dienstverlening. We hebben het als een succes beleefd om te werken aan een gezamenlijk beeld van de opgave per cluster om vervolgens verbeteringen te prioriteren. Dit gaan we in 2026 uitbreiden naar alle clusters.

3. Implementatie van een nieuw financieel pakket.
Het nieuwe financieel pakket is operationeel.

4. Implementatie van een nieuw pakket voor personeel en salarisadministratie.
De voorbereidingen voor de implementatie van het nieuwe pakket voor personeel en salarisadministratie Youforce zijn uitgevoerd in 2025, waarna we begin 2026 live zijn gegaan.

5. Structurele doorontwikkeling in de ketens
Op alle ketens zijn er grotere en kleinere verbeteringen doorgevoerd die een bijdrage leveren aan de bedrijfsvoering en de dienstverlening.

Informatiebeveiliging en Privacy

De gemeente verwerkt veel gegevens van inwoners en bedrijven en vindt het belangrijk om op een juiste manier met deze gegevens om te gaan. Daarom wordt ingezet op de juiste beveiliging van deze gegevens en de bescherming van de privacy rechten van inwoners, ondernemers en werknemers. Hiervoor geldt de wettelijke grondslag op basis van de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO), de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) en de Wet politiegegevens (Wpg).

ENSIA
De methode waarmee gemeenten verantwoording afleggen over het niveau van hun informatiebeveiliging heet ENSIA, Eenduidige Normatiek Single Information Audit. ENSIA helpt gemeenten in één keer verantwoording af te leggen over informatieveiligheid gebaseerd op de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO). ENSIA structureert ook de verantwoording richting de rijksoverheid, over de Basisregistratie Personen (BRP) en reisdocumenten, Digitale identiteit (DigiD),

Basisregistraties Adressen en Gebouwen (BAG), Basisregistratie Grootschalige Topografie (BGT), Basisregistratie Ondergrond (BRO) en Structuur Uitvoeringsorganisatie Werk en Inkomen (SUWI).

De zelfevaluatie ENSIA 2025 wees uit dat de beheersingsmaatregelen van Drimmelen voldoen aan de normen die voor DigiD worden gesteld en voldoen aan de normen die voor SUWI worden gesteld. De uitkomst van de zelfevaluatie werd op deze punten door een externe, onafhankelijke auditor beoordeeld.

Uit de verantwoordingsrapportage is gebleken dat ook de BAG, BGT en de BRO voldeden aan de normen in 2025.

Meldplicht datalekken
Onder de AVG (Algemene Verordening Gegevensbescherming) geldt de meldplicht datalekken. Dit houdt in dat incidenten, waaronder inbreuken met persoonsgegevens, gemeld moeten worden aan de Autoriteit Persoonsgegevens (AP) en/of de betrokkene(n). Bij een datalek van persoonsgegevens wordt de impact beoordeeld. Bepaald wordt of het datalek moet worden gemeld aan de AP en de betrokkenen. Daarnaast wordt onderzocht welke maatregelen de gemeente moet treffen zodat het aantal datalekken zo beperkt mogelijk blijft.

De beveiligingsincidenten en datalekken worden bijgehouden in een register. In 2025 is het aantal beveiligingsincidenten afgenomen. Voorbeelden zijn pogingen tot phishing, CEO-fraude (nepfacturen) en waarschuwingen over mogelijke kwetsbaarheden in software die misbruikt kunnen worden door hackers. In 2025 was sprake van 32 beveiligingsincidenten t.o.v. 41 beveiligingsincidenten in 2024. Hierbij was er geen sprake van een datalek dat gemeld moet worden bij de Autoriteit Persoonsgegevens.

Rechten van betrokkenen
Alle processen voor de interne afhandeling van verzoeken over rechten van betrokkenen zijn vastgelegd. Inwoners kunnen een verzoek ook via de website van de gemeente Drimmelen indienen. Daarnaast kan een inwoner een privacymelding bij de Functionaris Gegevensbescherming neerleggen. In 2025 is er één AVG-verzoek tot inzage binnengekomen, dit bleek een inzageverzoek BRP. Daarnaast is er één verzoek tot het wissen van gegevens van een eerder inzageverzoek binnengekomen.

Bewustwording en training
Het programma om collega's te trainen en zich bewust te maken van het belang van een zorgvuldige omgang met gevoelige informatie werd voortgezet in 2025. Via tweewekelijkse vragen werden en worden medewerkers bevraagd op hun houding, kennis en gedrag. De informatie uit deze nano-learning geeft voeding aan training op maat. In het introductieprogramma voor nieuwe medewerkers is een module Informatiebeveiliging en Privacy opgenomen.

Interne beheersing

Interne beheersing is een integraal onderdeel van de activiteiten binnen de gemeente Drimmelen; doen we de goede dingen op de goede manier? We hebben in 2025 gewerkt aan het bereiken van onze ambitie om "in control" te zijn. Dat houdt in dat we bij de aanpak van de interne beheersing niet alleen processen beoordelen die relevant zijn voor de (financiële) rechtmatigheidscontrole, maar ook processen van activiteiten die belangrijk zijn voor een optimale bedrijfsvoering. We gaven hier invulling aan door concreet aan de slag te gaan met het uitvoeren van het VIC-plan 2025 (Verbijzonderde Interne Controleplan), in lijn met het Kaderplan Interne Beheersing 2024-2027. In onze werkzaamheden betrokken we ook de verbeterpunten uit onder andere, het Basisnormenkader voor Informatiebeveiliging Overheid (BIO), de nieuwe richtlijn voor de verbetering van de digitale weerbaarheid (NIS2) en (juridische) kwaliteitsonderzoeken.

Risicomanagement

Een risico is een onzekere gebeurtenis die gevolgen heeft op het realiseren van je doelen. Hierbij richt de gemeente zich niet alleen op de financiële gevolgen, maar kijken we ook naar de mogelijke gevolgen voor de dienstverlening, de beleidsdoelstellingen en het imago. In 2025 hebben we in de organisatie gesprekken gevoerd over welke risico’s we signaleren, maar ook accepteren of juist hoe we de gevolgen ervan kunnen beperken. Aan de hand van deze gesprekken hebben we gemonitord hoe de situatie zich ontwikkelt en welke maatregelen nog relevant zijn of genomen moeten worden. Zo

ontstaat een risicomanagementcyclus, een dynamisch proces voor het omgaan met risico's en het benutten van kansen. Ook in 2025 zorgden tal van ontwikkelingen voor nieuwe en veranderende risico's. Hierdoor treden er continu veranderingen op in het risicoprofiel van de gemeente Drimmelen waarbij onder andere in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing van deze jaarrekening wordt stilgestaan.

Sturing op gemeenschappelijke regelingen

De gemeente Drimmelen heeft in 2025 sturing gehouden op de gemeenschappelijke regelingen (GR's) door actieve deelname aan bestuurlijke overleggen en monitoring van financiële en inhoudelijke ontwikkelingen. Via de P&C-cyclus en periodieke evaluatie is grip gehouden op de prestatie en risico's van deze samenwerkingsverbanden. Er is rekening gehouden met de financiële gezondheid van de gemeente en de bijdragen aan de gemeenschappelijke regelingen. De gemeente blijft alert op kostenontwikkelingen binnen de GR's .

Vanaf 2024 heeft de gemeente het adoptantenmodel ingevoerd voor het toezicht op verbonden partijen met een hoge maatschappelijke en financiële impact. De geselecteerde gemeenschappelijke regelingen (Regio West-Brabant, WAVA/MidZuid, Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant en Openbare gezondheidszorg West-Brabant) hebben 2 adoptanten: raadsleden die zich verdiepen in de betreffende regeling en regelmatig rapporteren over ontwikkelingen aan de gemeenteraad. Hiermee wordt het toezicht vanuit de raad versterkt en transparanter. Voor verbonden partijen met een beperkte impact blijft de informatievoorziening beperkt tot een basispakket.

Dienstverlening

Centraal staat in de uit te voeren werkzaamheden het vastgestelde dienstverleningsconcept.
In het uitvoeringsplan van 2025 staan concrete projecten voor de korte termijn en de contouren voor projecten op de lange termijn. We hebben de volgende resultaten behaald:

<u>Digitale dienstverlening</u>
We streven naar een hoger percentage inwoners dat contact heeft met de gemeente via digitale kanalen. In 2025 zijn 15 nieuwe e-formulieren toegevoegd aan de website. Hiervan is al goed gebruik gemaakt: er kwamen al ruim 700 digitale formulieren binnen. Dit past binnen onze visie op digitale toegankelijkheid en het bieden van snelle, begrijpelijke en laagdrempelige communicatiekanalen.

<u>Verdere doorontwikkeling van het Klant Contact Centrum</u>
Afgelopen jaar is het Klant Contact Centrum verder doorontwikkeld. Daarbij is gebruikgemaakt van een actuele kennisbank en datagedreven sturing. De inzet van data biedt inzicht in prestaties en knelpunten, waarmee we gericht kunnen verbeteren. In het tweede kwartaal van 2026 implementeren we een nieuwe telefooncentrale met uitgebreidere mogelijkheden, zodat we inwoners nog beter van dienst kunnen zijn.

<u>Structureel optimaliseren van werkwijzen</u>
We werken permanent aan het optimaliseren van werkwijzen en (her)structuren van servicetermijnen zoals terugbeltijd, respons op e-mail, meldpunt en Teams. Deze normen worden gemonitord via maandelijkse rapportages.

<u>Kanaalsturing</u>
We hebben kanaalsturing ingezet om inwoners sneller naar het juiste kanaal te begeleiden en zo de dienstverlening toegankelijker en efficiënter te maken. Door bijvoorbeeld ‘Verken uw idee’ op de website te plaatsen bij omgevingsvergunningen, helpen we inwoners om zelf eenvoudig informatie te vinden of direct het juiste proces te doorlopen. Hierdoor neemt de druk op de frontoffice af, terwijl inwoners beter en sneller worden geholpen via het kanaal dat het beste past bij hun vraag.

Inkoop & Contractmanagement

Eind 2024 is het vernieuwde contractmanagementbeleid vastgesteld. Dit beleid biedt een heldere structuur voor het beheren van contracten gedurende de gehele periode en draagt bij aan een transparante en uniforme werkwijze binnen de organisatie. Ter ondersteuning van de uitvoering worden elk kwartaal contractrapportages opgesteld en gedeeld met zowel de contractmanagers als het managementteam. Deze rapportages geven inzicht in risico’s, prestaties en lopende ontwikkelingen waardoor tijdig kan worden bijgestuurd waar nodig. Daarnaast ontvangen de coördinatoren en het management maandelijks een rapportage over de lopende inkooptrajecten. Deze

periodieke monitoring versterkt de beheersing van rechtmatigheid en zorgt voor een betere planning. Hiermee werkt de organisatie structureel aan verdere professionalisering van het inkoop- en contractmanagementproces.

Juridische zaken

De taken zijn gericht op het bevorderen en bewaken van de juridische kwaliteit van onze dienstverlening. Dat hebben we ook in 2025 voortgezet. Belangrijke ontwikkeling binnen het juridisch werkveld is de Wet Open Overheid. Deze wordt in tranches ingevoerd door het Rijk. Een inhoudelijke toelichting over de WOO is opgenomen in paragraaf H Wet Open Overheid (WOO). Het aantal verzoeken in het kader van de WOO neemt toe. Vooralsnog kunnen we dit voorzien binnen bestaande capaciteit, maar hierin zien we een aandachtspunt voor de toekomst.

Financiën, Planning en Control

Omschrijving

In 2025 heeft het team financiën opnieuw te maken gehad met grote personele uitdagingen, daar is hinder van ondervonden in de dagelijkse uitvoering van processen en de totstandkoming van P&C documenten. Dat heeft ook de gemeenteraad gemerkt in de aanlevering van P&C documenten. We zetten nu de eerste stappen naar verbetering. Ondanks deze uitdagingen is de implementatie van I-Financiën, ons nieuwe financiële systeem, volgens planning verlopen en is het systeem gefaseerd live gegaan. Hiermee is een belangrijke stap gezet in het moderniseren van de financiële bedrijfsvoering. Vanuit dit fundament wordt het systeem verder ontwikkeld om processen te optimaliseren en de betrouwbaarheid van de financiële informatievoorziening te versterken.

Op het gebied van Planning & Control zijn in 2025 de samenvoegingen van de voorjaarsnota met de kadernota en de begroting met de najaarsnota toegepast. Gedurende het jaar is deze werkwijze geëvalueerd. Zowel ambtelijk als bestuurlijk is geconcludeerd dat de samenvoeging niet leidt tot het gewenste inzicht en ritme. Daarom is besloten om vanaf 2026 weer terug te keren naar afzonderlijke P&C documenten.

De sturing op het meerjarenbeeld wordt in 2026 verder opgepakt, mede gezien de financiële opgaven die vanaf 2026 op de gemeenten afkomen. Continu aandacht voor onze financiële positie is daarom noodzakelijk. Daarom bouwen we verder aan een beter doorlopend inzicht in de stand van onze financiën en een steviger fundament om onze P&C producten op te bouwen.

Communicatie

Het jaar 2025 was een jaar van overgang voor communicatie. Het cluster werd versterkt met een participatieadviseur en een beleidsplan voor participatie is vastgesteld. De nieuwe website, die in het laatste kwartaal van 2024 is opgeleverd, is in 2025 verder uitgebouwd met (digitaal) toegankelijke teksten voor alle doelgroepen. Communicatie werkte mee aan de oplevering van digitale formulieren die voorheen als PDF werden aangeboden op de website. Voorbereidingen werden getroffen voor het nieuwe intranet, onderdeel van de nieuwe digitale werkplek die in 2026 geïntroduceerd wordt. In 2026 leveren we een communicatiebeleid op en gaan we dit beleid naar de praktijk vertalen, om zo verder te groeien.

Toelichting op de rechtmatigheidsverantwoording

Het college geeft sinds 2023 zelf een rechtmatigheidsverantwoording af. Hiermee voldoet het college aan de verplichtingen uit de Kadernota Rechtmatigheid van de Commissie BBV. In de rechtmatigheidsverantwoording is beoordeeld in hoeverre de (financiële) handelingen in overeenstemming zijn met relevante wet- en regelgeving. Waarna de accountant de getrouwheid van de rechtmatigheidsverantwoording toetst. De kaders voor de rechtmatigheid komen onder andere uit de genoemde kadernota rechtmatigheid en de financiële verordening zoals door de raad vastgesteld. De input voor de rechtmatigheidsverantwoording komt onder andere uit de uitgevoerde interne controles en ziet toe op drie criteria:

- Begrotingscriterium
- Voorwaardencriterium
- Misbruik en oneigenlijk gebruik criterium

Hieronder wordt per criterium kort toegelicht wat het is, wat de bevindingen over 2025 zijn en welke maatregelen er getroffen worden, of al getroffen zijn, om de onrechtmatigheden in de toekomst te minimaliseren.

Begrotingscriterium

Bij het begrotingscriterium draait het om het budgetrecht van de raad. Aan de hand van de analyse geeft het college aan of en met welke cijfers het college heeft gewerkt met de door de raad beschikbaar gestelde budgetten. De kaders rondom begrotingsrechtmatigheid liggen vast in de Verordening financieel beleid, beheer en organisatie (artikel 212 Gemeentewet) gemeente Drimmelen 2025. Meer specifiek artikel 12. Waarbij we conform de verordening een onderscheid maken tussen acceptabele en onacceptabele begrotingsonrechtmatigheden. Een begrotingsonrechtmatigheid is acceptabel als aan ten minste één van de volgende voorwaarden wordt voldaan:

- Er is sprake van een overschrijding waarbij direct gerelateerde inkomsten de overschrijding compenseren;
- Er is sprake van een overschrijding op een open-einde regeling;
- De over- of onderschrijding is geautoriseerd door middel van de vaststelling van een tussentijdse rapportage. Het informeren middels de jaarrekening wordt hierbij tevens als tijdig gezien.

Bevindingen 2025
Het opstellen van een realistische begroting is in 2025 opnieuw lastig gebleken. In gemeenteland hebben we steeds meer te maken met adhoc taken en ontwikkelingen die lastig te voorzien zijn. Dit zorgt ervoor dat er op verschillende programma's onrechtmatige afwijkingen zijn. Echter zijn deze al deze afwijkingen wel acceptabel bevonden. De afwijkingen waarover de programmaverantwoording en rechtmatigheidsverantwoording rapporteert vallen eenieder in het bestaande beleid dat door de raad is vastgesteld. Wel is er een afwijking wie gezien de aard in deze paragraaf nogmaals worden aangestipt:

- Ten behoeve van de Specifieke Uitkering Nationaal Isolatie Programma heeft de gemeente via tussenpartij Groupcard beoogt burgers te subsidiëren. Gezien het faillissement van Groupcard levert dit een nadeel van €260.000 op.

Voor een uitgebreide toelichting op alle afwijkingen, verwijzen wij u naar de programmaverantwoording eerder in deze jaarrekening.

Voorwaardencriterium

Dit criterium betekent dat de gemeente zich aan alle wet- en regelgeving moet houden bij financiële handelingen, zoals bij subsidies, aanbestedingen en personeelskosten. De betreffende wet- en regelgeving zijn opgenomen in het door de raad vastgestelde normenkader. De gemeente ziet toe op het naleven van betreffende wet- en regelgeving door het uitvoeren van controles.

Bevindingen 2025
Een van de omvangrijkste controles ten behoeve van dit criterium is de controle op de naleving van de Europese aanbestedingswet. Deze controle resulteert in een onrechtmatigheid van € 791.000. De geconstateerde onrechtmatigheden hebben met name betrekking op aanbestedingen in het fysieke domein.

Enerzijds is er sprake van contracten uit voorgaande jaren. Anderzijds loopt de organisatie tegen het feit aan dat er opdrachten van dezelfde aard zijn aangegaan. Met deze verschillende opdrachten maar werkzaamheden van dezelfde aard is meermaals de Europese aanbestedingsgrens overschreden.

In lijn met de verbetermaatregelen van vorig jaar, werken we sterk aan de bewustwording op gebied van de aanbestedingswetgeving in de organisatie. De organisatie bekijkt per gevonden onrechtmatigheid hoe en of de fout kan worden gecorrigeerd in de nabije toekomst.

M&O beleid

De gemeente moet voorkomen dat mensen en organisaties misbruik maken van regelingen, zoals subsidies of uitkeringen. Dit betekent dat de gemeente controleert of de maatregelen om misbruik te voorkomen, goed werken. Fraude door eigen medewerkers (bijvoorbeeld valse facturen) valt niet onder de definitie van misbruik en wordt dan ook niet in de rechtmatigheidsverantwoording opgenomen.

Bevindingen 2025
Op basis van de uitgevoerde controles zijn in het verslagjaar geen afwijkingen of bevindingen geconstateerd ten aanzien van de naleving van dit beleid. De interne beheersmaatregelen worden voldoende geacht de risico's op misbruik en oneigenlijk gebruik binnen de gestelde toleranties te beheersen.

F. Verbonden partijen

Inleiding Verbonden partijen

Een verbonden partij is een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke rechtspersoon waarin de gemeente Drimmelen een bestuurlijk én financieel belang heeft. Bestuurlijk belang betekent dat de gemeente zeggenschap heeft door vertegenwoordiging in het bestuur of door stemrecht. Het financiële belang is het bedrag dat de gemeente ter beschikking heeft gesteld en dat niet verhaalbaar is. Of het bedrag waarvoor aansprakelijkheid bestaat wanneer de verbonden partij failliet gaat of haar verplichtingen niet nakomt.

De West-Brabantse gemeenten hebben regionaal een nota Verbonden Partijen vastgesteld en in 2024 is deze nota geëvalueerd en herzien naar aanleiding van de herziening van de Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr). In deze nota zijn de spelregels vastgelegd voor het aangaan van verbonden partijen, de algemene en specifieke kaders en de gemeentelijke doelstellingen. Daarmee ontwikkelde de raad een visie op het geheel aan samenwerkingsverbanden.

Daarnaast hebben we een nieuwe verbonden partij, de baronie samenwerking. De samenwerking richt zich op thema's wonen, welzijn en zorg.

Visie en beleidsvoornemens

Verbonden partijen zijn samenwerkingsverbanden waarin de gemeente Drimmelen zowel een bestuurlijk als financieel belang heeft, waardoor zij medeverantwoordelijkheid draagt, oftewel 'mede-eigenaarschap'. Een financieel belang betekent dat de gemeente risico loopt en kan worden aangesproken als de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt. Bestuurlijk belang houdt in dat de gemeente zeggenschap heeft, bijvoorbeeld via deelname in het bestuur of door het uitoefenen van stemrecht. In Drimmelen betreft dit voornamelijk gemeenschappelijke regelingen.
Met de inwerkingtreding van de nota Verbonden Partijen op 1 januari 2024, is de visie van de gemeente op het beheer van verbonden partijen en de maatregelen om risico’s te beheersen, vastgelegd. Deze visie, gedeeld door de West-Brabantse gemeenten, benadrukt dat het aangaan van een duurzame financiële en bestuurlijke relatie een instrument kan zijn om taken efficiënter uit te voeren en maatschappelijk rendement te verhogen. Hierbij staat het principe van 'good governance' centraal, wat inhoudt dat er een nauwe samenhang moet zijn tussen sturing, beheersing, toezicht, en samenwerking tussen gemeenten en gemeenschappelijke regelingen, gericht op het realiseren van maximaal maatschappelijk rendement.

Lijst verbonden partijen

Omschrijving

In deze paragraaf wordt per verbonden partij uiteengezet welk bestuurlijk en financieel belang de gemeente heeft. De toelichting maakt duidelijk hoe de verbonden partij bijdraagt aan het behalen van de gemeentelijke doelen en welke kansen en risico's hierbij een rol spelen. De informatie over de gemeenschappelijke regelingen in het onderstaande overzicht is gebaseerd op de (concept) jaarrekeningen 2025 voor zover deze beschikbaar zijn. Indien geen (concept) jaarrekening beschikbaar is, zijn de anderszins meest recente gegevens gebruikt. Voor de nieuwe gemeenschappelijke regeling de Baronie zijn nog geen cijfers bekend en derhalve niet opgenomen.

Excel-tabel

Tabel Par. F-1

Lijst verbonden partijen (Bedragen x €1)	Bijdrage 2025
Gemeenschappelijke regelingen	
Regio West-Brabant	702.066
MidZuid	294.491
Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant	852.486
Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant	1.853.000
Openbare Gezondheidszorg West-Brabant (GGD)	1.075.206
Regionaal Bureau Leren West-Brabant	169.238
Nazorg gesloten stortplaatsen Bavel-Dorst en Zevenbergen	38.926
Regionale Ambulancevoorziening Brabant Midden-West-Noord	0
Geweld in afhankelijkheidsrelaties en meldpunt Crisiszorg West-Brabant	352.591
Centrum Jeugd en Gezin Drimmelen en Geertruidenberg	1.376.600
Beschermd Wonen Regio Breda	0
Samenwerkingsverband Vastgoedinformatie Heffing en Waardebepaling (SVHW)	493.000
Regio De Baronie	47.648
	7.255.252
Vennootschappen	
Brabant Water N.V.	0
N.V. Bank Nederlandse Gemeenten	0
Eerste Traais Warmtebedrijf	0
Totaal ontvangen dividend	**0**

Tabel Par. F-2

Regio West-Brabant (o.b.v. concept jaarrekening 2025)

Belang	Eigen vermogen 1-1-2025	Eigen vermogen 31-12-2025	Vreemd vermogen 1-1-2025	Vreemd vermogen 31-12-2025	Financieel resultaat 2025	Bijdrage Drimmelen 2025
Versterking van de regio op de gebieden economie en arbeidsmarkt, samenwerkingen met overheid en bedrijfsleven, duurzaamheid. Daarnaast is de RWB strategische gesprekspartner voor o.a. de provincie, de nationale overheid en Europa.	1.782.000	1.643.000	6.402.000	9.271.000	579.000	702.066
Risico's					**Type GR**	**Portefeuille-houder**
De belangrijkste risico's binnen RWB en de programmaonderdelen zijn personele uitval, wat leidt tot hogere kosten door externe inhuur. Daarnaast zijn er risico's bij ICT-systemen (zoals hacks en storingen) en bij aanbestedingen en subsidiestromen. Ook speelt een verminderde vraag naar diensten een rol, vooral bij het Mobiliteitscentrum en Flexpools.					Openbaar lichaam	Burgemeester Scholtze

MidZuid

Belang	Eigen vermogen 1-1-2025	Eigen vermogen 31-12-2025	Vreemd vermogen 1-1-2025	Vreemd vermogen 31-12-2025	Financieel resultaat 2025	Bijdrage Drimmelen 2025
Het uitvoeren van de Wet sociale werkvoorziening en het zo doelmatig mogelijk door de gemeente gegeven opdrachten op het terrein van de werkgevers-dienstverlening, beschut werk, gesubsidieerde arbeid en arbeidsreintegratie die voortvloeien uit de Participatiewet uit te voeren.	1.329.000	1.961.000	8.296.000	9.246.000	632.000	294.491
Risico's					**Type GR**	**Portefeuille-houder**
De belangrijkste risico's rond SW-financiering zijn frictiekosten door een gefixeerd macrobudget en onzekerheid over landelijke uitstroom, wat kan leiden tot lagere bijdragen en voorfinanciering van salarissen. Daarnaast zijn er risico's op het niet realiseren van begrote omzet door teruglopende instroom van medewerkers en afhankelijkheid van gemeentelijke opdrachten en					Openbaar lichaam	Wethouders Bakker en Akkermans

marktomstandigheden. Tot slot speelt politieke onzekerheid over aanvullende middelen en structurele financiering een grote rol, waardoor risico's lastig te kwantificeren zijn.

Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant

Belang	Eigen vermogen 1-1-2025	Eigen vermogen 31-12-2025	Vreemd vermogen 1-1-2025	Vreemd vermogen 31-12-2025	Financieel resultaat 2025	Bijdrage Drimmelen 2025
De OMWB werkt aan een leefbare en duurzame regio en maakt omgevingsvergunningen voor de deelactiviteit milieu. Bovendien controleert de OMWB op de naleving van milieuregelgeving in het algemeen en bedrijven in het bijzonder.	6.086.000	8.651.000	7.641.000	6.362.000	4.519.000	852.486
Risico's					**Type GR**	**Portefeuille-houder**
De belangrijkste risico's voor de OMWB zijn hogere kosten door externe inhuur en beperkte beschikbaarheid van gekwalificeerd personeel, mede door arbeidsmarktkrapte en verzuim. Daarnaast brengt de transitie in taken en digitale vaardigheden onzekerheid mee over de inzetbaarheid van medewerkers, wat kan leiden tot productietekorten. Tot slot zijn er financiële en operationele risico's door de invoering van de Omgevingswet en cyberdreigingen, waarvan de impact lastig te voorspellen is.					Openbaar lichaam	Burgemeester Scholtze

Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant

Doelstelling	Eigen vermogen 1-1-2025	Eigen vermogen 31-12-2025	Vreemd vermogen 1-1-2025	Vreemd vermogen 31-12-2025	Financieel resultaat 2025	Bijdrage Drimmelen 2025
Zorgen voor veiligheid: crisisbeheersing, rampenbestrijding, brandweerzorg, geneeskundige hulpverlening bij rampen en handhaving van openbare orde en veiligheid.	6.696.000	6.697.000	57.282.000	54.381.000	-1.045.000	1.853.000
Risico's					**Type GR**	**Portefeuille-houder**
De veiligheidsregio loopt risico's door het structurele personeelstekort, mede door moeilijkheden bij het werven en behouden van vrijwilligers en de impact van het tweede loopbaanbeleid. Daarnaast zijn er grote financiële en operationele onzekerheden door de invoering van de Omgevingswet en de stijgende kosten (zoals energie en onderhoud) en informatieveiligheid. Daarnaast vormt de beëindiging van de samenwerking met Stichting Brandweerzorg Moerdijk een financieel risico, waardoor vanaf 2027 de volledige kosten van brandweerpost Moerdijk Haven voor eigen rekening komen.					Openbaar lichaam	Burgemeester Scholtze

Openbare Gezondheidszorg West-Brabant (GGD)

Belang	Eigen vermogen 1-1-2025	Eigen vermogen 31-12-2025	Vreemd vermogen 1-1-2025	Vreemd vermogen 31-12-2025	Financieel resultaat 2025	Bijdrage Drimmelen 2025
De GGD verzorgt de openbare gezondheidszorg en heeft als doel het bewaken, beschermen en bevorderen van de gezondheid en veiligheid van alle inwoners van West-Brabant. Daarbij heeft de GGD extra aandacht voor kwetsbare mensen in onze samenleving.	7.176.000	8.995.000	20.860.000	14.561.000	1.071.000	1.075.206
Risico's					**Type GR**	**Portefeuille-houder**
Frictiekosten door vermindering gemeentelijke bijdragen voor basistaken algemeen en JGZ4+, onvoldoende uitvoering van basistaken door tekortschietende beschikbaarheid personeel, frictiekosten door vermindering van gemeentelijke opdrachten/afname van plustaken, frictiekosten door vermindering van de gemeentelijke bjidrage voor JGZ 0-4, minder opbrengsten door lagere afzet van reizigersproducten,verantwoording rechtmatigheid uitvoering van regelingen penvoerderschappen, ontvlechting gezamenlijke dossiervorming Kidos, toenemende compliance eisen (AVG), wegvallende verhuuropbrengsten vastgoed en mobiliteit personeel.					Openbaar lichaam	Wethouder Pruijssers

Regionaal Bureau Leren West-Brabant

Belang	Eigen vermogen 1-1-2025	Eigen vermogen 31-12-2025	Vreemd vermogen 1-1-2025	Vreemd vermogen 31-12-2025	Financieel resultaat 2025	Bijdrage Drimmelen 2025

Tabel Par. F-2

Zorgen voor een effectieve en efficiënte leerplichtadministratie waardoor schooluitval en verzuim worden voorkomen.	0	0	2.089.240	1.559.689	0	169.238
Risico's					**Type GR**	**Portefeuille-houder**
Vaste formatie op programma gelden, uittreding van een deelnemende gemeente, afschaling van dienstverleningsniveau door deelnemende gemeente.					Openbaar lichaam	Wethouder Pruijssers

Nazorg gesloten stortplaatsen Bavel-Dorst en Zevenbergen

Belang	Eigen vermogen 1-1-2025	Eigen vermogen 31-12-2025	Vreemd vermogen 1-1-2025	Vreemd vermogen 31-12-2025	Financieel resultaat 2025	Bijdrage Drimmelen 2025
De GR behartigt de belangen van de deelnemers bij de eeuwig durende nazorg voor de regionale stortplaats Zevenbergen en de afvalstoffenberging Bavel-Dorst.	1.528.509	1.264.046	24.905.124	24.839.516	255.626	38.926
Risico's					**Type GR**	**Portefeuille-houder**
De risico's voor de nazorg van de gesloten stortplaatsen in Bavel-Dorst en Zevenbergen bestaan uit mogelijke verontreiniging van grondwater, oppervlaktewater en lucht door calamiteiten met gevaarlijke stoffen, en uit financiële claims zoals de aangekondigde aanslag door de Provincie Noord-Brabant. Deze risico's zijn moeilijk financieel te concretiseren en kunnen onverwacht grote impact hebben.					Openbaar lichaam	Wethouder Pruijssers

Regionale Ambulancevoorziening Brabant Midden-West-Noord

Belang	Eigen vermogen 1-1-2025	Eigen vermogen 31-12-2025	Vreemd vermogen 1-1-2025	Vreemd vermogen 31-12-2025	Financieel resultaat 2025	Bijdrage Drimmelen 2025
Het verlenen of doen verlenen van ambulancezorg.	15.980.000	17.073.000	26.188.000	20.841.000	1.093.000	0
Risico's					**Type GR**	**Portefeuille-houder**
De belangrijkste risico's voor de Regionale Ambulancevoorziening zijn een structureel tekort tussen het budget van de Nederlandse Zorgautoriteit en de werkelijke kosten, en het risico dat prestatieafspraken met zorgverzekeraars niet volledig worden behaald. Daarnaast zijn er risico's door het open karakter van ICT-systemen en strengere eisen aan databeveiliging, evenals financiële onzekerheden door de tijdspaarregeling en verhoogd ziekteverzuim. Tot slot speelt een juridische risicozaak rond aansprakelijkheid bij Post-Covid, waarbij de dekking door verzekeraars ontbreekt en een civiele procedure loopt.					Openbaar lichaam	Wethouder Pruijssers

Geweld in afhankelijkheidsrelaties en meldpunt Crisiszorg West-Brabant

Belang	Eigen vermogen 1-1-2025	Eigen vermogen 31-12-2025	Vreemd vermogen 1-1-2025	Vreemd vermogen 31-12-2025	Financieel resultaat 2025	Bijdrage Drimmelen 2025
Zorgen voor een advies- en meldpunt huiselijk geweld en kindermishandeling en het bevorderen van een goede samenwerking tussen dit advies- en meldpunt, de hulpverlenende instanties, de politie, de gecertificeerde instellingen en de raad voor de kinderbescherming.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	352.591
Risico's					**Type GR**	**Portefeuille-houder**
Er is een risico op hogere kosten door het uittreden van een gemeente, gecombineerd met krapte op de arbeidsmarkt en een hoog ziekteverzuim, wat de uitvoeringskracht onder druk zet. Onvoorziene omstandigheden kunnen extra middelen vereisen, zoals bij het landelijke tekort aan plekken in de vrouwenopvang. Hoewel er nog geen opdracht vanuit het Rijk is, bestaat de kans dat deze alsnog komt, wat financiële en organisatorische impact kan hebben.					Centrumregeling	Wethouder Pruijssers

Centrum Jeugd en Gezin Drimmelen en Geertruidenberg

Belang	Eigen vermogen 1-1-2025	Eigen vermogen 31-12-2025	Vreemd vermogen 1-1-2025	Vreemd vermogen 31-12-2025	Financieel resultaat 2025	Bijdrage Drimmelen 2025
De ondersteuning en uitvoering van taken van de colleges in het kader van de Jeugdwet.	0	0	186.546	604.464	-306.701	1.376.600

Tabel Par. F-2

Risico's	Type GR	Portefeuille-houder
De risico's voor het Centrum voor Jeugd en Gezin liggen bij datalekken, wetswijzigingen en financiële overschrijdingen door inflatie en bezuinigingen. Daarnaast zorgen arbeidsmarktkrapte, ziekteverzuim en samenwerking tussen gemeenten voor onzekerheid in de uitvoering. Ook het eigen risico bij werkloosheid vormt een potentieel financieel risico. Ontwikkelingen in de landelijke en regionale hervormingsagenda jeugdzorg kunnen leiden tot ingrijpende veranderingen in taken en werkwijzen.	Bedrijfsvoerings-organisatie	Wethouder Pruijssers

Beschermd Wonen regio Breda (Jaarrekening 2024 onbekend; cijfers gebaseerd op basis van begroting 2024)

Belang	Eigen vermogen 1-1-2025	Eigen vermogen 31-12-2025	Vreemd vermogen 1-1-2025	Vreemd vermogen 31-12-2025	Financieel resultaat 2025	Bijdrage Drimmelen 2025
Het bestaan van een maatwerkvoorziening beschermd wonen voor inwoners die vanwege een combinatie van psychische, psychosociale problematiek en langdurig gebrek aan zelfregie niet in staat zijn om zelfstandig te wonen en 24 uur per dag een vorm van zorg in nabijheid nodig hebben	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t	N.v.t.	0	0

Risico's	Type GR	Portefeuille-houder
Verwacht wordt dat de rijksbijdrage ruim toereikend zal zijn om de kosten van beschermd wonen en zorg te compenseren. Ook andersoortige risico's worden niet voorzien.	Centrumregeling	Wethouder Bakker

Samenwerkingsverband Vastgoedinformatie Heffing en Waardebepaling (SVHW)

Belang	Eigen vermogen 1-1-2025	Eigen vermogen 31-12-2025	Vreemd vermogen 1-1-2025	Vreemd vermogen 31-12-2025	Financieel resultaat 2025	Bijdrage Drimmelen 2025
Een zo doelmatig mogelijk uitvoering van werkzaamheden m.b.t. de heffing en invordering van belastingen, heffingen en rechten, de Wet waardering onroerende zaken, de Wet basisregistraties adressen en gebouwen, de administratie van vastgoedgegevens en het verstrekken van vastgoedgegevens aan de deelnemers en derden.	3.355.000	3.290.000	29.835.000	35.670.000	2.476.000	493.000

Risico's	Type GR	Portefeuille-houder
e belangrijkste risico's voor SVHW zijn hoge proceskosten door bezwaarschriften, toenemende dreiging van datalekken en ICT-uitval, en verlies van kennis door personeelsverloop of ziekte. Daarnaast zorgen onzekerheden in inflatie en marktprijzen voor financiële risico's. Deze factoren kunnen de kwaliteit en continuïteit van dienstverlening onder druk zetten.	Openbaar lichaam	Wethouder Bakker

Brabant Water N.V. (bedragen x € 1.000) - Jaarrekening 2024 onbekend; cijfers gebaseerd op jaarrekening 2023

Belang	Eigen vermogen 1-1-2023	Eigen Vermogen 31-12-2023	Vreemd vermogen 1-1-2023	Vreemd vermogen 31-12-2023	Financieel resultaat 2023	Bijdrage Drimmelen 2024
Het verzorgen van de drinkwatervoorziening in Noord-Brabant. De gemeente Drimmelen bezit 1,4% van het aandelenkapitaal van Brabant Water.	690.022	699.235	584.613	618.615	9.213	0

Risico's	Programma	Portefeuille-houder
Brabant Water heeft een aantal strategische risico's (bijv. verontreiniging van de drinkwaterbron, leveringszekerheid), operationele risico's (bijv. storingsgevoeligheid van de waterleidingen, onbetrouwbare informatievoorziening door cybercriminaliteit), financiële risico's (bijv. het aan moeten wenden van het weerstandsvermogen om klimatologische risico's af te dekken) en compliance risico's (bijv. het niet naleven van de Drinkwaterwet) benoemd. Voor alle risico's zijn beheersmaatregelen getroffen. Het weerstandsvermogen van Brabant Water is ruim voldoende.	Burger en Bestuur	Wethouder Bakker

N.V. Bank Nederlandse Gemeenten (bedragen x € 1.000) - Jaarrekening 2024 onbekend; cijfers gebaseerd op jaarrekening 2023

Belang	Eigen vermogen 1-1-2023	Eigen Vermogen 31-12-2023	Vreemd vermogen 1-1-2023	Vreemd vermogen 31-12-2023	Financieel resultaat 2023	Bijdrage Drimmelen 2024

Tabel Par. F-2

De BNG is de bank van en voor overheden en voor instellingen met een maatschappelijk belang. Het doel daarbij is om duurzaam bij te dragen aan het laag houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger. De gemeente Drimmelen bezit 0,065% van het aandelenkapitaal van de BNG.	4.615.000	4.721.000	107.459.000	110.819.000	254.000	0
Risico's					**Programma**	**Portefeuille-houder**
De bank beschikt over een uitgebreid risicomodel, waarmee alle risico's goed in beeld zijn en binnen de (wettelijke) normen blijven. Ook de beheersmaatregelen zijn op orde.					Burger en Bestuur	Wethouder Bakker

Eerste Traais Warmtebedrijf b.v. (cijfers o.b.v. concept jaarrekening 2024 bedragen x € 1.000)

Belang	Eigen vermogen 1-1-2025	Eigen vermogen 31-12-2025	Vreemd vermogen 1-1-2025	Vreemd vermogen 31-12-2025	Financieel resultaat 2025	Bijdrage Drimmelen 2025
ETW b.v. heeft binnen het Programma aardgasvrije wijken van de Rijksoverheid gebruik gemaakt van een door de gemeente aangevraagde proeftuinsubsidie om in 2019 en 2020 een deel van de dorpskern van Terheijden aardgasvrij te maken. De gemeente is houder van 1 prioriteits-aandeel van ETW b.v.	-1.122	-1.948	5.837	7.549	-826	0
Risico's					**Programma**	**Portefeuille-houder**
Gebrek aan liquiditeit in de opstartfase van de bedrijfsactiviteiten, onvoldoende aansluitingen op het warmtenet om tot een structureel sluitende exploitatie te komen en onvoorziene technische belemmeringen in het beheer van het warmtenet.					Ruimte, Wonen, Duurzaamheid en Economie	Wethouder Pruijssers

Regio De Baronie (Regio De Baronie is sinds 2026 een gemeenschappelijke regeling. Daarom zijn er op dit moment geen jaarstukken over 2025 beschikbaar)

Belang	Eigen vermogen 1-1-2025	Eigen vermogen 31-12-2025	Vreemd vermogen 1-1-2025	Vreemd vermogen 31-12-2025	Financieel resultaat 2025	Bijdrage Drimmelen 2025
Versterking van de regio op de gebieden sociaal, veiligheid en fysiek. Onder fysiek vallen de onderwerpen mobiliteit, economie, duurzaamheid en wonen. De Baronie valt samen met Regio Hart van Brabant onder de Stedelijke Regio Breda-Tilburg. De SRBT is strategisch, Regio De Baronie is tactisch en uitvoerend. Via Regio De Baronie kunnen we een gesprekspartner vormen richting de SRBT en richting Provincie en Rijk.	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	47.648
Risico's					**Programma**	**Portefeuille-houder**
					Burger en Bestuur	Burgemeester Scholtze

G. Grondbeleid

Grondbeleid algemeen

In deze paragraaf staat de gemeentelijke visie op het grondbeleid en de verwachte uitvoering daarvan. Daarnaast worden de verwachte financiële resultaten en de inschatting van de risico's van de gemeentelijke grondexploitatie complexen gepresenteerd.

De toelichting op de grotere faciliterende projecten is verwoord in de toelichting behorende bij programma 3 - thema Woningbouw en ruimte. Hier staat ook een toelichting op de Omgevingsvisie, welke wij in 2026 gaan actualiseren na de evaluatie in 2025. De Omgevingsvisie geeft de belangrijkste ruimtelijke kaders voor ons grondgebied en geldt als belangrijk toetsingsdocument voor ruimtelijke initiatieven. Het grondbedrijf had in 2025 zes eigen grondexploitatie complexen waarvoor de raad een grondexploitatie vastgesteld heeft. Zie verderop in deze paragraaf een nadere toelichting op deze complexen.

Over de eventuele fiscale winsten uit de exploitatie van gronden wordt vennootschapsbelasting (Vpb) geheven. Door onze belastingadviseur wordt een zogenaamde quick scan (deze loopt altijd achter) uitgevoerd om te berekenen of er sprake is van een belastingplicht voor de Vpb. De aangifte 2024 wordt begin 2026 afgerond en de quick scan voor 2025 wordt daarna gelijk opgepakt. Uit de scan zal blijken of er voor 2025 een belastingplicht ontstaat hetgeen niet de verwachting is. De verwachting is dat deze plicht ook niet de komende jaren ontstaat.

Visie op het grondbeleid

De gemeente Drimmelen staat voor de uitdaging om haar beschikbare ruimte op een verantwoorde en toekomstgerichte manier in te zetten. Met een groeiend aantal inwoners en een dynamische economie is het van essentieel belang dat we zorgvuldig omgaan met de grond die we in bezit hebben. Dit grondbeleid vormt de leidraad voor het beheer en de ontwikkeling van gemeentelijke grond, waarbij we niet alleen kijken naar de behoeften van vandaag, maar ook de ruimte creëren voor de generaties van morgen. We streven naar een balans tussen wonen, werken, recreëren en natuur, met respect voor de specifieke kenmerken van onze gemeente.

Het grondbeleid is een instrument dat ingezet wordt om beleidsdoelen van ruimtelijke ordening, wonen, economie, maatschappelijke ontwikkeling en verkeer en vervoer te realiseren. Dit is vastgelegd in de nota Grondbeleid 2023.

In deze nota staat ook dat wij richtinggevend grondbeleid voeren hetgeen inhoudt dat wij een impactanalyse maken en daarbij beoordelen wat het maatschappelijk en financieel rendement is van een ontwikkeling op onze ambities. Op basis hiervan bepalen wij onze rol en kiezen we voor een actieve rol (waarbij we zelf ontwikkelen), een samenwerkende rol (waarbij we ontwikkelen met marktpartijen) of een faciliterende rol (waarbij we de ontwikkeling volledig aan de markt overlaten). Deze laatste komt het meeste voor.

In 2024 stelde de raad het Programma kostenverhaal en financiële bijdragen 2024 vast. Hierin is vastgelegd hoe we de wettelijke vastgelegde verhaalbare kosten, zoals vastgelegd in de omgevingswet, in rekening kunnen brengen bij de ontwikkelende partij. We nemen daarnaast de opmerkingen van de accountant mee in de verbeteringen van de interne beheersing.

Meerjarenperspectief gebiedsontwikkeling

In de Omgevingsvisie van de gemeente uit 2021 is het streven aangegeven dat we 150 woningen of meer per jaar toevoegen. Dit is verder geconcretiseerd en uitgewerkt in het in 2022 vastgestelde Programma Wonen 2030 'Drimmelen groeit'; in de periode 2022 t/m 2030 hebben we de ambitie om 1.500 woningen toe te voegen, met het accent op de periode 2022 t/m 2026 met hierin gemiddeld 200 woningen per jaar.

Om dit te realiseren, werken we met een woningbouwprogrammering van grote tot kleine plannen, waarbij het aantal te realiseren woningen uitgesmeerd is over projecten, kernen en jaren. Waar mogelijk geven we prioriteit aan de grotere woningbouwplannen.

In 2025 zijn er 57 nieuwe woningen toegevoegd in de gemeente. Het grootste deel daarvan is gerealiseerd in Lage Zwaluwe over de projecten Olmhof (13 dure koopwoningen gericht op senioren) en de Willibrorduslocatie (22 grondgebonden woningen waarvan het merendeel goedkoop en/of betaalbaar betreft). Verder zijn er 7 woningen opgeleverd binnen het plan Sociaal Cultureel Dorpshart in Made (2 koopappartementen en 5 koopwoningen gericht op senioren) en zijn de eerste 2 woonwagens opgeleverd aan de Tuinbouwweg in Made. De overige 4 zijn net in het nieuwe jaar opgeleverd. De rest van de toevoegingen zijn individuele woningtoevoegingen en enkele projecten waar twee woningen zijn gerealiseerd.

Daarmee komen we in 2025 niet aan het streven om gemiddeld 200 woningen per jaar toe te voegen. Dit is in lijn met landelijk achterblijvende realisatiecijfers. Een aanzienlijk deel is te verklaren door externe factoren: een aantal grote woningbouwprojecten zoals de Verlengde Elsakker (88 woningen in Wagenberg), Rietlanden (211 woningen in Drimmelen) en Munnikenhof (81 woningen in Terheijden) liggen stil in afwachting van behandeling/uitspraak van de Raad van State. Verlengde Elsakker en Munnikenhof waren in eerste instantie voorzien voor 2025, maar vanwege het uitblijven van een uitspraak verschuiven deze projecten verder in de tijd.

Wanneer we kijken naar het perspectief voor de komende jaren, geeft onderstaande grafiek daarvan een goed beeld.

In de periode 2022 t/m 2026 worden naar verwachting 902 woningen opgeleverd.

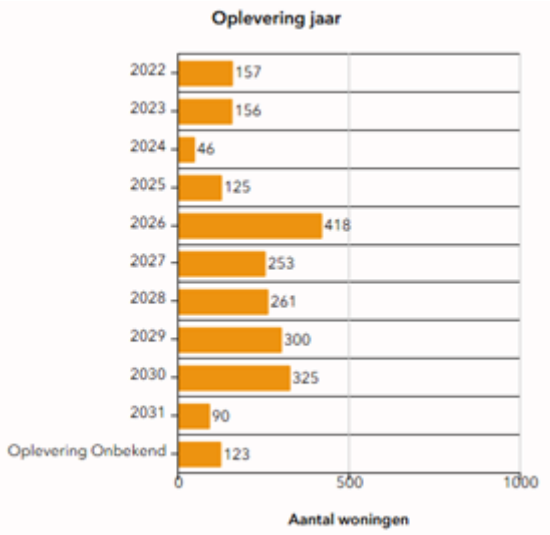

Meerjarenperspectief gebiedsontwikkeling

Het zwaartepunt van de opleveringen ligt in 2026. Dit is logisch aangezien we aan het begin van deze collegeperiode onze ambitie flink naar boven hebben bijgesteld en het planproces inclusief bouwen wel enkele jaren duurt. Ook door o.a. juridische procedures komen projecten helaas soms minder snel tot uitvoering dan we zouden willen en schuift daardoor het opleveringsjaar op, zoals de Verlengde Elsakker in Wagenberg.

Meer actuele en gedetailleerde informatie is te vinden in de halfjaarlijkse raadsbrief.

In Hooge Zwaluwe is eerder aan de Zuidrand grond aangekocht voor toekomstige woningbouwontwikkelingen (planning ± 130 woningen). De verdere voortgang van deze ontwikkeling wordt middels een apart raadsvoorstel voorgelegd aan de raad in 2026. Met de voorbereidende werkzaamheden en onderzoeken is reeds gestart.

Uitvoering grondbeleid

Gehanteerde parameters

In de geactualiseerde grondexploitatiecomplexen is in de meerjarenprognoses rekening gehouden met 2% voor de rente vanaf 2027, voor 2025 met het berekende omslagpercentage van 1,18%, met 1,2% voor 2026 zijnde het laatst berekende omslagpercentage zoals berekend bij de begroting 2026.

De parameters voor kostenstijgingen baseren we op de jaarlijkse publicatie Outlook Grondexploitaties van bureau Metafoor. Deze publicatie zet de meest recente jaarcijfers en prognoses van toonaangevende instanties op een rij. Zo ontstaat een goed beeld van de kosten- en de grondwaardeontwikkeling in de komende jaren.

De bouwkosten in de woningbouw blijven stijgen, vooral door oplopende personeelskosten en de krapte op de arbeidsmarkt waardoor de ontwikkelaars hun prijzen verhogen. Hoewel de materiaalprijzen iets stabiliseren stijgen de grondwaarden nog steeds.

In de geactualiseerde grondexploitatie projecten is rekening gehouden met verschillende parameters waarvan wij de gemiddelde prijsstijging hebben berekend voor de indexering voor de komende jaren 2026 en verder conform onderstaand overzicht.

Woningbouw indexen	2026	2027	2028	2029
Bouw en woonrijpmaken	3,50%	3,00%	3,00%	2,00%
Plankosten	4,50%	3,00%	3,00%	2,00%

Het percentage opbrengstenstijging wordt voor de nog niet verkochte kavels in de huidige markt veiligheidshalve gezet op nul procent (0%). De reden hiervoor is dat de gemeente haar bouwkavels tegen de actuele marktwaarde taxeert op het moment van verkoop. Deze marktwaarde wordt bepaald door minimaal 1 onafhankelijke taxateur.

Prognose en jaarresultaat actieve grondexploitaties

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de complexen die tot en met 2025 in exploitatie zijn genomen. Deze complexen worden geactualiseerd met de najaarsnota 2026 en de toekomstige cijfers worden meegenomen in de meerjarenbegroting 2027-2029. Verderop in deze paragraaf worden de genoemde winstnemingen verder toegelicht. Onderstaande tabel geeft de boekwaarde van de verschillende complexen per 31-12-2025 weer.

Tabel Par. G-1 Verloop van de boekwaarden actieve grondexploitaties (Bedragen x €1)

Geplande einddatum exploitatie	Naam complex	Boekwaarde 1-1-2025	Werkelijke uitgaven 2025	Werkelijke inkomsten 2025	Te nemen winstneming 2025	Boekwaarde 31-12-2025
2028	Dorpshart/Centrumplan Made	-285.566	152.839	4.500		-137.227
2025	E-Veld	-93.146	29.008	125.525	189.663	0
2028	Norbartstraat-Romboutsstraat	432.244	52.412	600.000		-115.344
2026	Van Hooijdonklaan Willibrordus	-856.491	339.979	0	205.284	-311.228
2026	Tuinbouwweg	82.642	474.879	186.635		370.886
2028	De Ligne	0	704.413			704.413
Totaal		**-720.317**	**1.753.530**	**916.660**	**394.947**	**511.500**

Prognose en jaarresultaat actieve grondexploitaties

Het E-veld wordt per 31-12-2025 afgesloten. Er hadden in de jaren voor 2025 al winstnemingen plaatsgevonden ter grootte van € 1.146.701. Met de daarbij komende winstneming 2025 ter grootte van € 189.663 komt het totale positieve resultaat op € 1.336.365.

Voor de komende jaren worden nog de volgende uitgaven en inkomsten verwacht op de grondexploitatiecomplexen, weergegeven in onderstaande tabel.

Tabel Par. G-2 Geraamde resultaten (Bedragen x €1)

Geplande einddatum exploitatie	Naam complex	Werkelijke uitgaven 2025	Geraamde uitgaven vanaf 2026	Geraamde inkomsten vanaf 2026	Verwacht resultaat bij afsluiting
2028	Dorpshart/Centrumplan Made	-137.227	1.511.420	0	1.374.193
2028	Norbartstraat-Romboutsstraat	-115.344	1.237.199	800.194	321.661
2026	Van Hooijdonklaan Willibrordus	-311.228	215.607	0	-95.621
2026	Tuinbouwweg	370.886	217.449	0	588.335
2028	De Ligne	704.413	1.187.780	2.481.213	-589.020
Totaal		**511.500**	**4.369.455**	**3.281.407**	**1.599.548**

Voorziening verlies

Met de verwachte negatieve resultaten wordt al rekening gehouden in de voorziening verlies grondexploitaties. Het is voorgeschreven om zodra het verlies zich voordoet hier een voorziening voor te creëren t.l.v. het resultaat van het jaar waarin het zich voordoet. In 2025 is een storting van € 271.552 nodig om de nu verwachte verliezen te kunnen dekken. Deze storting wordt gedaan vanuit de reserve grondexploitatie.

Tabel Par. G-3 Voorziening verlies grondexploitaties (Bedragen x €1)

Naam	Eindjaar	Stand per 01-01-2025	Toevoeging in 2025	Eindstand per 31-12-2025
Dorpshart/Centrumplan Made	2028	1.338.602	35.591	1.374.193
Norbartstraat-Romboutsstraat	2028	307.344	14.317	321.661
Tuinbouwweg	2028	366.691	221.644	588.335
Totaal		**2.012.637**	**271.552**	**2.284.189**

Winstnemingen en positieve afsluitingen

Op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) is het verplicht om winstnemingen te nemen in grondexploitaties waarbij een positief eindresultaat wordt verwacht. De hoogte van deze winstneming in een jaar wordt bepaald d.m.v. de voorgeschreven POC-methode. De positieve winstnemingen worden gestort in onze algemene reserve grondexploitatie.

In onderstaande tabel zie u het verloop van de winstnemingen in de komende jaren en de te nemen winstneming over het jaar 2025. Deze winstnemingen worden gestort in de reserve grondexploitatie.

Tabel Par. G-4 Winstnemingen jaarrekening 2025 (Bedragen x €1)

Omschr.	Reeds genomen 2023	Reeds genomen 2024	Jrrk. 2025	Nog te nemen winstnemingen 2026	2027	2028	Totaal
E-Veld	838.821	307.880	189.663				1.336.364
De Ligne				53.861	189.331	345.828	589.020
Van Hooijdonklaan Willibrordus		75.645	205.284	95.621			376.550
Totaal	**838.821**	**383.525**	**394.947**	**149.482**	**189.331**		**2.301.934**

Risico's

Bij elke actualisatie van een grondexploitatiecomplex worden de tot dan bekende ingeschatte risico's en kansen geanalyseerd en zo nodig bijgesteld. De risico's voor de lopende grondexploitatiecomplexen zijn momenteel berekend op € 424.341. Bij de inschatting van de risico's wordt gekeken naar de financiële, juridische, technische en ruimtelijke risico's die de gemeente loopt en hierop wordt een verdeelsleutel toegepast. Het risico neemt af gedurende de looptijd van de exploitatie. In onderstaande tabel is de inschatting van het risico per complex weergegeven.

Tabel Par. G-5 Te verwachten risico's lopende projecten (Bedragen x €1)

Complexnummer	Projectnaam	Omvang risico's
G.003	Dorpshart/Centrumplan Made	49.824
G.004	E-Veld	0
G.005	De Ligne	130.907
G.006	Norbartstraat-Romboutsstraat	209.323
G.007	Van Hooijdonklaan Willibrordus	16.286
G.009	Tuinbouwweg	18.001
Totaal		**424.341**

Algemene reserve grondexploitaties

De Algemene Bedrijfsreserve Grondbedrijf dient als buffer voor de activiteiten van het grondbedrijf en is zo doende een vereveningsreserve voor de actieve grondexploitatiecomplexen.

De risico's welke uit het grondbedrijf voortvloeien, worden door deze reserve opgevangen. De reserve wordt gemaximeerd op de omvang van de risico's van de actieve grondexploitaties plus de vastgestelde reserve van € 450.000.

De voeding in deze reserve bestaat uit de stortingen van de verplichte winstnemingen in de

grondexploitaties voortvloeiende uit de voorgeschreven POC-methode. Onttrekkingen bestaan uit de stortingen in de voorziening verlies grondexploitaties. Mocht het saldo van de reserve boven de optelsom van de ingeschatte reserve komen, dan wordt het meerdere gestort in de algemene reserve.

Tabel Par. G-6 Algemene reserve grondexploitaties (Bedragen x €1)

Omschrijving	Beginstand	2025 Werkelijke stortingen en onttrekkingen	2026 Verwachte stortingen	2027 Verwachte stortingen	2028 Verwachte stortingen	Totaal
Stand per 01-01-2025	699.371					
Winstnemingen		394.947	149.482	189.331	345.828	1.079.588
Verliesnemingen		-271.552				-271.552
Correctie beginbalans 2025		-389.986				-389.986
	699.371	**-266.591**	**149.482**	**189.331**	**345.828**	**418.050**
Stand per einde dienstjaar		**432.780**	**582.262**	**771.593**	**1.117.421**	**1.117.421**

Omvang ingeschatte risico's	424.341
Vastgestelde reserve	450.000
Maximale reserve	**874.341**

Toelichting vastgestelde actieve grondexploitaties

Met de najaarsnota 2025 zijn de verwachtingen omtrent de actieve grondexploitaties gedeeld maar nog niet meegenomen in de cijfers. De verwachting was toen dat er een toevoeging aan de verliesvoorziening zou moeten plaatsvinden van € 148.000, op basis van de werkelijke cijfers is deze toevoeging € 271.000 geworden.

Ook verwachten wij met de najaarsnota een winstneming van € 208.000. Deze winstneming over 2025 is nu berekend op € 394.000.

Per Saldo is het resultaat over 2025 dus € 63.000 positiever dan met de najaarsnota 2025 was berekend.

Hieronder vindt u een toelichting per grondexploitatie

Dorpshart Made

In januari van 2021 heeft de gemeenteraad een grondexploitatie vastgesteld voor de ontwikkeling van het Dorpshart in Made. In 2023 zijn gronden voor woningbouw bouwrijp aan de ontwikkelaar verkocht. Deze ontwikkeling laat momenteel een tekort van € 1.374.193 zien. Op dit moment vindt de bouw van het appartementencomplex met 26 appartementen op de locatie van de voormalige Mayboom plaats. Deze appartementen worden in de tweede helft van 2026 opgeleverd. In 2026 wordt ook de tweede fase van de openbare ruimte aangelegd, waaronder de tuin bovenop de parkeergarage van het appartementencomplex. Hiertoe behoort daarnaast de ruimte tussen de Bernardus, de Kloosterstraat en Kerkstraat.

E-veld Terheijden

Dit project wordt afgesloten per 31-12-2025 met een positief resultaat van € 1.336.364. Er hebben in 2023 en 2024 al winstnemingen plaatsgevonden van respectievelijk € 838.821 en € 307.880. In 2025 komt daar nog een laatste winstneming bij ter grootte van € 189.663. Alle winstnemingen zijn gestort in de reserve grondexploitatie.

Norbartstraat - Romboutsstraat Made

In september 2023 is de grondexploitatie vastgesteld voor de ontwikkeling Norbartstraat – Romboutstraat in Made (IKC de Stuifhoek e.o.). In december 2023 is het bestemmingsplan voor deze gebiedsontwikkeling door de gemeenteraad vastgesteld. In 2024 is de bouw van de school met daarop 9 appartementen aanbesteed en is een deel van de school gesloopt om ruimte te maken voor een nieuwe school, een Integraal Kindcentrum (IKC). In februari 2025 is de bouw gestart van het

nieuwe IKC en bedoelde appartementen. In het plangebied zullen nog 10 woningen worden gerealiseerd. Deze woningen worden naar verwachting in 2027 gebouwd. Dit nadat het IKC-gebouw met daarop 9 appartementen gerealiseerd en het voormalige schoolgebouw volledig gesloopt is. De gronden voor dit deel van de ontwikkeling zullen in 2026 aan een marktpartij worden verkocht.

Er wordt een verlies verwacht van € 321.661. De verwachting is dat de grondexploitatie in 2028 kan worden afgesloten.

Van Hooijdonklaan Lage Zwaluwe

Voor de Van Hooijdonklaan (vm. Willibrordusschool) in Lage Zwaluwe is in mei 2023 het bestemmingsplan inclusief grondexploitatiecomplex vastgesteld. Het plan voorziet in de bouw van in totaal 39 woningen in de plannen D'n Olm en Willibrordushof en is winstgevend. In december 2024 is de grond bouwrijp verkocht aan de ontwikkelaar. Het plan D'n Olm is inmiddels gebouwd. Het openbaar gebied moet nog worden overgedragen aan de gemeente. De woningen in het plan Willibrordus zijn in de tweede helft 2025 opgeleverd. In 2026 zal het openbaar gebied worden overgedragen waarna de plannen kunnen worden afgerond.

Tuinbouwweg Made

Voor de Tuinbouwweg in Made is in november van mei 2023 het bestemmingsplan inclusief grondexploitatie vastgesteld. Het plan omvat de uitbreiding van de woonwagenlocatie met zes standplaatsen. De verkoop van de grond aan de woningbouwcorporatie is in 2024 bekrachtigd. Het bouw- en woonrijp maken van de gronden is gestart. Het nadelig verwachte eindresultaat van dit project is momenteel begroot op € 588.335. Dit is een verhoging van € 221.644 ten opzichte van de stand per 01-01-2025 hetgeen is veroorzaakt door de extra kosten die de gemeente heeft moeten maken voor extra grondwerkzaamheden op deze voormalige vuilstort. Tijdens de uitvoering is gebleken dat de bodem aanzienlijk meer puin bevatte dan oorspronkelijk voorzien. Om het schone puin van het huisvuil te scheiden, is gedurende meerdere weken een trommelzeef ingezet. De zes woonwagens zijn inmiddels geplaatst.

De Ligne Made

De raad heeft in oktober 2025 het grondexploitatiecomplex vastgesteld met een verwacht positief resultaat van € 597.000 aan de Stuivezandsestraat voor de bouw van 21 duurzaam verplaatsbare woningen (in samenwerking met Woonvizier) en 11 woningbouwkavels. De kosten die voorheen voor het bouwrijp maken werden geraamd voor 2026 zijn gemaakt in 2025. Het resultaat is met deze jaarrekening € 10.000 lager i.v.m. met een kleine stijging van deze kosten. De opbrengsten voor de grondverkoop van de sociale huurwoningen zijn doorgeschoven naar 2026.

H. Wet Openbaarheid

We onderscheiden voor de Wet Openbaarheid het passieve en het actieve gedeelte.

Het passieve gedeelte betreft het afhandelen van WOO-verzoeken. Dit is onder regie van de WOO-functionaris uitgevoerd. Er zijn in 2025 29 verzoeken afgehandeld.

Het actieve gedeelte betreft het publiceren van de documenten bij processen met een WOO-verplichting. In vier tranches de komende jaren dienen de in totaal 17 informatiecategorieën te worden gepubliceerd. De eerste tranche is 1 november 2024 ingegaan. De tweede tranche is in 2025 wederom uitgesteld. Medio 2026 gaan we meer weten voor wanneer de volgende informatiecategorieën worden ingevoerd.

Jaarrekening 2025

Balans per 31 december 2025

ACTIVA	Ultimo 2024	Ultimo 2025
Vaste activa		
1.Immateriële vaste activa	*5.156.100*	*4.872.826*
Bijdragen aan activa in eigendom van derden	5.156.100	4.872.826
2. Materiële vaste activa	*79.292.483*	*86.888.698*
Investeringen met een economisch nut:		
Gronden uitgegeven in erfpacht	1.941.340	1.941.340
Overige investeringen met een economisch nut	42.545.364	46.924.377
Investeringen met een economisch nut,waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven	22.206.633	22.236.311
Investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut	12.599.146	15.786.670
3. Financiële vaste activa	*8.556.169*	*9.325.189*
Kapitaalverstrekkingen aan:		
Deelnemingen	202.900	202.900
Gemeenschappelijke regelingen	4.538	4.538
Leningen aan woningbouwcorporaties	0	0
Overige langlopende leningen	3.870.000	4.754.721
Overige uitzettingen met een rentetypische looptijd van een jaar of langer	4.478.731	4.363.030
Bijdragen aan activa in eigendom van derden	0	0
Totaal vaste activa	**93.004.752**	**101.086.713**
Vlottende activa		
4. Voorraden	*-1.098.844*	*143.081*
Niet in exploitatie genomen bouwgronden	0	0
Onderhanden werk, waaronder gronden in exploitatie	-1.100.303	140.614
Gereed product en handelsgoederen	1.459	2.467
5. Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	*11.578.734*	*15.949.260*
Uitzettingen in 's Rijks schatkist	0	3.092.395
Overige vorderingen	11.578.734	12.856.865
Overige uitzettingen	-	-
6. Liquide middelen	*5.870*	*403.540*
Kassaldi	5.870	2.539
Banksaldi	0	401.001
7. Overlopende activa	*5.846.611*	*8.262.745*
De van Europese en Nederlandse overheidslichamen nog te ontvangen voorschotbedragen die ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel	591.006	942.755
Overige nog te ontvangen bedragen en de vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen	5.255.605	7.319.990
Totaal vlottende activa	**16.332.370**	**24.758.626**
Totaal - generaal	**109.337.122**	**125.845.339**

PASSIVA	Ultimo 2024	Ultimo 2025
Vaste passiva		
8. Eigen vermogen	*45.384.001*	*51.603.394*
Algemene reserve	9.668.422	13.720.419
Bestemmingsreserves	30.070.102	29.013.922
Reserves van het grondbedrijf	1.404.174	767.583
Gerealiseerd resultaat	4.241.302	8.101.470
9. Voorzieningen	*9.303.610*	*6.332.853*
Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's	5.262.189	5.008.600
Egalisatievoorzieningen	2.640.268	0
Van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden	1.401.153	1.324.253
10. Vaste schulden met een rentetypische looptijd van een jaar of langer	*29.690.108*	*44.716.448*
Onderhandse leningen van binnenlandse banken en overige financiële instellingen	29.652.298	44.629.700
Waarborgsommen	37.810	86.748
Totaal vaste passiva	**84.377.720**	**102.652.695**
Vlottende passiva		
11. Netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan een jaar	*14.186.391*	*8.214.889*
Overige kasgeldleningen	5.000.000	3.000.000
Banksaldi	1.171.867	0
Overige schulden	8.014.524	5.214.889
12. Overlopende passiva	*10.773.011*	*14.977.755*
Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen met uitzondering van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume	3.696.812	4.619.106
De van de Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren	4.555.722	6.263.292
Overige vooruitontvangen bedragen die ten bate van volgende begrotingsjaren komen	2.520.477	4.095.357
Totaal vlottende passiva	**24.959.402**	**23.192.644**
Totaal - generaal	**109.337.122**	**125.845.339**
Gewaarborgde geldleningen	*2.089.000*	*1.773.000*
Garantstellingen	*91.556.000*	*89.364.000*

Overzicht van baten en lasten

De gepresenteerde cijfers betreffende het saldo van alle programma's.

Financiële Begroting A1-1

Programma (x €1.000,-)	Primaire Begroting			Begroting na wijziging			Realisatie			Mutatie Jaarrekening		
	2025 Baten	2025 Lasten	2025 Saldo	2025 Baten	2025 Lasten	2025 Saldo	2025 Baten	2025 Lasten	2025 Saldo	2025 Baten	2025 Lasten	2025 Saldo
Prog. 1: Burger en Bestuur	760 V	-6.393 N	-5.633 N	765 V	-6.582 N	-5.817 N	1.241 V	-6.478 N	-5.237 N	476 V	104 V	580 V
Prog. 2: Openbare Ruimte	4.396 V	-11.727 N	-7.331 N	4.067 V	-11.972 N	-7.905 N	4.161 V	-11.263 N	-7.102 N	94 V	709 V	803 V
Prog. 3: Ruimte, Wonen & Econ.	8.337 V	-11.487 N	-3.150 N	9.010 V	-12.767 N	-3.756 N	11.996 V	-14.119 N	-2.122 N	2.986 V	-1.352 N	1.634 V
Prog. 4: Sociaal Domein	7.203 V	-36.796 N	-29.593 N	13.451 V	-44.345 N	-30.894 N	14.317 V	-43.583 N	-29.265 N	866 V	762 V	1.629 V
Subtotaal Programma's	**20.696 V**	**-66.403 N**	**-45.707 N**	**27.293 V**	**-75.666 N**	**-48.373 N**	**31.716 V**	**-75.442 N**	**-43.726 N**	**4.422 V**	**224 V**	**4.646 V**
Alg. Dekkingsmiddelen:												
Lokale heffingen	6.069 V	-505 N	5.564 V	6.069 V	-661 N	5.408 V	6.262 V	-599 N	5.663 V	193 V	62 V	255 V
Uitkeringen gemeentefonds	50.537 V	0 V	50.537 V	54.772 V	0 N	54.772 V	54.749 V	0 N	54.749 V	-23 N	0 N	-23 N
Dividend (beleggingen)	91 V	0 V	91 V	91 V	0 N	91 V	103 V	0 N	103 V	12 V	0 N	12 V
Saldo financieringsfunctie	120 V	-105 N	15 V	120 V	459 V	579 V	0 V	-50 N	-50 N	-120 N	-510 N	-629 N
Overige Alg. Dekkingsmiddelen	0 V	-313 N	-313 N	0 V	-313 N	-313 N	1.612 V	0 N	1.612 V	1.612 V	313 V	1.925 V
Subtotaal Alg. Dekkingsmiddelen	**56.817 V**	**-923 N**	**55.894 V**	**61.052 V**	**-515 N**	**60.537 V**	**62.726 V**	**-650 N**	**62.077 V**	**1.675 V**	**-135 N**	**1.540 V**
Overhead	43 V	-11.595 N	-11.552 N	43 V	-11.908 N	-11.865 N	227 V	-12.447 N	-12.220 N	184 V	-539 N	-355 N
Onvoorzien	0 V	-5 N	-5 N	0 V	-5 N	-5 N	0 V	-7 N	-7 N	0 V	-2 N	-2 N
Heffing VPB	0 V	-13 N	-13 N	0 V	110 V	110 V	0 V	96 V	96 V	0 V	-14 N	-14 N
Saldo van baten en lasten excl. mutaties reserves	**77.556 V**	**-78.939 N**	**-1.383 N**	**88.388 V**	**-87.984 N**	**404 V**	**94.669 V**	**-88.450 N**	**6.219 V**	**6.281 V**	**-466 N**	**5.815 V**
Prog. 1: Burger en Bestuur	V	V	0 V	90 V	-41 N	49 V	94 V	-41 N	53 V	4 V	0 N	4 V
Prog. 2: Openbare Ruimte	V	V	0 V	1.243 V	-370 N	873 V	996 V	-370 N	626 V	-247 N	0 N	-247 N
Prog. 3: Ruimte, Wonen & Econ.	V	V	0 V	169 V	-381 N	-212 N	295 V	-5 N	290 V	126 V	376 V	501 V
Prog. 4: Sociaal Domein	V	V	0 V	922 V	0 N	922 V	914 V	0 N	914 V	-8 N	0 N	-8 N
Overhead	V	V	0 V	0 V	0 N	0 V	0 V	0 N	0 V	0 V	0 N	0 V
Algemene dekkingsmiddelen	1.510 V	V	1.510 V	V	N	0 V	0 V	0 N	0 V	0 V	0 N	0 V
Saldo mutaties reserves	**1.510 V**	**0 V**	**1.510 V**	**2.423 V**	**-792 N**	**1.632 V**	**2.298 V**	**-416 N**	**1.882 V**	**-125 N**	**376 V**	**250 V**
Saldo van baten en lasten	**79.066 V**	**-78.939 N**	**127 V**	**90.812 V**	**-88.776 N**	**2.036 V**	**96.967 V**	**-88.866 N**	**8.101 V**	**6.156 V**	**-91 N**	**6.065 V**
Saldo incidentele baten en lasten			-90 N			-814 N	7.955	4.669	3.286 V			4.100 V
Saldo structurele baten en lasten			**217 V**			**2.850 V**			**4.815 V**			**1.965 V**

Grondslagen van waardering en resultaatbepaling

De jaarrekening is opgesteld met inachtneming van de voorschriften zoals opgenomen in:

- het Besluit Begroting en Verantwoording voor provincies en gemeenten (BBV);
- de Kadernota rechtmatigheid 2025;
- de Verordening financieel beleid, beheer en organisatie (artikel 212 Gemeentewet) gemeente Drimmelen 2025;
- De Wet Financiering decentrale overheden (Wet Fido)

Algemene grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening

De waardering van de activa en passiva en de bepaling van het resultaat vindt plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij het desbetreffende balanshoofd anders is vermeld, worden de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarden.

De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Baten en winsten worden slechts genomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Dividendopbrengsten van deelnemingen worden als bate genomen op het moment waarop het dividend betaalbaar gesteld wordt.

Personeelslasten worden in principe toegerekend aan het boekjaar waarop ze betrekking hebben. Als gevolg van het formele verbod op het opnemen van voorzieningen c.q. schulden uit hoofde van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume, worden sommige personele lasten echter toegerekend aan de periode waarin uitbetaling plaatsvindt; daarbij moet worden gedacht aan componenten zoals ziektekostenpremie ten behoeve van gepensioneerden, overlopende vakantiegeld- en verlofaanspraken en dergelijke.
Voor arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van een jaarlijks vergelijkbaar volume wordt geen voorziening getroffen of op andere wijze een verplichting opgenomen.

De referentieperiode is dezelfde als die van de meerjarenraming, te weten vier jaar. Indien er sprake is van (eenmalige) schokeffecten (bijvoorbeeld reorganisaties) dient wel een verplichting opgenomen te worden.

Algemene grondslagen voor de Rechtmatigheidsverantwoording

De in de jaarrekening opgenomen rechtmatigheidsverantwoording is opgesteld op basis van de kaders zoals besloten in de financiële verordening en op basis van de kadernota rechtmatigheid.

Dat betekent dat:

- De rechtmatigheidsverantwoording toeziet op de financiële rechtmatigheid van baten, lasten, balansmutaties.
- De financiële rechtmatigheid waaronder het voorwaardencriterium, het begrotingscriterium en het misbruik & oneigenlijk gebruik criterium omvat:
    - Voor het begrotingscriterium geldt dat alle overschrijdingen van lasten en investeringskredieten onrechtmatig zijn, waarbij voor een aantal scenario’s in de financiële verordening is beschreven wanneer deze overschrijdingen acceptabel zijn. Voor over- en onderschrijdingen van baten, onderschrijdingen van lasten en onderschrijdingen van investeringskredieten geldt dat deze als onrechtmatig zijn aangemerkt indien ze niet tijdig aan de raad zijn gemeld;
    - Voor het voorwaardencriterium bestaat de norm uit het normenkader zoals door de raad is vastgesteld;

- Ten aanzien van het M&O criterium is de nota M&O beleid van onze organisatie leidend bij het voorkomen en opsporen van misbruik en oneigenlijk gebruik. Omdat alleen bij misbruik sprake is van een onrechtmatigheid zijn eventuele gevallen van misbruik (mits cumulatief met andere fouten of onduidelijkheden boven de verantwoordingsgrens) opgenomen in de rechtmatigheidsverantwoording.

- De rechtmatigheidsverantwoording is opgesteld binnen de kaders van de kadernota rechtmatigheid 2025 van de Commissie BBV alsmede onze eigen financiële verordening. Dit betekent dat:
  - Verantwoordingsgrens rechtmatigheid 2025 van € 1.768.340 (2%) is gehanteerd waarboven cumulatieve fouten en onduidelijkheden in de rechtmatigheidsverantwoording worden opgenomen;
  - Een rapporteringstolerantie van € 176.834 (10%) is gehanteerd waarboven fouten en onduidelijkheden in de paragraaf bedrijfsvoering worden opgenomen.

Balans

Immateriële vaste activa
Bijdragen aan activa van derden worden conform de financiële verordening art. 14 lid 1 sub c geactiveerd. Dergelijke geactiveerde bijdragen zijn gewaardeerd tegen het bedrag van de verstrekte bijdragen, verminderd met afschrijvingen. De afschrijvingsduur van deze bijdragen is op grond van artikel 64 lid 6 BBV maximaal gelijk aan de afschrijvingsduur van de activa die door de betreffende derden wordt gehanteerd, waarvoor de bijdrage aan derden wordt verstrekt.

Materiële vaste activa
In erfpacht uitgegeven gronden

De in erfpacht uitgegeven percelen zijn gewaardeerd tegen de eerste uitgifteprijs (i.c. de waarde die bij eerste uitgifte als basis voor de canonberekening in aanmerking is genomen). Percelen waarvan de erfpacht eeuwigdurend is afgekocht, zijn tegen een geringe registratiewaarde opgenomen.

De belangrijkste gehanteerde afschrijvingstermijnen bedragen in jaren:

Gronden en terreinen	n.v.t.
Woonruimten (nieuwbouw)	40
Bedrijfsgebouwen (nieuwbouw)	40
Wegen, fiets- en voetpaden: aanleg / reconstructie	20
Riolering: vervanging vrij verval riolering	40, 50, 60
Technische installaties	15
Minicontainers (gft-/restafvalbakken)	15
Verkeersregelinstallaties	10
Verzamelcontainers, ondergrondse opslag	8
Renovatie kunstgrasvelden	15

Investeringen met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven,
Wanneer investeringen grotendeels of meer worden gedaan voor riolering of het inzamelen van huishoudelijk afval, dan worden deze investeringen op de balans opgenomen in een aparte categorie: de investeringen met economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven.

Overige investeringen met economisch nut
Deze materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Slijtende investeringen worden vanaf het moment van ingebruikneming lineair afgeschreven in de verwachte gebruiksduur, waarbij rekening wordt gehouden met een eventuele restwaarde. Op grondbezit met economisch nut (buiten de openbare ruimte) wordt niet afgeschreven.

Bij de waardering wordt in voorkomende gevallen rekening gehouden met een bijzondere vermindering van de waarde, indien deze naar verwachting duurzaam is. In het begrotingsjaar heeft een dergelijke vermindering overigens niet plaatsgevonden. Dergelijke afwaarderingen worden teruggenomen als ze niet langer noodzakelijk blijken.

Investeringen in de openbare ruimte met uitsluitend maatschappelijk nut

Investeringen met een maatschappelijk nut zijn activa die geen economisch, maar uitsluitend een maatschappelijk nut hebben, zoals wegen, rotondes, pleinen, bruggen en opbaar groen. Deze voorzieningen dienen duidelijk een maatschappelijk nut, maar ze genereren geen middelen en er is geen markt voor. Investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut moeten worden geactiveerd (zie artikel 59 BBV).

Financiële vaste activa
Kapitaalverstrekkingen aan gemeenschappelijke regelingen en leningen u/g zijn opgenomen tegen nominale waarde. Zo nodig is een voorziening voor verwachte oninbaarheid in mindering gebracht. Participaties in het aandelenkapitaal van NV's en BV's (kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen in de zin van het BBV) zijn gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs van de aandelen. Indien de waarde van de aandelen onverhoopt structureel mocht dalen tot onder de verkrijgingsprijs zal afwaardering plaatsvinden.
Van een deelneming is krachtens artikel 1 lid d BBV sprake als de gemeente participeert in het aandelenkapitaal van een NV of BV.

Voorraden
De nog niet in exploitatie genomen bouwgronden zijn gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs dan wel lagere marktwaarde en overeenkomstig de gestelde eisen zoals genoemd in de in 2013 bijgestelde notitie grondexploitatie. De als onderhanden werken opgenomen bouwgronden zijn gewaardeerd tegen de vervaardigingsprijs dan wel de lagere marktwaarde. De vervaardigingsprijs omvat de kosten die rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend (zoals grondaankopen en kosten van bouw- en woonrijp maken). Winsten uit de grondexploitatie worden slechts genomen indien en voor zover die met voldoende mate van betrouwbaarheid als gerealiseerd aangemerkt kunnen worden, met de percentage of completion methode. Zolang daarvan geen sprake is, worden de verkregen verkoopopbrengsten ten volle op de vervaardigingskosten in mindering gebracht.

Gerede producten worden gewaardeerd tegen de kostprijs of tegen de marktwaarde indien de marktwaarde lager is dan de kostprijs. Dat laatste doet zich met name voor indien voorraden incourant worden.

Vorderingen
De vorderingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor verwachte oninbaarheid is een voorziening in mindering gebracht. De voorziening wordt statisch bepaald op basis van de geschatte inningskansen.

Liquide middelen en overlopende activa
Deze activa worden tegen nominale waarde opgenomen.

Voorzieningen
Voorzieningen worden gewaardeerd op het nominale bedrag van de betrokken verplichting c.q. het voorzienbare verlies. De pensioenverplichting ten behoeve van de wethouders is echter tegen de

contante waarde van de (reeds opgebouwde) toekomstige uitkeringsverplichtingen gewaardeerd.

Onderhoudsegalisatievoorzieningen stoelen op een meerjarenraming van het uit te voeren groot onderhoud aan (een deel van) de gemeentelijke kapitaalgoederen, waarin rekening is gehouden met de kwaliteitseisen die ter zake geformuleerd zijn. In de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen die is opgenomen in het jaarverslag is het beleid ter zake nader uiteengezet.

Vaste schulden
Vaste schulden worden gewaardeerd tegen de nominale waarde, verminderd met gedane aflossingen. De vaste schulden hebben een rente typische looptijd van één jaar of langer.

Overlopende passiva
Vlottende passiva worden gewaardeerd tegen de nominale waarde, verminderd met gedane aflossingen. De overlopende passiva hebben een rente typische looptijd korter dan één jaar.

Toelichting balans

Omschrijving

De balans is een overzicht van de financiële positie op het einde van het boekjaar. Het toont de activa, passiva en eigen vermogen van de gemeente.

Vaste Activa

Immateriële vaste activa

Het onderstaande overzicht geeft het verloop weer van de immateriële vaste activa gedurende het jaar 2025.

Balans per 31-12-2025

ACTIVA	Ultimo 2024		Ultimo 2025	
Vaste activa				
1.Immateriële vaste activa		5.156.100		4.872.826
-Bijdragen aan activa in eigendom van derden	5.156.100		4.872.826	

Bijdrage activa in eigendom van derden	Boekwaarde 31/12/2024	Investeringen	Desinvesteringen	Afschrijvingen	Bijdragen van derden	Afwaarderingen	Boekwaarde 31/12/2025
Bijdrage dierenasiel	93.217	0	0	4.906	0	0	88.310
Bijdr. huisvesting schouting Zwalaho	178.678	0	0	5.956	0	0	172.722
Bijdr. (éénm. inv.) nw Ganshoek LZ	450.000	0	0	12.500	0	0	437.500
Bijdrage SCC De Bernardus	4.163.800	0	0	238.120	0	0	3.925.680
Bijdrage ledverlichting buitensport	270.405	41.777	0	11.301	52.269	0	248.613
Totaal	**5.156.100**	**41.777**	**0**	**272.783**	**52.269**	**0**	**4.872.826**

Materiële vaste activa

De onderstaande overzichten geven het verloop weer van de materiële vaste activa gedurende het jaar 2025.

Balans per 31-12-2025

ACTIVA	Ultimo 2024		Ultimo 2025	
Vaste activa				
2. Materiële vaste activa		79.292.483		86.888.698
-Investeringen met een economisch nut				
- gronden uitgegeven in erfpacht	1.941.340		1.941.340	
- overige investeringen met een economisch nut	42.545.364		46.924.377	
-Investeringen met een economisch nut,waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven.	22.206.633		22.236.311	
-Investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut	12.599.146		15.786.670	

Erfpachtgronden	Boekwaarde 31/12/2024	Investeringen	Desinvesteringen	Afschrijvingen	Bijdragen van derden	Herrubricering	Boekwaarde 31/12/2025
Aank. OMJD-gronden (BMD) 13/**	1.941.340	0	0	0	0	0	1.941.340
Totaal	**1.941.340**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**1.941.340**

Investeringen met een economisch nut (excl. heffing en erfpacht)	Boekwaarde 31/12/2024	Investeringen	Desinvesteringen	Afschrijvingen	Bijdragen van derden	Herrubricering	Boekwaarde 31/12/2025
Gronden en terreinen	2.720.196	68.204	0	0	0	133.000	2.655.400
Bedrijfsgebouwen	21.872.231	5.346.084	13.167	1.090.166	0	0	26.114.982
Grond-, weg-, en waterbouwkundige werken	10.643.020	1.285.887	4.523	314.275	126.982	0	11.483.127
Vervoermiddelen	558.708	0	0	141.871	0	0	416.837
Machines, apparaten en installaties	1.417.076	34.071	0	130.854	0	0	1.319.224
Overige materiële vaste activa	5.334.132	165.591	20.439	544.476	0	0	4.934.808
Totaal	**42.545.364**	**6.899.836**	**38.129**	**2.221.643**	**126.982**	**133.000**	**46.924.377**

Let op: gronden en terreinen deels 85% heffing (15% niet, als Economisch zonder heffing)

Investeringen met een economisch nut, met heffing	Boekwaarde 31/12/2024	Investeringen	Desinvesteringen	Afschrijvingen	Bijdragen van derden	Herrubricering	Boekwaarde 31/12/2025
Gronden en terreinen (heff.)	522.433	0	0	0	0	0	522.433
Bedrijfsgebouwen (heff.)	107.313	0	0	8.943	0	0	98.370
Grond-, weg-, en waterbouwkundige werken (heff.)	21.001.148	682.146	0	564.836	0	0	21.118.458
Vervoermiddelen (heff.)	11.143	0	0	11.143	0	0	0
Machines, apparaten en installaties (heff.)	77.951	0	0	22.741	0	0	55.210
Overige materiële vaste activa (heff.)	486.644	0	0	44.804	0	0	441.840
Totaal	**22.206.633**	**682.146**	**0**	**652.467**	**0**	**0**	**22.236.311**

Let op: vervoermiddelen incl. veegmachine (85 heffing)

Investeringen met maatschappelijk nut	Boekwaarde 31/12/2024	Investeringen	Desinvesteringen	Afschrijvingen	Bijdragen van derden	Herrubricering	Boekwaarde 31/12/2025
Grond-, weg-, en waterbouwkundige werken	12.471.814	4.264.579	346.814	909.682	-131.665	0	15.611.562
Machines, apparaten en installaties	85.388	54.564	0	0	0	0	139.951
Vervoermiddelen	22.967	0	0	3.012	0	0	19.955
Overige materiële vaste activa	18.977	0	0	3.776	0	0	15.201
Totaal	**12.599.146**	**4.319.142**	**346.814**	**916.470**	**-131.665**	**0**	**15.786.670**

De investeringen worden vanaf het jaar volgend op het moment van ingebruikneming lineair afgeschreven. Dit is gewijzigd door de financiële verordening welke op 18 december 2025 is goedgekeurd door de raad, met terugwerkende kracht per 1 januari 2025. Voorheen was het gebruikelijk om in het jaar van ingebruikneming een half jaar afschrijving te hanteren.

De afschrijvingstermijnen worden beschreven in de bijlage bij de begroting. Voor dekking van de kapitaallasten van sommige investeringen is de reserve kapitaallasten beschikbaar.

Onderstaand overzicht geeft de afgesloten kredieten weer.

Omschrijving	Jaar (van aanvang)	Netto raming (begroot t/m 2025)	Mutatie netto raming	Netto raming incl. NJN 2025	Totaal Inkomsten	Totaal Uitgaven	Restant krediet
Thema Dienstverlening en samenwerking met de dorpen							
Verbouwing raadszaal	2024	-389.000	-41.000	-430.000	-	-439.564	-9.564
Totaal thema Dienstverlening en samenwerking met de dorpen		***-389.000***	***-41.000***	***-430.000***	**-**	***-439.564***	***-9.564***
Totaal programma 1		**-389.000**	**-41.000**	**-430.000**	**-**	**-439.564**	**-9.564**

Omschrijving	Jaar (van aanvang)	Netto raming (begroot t/m 2025)	Mutatie netto raming	Netto raming incl. NJN 2025	Totaal Inkomsten	Totaal Uitgaven	Restant krediet
Thema Verkeer en inrichting openbare ruimte							
Fietsveilig maken Zonzeelseweg	2024	-450.000	-	-450.000	-	-450.000	0
Vergroten burgertevredenheid 2022	2022	-90.000	-	-90.000	-	-90.000	0
Vergroten burgertevredenheid 2023	2023	-90.000	-	-90.000	-	-97.255	-7.255
Verkeersveilig Zeggelaan (minimale variant)	2020	-935.000	-	-935.000	121.599	-1.015.172	41.427
Totaal thema Verkeer en inrichting openbare ruimte		***-1.565.000***	***-***	***-1.565.000***	***121.599***	***-1.652.427***	***34.172***
Thema Water							
Vervanging keerwanden Stationstraat	2024	-75.000	-	-75.000	-	-86.009	-11.009
Maatregelen kern Lage Zwaluwe: uitvoering: vervanging (Griendwerkerstraat)	2021	-1.412.500	-50.000	-1.462.500	-	-1.458.630	3.870
Renovatie riolering n.a.v. inspectie 2024	2025	-330.000	-	-330.000	-	-391.787	-61.787
Riolering - plein haven Terheijden	2025	-100.000	-	-100.000	-	-42.506	57.494
Maatregelen gebied Oude haven Drimmelen	2020	-100.000	-	-100.000	-	-86.708	13.292
Totaal thema Water		***-2.017.500***	***-50.000***	***-2.067.500***	***-***	***-2.065.640***	***1.860***
Totaal programma 2		**-3.582.500**	**-50.000**	**-3.632.500**	**121.599**	**-3.718.067**	**36.032**
Thema Sociale structuur, sport en zorg							
LED verlichting buitensport	2022	-250.000	-	-250.000	83.841	-363.597	-29.756
Vervanging Toplaag (b) Wagenberg	2025	-118.668	-	-118.668	20.439	-113.548	25.559
Renovatie toplaag grasveld A Moerbos	2023	-157.113	-	-157.113	29.939	-171.566	15.486
Totaal thema Sociale structuur, sport en zorg		***-682.894***	***-***	***-682.894***	***164.158***	***-820.276***	***26.776***
Totaal programma 4		**-682.894**	**-**	**-682.894**	**164.158**	**-820.276**	**26.776**
Tractie en gereedschappen							
Bestelauto	2021	-47.226	-	-47.226	-	-41.668	5.558
Bestelauto	2022	-47.226	-	-47.226	-	-44.103	3.123
Totaal Tractie en gereedschappen		***-94.452***	***-***	***-94.452***	***-***	***-85.771***	***8.681***
Totaal Bedrijfsvoering		**-94.452**	**-**	**-94.452**	**-**	**-85.771**	**8.681**
Gemeentehuis							
Verbeteren binnenklimaat	2025	-84.914	-	-84.914	-	-21.344	63.570
Totaal Gemeentehuis		***-84.914***	***-***	***-84.914***	***-***	***-21.344***	***63.570***
ICT: vervanging hardware							
Presentatiefaciliteiten	2021	-109.821	-	-109.821	-	-90.878	18.943
Totaal ICT: vervanging hardware		***-109.821***	***-***	***-109.821***	***-***	***-90.878***	***18.943***
Totaal Overhead		**-194.735**	**-**	**-194.735**	**-**	**-112.222**	**82.513**
Totaal af te sluiten kredieten 2025		**-4.943.581**	**-91.000**	**-5.034.581**	**285.757**	**-5.175.900**	**144.438**

De toelichtingen op de afgesloten kredieten zijn opgenomen in de desbetreffende programma's.

De lopende kredieten zijn in onderstaand overzicht per programma weergegeven.

Omschrijving	Jaar (van aanvang)	Netto raming (begroot t/m 2025)	Mutatie netto raming	Netto raming incl. NJN 2025	Totaal Inkomsten	Totaal Uitgaven	Restant krediet

Omschrijving	Jaar (van aanvang)	Netto raming (begroot t/m 2025)	Mutatie netto raming	Netto raming incl. NJN 2025	Totaal Inkomsten	Totaal Uitgaven	Restant krediet
Thema Natuur en Groen							
Alternatief omranding zilverlindes Markstraat Made	2023	-40.000	-	-40.000	-	-23.458	16.542
Renovatie openbaar groen 2025	2025	-150.680	-	-150.680	-	-5.464	145.216
Totaal thema Natuur en Groen		***-190.680***	***-***	***-190.680***	***-***	***-28.922***	***161.758***
Thema Verkeer en inrichting openbare ruimte							
Aansluiting Zoutendijk / Horrenhilsedijk	2018	-4.200.000	-	-4.200.000	-	-2.926.273	1.273.727
Aankoop grond Zoutendijk	2018	-516.000	-	-516.000	-	-225.428	290.572
Herinrichting havenplein Terheijden	2023	-450.000	-	-450.000	8.516	-329.231	129.285
Wegen / rehabilitatie 2025	2025	-299.977	-	-299.977	-	-182.056	117.921
Herstructurering De Voshil	2025	-350.000	-	-350.000	-	-1.850	348.150
Centrumplan Made	2016	-2.940.000	-	-2.940.000	-	-2.715.758	224.242
Verkeersreconstructies extra 2023	2023	-100.000	-	-100.000	-	0	100.000
Aanleg sport- en schoolroutes (verkeersveiligheid)	2023	-1.160.000	-	-1.160.000	39.118	-638.334	560.784
Verkeersreconstructies 2024	2024	-148.100	-	-148.100	-	-	148.100
Aanleg rotonde Godfried-Schalkenstraat te made	2024	-750.000	-	-750.000	176.031	-814.862	111.168
Verkeersreconstructies 2025	2025	-151.507	-	-151.507	-	-	151.507
Vervanging openbare verlichting 2024	2024	-147.363	-	-147.363	-	-76.428	70.934
Vergroten burgertevredenheid 2024	2024	-113.922	-	-113.922	-	-	113.922
Vervanging openbare verlichting 2025	2025	-150.752	-	-150.752	-	-	150.752
Vergroten burgertevredenheid 2025	2025	-116.542	-	-116.542	-	-37.849	78.693
Civiele werken buiten projectgeb. Romboutstr. Made	2021	-117.750	-	-117.750	-	-64.542	53.208
Laadpalen 2024	2024	-50.000	-	-50.000	-	-0	50.000
Laadpalen 2025	2025	-51.150	-	-51.150	-	-	51.150
Totaal thema Verkeer en inrichting openbare ruimte		***-11.813.063***	***-***	***-11.813.063***	***223.664***	***-8.012.611***	***4.024.116***
Thema Water							
Baggeren stedelijk water	2014	-681.000	-	-681.000	-	-483.621	197.379
Maatregelen kern Made uitvoering: vervanging (Nachegaalstraat)	2021	-1.147.200	-	-1.147.200	126.982	-1.352.127	-77.945
Maatregelen kern Terheijden: voorbereiding (Molenstraat)	2021	-1.450.000	-	-1.450.000	-	-117.240	1.332.760
Maatregelen kern Made (Schoolstraat en Dreef)	2023	-788.200	-	-788.200	-	-	788.200
Maatregelen kern Made (de Gijster)	2023	-527.000	-200.000	-727.000	-	-826.862	-99.862
Maatregelen kern Made (Meidoornlaan / Hoefkensstraat)	2023	-1.122.808	-300.000	-1.422.808	-	-1.396.189	26.619
Maatregelen kern Wagenbert (Gomarusstraat eo)	2023	-828.400	-	-828.400	-	-751.728	76.672
Vervanging rioolontstopper	2024	-70.000	-	-70.000	-	-	70.000
Maatregelen kern Terheijden	2024	-98.560	-	-98.560	-	-715	97.845
Maatregelen Made hoog: voorbereiding	2024	-50.000	-	-50.000	-	-2.495	47.505
Maatregelen kern Made (Schoolstraat en Dreef)	2024	-394.100	-	-394.100	-	-	394.100
Maatregelen kern Made: uitvoering (Fresia- / Geraniumstraat e.o.)	2024	-1.372.650	-	-1.372.650	-	-13.827	1.358.823
Maatregelen kern Made: uitvoering (Fresia- / Geraniumstraat e.o.)	2025	-1.301.921	-	-1.301.921	-	-	1.301.921
Maatregelen Made hoog: uitvoering fase 1	2025	-1.126.873	-	-1.126.873	-	-	1.126.873

Omschrijving	Jaar (van aanvang)	Netto raming (begroot t/m 2025)	Mutatie netto raming	Netto raming incl. NJN 2025	Totaal Inkomsten	Totaal Uitgaven	Restant krediet
Maatregelen kern Made (Schoolstraat en Dreef)	2025	-403.164	-	-403.164	-	-	403.164
Realiseren overstort Vierendeelstr. Incl. toevoerleid. Door Pr.Polderst.	2025	-439.890	-	-439.890	-	-	439.890
Civiele kunstwerken - Vervanging damwand haven Drimmelen	2025	-200.000	-	-200.000	-	-	200.000
Rioolvervanging Burg. Van Campenhoutstraat / Boerenhoekstraat	2018	-1.884.000	-	-1.884.000	14.375	-1.017.877	880.498
Rioolvervanging Kerkstraat Made	2018	-608.464	-	-608.464	-	-113.115	495.349
Maatregelen kern Made: voorbereiding stationstraat	2020	-100.000	-	-100.000	-	-37.939	62.061
Maatreg kern Made uitstroomleiding (Kievitstr./Acaciastr.) i.c.m. Nachtegaalstr.	2020	-189.560	-130.000	-319.560	-	-159.073	160.487
Vervanging drukriolering (mechanisch/elektrisch)	2023	-275.000	-	-275.000	-	-180.918	94.082
Totaal thema Water		***-15.058.791***	***-630.000***	***-15.688.791***	***141.357***	***-6.453.725***	***9.376.423***
Totaal programma 2		**-27.062.533**	**-630.000**	**-27.692.533**	**365.021**	**-14.495.258**	**13.562.296**
Thema Duurzaamheid							
Aanschaf Papiercontainers	2024	-480.000	-	-480.000	-	-354.861	125.139
Totaal thema Duurzaamheid		***-480.000***	***-***	***-480.000***	***-***	***-354.861***	***125.139***
Thema Economie, recreatie en toerisme							
Voetgangers- veerverbinding Drimmelen	2019	-150.000	-	-150.000	-	-46.386	103.614
Vervanging stroomkasten	2021	-280.000	-	-280.000	-	-139.951	140.049
Verlengen fietspad Beverpad (fase 3)	2022	-812.000	-	-812.000	-	-76.113	735.887
Haven Lage Zwaluwe	2022	-184.271	-	-184.271	-	-98	184.173
Uitkijkpunt haven Lage Zwaluwe & Drimmelen	2025	-40.000	-	-40.000	-	-	40.000
Totaal thema Economie, recreatie en toerisme		***-1.466.271***	***-***	***-1.466.271***	***-***	***-262.548***	***1.203.723***
Totaal programma 3		**-1.946.271**	**-**	**-1.946.271**	**-**	**-617.409**	**1.328.862**
Thema Sociale structuur, sport en zorg							
Investering in Frisse scholen - 2023	2023	-125.000	-	-125.000	-	-43.727	81.273
Nieuwbouw IKC de Stuifhoek	2024	-9.982.645	-	-9.982.645	13.167	-5.741.398	4.254.415
Investering in Frisse scholen - 2024	2024	-125.000	-	-125.000	-	-3.231	121.769
Investering in Frisse scholen - 2025	2025	-127.875	-	-127.875	-	-	127.875
Investering in Frisse scholen - 2026	2026	-131.328	-	-131.328	-	-	131.328
Vervanging beregeningsinstallatie Schietberg	2025	-43.478	-	-43.478	-	-	43.478
Vervangen 3 kunststof banen Tennis Ruitersvaart	2022	-76.500	-64.000	-140.500	-	-	140.500
Renovatie toplaag kunstgrasveld Kwarrenhoek	2025	-204.600	-	-204.600	-	-	204.600
Totaal thema Sociale structuur, sport en zorg		***-10.816.426***	***-64.000***	***-10.880.426***	***13.167***	***-5.788.356***	***5.105.237***
Totaal programma 4		**-10.816.426**	**-64.000**	**-10.880.426**	**13.167**	**-5.788.356**	**5.105.237**
Tractie en gereedschappen							
Hakselaar	2026	-37.049	-	-37.049	-	-	37.049
Bus met laadkraan (3 stuks)	2024	-200.244	-	-200.244	-	-	200.244
Veegmachine	2025	-250.025	-	-250.025	-	-	250.025
Zwerfvuilwagen (2 stuks)	2025	-97.185	-	-97.185	-	-	97.185

Omschrijving	Jaar (van aanvang)	Netto raming (begroot t/m 2025)	Mutatie netto raming	Netto raming incl. NJN 2025	Totaal Inkomsten	Totaal Uitgaven	Restant krediet
Totaal Tractie en gereedschappen		***-584.503***	***-***	***-584.503***	***-***	***-***	***584.503***
Totaal Bedrijfsvoering		**-584.503**	**-**	**-584.503**	**-**	**-**	**584.503**
Gemeentehuis							
Interieur aanpassingen	2024	-301.704	-	-301.704	-	-106.159	195.544
Totaal Gemeentehuis		***-301.704***	***-***	***-301.704***	***-***	***-106.159***	***195.544***
Totaal Overhead		**-301.704**	**-**	**-301.704**	**-**	**-106.159**	**195.544**
Totaal open kredieten 2025		**-40.711.436**	**-694.000**	**-41.405.436**	**378.188**	**-21.007.182**	**20.776.443**

Financiële vaste activa

De verdere uitsplitsing van de kapitaalverstrekkingen / diverse verstrekte leningen zijn als volgt:

Balans per 31-12-2025

ACTIVA	Ultimo 2024	Ultimo 2025
Vaste activa		
3. Financiële vaste activa	**8.556.169**	**9.325.189**
-Kapitaalverstrekkingen aan:		
-deelnemingen	202.900	202.900
-gemeenschappelijke regelingen	4.538	4.538
-Leningen aan woningbouwcorporaties	0	0
-Overige langlopende leningen	3.870.000	4.754.721
-Overige uitzettingen met een rentetypische looptijd van een jaar of langer	4.478.731	4.363.030
-Bijdragen aan activa in eigendom van derden	0	0

Kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen	Boekwaarde 31/12/2024	Investeringen	Desinvesteringen	Afschrijvingen	Bijdragen van derden	Afwaarderingen	Boekwaarde 31/12/2025
Deelneming NV Waterleidingsmij	120.252	0	0	0	0	0	120.252
Deelneming Eerste Traais Warmtebedrijf B.V.	1	0	0	0	0	0	1
Aandelen BNG	82.647	0	0	0	0	0	82.647
Totaal	**202.900**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**202.900**

Kapitaalverstrekkingen aan gemeenschappelijke regelingen	Boekwaarde 31/12/2024	Investeringen	Desinvesteringen	Afschrijvingen	Bijdragen van derden	Afwaarderingen	Boekwaarde 31/12/2025
Deelname in de NV RWI	4.538	0	0	0	0	0	4.538
Totaal	**4.538**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**4.538**

Overige langlopende leningen	Boekwaarde 31/12/2024	Investeringen	Desinvesteringen	Afschrijvingen	Bijdragen van derden	Afwaarderingen	Boekwaarde 31/12/2025
Startersleningen/SVN	2.427.671	1.122.108	158.008	0	0	0	3.391.771
Duurzaamheidsleningen/SVN	1.442.329	104.984	184.363	0	0	0	1.362.950
Totaal	**3.870.000**	**1.227.092**	**342.370**	**0**	**0**	**0**	**4.754.721**

Overige uitzettingen	Boekwaarde 31/12/2024	Investeringen	Desinvesteringen	Afschrijvingen	Bijdragen van derden	Afwaarderingen	Boekwaarde 31/12/2025
Erfpacht middenpier & vistaria	262.553	0	13.200	0	0	0	249.353
Div. cessie leningen	4.216.178	0	0	0	102.501	0	4.113.677
Totaal	**4.478.731**	**0**	**13.200**	**0**	**102.501**	**0**	**4.363.030**

Vlottende Activa

Voorraden

Van de onderhanden werken, waaronder gronden in exploitatie kan het volgend overzicht worden gegeven:

Balans per 31-12-2025

ACTIVA	Ultimo 2024		Ultimo 2025	
Vlottende aciva				
4. Voorraden		-1.098.845		143.081
- Niet in exploitatie genomen bouwgronden	0		0	
- Onderhanden werk, waaronder gronden in exploitatie	-1.100.303		140.614	
- Gereed product en handelsgoederen	1.459		2.467	

Gronden in exploitatie	Boekwaarde 31/12/2024	Correctie Boekwaarde 01/01/2025	Werkelijke Lasten	Werkelijke Baten	tgv reserves	Werkelijk Resultaat	Boekwaarde 31/12/2025	Geraamde uitgaven vanaf 2026	Geraamde inkomsten vanaf 2026	Verwachting resultaat bij afsluiting
Degaterrein Lage Zwaluwe	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Dorpshart Made	-295.566	10.000	152.839	4.500	0	0	-137.227	1.511.420	0	1.374.193
E-veld Terheijden	-93.146	0	29.008	125.525	0	189.663	0	0	0	0
Norbartstraat-Romboutsstraat Made	432.244	0	52.412	600.000	0	0	-115.344	1.237.199	800.194	321.661
Van Hooijdonklaan Lage Zwaluwe	-856.491	0	339.979	0	0	205.284	-311.228	215.607	0	-95.621
Tuinbouwweg	82.642	0	474.879	186.635	0	0	370.886	217.449	0	588.335
De Ligne	0	133.800	570.613	0	0	0	704.413	1.187.780	2.481.213	-589.020
Subtotaal gronden in exploitatie	**-710.317**		**1.619.730**	**916.660**	**0**	**394.947**	**511.500**	**4.369.455**	**3.281.407**	**1.599.548**
Voorziening verliezen grondexploitatie Dorpshart/Centrumplan Made	*0*						*0*			
Voorziening verliezen grondexploitatie Norbartstraat-Romboutsstraat	*-307.344*						*0*			
Voorziening verliezen grondexploitatie Tuinbouwweg	*-82.642*						*-370.886*			
Subtotaal verliesvoorzieningen	***-389.986***						***-370.886***			
Totaal	**-1.100.303**		**1.619.730**	**916.660**	**0**	**394.947**	**140.614**			

Balans per 31-12-2025

Voor een nadere toelichting op de grondexploitatie wordt verwezen naar de toelichting op het programma 3. Ruimte, wonen duurzaamheid en economie en de paragraaf G. Grondbeleid.

Uitzettingen met een rente typische looptijd korter dan één jaar

De overige vorderingen bestaan uit de volgende onderdelen:

Balans per 31-12-2025

ACTIVA	Ultimo 2024		Ultimo 2025	
Vlottende aciva				
5. Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar		11.578.734		15.949.260
-Uitzettingen in 's Rijks schatkist	-		3.092.395	
-Overige vorderingen	11.578.734		12.856.865	
-Overige uitzettingen	-		-	

	Boekwaarde 31/12/2024		Boekwaarde 31/12/2025
Debiteuren -/- dubieuze debiteuren	9.596.888	0	10.413.000
Verstrekte leenbijstand e.d. sociale zaken	611.009	0	612.540
Nog te vorderen gemeentelijke belastingen	1.029.994	0	972.134
Overig	340.842	0	859.191
Totaal	**11.578.734**	**0**	**12.856.865**

Liquide middelen

Het saldo van de liquide middelen bestaat uit de volgende componenten:

Balans per 31-12-2025

ACTIVA	Ultimo 2024		Ultimo 2025	
Vlottende activa				
6. Liquide middelen		**5.870**		**403.540**
-Kassaldi	5.870		2.539	
-Banksaldi	0		401.001	

Het saldo van de liquide middelen bestaat uit de volgende componenten:

Liquide middelen	Boekwaarde 31/12/2024	Boekwaarde 31/12/2025
BNG	0	401.001
Kas	5.870	2.539
Totaal	**5.870**	**403.540**

De post overlopende activa kan als volgt onderscheiden worden:

Balans per 31-12-2025

ACTIVA	Ultimo 2024		Ultimo 2025	
Vlottende aciva				
7. Overlopende activa		5.846.611		8.262.745
- De van Europese en Nederlandse overheidslichamen nog te ontvangen voorschotbedragen die ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel	591.006		942.755	
- Overige nog te ontvangen bedragen en de vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen	5.255.605		7.319.990	

	Boekwaarde 31/12/2024	Boekwaarde 31/12/2025
Nog te ontvangen voorschotbedragen van Europese en Nederlandse overheidslichamen (art 40a)	591.006	942.755
Overige nog te ontvangen bedragen	4.327.154	5.887.224
Vooruitbetaalde bedragen	928.451	1.432.766
Totaal	**5.846.611**	**8.262.745**

	Boekwaarde 31/12/2024	Ontvangsten	Bestedingen	Overige mutaties	Boekwaarde 31/12/2025
Gemeentelijke hulp gedupeerden toeslagenproblematiek (B2)	0	0	1.544	0	1.544
Opvang ontheemden Oekraïne (M16)	591.006	3.070.607	2.716.873	56.545	293.817
Realisatiestimulans (J17)	0	0	497.000	0	497.000
BBZ (G3)	0	0	15.760	0	15.760
Overige	0	0	134.633	0	134.633
Totaal	**591.006**	**3.070.607**	**3.365.811**	**56.545**	**942.755**

Vaste Passiva

Eigen Vermogen

Het eigen vermogen bestaat uit de volgende onderdelen:
• Algemene reserve: exploitatie en bedrijfsreserves algemene dienst;
• Bestemmingsreserves;
• Reserves van het grondbedrijf;
• Resultaat na bestemming.

Het in de balans opgenomen Eigen Vermogen bestaat uit de volgende posten:

Balans per 31-12-25

PASSIVA		Ultimo 2024		Ultimo 2025
Vaste passiva				
8. Eigen vermogen voor resultaatbestemming		**41.142.699**		**43.501.924**
-Algemene reserve	9.668.422		13.720.419	
-Bestemmingsreserves	30.070.102		29.013.922	
-Reserves van het grondbedrijf	1.404.174		767.583	
Eigen vermogen na resultaatbestemming		**45.384.001**		**51.603.394**
-Gerealiseerde resultaat	4.241.302		8.101.470	

Verloop Reserves		Saldo per 31/12/2024	Resultaat	Stortingen	Onttrekkingen	Saldo per 31/12/2025
Vast kapitaal van de alg. dienst						
Algemene reserve	B. Reserves t.b.v. weerstandsvermogen	9.668.422	4.241.302	0	189.305	13.720.419
Totaal Algemene reserves		***9.668.422***	***4.241.302***	***0***	***189.305***	***13.720.419***
Reserve Kapitaallasten	A. Beklemde reserves (bestedingsverplichting)	29.162.383	0	411.000	1.467.180	28.106.203
Reserve Toerisme en recreatie	C. Structurele reserves (beleid)	167.797	0	0	0	167.797
Reserve Duurzaamheid	D. Tijd. reserves (projecten e.d.)	34.856	0	0	0	34.856
Reserve Kunst	D. Tijd. reserves (projecten e.d.)	51.403	0	0	0	51.403
Reserve Landschappelijke Inpassing	A. Beklemde reserves (bestedingsverplichting)	331.049	0	0	0	331.049
Reserve Herstel kunstwerken havens	D. Tijd. reserves (projecten e.d.)	57.614	0	0	0	57.614
Reserve Groenaanleg	A. Beklemde reserves (bestedingsverplichting)	265.000	0	0	0	265.000
Totaal Bestemmingsreserves		**30.070.102**	**0**	**411.000**	**1.467.180**	**29.013.922**
Algemene Bedrijfsreserve grondbedrijf	B. Reserves t.b.v. weerstandsvermogen	699.371	0	4.961	271.552	432.779
Reserve Bovenwijkse voorzieningen	A. Beklemde reserves (bestedingsverplichting)	704.804	0	0	370.000	334.804
Totaal reserves grondexploitatie		**1.404.175**	**0**	**4.961**	**641.552**	**767.583**
Totaal reserves		***41.142.699***	***4.241.302***	***415.961***	***2.298.037***	***43.501.924***

De toelichtingen op de reservemutaties zijn opgenomen in de desbetreffende programma's.

Algemene reserves algemene dienst

Algemene reserve
Aan de algemene reserve is geen concrete bestemming gegeven, maar die dient voor:
• waarborgen van de continuïteit
• opvangen van echt onvoorziene uitgaven, zoals schadeclaims, garanties geldleningen etc.
• afdekken van incidentele tekorten van enig jaar (om schommelingen in de exploitatie op te vangen)
• eenmalige uitgaven en als dekking voor investeringen (geen vervangingsinvesteringen)
• opvangen van potentiële risico's. De algemene reserve maakt deel uit van het weerstandvermogen

De algemene reserve heeft geen specifieke oorsprong.

Bestemmingsreserves

Reserve kapitaallasten
De reserve kapitaalasten is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van specifiek door de raad besloten investeringen.

Reserve toerisme en recreatie
De reserve dient voor het uitvoeren van de projecten zoals opgenomen in het beleidsplan Toerisme en recreatie (uitvoeringsprogramma).

Reserve duurzaamheid

De reserve duurzaamheid wordt ingezet voor de routekaart voor de verduurzaming van het gemeentelijk vastgoed en de uitwerking hiervan in een uitvoeringsprogramma. In 2024 is hiermee gestart, maar is dit stil komen te liggen door de complexiteit en de beperkte capaciteit bij gebouwenbeheer. In 2025 is een doorstart gemaakt en begin 2026 was de routekaart klaar. Op dit moment wordt deze uitgewerkt in een uitvoeringsprogramma. Aanwending van deze reserve is derhalve voorzien in 2026.

Reserve Kunst

In 2025 is geen gebruik gemaakt van het gereserveerde budget voor kunst, aangezien er geen nieuwe aankopen zijn gedaan. Het betreft een bestaand budget uit voorgaande jaren dat daarom ongewijzigd in stand is gebleven.

Reserve Landschappelijke Inpassing
In de structuurvisie 'Landschappelijke kwaliteit buitengebied' is een werkwijze vastgesteld voor kwaliteitsverbetering van het landschap bij nieuwe ruimtelijke projecten in het buitengtebied. De kwaliteitsverbetering kan plaatsvinden door fysieke aanpassing in de ruimtelijke omgeving of door storting van een bijdrage in deze reserve.

Reserve herstel kunstwerken havens
Bij inspecties in 2016 is gebleken dat de civiele kunstwerken in drie havens van de gemeente Drimmelen dringend aan onderhoud toe zijn. De raad heeft € 57.000 beschikbaar gesteld voor herstel beschoeiing haven Terheijden. Uitvoering en planning is afhankelijk van de werkzaamheden dijkverzwaring door het waterschap.

Reserve groenaanleg

Het bieden van de mogelijkheid om gekoppeld aan de uitgifte van grond voor rode (stedelijke) functies per m2 een bedrag in deze reserve te storten en dit bedrag in te zetten voor kwaliteitsverbetering in het buitengebied (inclusief kernrandzones).

Reserves van het grondbedrijf

Algemene bedrijfsreserve grondbedrijf
De Algemene bedrijfsreserve grondbedrijf dient als buffer voor de activiteiten van het grondbedrijf. De risico's welke uit het grondbedrijf voortvloeien (actieve grondexploitaties), moeten door deze reserve worden opgevangen. De algemene bedrijfsreserve grondbedrijf maakt deel uit van het weerstandsvermogen van de gemeente. Zie voor een inhoudelijke toelichting de paragraaf G. Grondbeleid.

Reserve bovenwijkse voorzieningen
In de structuurvisie is een projectenprogramma opgenomen voor investeringen op het gebied van groen, water, infrastructuur en kwaliteitsverbetering van het landelijk gebied. Ten behoeve daarvan worden bijdragen aan ruimtelijke ontwikkelingen in rekening gebracht bij grondexploitaties. De reserve ruimtelijke ontwikkelingen is opgeheven/ samengevoegd met de reserve bovenwijkse voorzieningen.

Balans per 31-12-2025

PASSIVA	Ultimo 2024		Ultimo 2025	
Vaste passiva				
9. Voorzieningen		9.303.610		6.332.853
-Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's	5.262.189		5.008.600	
-Egalisatievoorzieningen	2.640.268		0-	
-Door derden beklemmende middelen	1.401.153		1.324.253	

Voorzieningen	Saldo per 31-12-2024	Vermeerderingen t.l.v. expl.	tlv.voorz./res.	Verminderingen t.g.v. expl./balans	Vrijval	Saldo per 31/12/2025
Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's						
Voorziening wet APPA	3.492.301	0	0	605.946	0	2.886.355
Voorz.uitker.verplichtingen pers/vm pers	65.117	36.000	0	0	0	101.117
Voorziening Spaarverlof	82.119	25.704	0	0	0	107.824
Voorziening verliezen grondexploitatie	2.012.638	271.552	0	0	0	2.284.190
Voorziening verliezen in mindering gebracht op vlottende activa	-389.986	0	0	-370.886	389.986	-370.886
Totaal voorz. verplichtingen, verliezen en risico's	**5.262.190**	**333.256**	**0**	**605.946**	**389.986**	**5.008.600**
Voorzieningen voor onderhoud						
Voorziening onderhoud gebouwen PLANON	1.985.146	646.949	0	1.020.089	1.612.006	0
Voorziening onderhoud wegen	655.121	1.353.691	0	2.008.812	0	0
Totaal voorzieningen voor onderhoud	**2.640.267**	**2.000.640**	**0**	**3.028.901**	**1.612.006**	**0**
Voorzieningen voor door derden beklemde middelen						
Voorziening riolering	904.130	0	0	163.693	0	740.437
Voorziening afvalstoffenheffing	498.507	85.334	0	0	0	583.841
Voorziening BIZ	-1.484	0	27.925	26.466	0	-25
Totaal voorz. voor door derden beklemde middelen	**1.401.153**	**85.334**	**27.925**	**190.159**	**0**	**1.324.253**
	0	0	0	0	0	0
Totaal voorzieningen gemeente	**9.303.610**	**2.419.231**	**27.925**	**3.825.006**	**0**	**6.332.853**

Voorzieningen worden op grond van artikel 44 BBV gevormd voor:

- verplichtingen en verliezen waarvan de omvang op balansdatum onzeker is doch redelijkerwijs te schatten en bestaande risico’s op balansdatum ter zake van verplichtingen of verliezen waarvan de omvang redelijkerwijs te schatten is.
- kosten die in een volgend begrotingsjaar worden gemaakt maar de oorsprong hebben in het begrotingsjaar of een eerder begrotingsjaar en de voorziening strekt tot kostenegalisatie.
- van derden verkregen middelen die specifiek besteed moet worden.

Alle voorzieningen zijn voor de daarvoor bestemde doelen in zijn geheel beklemd.

Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico’s

Voorziening wet APPA

Doelstelling
Het doel is om een toereikende voorziening aan te leggen voor de pensioenrechten van (voormalig) wethouders, zoals vereist door de Wet APPA sinds 2001. Hiermee wordt beoogd de financiële consequenties van de waardeoverdracht van pensioenen van wethouders te waarborgen.

In 2022 is de gemeente Drimmelen overgegaan op het nieuwe Financieel toetsingskader (nFTK). In 2023 is, op advies van PROambt, besloten om alle voormalige bestuurders mee te nemen in de voorziening wet APPA. Voorheen was een deel van alle voormalige wethouders meegenomen in de begroting en een deel via de voorziening. Om een duidelijk en geheel overzicht te bewaren is daarom besloten per 01-01-2024 alle voormalige wethouders op te nemen in de wet APPA.

Op basis van de actuele actuariële uitgangspunten, waaronder de rentetermijnstructuur per 31-12-2025, de prognosesterftetabel van 2024 en de opgenomen (voormalige) bestuurders leidt tot een stand van € 2.886.355 per eind 2025. Dit is inclusief de besteding gedurende 2025 met omvang € 74.302.

Mutaties en gevoeligheden
De hoogte van de voorziening wordt jaarlijks herijkt op basis van een actuariële berekening door PROambt. Hierbij spelen onder andere de gehanteerde rekenrente en de levensverwachting een belangrijke rol. De voorziening is daarmee gevoelig voor wijzigingen in deze uitgangspunten. Met name de rekenrente kan leiden tot een verlaging van de benodigde voorziening, aangezien toekomstige verplichtingen tegen een hogere rente worden gewaardeerd. Dit kan resulteren in een vrijval van (een deel van) de voorziening. In het verslagjaar 2025 heeft dit geleid tot een vrijval van €532.000, wat een positieve invloed heeft op het jaarrekeningresultaat. Omgekeerd kan een daling van de rente leiden tot een dotatie aan de voorziening.

Vrijval van de voorziening als gevolg van renteontwikkelingen of andere actuariële parameters is daarmee een structureel risico en kan jaarlijks tot (positieve of negatieve) schommelingen in het resultaat leiden.

Toekomstige ontwikkeling en overgang naar ABP
Daarnaast speelt de voorgenomen wijziging in het pensioenstelsel voor politieke ambtsdragers een belangrijke rol. Naar verwachting zullen deze pensioenen per 01-01-2028 worden ondergebracht bij het ABP. Op dat moment zal een collectieve waardeoverdracht plaatsvinden en wordt de huidige APPA-voorziening naar verwachting (grotendeels) afgewikkeld. Tot het moment van de overdracht blijft de voorziening noodzakelijk om aan de huidige verplichtingen te voldoen. De exacte financiële impact van de overgang naar het ABP is afhankelijk van de dan geldende marktomstandigheden en nadere wet- en regelgeving.

<u>Voorziening uitkering verplichtingen personeel / voormalig personeel.</u>

Doelstelling:
De voorziening wordt gevormd om de lasten van toekomstige uitkeringsverplichtingen aan voormalige medewerkers en andere kosten als gevolg van minnelijke regelingen te dekken in het jaar van besluitvorming en om toekomstige jaren te ontlasten.

Naast de kosten die samenhangen met het vertrek van enkele collega's en die via de exploitatie meegenomen worden hebben we als gemeente ook te maken met personele verplichtingen (bijvoorbeeld vroegpensioen, wachtgeld e.d.) die ten laste dienen te worden gebracht op een voorziening. De voorziening moet de omvang hebben van de toekomstige verplichting. Op basis van de meest recente inzichten dient de omvang van de voorziening met € 36.000 toe te nemen.

Voorzieningen voor onderhoud

Voorziening onderhoud gebouwen
Deze voorziening is via het gebouwbeheerssysteem (Planon) erop gericht het onderhoud van de gemeentelijke eigendommen te waarborgen op een bepaalde conditiescore. De gemeentelijke eigendommen zijn in 2020 geïnspecteerd conform systematiek NEN 2767 met vaststelling van de bijbehorende conditiescores. Er is een onvoldoende recent beheerplan om te voldoen aan de vereisten van een voorziening. Derhalve valt deze voorziening vrij, ten gunste van het resultaat. Het uit te voeren onderhoud dient echter nog wel uitgevoerd te worden. In de toelichting exploitatiesaldo en resultaatbestemming wordt voorgesteld om voor hetzelfde bedrag als de voormalige voorziening, een bestemmingsreserve voor het onderhoud van de gebouwen te vormen.

Voorziening onderhoud wegen
Deze voorziening is via het wegenbeheersysteem (Obsurve) erop gericht het onderhoud van de gemeentelijke verhardingen te waarborgen op een bepaalde conditiescore.

Voorzieningen voor door derden beklemde middelen

Voorziening riolering
De voorziening dient ter egalisering van tekorten en overschotten van de lopende exploitatie ten einde stabiliteit in het te heffen rioolrecht te realiseren. Het tarief is voor 100% dekkend. Zie voor verdere toelichting in de paragraaf B. Lokale heffingen - onderdeel Beleid en hoofdlijnen.

Voorziening afvalstoffenheffing
De voorziening dient voor de opvang van tussentijdse schommelingen in het uitgavenpatroon voor de afvalstoffen tussen de primitieve begroting en werkelijke exploitatie. Het tarief is voor 100% dekkend. Zie voor verdere toelichting in de paragraaf B. Lokale heffingen - onderdeel Beleid en hoofdlijnen.

Voorziening BIZ
De gemeente int de bijdragen van de ondernemers ten behoeve van het BIZ en dient deze door te betalen (onder gestelde voorwaarden) aan de vereniging.

Vaste schulden met een rente typische looptijd van één jaar of langer
Onder de vaste passiva behoren de vaste schulden met een rente typische looptijd van een jaar of langer. Op deze post worden de geldleningen die zijn afgesloten ter financiering van de gemeentelijk activiteiten verantwoord, alsmede de waarborgsommen.

In onderstaand overzicht wordt het verloop weergegeven van de vaste schulden over het boekjaar.

Balans per 31-12-2025

PASSIVA		Ultimo 2024		Ultimo 2025
Vaste passiva				
10. Vaste schulden met een rentetypische looptijd van een jaar of langer		**29.690.108**		**44.716.448**
-Onderhandse leningen van binnenlandsen banken en overige financiële instellingen	29.652.298		44.629.700	
-Waarborgsommen	37.810		86.748	

Vlottende Passiva

Netto vlottende schuld met een rente typische looptijd korter dan één jaar: overige schulden
De in de balans opgenomen kortlopende schulden kunnen als volgt gespecificeerd worden:

Balans per 31-12-2025

PASSIVA		Ultimo 2024	Ultimo 2025
Vlottende passiva			
11. Netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan een jaar		**14.186.391**	**8.214.889**
-Overige kasgeldleningen	5.000.000	3.000.000	
-Banksaldi	1.171.867	0	
-Overige schulden	8.014.524	5.214.889	

Schulden met rentetypische looptijd korter dan een jaar	Boekwaarde 31-12-2024	Boekwaarde 31-12-2025
Overige kasgeldleningen	5.000.000	3.000.000
Banksaldi	1.171.867	0
Overige schulden	8.014.524	5.214.889
Totaal	**14.186.391**	**8.214.889**

Overige schulden	Boekwaarde 31-12-2024	Boekwaarde 31-12-2025
Crediteuren	7.149.577	4.455.686
Verstrekte uitkeringen e.d. sociale zaken	701.825	734.700
Overige	163.122	24.504
Totaal	**8.014.524**	**5.214.889**

Overlopende passiva

De overlopende passiva bestaan uit de volgende onderdelen:

Balans per 31-12-2025

PASSIVA	Ultimo 2024		Ultimo 2025	
Vlottende passiva				
12. Overlopende passiva		10.773.011		14.977.755
-Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen met uitzondering van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume.	3.696.812		4.619.106	
-De van de Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren	4.555.722		6.263.292	
-Overige vooruitontvangen bedragen die ten bate van volgende begrotingsjaren komen.	2.520.477		4.095.357	

Vooruitontvangen bedragen artikel 49a	Boekwaarde 31/12/2024	Ontvangsten	Bestedingen	Overige mutaties	Boekwaarde 31/12/2025
Onderwijsachterstandenbeleid (D8)	71.936	454.618	361.633	0	164.921
Inhalen onderwijsvertraging (D14)	5.282	0	3.503	0	1.778
Lokale bibliotheekvoorzieningen (D23)	178.484	0	47.504	0	130.980
BUIG (G2)	0	4.691.440	4.694.843	3.403	0
BBZ (G3)	21.321	0	7.716	4.794	18.399
TOZO (G4)	12.670	10.216	0	-12.670	10.216
Wet Inburgering (G10)	561.209	550.683	271.460	-229.293	611.139
Onderwijsroute (G13)	20.822	23.972	16.671	-14.166	13.957
Stimulering sport (H4)	20.511	204.091	199.585	-20.511	4.506
Sport en bewegen, gezondheidsbevordering (H30)	170.868	514.104	514.104	0	170.868
Integraal zorgakkoord (H35B)	7.009	0	0	-7.009	0
Aanpak energiearmoede (J55)	197.373	0	57.729	0	139.644
Flex en transformatiewoningen (J85)	48.000	0	48.000	0	0
VVE (J94)	2.439.087	1.244.116	-131.149	0	3.814.352
Huisvesting statushouders (J209)	350.000	0	0	0	350.000
CDOKE voor klimaat- en energiebeleid (K28)	324.171	975.281	974.669	-3	324.780
Hemelwatersnelweg (E44)	0	344.182	0	0	344.182
Regeling huisvesting aandachtsgroepen (J56)	0	0	0	5.000	5.000
Overige	126.980	246.739	215.149	0	158.570
Totaal	**4.555.722**	**9.259.442**	**7.281.416**	**-270.456**	**6.263.292**

Waarborgen en garanties

De gemeente Drimmelen kan naast het verstrekken van leningen ook garant staan voor leningen van derden. Met een garantstelling biedt de gemeente zekerheid aan de bank, waardoor de derde partij onder gunstigere voorwaarden kan lenen. Voor zorginstellingen is daarbij vaak sprake van onderpand in de vorm van een eerste hypotheek; bij overige garanties is geen onderpand verkregen.

Op basis van de huidige inzichten zijn de risico's beperkt en is geen voorziening noodzakelijk.

Tabel Par.D-1 (bedragen x € 1.000)

Gewaarborgde geldleningen	31/12/2024	aflossing 2025	31/12/2025
Zorginstellingen	611	50	561
Woningbouwvereniging	1.081	253	828
Sportverenigingen	397	13	384
Totaal gewaarborgde leningen derden	**2.089**	**316**	**1.773**
Woningbouwverenigingen onder WSW verband	91.556		89.364
Totaal	**93.645**	**316**	**91.137**

Voor woningcorporaties verloopt de garantstelling via het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW). Alleen financieel gezonde corporaties krijgen een garantie via het WSW. Alle borgstellingen binnen de gemeente Drimmelen zijn opgenomen in het WSW-overzicht. Met een garantie van het WSW kunnen corporaties voordelige leningen afsluiten op de kapitaalmarkt.
Het WSW staat borg voor de rente- en aflossingsverplichtingen van de deelnemers. Zie voor een uitgebreide toelichting de paragraaf D. Financiering.

Onderstaande tabel toont de leningen waarvoor de gemeente garant staat, met een onderscheid tussen de WSW-achtervang en overige garanties.

Niet uit de balans blijkende verplichtingen

Niet uit de balans blijkende verplichtingen zijn verplichtingen van de gemeente Drimmelen die niet als schuld of voorziening op de balans staan, maar die wel financiële gevolgen kunnen hebben voor toekomstige jaren. Deze verplichtingen worden in de toelichting op de jaarrekening opgenomen, zodat een volledig beeld ontstaat van de financiële positie van de gemeente. De gemeente Drimmelen heeft per 31 december 2025 de volgende niet uit de balans blijkende verplichtingen voor 2026 en verder.

Overzicht langlopende contracten groter dan €100.000

Omschrijving (Bedragen x €1)	Contractwaarde (excl. BTW)	Startdatum overeenkomst	Einddatum overeenkomst	Restant contractwaarde per 31-12-2025
Levering energievoorziening (gecompenseerd gas en duurzame elektriciteit)	1.608.000	01/01/2026	31/12/2028	1.608.000
Vervoersvoorziening voor onderwijsdeelnemers	10.000.000	01/08/2024	30/07/2027	5.269.899
Onderhoudscontract openbare verlichting	1.700.000	17/10/2024	31/10/2027	1.025.518
Levering en plaatsing bebording openbare ruimte	1.250.000	01/03/2024	29/02/2028	676.370
Externe ondersteuning projectcommunicatie	221.000	01/07/2024	30/06/2028	138.049
Vervanging inzamelmiddelen voor afvalstromen	317.320	01/08/2024	31/07/2029	227.427
Licentie en onderhoud financieel softwaresysteem	1.351.989	01/07/2024	30/06/2031	1.255.154
Exploitatie zwembaden	1.350.000	01/01/2020	31/12/2029	540.074
Beheer- en exploitatieovereenkomst cultureel centrum "De Cour"	792.500	02/08/2024	02/08/2029	568.551
Licentie en onderhoud financieel softwaresysteem	660.000	01/07/2024	30/06/2031	518.442
Software buitenruimte	155.000	01/01/2025	31/12/2027	103.428
ICT Omgeving Partner	3.200.000	01/05/2025	30/04/2029	2.665.205
Beheer en onderhoud elektro technische installaties	322.845	01/01/2026	31/12/2030	322.845
Warme dranken automaten	200.000	01/01/2025	31/12/2029	160.110
Maaionderhoud	718.000	15/04/2025	31/12/2028	580.330
Software burgerzaken	630.000	01/01/2025	31/12/2028	472.932
Software P&C	126.000	01/08/2025	31/07/2028	108.510
Aanleg en onderhoud valondergronden (speelterreinen)	160.000	01/06/2025	31/05/2027	113.251
Software zaaksysteem	321.000	01/01/2026	31/12/2028	321.000
				16.675.096
Verschillende bouw- en investeringsprojecten - totale contractwaarde	2.879.651			

EMU-Saldo

Het EMU-saldo is het saldo van de inkomsten en uitgaven met derden van de overheid. Het EMU-saldo geeft aan of er in een bepaald jaar met reële transacties meer geld uitgegeven is dan er in dat jaar is binnengekomen, of dat er netto geld overgehouden.

De EMU-systematiek werkt op een andere manier dan het baten- en lastenstelsel dat de gemeenten hanteren. Investeringen tellen bijvoorbeeld niet mee in het stelsel van baten en lasten, daarbij wordt uitgegaan van de kapitaallasten van de investeringen. Investeringen en uitgaven die worden gedekt uit reserves in een jaar tellen echter wel volledig mee in het EMU-saldo.

Het EMU-saldo van de gemeente Drimmelen voor 2025 komt uit op € 5.248.000 negatief. Het betekent dat in EMU-termen de uitgaven groter zijn dan de inkomsten.
Uit de septembercirculaire van 2024 blijkt dat de EMU-referentiewaarde voor de gemeente Drimmelen € 4.051.000 is in 2025, waardoor de referentiewaarde wordt overschreden in 2025.

Er staat op dit moment geen sanctie op het overschrijden van de referentiewaarden. De EMU-referentiewaarde is geen norm, maar een indicatie van het aandeel van de gemeente in de gezamenlijke tekortnorm.

Tabel EMU-saldo

EMU-saldo (x €1.000)	31/12/2024	31/12/2025
a. Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	1.424	5.075
b. Mutatie (im)materiële vaste activa	7.084	7.446
c. Mutatie voorzieningen	499	-1.507
d. Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	-672	1.370
e. Boekwinst bij verkoop effecten en boekwinst bij verkoop (im)materiële vaste activa	116	0
Berekend EMU-saldo (a-b+c-d-e)	**-4.605**	**-5.248**

Drempelbedrag schatkistbankieren

Gemeenten mogen een beperkt bedrag aanhouden op eigen bankrekeningen om aan dagelijkse betaalverplichtingen te kunnen voldoen. Hogere liquide middelen (een liquiditeitsoverschot), moet worden ondergebracht bij de schatkist, of kan worden uitgeleend aan medeoverheden. Het bedrag dat de gemeente op haar eigen rekening mag hebben, is het drempelbedrag.

Het drempelbedrag is gebaseerd op de omvang van de begroting, in 2025 was het drempelbedrag €79 miljoen. Dagelijks wordt er bijgestuurd op dit bedrag en wordt de liquiditeit hoger dan het drempelbedrag bij de schatkist ondergebracht. Door deze sturing op de dagelijkse liquiditeitspositie bleef het gemiddeld bedrag in 2025 ruim onder de drempel en daarmee is geheel 2025 voldaan aan deze wettelijke norm.

Tabel Par.D-3 (bedragen x € 1.000)

Drempelbedrag schatkistbankieren	2025 Q1	2025 Q2	2025 Q3	2025 Q4
Grondslag voor norm: omvang oorspronkelijke begroting	79.320	79.320	79.320	79.320
Drempelbedrag o.g.v. Wet Fido	**1.586**	**1.586**	**1.586**	**1.586**
Gemiddelde omvang banksaldi	304	309	308	322
Ruimte (+) / overschrijding (-)	**1.283**	**1.277**	**1.278**	**1.264**

Toelichting baten en lasten

De analyse van de afwijkingen tussen de begroting na wijziging en het overzicht van baten en lasten is in het jaarverslag opgenomen. Deze analyse is per programma opgenomen in de programmaverantwoording en maakt onderdeel uit van de jaarstukken.

Resultaat 2025

Het resultaat ten opzichte van de bijgestelde begroting is € 6 miljoen voordeliger. Het verschil zit met name in hogere incidentele baten, deze waren 4 miljoen hoger dan het begrootte saldo van incidentele baten en lasten (bijgestelde begroting). Hiervan is 1,6 miljoen het gevolg van het vrijvallen van de voorziening groot onderhoud gebouwen.

Financiële Begroting A1-1

Programma (x €1.000,-)	Primaire Begroting			Begroting na wijziging			Realisatie			Mutatie Jaarrekening		
	2025 Baten	2025 Lasten	2025 Saldo	2025 Baten	2025 Lasten	2025 Saldo	2025 Baten	2025 Lasten	2025 Saldo	2025 Baten	2025 Lasten	2025 Saldo
Prog. 1: Burger en Bestuur	760 V	-6.393 N	-5.633 N	765 V	-6.582 N	-5.817 N	1.241 V	-6.478 N	-5.237 N	476 V	104 V	580 V
Prog. 2: Openbare Ruimte	4.396 V	-11.727 N	-7.331 N	4.067 V	-11.972 N	-7.905 N	4.161 V	-11.263 N	-7.102 N	94 V	709 V	803 V
Prog. 3: Ruimte, Wonen & Econ.	8.337 V	-11.487 N	-3.150 N	9.010 V	-12.767 N	-3.756 N	11.996 V	-14.119 N	-2.122 N	2.986 V	-1.352 N	1.634 V
Prog. 4: Sociaal Domein	7.203 V	-36.796 N	-29.593 N	13.451 V	-44.345 N	-30.894 N	14.317 V	-43.583 N	-29.265 N	866 V	762 V	1.629 V
Subtotaal Programma's	**20.696 V**	**-66.403 N**	**-45.707 N**	**27.293 V**	**-75.666 N**	**-48.373 N**	**31.716 V**	**-75.442 N**	**-43.726 N**	**4.422 V**	**224 V**	**4.646 V**
Alg. Dekkingsmiddelen:												
Lokale heffingen	6.069 V	-505 N	5.564 V	6.069 V	-661 N	5.408 V	6.262 V	-599 N	5.663 V	193 V	62 V	255 V
Uitkeringen gemeentefonds	50.537 V	0 V	50.537 V	54.772 V	0 N	54.772 V	54.749 V	0 N	54.749 V	-23 N	0 N	-23 N
Dividend (beleggingen)	91 V	0 V	91 V	91 V	0 N	91 V	103 V	0 N	103 V	12 V	0 N	12 V
Saldo financieringsfunctie	120 V	-105 N	15 V	120 V	459 V	579 V	0 V	-50 N	-50 N	-120 N	-510 N	-629 N
Overige Alg. Dekkingsmiddelen	0 V	-313 N	-313 N	0 V	-313 N	-313 N	1.612 V	0 N	1.612 V	1.612 V	313 V	1.925 V
Subtotaal Alg. Dekkingsmiddelen	**56.817 V**	**-923 N**	**55.894 V**	**61.052 V**	**-515 N**	**60.537 V**	**62.726 V**	**-650 N**	**62.077 V**	**1.675 V**	**-135 N**	**1.540 V**
Overhead	43 V	-11.595 N	-11.552 N	43 V	-11.908 N	-11.865 N	227 V	-12.447 N	-12.220 N	184 V	-539 N	-355 N
Onvoorzien	0 V	-5 N	-5 N	0 V	-5 N	-5 N	0 V	-7 N	-7 N	0 V	-2 N	-2 N
Heffing VPB	0 V	-13 N	-13 N	0 V	110 V	110 V	0 V	96 V	96 V	0 V	-14 N	-14 N
Saldo van baten en lasten excl. mutaties reserves	**77.556 V**	**-78.939 N**	**-1.383 N**	**88.388 V**	**-87.984 N**	**404 V**	**94.669 V**	**-88.450 N**	**6.219 V**	**6.281 V**	**-466 N**	**5.815 V**
Prog. 1: Burger en Bestuur	V	V	0 V	90 V	-41 N	49 V	94 V	-41 N	53 V	4 V	0 N	4 V
Prog. 2: Openbare Ruimte	V	V	0 V	1.243 V	-370 N	873 V	996 V	-370 N	626 V	-247 N	0 N	-247 N
Prog. 3: Ruimte, Wonen & Econ.	V	V	0 V	169 V	-381 N	-212 N	295 V	-5 N	290 V	126 V	376 V	501 V
Prog. 4: Sociaal Domein	V	V	0 V	922 V	0 N	922 V	914 V	0 N	914 V	-8 N	0 N	-8 N
Overhead	V	V	0 V	0 V	0 N	0 V	0 V	0 N	0 V	0 V	0 N	0 V
Algemene dekkingsmiddelen	1.510 V	V	1.510 V	V	N	0 V	0 V	0 N	0 V	0 V	0 N	0 V
Saldo mutaties reserves	**1.510 V**	**0 V**	**1.510 V**	**2.423 V**	**-792 N**	**1.632 V**	**2.298 V**	**-416 N**	**1.882 V**	**-125 N**	**376 V**	**250 V**
Saldo van baten en lasten	**79.066 V**	**-78.939 N**	**127 V**	**90.812 V**	**-88.776 N**	**2.036 V**	**96.967 V**	**-88.866 N**	**8.101 V**	**6.156 V**	**-91 N**	**6.065 V**
Saldo incidentele baten en lasten			-90 N			-814 N	7.955	4.669	3.286 V			4.100 V
Saldo structurele baten en lasten			**217 V**			**2.850 V**			**4.815 V**			**1.965 V**

Een uitgebreide analyse van de behaalde beleidsresultaten en financiële resultaten is in de programmaverantwoording opgenomen.

Gebeurtenissen na balansdatum

Er hebben zich na het opmaken van de jaarrekening geen gebeurtenissen van betekenis voorgedaan die nadere informatie geven over de feitelijke situatie op balansdatum.

Overzicht incidentele baten en lasten

In het bestuurlijk Overleg Financiële verhoudingen (BOFv) is de Notitie incidenteel-structureel vastgesteld. Hierin zijn afspraken vastgelegd en verduidelijkingen opgenomen. Het wordt gemeenten met ingang van 2024 onder voorwaarden toegestaan om het surplus van de algemene reserve ruimer in te zetten. De commissie BBV heeft daarop de notitie incidentele en structurele baten en lasten aangepast. In haar notitie doet de Commissie de stellige uitspraak dat voor de in het overzicht van incidentele baten en lasten een nadere toelichting is vereist.

Verder adviseert de Commissie BBV om in de financiële verordening ex artikel 212 van de Gemeentewet een grensbedrag op te nemen vanaf welke omvang incidentele baten en lasten afzonderlijk gespecificeerd worden in het overzicht incidentele lasten en baten. In de financiële verordening van gemeente Drimmelen is dit bedrag in artikel 3 lid 3 vastgesteld op € 25.000. Het voorbeeld model van de commissie BBV wordt gebruikt om het structureel begrotingssaldo te presenteren.

Tabel Incidentele baten en lasten

Nr.	Incidentele baten en lasten (bedragen x € 1.000)	Begroting 2025	Bijgestelde begroting 2025	Realisatie 2025
Alg.	Reserve mutaties: onttrekkingen (exclusief reserve Kapitaallasten)	161	264	1.179
1.2	Dienstverlening en samenwerking met de inwoners		-30	-
2.2	Verkeer en inrichting openbare ruimte			117
3.1	Overige grondzaken	669	1.310	3.188
3.2	Totaal exploitatie	10	39	248
3.3	Economie, recreatie en toerisme		120	
4.1	Onderwijs, jeugd en gezondheid		-	112
4.2	Participatie en schuldenproblematiek			112
4.3	Sociale structuur, sport en zorg		152	250
5	Algemene dekkingsmiddelen			2.729
6	Overhead			20
	Totaal Baten:	**840**	**1.855**	**7.955**
Alg.	Reserve mutaties: stortingen (exclusief reserve Kapitaallasten)	381	381	765
1.2	Dienstverlening en samenwerking met de inwoners		179	105
3.1	Actief grondbeleid	499	832	2.887
3.2	Overige grondzaken	5	68	51
3.3	Economie, recreatie en toerisme		120	
4.1	Onderwijs, jeugd en gezondheid		25	103
4.2	Participatie en schuldenproblematiek			56
4.3	Sociale structuur, sport en zorg	45	610	547
5	Algemene dekkingsmiddelen	-	54	-
6	Overhead		400	155
	Totaal Lasten	**930**	**2.669**	**4.669**
	Saldo Incidentele baten en lasten:	**-90**	**-814**	**3.286**

Toelichting incidentele baten en lasten

Reserves
Bestaat uit verschillende mutaties welke hier worden opgesomd en toegelicht worden in desbetreffende programma's:
- € 148.305 onttrekking (baten) algemene reserve ten behoeve van programma 4, vrouwenopvang (€103.000) en inhuur locatiemanager sociaal cultureel centrum de Bernardus (€ 45.000);
- € 370.000 onttrekking (baten) bovenwijkse voorziening (reserve) en storting (lasten) in kapitaallasten reserve ten behoeve van dekking van de kapitaallasten;
- € 394.947 storting (lasten) ten behoeve van grondbedrijf, programma 3
- € 271.552 onttrekking (baten) ten behoeve van grondbedrijf, programma 3
- € 389.000 onttrekking uit grondexploitatie reserve reserve ten behoeve van correctie beginbalans voorziening verlies grondexploitatie, welke met € 389.000 verhoogd wordt.

Programma 1. Burger en bestuur
1.2 Dienstverlening en samenwerking met de inwoners
Er is een incidentele uitkering ontvangen van €95.000 (baten). Deze uitkering betreft het positieve resultaat van de jaarrekening 2024 van de gemeenschappelijke regeling RWB.
Wegens het vervroegd plaatsvinden van de Tweede Kamerverkiezingen is er sprake van incidentele lasten van € 105.000.

Programma 2. Openbare ruimte
2.2 Verkeer en inrichting openbare ruimte - zwerfafval
Gemeente heeft een vergoeding gekregen van het Rijk voor de kosten van het opruimen van zwerfafval van bepaalde kunststofproducten voor eenmalig gebruik en het treffen van bewustmakingsmaatregelen in de kalenderjaren 2023 en 2024, omvang €117.000 baten.

Programma 3. Ruimte, wonen, duurzaamheid en economie
3.1 Actief grondbeleid/ 3.2 Faciliterend grondbeleid: raadsbesluit, overeenkomst
Conform "notitie structurele en incidentele baten en lasten" van de Commissie BBV worden alle lasten, baten en reservemutaties met betrekking tot grondexploitaties gezien als incidenteel.

3.3 Overige grondzaken
Conform 'notitie structurele en incidentele baten en lasten' van de Commissie BBV worden alle lasten en baten met betrekking tot verkoop eigendommen/ activa (incl. snippergroen/ reststroken) gezien als incidenteel.

Programma 4. Sociaal Domein
4.1 Onderwijs, jeugd en gezondheid
Vanuit het Integraal Zorg Akkoord is eenmalig € 112.000 ontvangen (baten) voor de inzet van de Praktijkondersteuner Jeugd. De bijdrage van de gemeente Drimmelen aan de algehele renovatie van het verouderde pand van de vrouwenopvang bedroeg in 2025 € 103.000 (lasten).

4.2 Participatie en schuldenproblematiek
Door een herziene SISA-aangifte over 2024 wegens een per abuis ontbrekende indicator bedraagt de afrekening van de Specifieke Uitkering (SPUK) over 2024 € 56.000 meer dan verwacht (baten).
In 2025 is een specifieke uitkering ontvangen van € 56.000 ten behoeve van het geschikt maken van 2 panden aan de Zeggelaan voor opvang van Oekraïners. Dit bedrag is ook volledig uitgegeven (€ 56.000 lasten) ten behoeve van dit doel.

4.3 Sociale structuur, sport en zorg
In 2025 is € 57.000 terugbetaald aan het rijk wegens een te hoog ontvangen voorschot in het kader van de regeling voor meerkosten energie openbare zwembaden. De terugbetaling leidt enerzijds tot incidentele lasten in 2025, maar anderzijds heeft de gemeente hetzelfde bedrag ook terugontvangen van de exploitant wat leidt tot incidentele baten. Een uitspraak van het Hof rondom de extra kosten voor renovatie van de zwembaden geeft zowel incidentele lasten in 2025 (€ 124.000), maar ook incidentele baten (€ 145.000). Stichting sociaal cultureel centrum De Bernardus heeft een beroep gedaan op de garantstelling voor € 107.000. Daarnaast is € 45.000 bijgedragen in de kosten voor de inhuur van een locatie manager vanwege de opstartperiode van de exploitatie van het sociaal cultureel centrum. De start van de verhuizing van de bibliotheek naar de Cour zorgt voor € 59.000 extra lasten. Hiervoor is een specifieke uitkering (SPUK) ontvangen van € 48.000 (baten). In 2025 is uitvoering gegeven aan het vervolg van de evaluatie van het beleidskader maatschappelijke accommodaties voor € 125.000 (lasten). Tot slot verrekenden we in 2024 niet alle energielasten met gebruikers van onze gebouwen, waardoor er in 2025 extra opbrengsten waren (€ 30.000).

5. Algemene dekkingsmiddelen
Onder de algemene dekkingsmiddelen zijn verschillende afwikkelingsverschillen vanuit voorgaande boekjaren geconstateerd. Dit heeft o.a. betrekking op de afwikkeling vanuit SVHW (€ 39.000), de vennootschapsbelasting (€ 122.00) en de algemene uitkering welke bij het Rijk is bijgewerkt over de voorgaande jaren naar meer accurate maatstaven (€ 944.000). Resterende baat ziet toe op de teruggaven van dividendbelasting van 2024 (12.000).

Verder is onder de algemene dekkingsmiddelen de vrijval van de voorziening onderhoud gebouwen opgenomen, omvang € 1.602.000. Voor verdere toelichting zie programma algemene dekkingsmiddelen.

6. Overhead
Er is ingehuurd bij financiën en communicatie ingehuurd op projectbasis. Dit betreft een totaal aan incidentele lasten van €155.000 en een totaal aan incidentele baten van € 20.000.

Structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves

In principe zijn mutaties in reserves incidenteel tenzij er redenen zijn om deze als structureel aan te merken. In onderstaande tabel worden de geraamde en werkelijke structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves weergegeven.

Tabel Structurele toevoegingen en onttrekkingen reserves

Omschrijving	Realisatie 2024	Begroting 2025	Bijg. Begroting 2025	Realisatie 2025
Reserve kapitaallasten	1.639.000	-	411.000	411.000
Structurele vermeerderingen	**1.639.000**	**-**	**411.000**	**411.000**
				-
Reserve kapitaallasten	1.465.350	1.729.594	1.748.394	1.467.180
Structurele verminderingen	**1.465.350**	**1.729.594**	**1.748.394**	**1.467.180**

Informatie Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector

Op 1 januari 2013 trad de Wet normering topinkomens (WNT) in werking, met als doel het beperken van buitengewone salarissen en vertrekvergoedingen binnen (semi)publieke instellingen. Volgens de WNT moeten deze instellingen de salarissen en eventuele vertrekvergoedingen van al hun topfunctionarissen jaarlijks vóór 1 juli openbaar maken op het internet, zelfs als deze onder het maximum liggen. Voor andere medewerkers geldt dit alleen als hun salaris hoger is dan het maximum. Daarnaast moeten WNT-instellingen die onder de verantwoordelijkheid van een minister vallen, hun gegevens digitaal melden via een speciaal meldingsplatform.

Meer informatie is te vinden op www.topinkomens.nl.

WNT-verantwoording 2025 Gemeente Drimmelen
De WNT is van toepassing op gemeente Drimmelen. Het voor gemeente Drimmelen toepasselijke bezoldigingsmaximum is in 2025 € 246.000 (het algemene maximum voor gemeenten die niet onder een bijzondere categorie vallen).

WNT-verantwoording 2025 Gemeente Drimmelen

De WNT is van toepassing op gemeente Drimmelen. Het voor gemeente Drimmelen toepasselijke bezoldigingsmaximum is in 2025 € 246.000 (het algemene maximum voor gemeenten die niet onder een bijzondere categorie vallen).

Tabel WNT

Gegevens 2025			
bedragen x € 1	**F.M.C. Ronde**	**A.J.M. Martens**	**S.K. Maas**
Functiegegevens	Griffier	Gemeentesecretaris	Gemeentesecretaris
Aanvang en einde functievervulling in 2025	01/01 t/m 31/12	01/01 t/m 31/12	23/09 t/m 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1	1	1
Dienstbetrekking?	Ja	Ja	Ja
Bezoldiging			
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	106.119	142.638	39.656
Beloningen betaalbaar op termijn	16.618	20.642	4.830
Subtotaal	*122.737*	*163.280*	*44.486*
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	246.000	246.000	67.404
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Bezoldiging	122.737	163.280	44.486
Het bedrag van de overschrijding en de reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t. N.v.t.	N.v.t. N.v.t.	N.v.t. N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.

Gegevens 2024		
bedragen x € 1	**F.M.C. Ronde**	**A.J.M. Martens**
Functiegegevens	Griffier	Gemeentesecretaris
Aanvang en einde functievervulling in 2024	01/01 t/m 31/12	01/01 t/m 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1	1
Dienstbetrekking?	Ja	Ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	103.524	124.142
Beloningen betaalbaar op termijn	16.502	22.364
Subtotaal	*120.026*	*146.506*
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	223.000	223.000
Bezoldiging	120.026	146.506

Exploitatiesaldo en resultaatbestemming

Resultaatbestemming

Tabel Resultaatbestemming

Bedragen x €1.000	Begroot 2025	Werkelijk 2025
Saldo van Baten en Lasten	404	6.219
Mutaties Reserves	1.632	1.882
Onverdeeld resultaat	**2.036**	**8.101**

Het jaarrekeningresultaat bedraagt € 8.101.000 positief. Aan de gemeenteraad wordt voorgesteld om dit resultaat als volgt te bestemmen:

a. Een bedrag van € 1.612.000 toe te voegen aan een nieuw te vormen bestemmingsreserve “Geprogrammeerd onderhoud gebouwen”

b. Een bedrag van € 497.000 toe te voegen aan een nieuw te vormen bestemmingsreserve “betaalbare woningbouw/realisatiestimulans”

c. Een bedrag van € 500.000 toe te voegen aan een nieuw te vormen bestemmingsreserve “Transitie pensioenstelsel politieke ambtsdragers”

d. Een bedrag van € 615.000 toe te voegen aan een nieuw te vormen bestemmingsreserve “Huisvesting aandachtsgroepen”

e. Een bedrag van € 118.000 toe te voegen aan de reserve “Toerisme en recreatie”

f. Het resterende bedrag van € 4.759.000 toe te voegen aan de Algemene reserve.

Rechtmatigheidsverantwoording

Verantwoordelijkheid college van burgemeester en wethouders

De baten en lasten alsmede de balansmutaties moeten getrouw in de jaarrekening worden opgenomen. Uit het getrouw opnemen van de baten en lasten alsmede de balansmutaties, blijken een drietal rechtmatigheidscriteria niet expliciet. Dit betreffen het begrotings-, voorwaarden-, en misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium. In deze rechtmatigheidsverantwoording licht het college van burgemeester en wethouders toe in hoeverre bij de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties het begrotings-, voorwaarden-, en misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium zijn nageleefd. Dit houdt in dat de verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties in overeenstemming zijn met door de raad vastgestelde kaders zoals de begroting en gemeentelijke verordeningen en met bepalingen in de relevante wet- en regelgeving. Bij de waarderingsgrondslagen in de jaarrekening is het door de raad vastgestelde normenkader van de relevante wet- en regelgeving verder toegelicht.

Deze verantwoording hanteert een grensbedrag omdat alleen de van belang zijnde aspecten in de verantwoording hoeven te worden betrokken. Deze grens is door de raad bepaald en bedraagt 2% van de totale lasten exclusief toevoegingen aan de reserves en is daarmee vastgesteld op € 1.769.000. De grondslag voor deze verantwoording is de Kadernota Rechtmatigheid 2025 van de Commissie BBV van september 2025.

Bevinding

Het college stelt vast dat de omvang van de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties die niet rechtmatig tot stand zijn gekomen bedrag € 3.130.000 bedraagt. Dit is hoger dan de daarvoor gestelde grens van € 1.769.000. Van de niet rechtmatig tot stand gekomen verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties is volgens het college overigens een bedrag van € 2.339.000 acceptabel op basis van door de gemeenteraad vastgestelde afspraken.

Tabel Overzicht rechtmatigheidsverantwoording

Begrotingscriterium	x € 1.000
1A Overschrijding lasten programma's (of indien van toepassing een ander door de gemeenteraad vastgesteld autorisatieniveau)	2.042
1B Overschrijding investeringsbudgetten (kredieten)	297
2 Ongeautoriseerde reservemutaties	0
3 Overschrijding van baten en/of onderschrijding van lasten, investeringen en baten	0
Totaal begrotingsonrechtmatigheden	**2.339**
4 Totaal van de begrotingsonrechtmatigheden (van onderdeel 1 en 2) dat als acceptabel is geduid	2.339
Totaal van de begrotingsonrechtmatigheden dat als niet-acceptabel is geduid	0
Voorwaardencriterium	
5 Inkopen ten onrechte niet Europees aanbesteed	791
M&O criterium	
6 Geen bevindingen	-
Totaal Onrechtmatigheden	**3.130**
Waarvan acceptabel	**2.339**
Waarvan niet acceptabel	**791**

* betreft begrotingsonrechtmatigheden die voldoen aan artikel 12.4 van de Financiële Verordening gemeente Drimmelen 2025

In de paragraaf bedrijfsvoering is op basis van de Kadernota rechtmatigheid van de commissie BBV en op basis van de afspraken met de raad aanvullende informatie opgenomen over de financiële rechtmatigheid. In deze paragraaf heeft het college ook beschreven welke acties het college onderneemt om vermelde afwijkingen in de toekomst te voorkomen.

Overige gegevens

Controle verklaring

Bijlage

- Controleverklaring Gemeente Drimmelen boekjaar 2025.pdf

Bijlagen

1. Verantwoordingsinformatie specifieke uitkeringen (SISA)

SISA

Jaarlijks dient middels de jaarrekening verantwoording te worden afgelegd over de besteding van een aantal specifieke uitkeringen aan de verstrekkers van deze uitkeringen. In deze bijlage zijn hiertoe een aantal bedragen opgenomen.

ocw

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2025 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 07-01-2026								
Verstrekker	**Uitkeringscode**	**Specifieke uitkering** **Juridische grondslag** **Ontvanger**	**Indicator**	**Indicator**	**Indicator**	**Indicator**	**Indicator**	**Indicator**
FIN	**B2**	**Regeling specifieke uitkering gemeentelijke hulp gedupeerden toeslagenproblematiek** Gemeenten	Aantal uitgewerkte plannen van aanpak in (jaar T) *Aard controle D2* *Indicator: B2/01*	Cumulatief aantal uitgewerkte plannen van aanpak (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/02*	Normbedragen voor a, b, d en f (ja/nee) Nee: reeks 1 / Ja: reeks 2 *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/03*	Normbedragen voor e (ja/nee) Nee: reeks 1/ Ja: reeks 2 *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/04*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/05*	
			1	1	Nee	Nee	Nee	
			Reeks 1 Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel a, b, d en f (artikel 3) **Keuze werkelijke kosten** *Aard controle R* *Indicator: B2/06*	**Reeks 1** Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdelen a, b, d en f (artikel 3) **Keuze werkelijke kosten** *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/07*				
			€0	€0				
			Reeks 1 Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel c (artikel 3) **Werkelijke kosten** *Aard controle R*	**Reeks 1** Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdeel c (artikel 3) **Werkelijke kosten** *Aard controle R*	**Reeks 1** Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e (artikel 3) **Keuze werkelijke kosten** *Aard controle R*	**Reeks 1** Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e (artikel 3) **Keuze werkelijke kosten** *Aard controle R*	**Reeks 1** Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e met betrekking tot de kindregeling (artikel 3) **Werkelijke kosten** *Aard controle R*	**Reeks 1** Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e met betrekking tot de kindregeling (artikel 3) **Werkelijke kosten** *Aard controle R*

			Indicator: B2/08	*Indicator: B2/09*	*Indicator: B2/10*	*Indicator: B2/11*	*Indicator: B2/12*	*Indicator: B2/13*
			€1.544	€ 1.544	€0	€0	€0	€0
			Reeks 2 Normbedrag onderdeel a x aantal (potentieel) gedupeerden (jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/14*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel a x aantal (potentieel) gedupeerde cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/15*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel b x aantal plannen van aanpak (jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/16*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel b x aantal plannen van aanpak cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/17*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel d x aantal PvA's (jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/18*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel d x aantal nazorgtrajecten en/of PvA's cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/19*
			Reeks 2 Normbedrag onderdeel e (afhankelijk van aantal (potentieel) gedupeerden), indien nog niet eerder opgegeven (jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/20*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel e (afhankelijk van aantal (potentieel) gedupeerden) cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/21*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel f x aantal driegesprekken (jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/22*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel f x aantal driegesprekken cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/23*	**Totaal** Totale verantwoording (jaar T) voor de SPUK B2 regeling *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/24*	
							€1.544	
BZK	**C92**	**Regeling specifieke uitkering Informatiepunten Digitale Overheid**	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: C92/01*	Bedrag doorgeschoven naar t+1 *Aard controle R* *Indicator: C92/02*	Aantal informatiepunten dat de gemeente financiert *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C92/03*	Aantal vragen dat in het afgelopen jaar bij de Informatiepunten in de gemeente behandeld is *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C92/04*	Aantal gebruikte leermiddelen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C92/05*	
			€ 27.425	€ 0	3	129	3	
OCW	**D8**	**Onderwijsachterstandenbeleid 2023-2026 (OAB)**	Besteding (jaar T) aan voorzieningen voor voorschoolse educatie die voldoen aan de wettelijke kwaliteitseisen (conform artikel 159, eerste lid WPO)	Besteding (jaar T) aan overige activiteiten (naast VVE) voor leerlingen met een grote achterstand in de Nederlandse taal (conform artikel 158 WPO)	Besteding (jaar T) aan afspraken over voor- en vroegschoolse educatie met bevoegde gezagsorganen van scholen, houders van kindcentra en peuterspeelz	Correctie besteding (jaar T-1)	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1)	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T)

					alen (conform artikel 160 WPO)	*Let op bij correctie verder verwerken bij indicator 05*		
		Gemeenten	*Aard controle R* *Indicator: D8/01*	*Aard controle R* *Indicator: D8/02*	*Aard controle R* *Indicator: D8/03*	*Aard controle R* *Indicator: D8/04*	*Aard controle R* *Indicator: D8/05*	*Aard controle R* *Indicator: D8/06*
			€ 245.773	€ 960	€ 69.189	€ 45.714	€ 71.937	€ 164.921
			Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D8/07*	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid **Bedrag** *Aard controle R* *Indicator: D8/08*	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D8/09*	Van andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid **Bedrag** *Aard controle R* *Indicator: D8/10*		
		1						
		2						
		100						
OCW	**D14**	**Regeling specifieke uitkering inhalen COVID-19 gerelateerde onderwijsvertragingen**	Besteding (jaar T) maatregelen artikel 3, lid 2, a t/m e samen opgeteld *Aard controle R* *Indicator: D14/01*	Besteding (jaar T) voor tijdelijke extra huur van bestaande huisvesting indien deze extra huisvesting nodig is voor de uitvoering van maatregelen die scholen of gemeenten in het kader van het Nationaal Programma Onderwijs nemen *Aard controle R* *Indicator: D14/02*	Besteding (jaar T) voor ambtelijke capaciteit van de gemeente of inkoop van expertise voor de uitvoering van het Nationaal Programma Onderwijs *Aard controle R* *Indicator: D14/03*			
			€ 3.503	€ 0	€ 0			
			Correctie besteding (jaar T-1)	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1)	Opgebouwde reserve (jaar T)	Eindverantwoording (Ja/Nee)		

ocw

			Aard controle R *Indicator: D14/04*	*Aard controle R* *Indicator: D14/05*	*Aard controle R* *Indicator: D14/06*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: D14/07*		
			€ 0	€ 5.282	€ 1.778	Ja		
			Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering gemeenten t.b.v. het Nationaal Programma Onderwijs	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Van andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering gemeenten t.b.v. het Nationaal Programma Onderwijs		
			Aard controle n.v.t. *Indicator: D14/08*	*Aard controle R* *Indicator: D14/09*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: D14/10*	*Aard controle R* *Indicator: D14/11*		
		1						
		2						
		10						
OCW	**D23**	**Regeling eenmalige specifieke uitkering en subsidies lokale bibliotheekvoorzieningen**	Beschikkingsnummer/referentienummer	Aard van de activiteit besteding (jaar T)	Besteding (jaar T)	Indien van toepassing: bedrag dat wordt meegenomen van 2025 naar 2026.	Aard van de activiteit Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)
			Aard controle n.v.t *Indicator: D23/01*	*Aard controle n.v.t* *Indicator: D23/02*	*Aard controle R* *Indicator: D23/03*	*Aard controle n.v.t* *Indicator: D23/04*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: D23/05*	*Aard controle n.v.t* *Indicator: D23/06*
		1	SB230068	Verhuiskosten	€ 47.504	€ 130.980	Verhuiskosten	€ 47.504
		2						
		100						
			Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D23/07*					
		1	Nee					
		2						
		100						
IenW	**E44B**	**Tijdelijke impulsregeling klimaatadaptatie 2021–2027 (SiSa tussen medeoverheden)**	Hieronder per regel één CBS(code) uit (jaar T) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die medeoverheid invullen	Beschikkingsnummer	Besteding (jaar T) ten laste van de verstrekker	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) ten laste van de verstrekker	Besteding ten laste van cofinanciering (jaar T)	Besteding cofinancieringen cumulatief (t/m jaar T)

ocw			*Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44B/01*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44B/02*	*Aard controle R* *Indicator: E44B/03*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44B/04*	*Aard controle R* *Indicator: E44B/05*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44B/06*
			1 061959 Gemeente Altena	NW/BSK□2023/101512	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
			2					
			15					
			Kopie CBS(code) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44B/07*	Kopie beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44B/08*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44B/09*			
			1 061959 Gemeente Altena	NW/BSK□2023/101512	Nee			
			2					
			15					
			Kopie CBS(code) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44B/10*	Kopie beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44B/11*	Naam/nummer maatregel *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44B/12*	Maatregel afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee) - per maatregel *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44B/13*		
			1 061959 Gemeente Altena	NW/BSK□2023/101512	Hemelwater snelweg Made	Nee		
			2					
			15					
IenW	**E120**	**Regeling specifieke uitkering stimulering verkeersveiligheids maatregelen 2025-2030**	Totale besteding (Jaar T) *Aard controle R* *Indicator: E120/01*	Cumulatieve totale besteding (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator E120/02*	Cumulatieve eigen bijdrage en externe financiering (t/m jaar T) *Aard controle R* *Indicator: E120/03*	Project afgerond (alle maatregelen) t/m Jaar T?(ja/nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E120/04*		
			€ 829.848	€ 829.848	€ 614.699	Nee		
			Naam/nummer per maatregel *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E120/05*	Per maatregel, maatregel afgerond t/m (jaar T)? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E120/06*	De hoeveelheid opgeleverde verkeersveiligheids-maatregelen per type maatregel (stuks, meters) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E120/07*	Eventuele toelichting, indien noodzakelijk *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E120/08*		

ocw

		1	437 Aanleg van een fietsstraat op een 30 km/h weg	Nee	0			
		2	436 Inrichten van schoolzone met snelheidsverlagende maatregelen	Nee	0			
		3	418 Verbreden van fietspaden	Nee	0			
		4	430 Aanleg van een kruispuntplateau ETW-ETW 30 km/h	Ja	1			
		5	442 Aanleg van een rotonde binnen de bebouwde kom	Ja	1			
SZW	**G2**	**Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeentedeel 2025** Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	Besteding (jaar T) algemene bijstand	Baten (jaar T) algemene bijstand (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) IOAW	Baten (jaar T) IOAW (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) IOAZ	Baten (jaar T) IOAZ (exclusief Rijk)
			Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente
			I.1 Participatiewet (PW)	I.1 Participatiewet (PW)	I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)	I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)	I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ)	I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ)
			Aard controle R *Indicator: G2/01*	*Aard controle R* *Indicator: G2/02*	*Aard controle R* *Indicator: G2/03*	*Aard controle R* *Indicator: G2/04*	*Aard controle R* *Indicator: G2/05*	*Aard controle R* *Indicator: G2/06*
			€ 3.869.163	€ 59.661	€ 130.509	€ 0	€ 81.880	€ 0
			Besteding (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud	Baten (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud (exclusief Rijk)	Baten (jaar T) WWIK (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet	Baten (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet (exclusief Rijk)	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden gebundelde uitkering Participatiewet in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire
			Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente
			I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud) (Bbz 2004)	I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud) (Bbz 2004)	I.6 Wet werk en inkomen kunstenaars (WWIK)	I.7 Participatiewet (PW)	I.7 Participatiewet (PW)	Participatiewet (PW)
			Aard controle R *Indicator: G2/07*	*Aard controle R* *Indicator: G2/08*	*Aard controle R* *Indicator: G2/09*	*Aard controle R* *Indicator: G2/10*	*Aard controle R* *Indicator: G2/11*	*Aard controle R* *Indicator: G2/12*
			€ 0	€ 0	€ 0	€ 677.395	€ 4.443	€ 0
			Mutaties (dotaties en vrijval) voorziening dubieuze	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)				

			debiteuren als gevolg van kwijt te schelden schulden gebundelde uitkering Participatiewet (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente Participatiewet (PW) *Aard controle D2* *Indicator: G2/13*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: G2/14*				
			€ 0	Ja				
SZW	**G3**	**Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (uitsluitend kapitaalverstrekking)_gemeentedeel 2025** **Besluit bijstandverlening zelfstandigen (Bbz) 2004** Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr.	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/01*	Baten (jaar T) vanwege vanaf 1 januari 2020 verstrekt kapitaal (exclusief Rijk) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/02*	Baten vanwege vóór 1 januari 2020 verstrekt kapitaal (exclusief Rijk) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/03*	Besteding (jaar T) Bob Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/04*	Baten (jaar T) Bob (exclusief Rijk) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/05*	Besteding (jaar T) onderzoekskosten artikel 52, eerste lid, onderdeel b, Bbz 2004 (Bob) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/06*
			€ 0	€ 6.366	€ 1.350	€ 0	€ 0	€ 0
			BBZ vóór 2020 – levensonderhoud (exclusief BOB) Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ in (jaar T) (exclusief BOB) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente	BBZ vóór 2020 – kapitaalverstrekking (exclusief BOB) Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BBZ in (jaar T) (exclusief BOB) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente	BBZ vóór 2020 – levensonderhoud en kapitaalverstrekkingen (BOB) Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ en achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BOB in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente	BBZ vanaf 2020 – kapitaalverstrekking Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BBZ in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)	

ocw

			Aard controle R *Indicator: G3/07*	*Aard controle R* *Indicator: G3/08*	*Aard controle R* *Indicator: G3/09*	*Aard controle R* *Indicator: G3/10*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: G3/11*	
			€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	Ja	
SZW	**G4**	**Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo)_gemeentedeel 2025** Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over Tozo (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	Welke regeling betreft het?	Besteding (jaar T) levensonderhoud Gemeente	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking Gemeente	Baten (jaar T) levensonderhoud Gemeente	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (aflossing) Gemeente	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (overig) Gemeente
			Aard controle n.v.t. *Indicator: G4/01*	*Aard controle R* *Indicator: G4/02*	*Aard controle R* *Indicator: G4/03*	*Aard controle R* *Indicator: G4/04*	*Aard controle R* *Indicator: G4/05*	*Aard controle R* *Indicator: G4/06*
		1	Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)	€ 0	€ 0	€ 0	€ 1.625	€ 22
		2	Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)	€ 0	€ 0	€ 0	€ 5.483	€ 188
		3	Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	€ 0	€ 0	€ 0	€ 2.805	€ 93
		4	Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
		5	Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
		6	Totaal	€ 0	€ 0	€ 0	€ 9.913	€ 303
			Kopie regeling	Aantal besluiten levensonderhoud (jaar T) Gemeente	Aantal besluiten kapitaalverstrekking (jaar T) Gemeente	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) Gemeente		
			Aard controle n.v.t. *Indicator: G4/07*	*Aard controle R* *Indicator: G4/08*	*Aard controle R* *Indicator: G4/09*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: G4/10*		
		1	Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)	0	0	Ja		
		2	Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)	0	0	Ja		
		3	Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	0	0	Ja		
		4	Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)	0	0	Ja		
		5	Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)	0	0	Ja		
		6	Totaal	0	0	N.v.t.		
			Kopie regeling	Besteding (jaar T) kapitaalverstr	Baten (jaar T) kapitaalverst	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking Tozo	Uitvoeringskosten (jaar T) uitvoering Tozo	

ocw

				ekking Tozo buitenland (gemeente Maastricht)	rekking Tozo buitenland (gemeente Maastricht), aflossing	buitenland (gemeente Maastricht), overig	buitenland (gemeente Maastricht)	
				Aard controle n.v.t. *Indicator: G4/11*	*Aard controle R* *Indicator: G4/12*	*Aard controle R* *Indicator: G4/13*	*Aard controle R* *Indicator: G4/14*	*Aard controle R* *Indicator: G4/15*
			1	Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)				
			2	Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)				
			3	Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)				
			4	Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)				
			5	Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)				
			6	Totaal	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
				Kopie regeling	Levensonderhoud - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud Tozo in jaar T i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire	Levensonderhoud-Mutaties (dotaties en vrijval) voorziening dubieuze debiteuren (jaar T) als gevolg van kwijt te schelden schulden levensonderhoud Tozo i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire	Kapitaalverstrekkingen - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen op kapitaalverstrekkingen Tozo in jaar T i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire	
					Gemeente	Gemeente	Gemeente	
				Aard controle n.v.t. *Indicator: G4/16*	*Aard controle R* *Indicator: G4/17*	*Aard controle D2* *Indicator: G4/18*	*Aard controle R* *Indicator: G4/19*	
			1	Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)	€ 0	€ 0	€ 0	
			2	Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)	€ 0	€ 0	€ 0	
			3	Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	€ 0	€ 0	€ 0	
			4	Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)	€ 0	€ 0	€ 0	
			5	Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)	€ 0	€ 0	€ 0	
			6	Totaal	0	0	0	
SZW	**G10**	**Wet inburgering 2021_ gemeentedeel 2025**		Besteding (jaar T)	Baten (jaar T) (exclusief Rijk)	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)		

ocw

		Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over Wet inburgering 2021 (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G10/01*	Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G10/02*	Gemeente *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G10/03*			
			€ 271.460	€ 0	Ja			
SZW	**G12**	**Kwijtschelden publieke schulden SZW-domein hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire_gemeentedeel 2025** Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Bijzondere bijstand in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G12/01*	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Wet Inburgering van 13 september 2012 in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G12/02*	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) Gemeente *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G12/03*			
			€ 0	€ 0	Ja			
SZW	**G13**	**Onderwijsroute_deel gemeente 2025** Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel (jaar T),ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	Bestedingen onderwijsroute (jaar T) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G13/01*	Baten onderwijsroute (jaar T) (exclusief Rijk) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G13/02*	Bestedingen overige voorzieningen (jaar T) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G13/03*	Baten overige voorzieningen (jaar T) (exclusief Rijk) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G13/04*	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) Aard controle n.v.t. Indicator: G13/05	
			€ 16.671	€ 0	€ 0	€ 0	Ja	

ocw

VWS	**H4**	**Regeling specifieke uitkering stimulering sport 2024-2025** Gemeenten	Ontvangen Rijksbijdrage (jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H4/01*	Totale werkelijke berekende uitkering *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H4/02*				
			€ 204.091	€ 199.585				
			Werkelijke besteding voor de activiteiten inclusief btw x 18% (jaar T) Onroerende zaken *Aard controle R* *Indicator: H4/03*	Werkelijke besteding voor de activiteiten inclusief btw x 18% (jaar T) Roerende zaken *Aard controle R* *Indicator: H4/04*	Werkelijke besteding voor de activiteiten inclusief btw x 18% (jaar T) Dienstverlening door derden *Aard controle R* *Indicator: H4/05*	Toelichting *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H4/06*		
			€ 131.999	€ 23.776	€ 43.810			
VWS	**H30**	**Specifieke uitkering versterking voor sport en bewegen, gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis 2023-2026**	Totaalbedrag (jaar T) toegekend *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H30/01*	Reservering 2025 voor 2026 (maximaal 10% van toegekende budget 2025 kan worden meegenomen naar 2026) *Aard controle R* *Indicator: H30/02*	Besteding ten laste van Rijksmiddelen (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: H30/03*	Cumulatieve besteding ten laste van Rijksmiddelen (t/m jaar T) *Aard controle R* *Indicator: H30/04*	Voldaan aan afspraken in akkoorden (Ja/ Nee/ n.v.t.)? *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H30/05*	Toelichting *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H30/06*
			€ 514.104	€ 0	€ 514.104	€ 1.427.992	Ja	
			Meegewerkt aan de monitoring (Ja/Nee/ n.v.t.)? *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H30/07*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H30/08*				
			Ja	Nee				
VWS	**H35B**	**Specifieke uitkering IZA-doelen 2023-2026 (SiSa tussen medeoverheden)**	Hieronder per regel één code selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die medeoverheid invullen *Aard controle n.v.t.*	Besteding (jaar T) *Aard controle R*				

ocw

			Indicator: H35B/01	*Indicator: H35B/02*				
			1 060758 Gemeente Breda	€ 129.021				
			2					
			3					
VRO	**J17**	**Realisatiestimulans**	Aantal betaalbare woningen bouw gestart (jaar T), waarvoor nog geen rijksbijdrage is verstrekt, als bedoeld in artikel 2.1. van de regeling.	Geprognotiseerde aantal betaalbare woningen bouw gestart (jaar T+1), waarvoor nog geen rijksbijdrage is verstrekt, als bedoeld in artikel 2.1. van de regeling.	Correctie aantal betaalbare woningen bouw gestart (jaar T-1), waarvoor nog geen rijksbijdrage is verstrekt, als bedoeld in artikel 2.1. van de regeling.			
			Aard controle D1	*Aard controle n.v.t.*	*Aard controle D1*			
			Indicator: J17/01	*Indicator: J17/02*	*Indicator: J17/03*			
			71	304	0			
			Aantal betaalbare woningen bouw gestart in jaar T in het NPLV-gebied, waarvoor nog geen rijksbijdrage is verstrekt, als bedoeld in artikel 2.1. van de regeling.	Bestedingen (jaar T) ten behoeve van activiteiten ter verbetering van bovenplanse openbare ruimte en collectieve maatschappelijke voorzieningen in de NPLV-gebieden, als bedoeld in artikel 3.1 van de regeling (excl. Compensabele Btw) .	Bestedingen (jaar T) aan compensabele btw ten behoeve van activiteiten ter verbetering van bovenplanse openbare ruimte en collectieve maatschappelijke voorzieningen in de NPLV-gebieden, als bedoeld in artikel 3.1 van de regeling.	Bestedingen (jaar T) ten behoeve van de financiering van capaciteitsondersteuning voor de uitvoering van de woningbouwopgave in de NPLV-gebieden, als bedoeld in artikel 3.5 van de regeling (excl. Compensabele Btw).	Bestedingen (jaar T) aan compensabele btw ten behoeve van de financiering van capaciteitsondersteuning voor de uitvoering van de woningbouwopgave in de NPLV-gebieden, als bedoeld in artikel 3.5 van de regeling.	
			Aard controle n.v.t.	*Aard controle R*	*Aard controle R*	*Aard controle R*	*Aard controle R*	
			Indicator: J17/04	*Indicator: J17/05*	*Indicator: J17/06*	*Indicator: J17/07*	*Indicator: J17/08*	
			1					
			2					
VRO	**J55**	**Aanpak energiearmoede**	Het aantal huishoudens in huurwoningen aan wie energiebesparende voorzieningen zijn verstrekt die kunnen leiden tot vermindering van energiegebruik/de energierekening	Besteding (jaar T) van de onder indicator 01 gemoeide kosten	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) van de onder indicator 01 gemoeide kosten	Het aantal huishoudens in koopwoningen aan wie energiebesparende voorzieningen zijn verstrekt die kunnen leiden tot vermindering van energiegebrui	Besteding (jaar T) van de onder indicator 04 gemoeide kosten	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) van de onder indicator 04 gemoeide kosten

ocw

			k/de energierekening					
			Aard controle n.v.t. *Indicator: J55/01*	*Aard controle R* *Indicator: J55/02*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: J55/03*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: J55/04*	*Aard controle R* *Indicator: J55/05*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: J55/06*
			59	€ 13.564	€ 184.116	185	€ 42.531	€ 181.482
			Het aantal huishoudens dat ondersteuning – bijvoorbeeld via advies aan huis- heeft gekregen in de vorm van advies over vermindering van het energiegebruik voor zijn specifieke woningen waar de bewoner direct zijn/haar energieverbruik mee heeft kunnen verminderen.	Besteding (jaar T) van de onder indicator 07 gemoeide kosten	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) van de onder indicator 07 gemoeide kosten			
			Aard controle n.v.t. *Indicator: J55/07*	*Aard controle R* *Indicator: J55/08*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: J55/09*			
			262	€ 1.634	€ 55.929			
			Het aantal kleine gasbesparende maatregelen (w.o. radiatorfolie en tochtstrips)	Het aantal kleine elektriciteitsbesparende maatregelen (w.o. LED-lampen)	Het aantal grote(re) gasbesparende maatregelen (w.o. dakisolatie, vloerisolatie, spouwmuurisolatie etc.)	Het aantal grote(re) elektriciteitsbesparende maatregelen (w.o. vervangen koelkasten, wasmachines etc.)	Het aantal gegeven adviezen met directe verlaging energieverbruik /energierekening tot gevolg.	Het aantal overige energierekening verlagende maatregelen
			Aard controle n.v.t. *Indicator: J55/10*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: J55/11*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: J55/12*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: J55/13*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: J55/14*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: J55/15*
			2.017	831	0	0	244	262
VRO	**J56**	**Regeling huisvesting aandachtsgroepen**	Beschikkingsnummer	Projectnaam	Besteding (jaar T) per project	Cumulatieve bestedingen (t/m jaar T) - per project Inclusief uitvoering door derde vanaf SiSa 2022	Aantal woonruimten en verblijfsruimten waarvan de werkzaamheden zijn gestart in (jaar T)	Aantal volledig gerealiseerde woonruimten en verblijfsruimten (t/m jaar T)

ocw

			Aard controle n.v.t. *Indicator: J56/01*	*Aard controle n.v.t* *Indicator: J56/02*	*Aard controle R* *Indicator: J56/03*	*Aard controle R* *Indicator: J56/04*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: J56/05*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: J56/06*
		1	*RHA2021-02375611*	*Uitbreiding woonwagenlocatie*	€ 0	€ 35.000	6	6
		2						
		10						
			Kopie Projectnaam *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J56/07*	Opbrengsten jaar T *Aard controle R* *Indicator: J56/08*	Cumulatieve opbrengsten (t/m jaar T) *Aard controle R* *Indicator: J56/09*	Opgevoerde kostenactiviteiten zoals opgenomen in de aanvraag zijn onveranderd (t/m jaar T) (Ja/Nee) *Aard controle R* *Indicator: J56/10*	De uitvoering loopt volgens de planning (ja/nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J56/11*	Zelfstandige uitvoering (ja/nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J56/12*
		1	*Uitbreiding woonwagenlocatie*	€ 0	€ 0	Nee	Ja	Ja
		2						
		10						
			Kopie Projectnaam *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J56/13*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J56/14*	Zijn binnen twee jaar na de datum van toekenning van de uitkering onomkeerbare stappen gezet? *Aard controle n.v.t.* *Indicator: J56/15*			
		1	*Uitbreiding woonwagenlocatie*	Ja	Ja			
		2						
		10						
VRO	**J94**	**Regeling houdende regels verstrekking specifieke uitkering aan gemeenten verduurzaming [...] van eigenaars, woonverenigingen en wooncoöperaties**	Beschikkingsnummer	Besteding (jaar T), in J94/06 t/m J94/08 opgesplitst	Het totaal aantal woningen waar maatregelen zijn getroffen dat voldoet aan artikel 6, eerste lid, onderdeel a	Het aantal woningen waar maatregelen zijn getroffen met een WOZ-waarde boven het gemeentelijk gemiddelde (peildatum 2024) of een WOZ-waarde van boven € 477.000	Bedrag dat van de vijfde kolom van bijlage III en bijlage IV besteed is aan doe-het-zelfmaatregelen, inclusief activiteiten als bedoeld in artikel 2, derde lid (zoals ondersteuning vanuit gemeente) (alleen van toepassing voor tranche 2 en tranche 3).	Bedrag dat vanuit de specifieke uitkering besteed is aan gerichte ondersteuning en/of het bedrag waarvoor derden met de benodigde expertise zijn ingeschakeld als bedoeld in artikel 2, derde lid, onderdeel b

ocw

			Aard controle n.v.t. *Indicator: J94/01*	*Aard controle R* *Indicator: J94/02*	*Aard controle D1* *Indicator: J94/03*	*Aard controle D1* *Indicator: J94/04*	*Aard controle R* *Indicator: J94/05*	*Aard controle R* *Indicator: J94/06*
		1	*LAI23-03496511*	-€ 131.150	56	0	€ 0	-€ 204.633
		2	*LAI24-03730792*	€ 0	0	0	€ 0	€ 0
		3	*LAI25-03836058*	€ 0	0	0	€ 0	€ 0
			Bedrag dat vanuit de specifieke uitkering besteed is ten behoeve van uitvoering als bedoeld in artikel 2, tweede lid, onderdeel c	Bedrag dat vanuit de specifieke uitkering besteed is aan die energiebesparende isolatiemaatregelen, eventueel in samenhang met energiezuinige ventilatiemaatregelen.	Eindverantwoording (ja/nee)			
			Aard controle n.v.t. *Indicator: J94/07*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: J94/08*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: J94/09*			
		1	€ 31.109	€ 41.933	Nee			
		2	€ 0	€ 0	Nee			
		3	€ 0	€ 0	Nee			
VRO	**J209**	**Meerjarige regeling voor huisvesting aandachtsgroepen**	Beschikkingsnummer	Projectnaam	Besteding (jaar T) per project	Cumulatieve bestedingen (t/m jaar T) - per project Inclusief uitvoering door derde vanaf SiSa 2023	Cumulatieve opbrengsten (t/m jaar T) - per project	Aantal woonruimten waarvan de werkzaamheden zijn gestart in (jaar T)
			Aard controle n.v.t. *Indicator: J209/01*	*Aard controle n.v.t* *Indicator: J209/02*	*Aard controle R* *Indicator: J209/03*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: J209/04*	*Aard controle D2* *Indicator: J209/05*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: J209/06*
		1	*RHA2022-03330162*	*Duurzaam Verplaatsbare Woningen*	€ 0	€ 0	€ 0	21
		2						
		10						
			Kopie Projectnaam	Aantal volledig gerealiseerde woonruimten (t/m jaar T)	De uitvoering loopt volgens de planning (ja/nee)	Zelfstandige uitvoering (ja/nee)	Eindverantwoording (Ja/Nee)	

			Aard controle n.v.t. *Indicator: J209/07*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: J209/08*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: J209/09*	*Aard controle R.* *Indicator: J209/10*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: J209/11*	
		1	*Duurzaam Verplaatsbare Woningen*	0	Nee	Ja	Nee	
		2						
		10						
KGG	**K2B**	**Specifieke uitkering gebiedsinvesteringen aanlandlocaties Net op Zee** SiSa tussen medeoverheden	Hieronder één code selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die medeoverheid invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: K2B/01*	Cumulatieve besteding ten laste van Rijksmiddelen (t/m jaar T-1) *Geldt alleen voor SiSa 2024* *Aard controle R* *Indicator: K2B/02*	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen *Aard controle R* *Indicator: K2B/03*	Cumulatieve besteding ten laste van Rijksmiddelen (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: K2B/04*	Zijn alle acties conform het regioplan gebiedsinvestering Net op Zee afgerond? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: K2B/05*	Storting in geoormerkt gemeentelijk fonds (Jaar T) *Aard controle R* *Indicator: K2B/06*
			030010 Provincie Noord-Brabant	€ 0	€ 0	€ 0	Nee	€ 0
KGG	**K28**	**Tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid**	Besteding apparaatskosten (jaar T) : salarissen en sociale lasten voor ambtelijk personeel *Aard controle R* *Indicator: K28/01*	Besteding apparaatskosten (jaar T): kosten voor ingeleend personeel *Aard controle R* *Indicator: K28/02*	Besteding apparaatskosten (jaar T): overige goederen en diensten *Aard controle R* *Indicator: K28/03*	Cumulatieve bestedingen (t/m jaar T) apparaatskosten *Aard controle n.v.t.* *Indicator: K28/04*	Besteding (jaar T) overige kosten gerelateerd aan apparaatskosten *Aard controle R* *Indicator: K28/05*	Cumulatieve bestedingen (t/m jaar T) overige kosten gerelateerd aan apparaatskosten *Aard controle n.v.t.* *Indicator: K28/06*
			€ 859.807	€ 14.686	€ 0	€ 1.586.666	€ 100.178	€ 162.734
			Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: K28/07*					
			Nee					
Aen M	**M16**	**Bekostigingsregeling opvang ontheemden Oekraïne**	Vul in totaal te ontvangen normbedrag per gerealiseerde gemeentelijke plek per dag (GOO) (jaar T)	Vul in verschil bij hogere werkelijke bestedingen ten opzichte van de uitkomst van M16/01 (jaar T) - uitzonderingsbepaling (GOO)	Vul in vrijwillige teruggave bij lagere werkelijke bestedingen ten opzichte van de uitkomst onder M16/01 (jaar T) – uitzonderingsbepaling (GOO)	Besteding (jaar T) tbv de transitie - uitgezonderd uitvoeringkosten	Besteding (jaar T) van uitvoering ten behoeve van de transitie	Besteding (jaar T) uitgekeerde verstrekkingen (GOO en POO)

ocw

		Gemeenten	*Aard controle R* *Indicator: M16/01*	*Aard controle R* *Indicator: M16/02*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: M16/03*	*Aard controle R* *Indicator: M16/04*	*Aard controle R* *Indicator: M16/05*	*Aard controle R* *Indicator: M16/06*
			€ 2.699.268			€ 32.063	€ 25.881	€ 91.831
			Totaal bedrag vorderingen (/ onrechtmatig uitgekeerde) verstrekkingen GOO en POO (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: M16/07*	Totaal te ontvangen normbedrag uitvoeringskosten per geregistreerde persoon waaraan in een maand een verstrekking is gedaan (POO) (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: M16/08*	Totaal bedrag ontvangen eigen bijdrage van ontheemden GOO (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: M16/09*	Periode vanaf wanneer de eigen bijdrage is ingevoerd *Aard controle D2* *Indicator: M16/10*	Periode vanaf wanneer de verhoging eigen bijdrage is ingevoerd *Aard controle D2* *Indicator: M16/11*	
			€ 0	€ 24.768	€ 156.938	01/08/2024	01/10/2025	
			Berekening totale besteding (jaar T) Som indicatoren 01/02/04/05/06/07/08 verminderd met 09 *Aard controle n.v.t.* *Indicator: M16/12*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: M16/13*				
			€ 2.716.873	€ 11.807.637				

2. Baten en lasten per taakveld

Baten en lasten per taakveld.

Financiële Begroting per taakveld (x €1.000)		Primaire begroting 2025			Begroting na wijziging 2025			Realisatie 2025		
Taakveld nr.	Taakveld	Baten	Lasten	Begroting 2025	Baten	Lasten	Begroting 2025	Baten	Lasten	Realisatie 2025
0.1	Bestuur	8	-2.330	-2.322	8	-2.347	-2.340	633	-2.245	-1.612
0.2	Burgerzaken	607	-974	-367	642	-1.125	-483	622	-1.189	-566
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	143	-117	26	258	-117	141	458	-155	303
0.4	Overhead	43	-11.595	-11.552	43	-11.908	-11.865	455	-12.675	-12.220
0.5	Treasury	211	-105	106	211	459	670	103	-50	53
0.61	OZB woningen	5.117	-505	4.612	5.117	-661	4.456	4.472	-599	3.873
0.62	OZB niet-woningen	897	0	897	897	0	897	1.737	0	1.737
0.63	Parkeerbelasting	0	0	0	0	0	0	0	0	0
0.64	Belastingen overig	55	0	55	55	0	55	53	0	53
0.7	Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds	50.537	0	50.537	54.772	0	54.772	54.749	0	54.749
0.8	Overige baten en lasten	0	-318	-318	0	-318	-318	0	-7	-7
0.9	Vennootschapsbelasting (VpB)	0	-13	-13	0	110	110	0	96	96
0.10	Mutaties reserves	1.890	-381	1.509	4.644	-5.048	-404	3.910	-806	3.104
0.11	Resultaat van de rekening van baten en lasten	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	0	-2.112	-2.112	0	-2.133	-2.133	5	-2.086	-2.081
1.2	Openbare orde en veiligheid	18	-818	-800	18	-818	-800	19	-782	-763
2.1	Verkeer en Vervoer	208	-5.838	-5.630	208	-6.055	-5.847	497	-5.739	-5.241
2.2	Parkeren	2	-38	-36	2	-38	-36	1	-33	-32
2.3	Recreatieve havens	43	-162	-119	43	-162	-119	63	-124	-61
2.4	Economische havens en waterwegen	0	-4	-4	0	-4	-4	0	-4	-4
2.5	Openbaar vervoer	5	-97	-92	5	-106	-101	5	-62	-57
3.1	Economische ontwikkeling	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	4	-233	-229	124	-433	-309	162	-398	-235
3.3	Bedrijfsloket en bedrijfsregelingen	90	-421	-331	90	-402	-313	92	-382	-289
3.4	Economische promotie	329	-433	-104	329	-533	-205	311	-459	-148
4.1	Openbaar basisonderwijs	0	0	0	0	0	0	0	0	0
4.2	Onderwijshuisvesting	180	-1.338	-1.158	180	-1.338	-1.159	188	-970	-783
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	383	-1.691	-1.308	460	-1.769	-1.309	432	-1.735	-1.303
5.1	Sportbeleid en activering	187	-374	-187	194	-506	-312	195	-474	-279
5.2	Sportaccommodaties	504	-2.015	-1.511	561	-2.170	-1.609	787	-2.287	-1.500
5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	0	-75	-75	0	-75	-75	0	-82	-82
5.4	Musea	0	-4	-4	0	-4	-4	0	-3	-3
5.5	Cultureel erfgoed	0	-47	-47	0	-47	-47	0	-49	-49
5.6	Media	30	-586	-556	125	-803	-678	75	-690	-615
5.7	Openbaar groen en (openlucht)recreatie	10	-3.456	-3.446	10	-3.472	-3.463	24	-3.356	-3.332
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	1.015	-3.122	-2.107	5.699	-7.792	-2.094	5.940	-7.346	-1.406
6.21	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Wmo	0	-1.037	-1.037	0	-1.037	-1.037	0	-966	-966
6.22	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Jeugd	35	-3.178	-3.143	35	-3.604	-3.569	300	-3.530	-3.229
6.23	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Integraal	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6.3	Inkomensregelingen	3.998	-5.299	-1.301	4.749	-6.626	-1.877	4.886	-6.786	-1.900
6.4	WSW en beschut werk	0	-1.898	-1.898	0	-1.925	-1.925	0	-1.907	-1.907
6.5	Arbeidsparticipatie	0	-642	-642	0	-702	-702	3	-705	-702
6.60	Hulpmiddelenen en diensten (Wmo)	82	-1.388	-1.306	82	-1.441	-1.360	75	-1.412	-1.337
6.711	Huishoudelijke hulp (Wmo)	192	-3.396	-3.204	240	-3.396	-3.156	239	-3.408	-3.169
6.712	Begeleiding (Wmo)	0	-1.226	-1.226	0	-1.766	-1.766	0	-1.821	-1.821
6.713	Dagbesteding (Wmo)	0	-596	-596	0	-116	-116	0	-112	-112

Financiële Begroting per taakveld (x €1.000)				Primaire begroting 2025			Begroting na wijziging 2025			Realisatie 2025
6.714	Overige maatwerkarrangementen (Wmo)	0	-135	-135	0	-135	-135	0	-120	-120
6.751	Jeugdhulp ambulant lokaal	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6.752	Jeugdhulp ambulant regionaal	0	-4.323	-4.323	0	-4.538	-4.538	0	-4.641	-4.641
6.753	Jeugdhulp ambulant landelijk	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6.761	Jeugdhulp met verblijf lokaal	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6.762	Jeugdhulp met verblijf regionaal	0	-1.064	-1.064	65	-1.129	-1.064	65	-1.078	-1.013
6.763	Jeugdhulp met verblijf landelijk	0	-618	-618	0	-661	-661	0	-575	-575
6.791	PGB Wmo	0	-47	-47	0	-37	-37	4	-34	-30
6.792	PGB Jeugd	0	-394	-394	0	-394	-394	0	-359	-359
6.811	Beschermd wonen (Wmo)	430	0	430	863	0	863	924	0	924
6.812	Maatschappelijke- en vrouwenopvang (Wmo)	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6.821	Jeugdbescherming	0	-290	-290	0	-281	-281	0	-344	-344
6.822	Jeugdreclassering	0	-17	-17	0	-27	-27	0	-33	-33
6.91	Coördinatie en beleid Wmo	0	-196	-196	0	-196	-196	0	-219	-219
6.92	Coördinatie en beleid Jeugd	0	-238	-238	0	-238	-238	0	-391	-391
7.1	Volksgezondheid	168	-1.464	-1.296	199	-1.496	-1.296	204	-1.420	-1.217
7.2	Riolering	4.182	-2.573	1.609	3.853	-2.577	1.276	3.643	-2.241	1.402
7.3	Afval	4.814	-3.558	1.256	4.563	-3.433	1.129	4.438	-3.459	979
7.4	Milieubeheer	644	-2.370	-1.726	673	-2.462	-1.789	937	-2.623	-1.686
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	127	-158	-31	97	-158	-61	-39	-176	-215
8.1	Ruimte en leefomgeving	622	-1.194	-572	622	-1.114	-492	560	-791	-230
8.2	Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	669	-499	170	1.194	-1.372	-178	3.188	-2.567	621
8.3	Wonen en bouwen	970	-2.316	-1.346	1.105	-2.554	-1.449	1.777	-2.685	-909
		79.447	**-79.320**	**127**	**93.032**	**-93.032**	**0**	**97.195**	**-89.094**	**8.101**

3. Taakvelden per programma

Taakvelden per programma.

Financiële Begroting per prg. (x €1.000)			Primaire begroting 2025			Begroting na wijziging 2025			Realisatie 2025		
Programma	Taakveld nr.	Taakveld	Baten	Lasten	Begroting 2025	Baten	Lasten	Begroting 2025	Baten	Lasten	Realisatie 2025
1. Burger en Bestuur	0.1	Bestuur	8	-2.330	-2.322	8	-2.347	-2.340	633	-2.245	-1.612
	0.2	Burgerzaken	607	-974	-367	642	-1.125	-483	622	-1.189	-566
	1.1	Crisisbeheersing en brandweer	0	-2.112	-2.112	0	-2.133	-2.133	5	-2.086	-2.081
	1.2	Openbare orde en veiligheid	18	-818	-800	18	-818	-800	19	-782	-763
	7.5	Begraafplaatsen en crematoria	127	-158	-31	97	-158	-61	-39	-176	-215
Totaal 1. Burger en Bestuur											
2. Openbare ruimte	2.1	Verkeer en Vervoer	208	-5.838	-5.630	208	-6.055	-5.847	497	-5.739	-5.241
	2.2	Parkeren	2	-38	-36	2	-38	-36	1	-33	-32
	2.4	Economische havens en waterwegen	0	-4	-4	0	-4	-4	0	-4	-4
	2.5	Openbaar vervoer	5	-97	-92	5	-106	-101	5	-62	-57
	3.3	Bedrijfsloket en bedrijfsregelingen	90	-421	-331	90	-402	-313	92	-382	-289
	5.7	Openbaar groen en (openlucht)recreatie	10	-3.456	-3.446	10	-3.472	-3.463	24	-3.356	-3.332
	7.2	Riolering	4.182	-2.573	1.609	3.853	-2.577	1.276	3.643	-2.241	1.402
	7.3	Afval	4.814	-3.558	1.256	4.563	-3.433	1.129	4.438	-3.459	979
	7.4	Milieubeheer	644	-2.370	-1.726	673	-2.462	-1.789	937	-2.623	-1.686
Totaal 2. Openbare ruimte											
3. Ruimte, Wonen en Economie	0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	143	-117	26	258	-117	141	458	-155	303
	2.3	Recreatieve havens	43	-162	-119	43	-162	-119	63	-124	-61
	3.1	Economische ontwikkeling	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	4	-233	-229	124	-433	-309	162	-398	-235
	3.4	Economische promotie	329	-433	-104	329	-533	-205	311	-459	-148
	5.5	Cultureel erfgoed	0	-47	-47	0	-47	-47	0	-49	-49
	8.1	Ruimte en leefomgeving	622	-1.194	-572	622	-1.114	-492	560	-791	-230
	8.2	Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	669	-499	170	1.194	-1.372	-178	3.188	-2.567	621
	8.3	Wonen en bouwen	970	-2.316	-1.346	1.105	-2.554	-1.449	1.777	-2.685	-909
Totaal 3. Ruimte, Wonen en Economie											
4. Sociaal domein	4.1	Openbaar basisonderwijs	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	4.2	Onderwijshuisvesting	180	-1.338	-1.158	180	-1.338	-1.159	188	-970	-783
	4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	383	-1.691	-1.308	460	-1.769	-1.309	432	-1.735	-1.303
	5.1	Sportbeleid en activering	187	-374	-187	194	-506	-312	195	-474	-279
	5.2	Sportaccommodaties	504	-2.015	-1.511	561	-2.170	-1.609	787	-2.287	-1.500
	5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	0	-75	-75	0	-75	-75	0	-82	-82
	5.4	Musea	0	-4	-4	0	-4	-4	0	-3	-3
	5.6	Media	30	-586	-556	125	-803	-678	75	-690	-615

Financiële Begroting per prg. (x €1.000)			Primaire begroting 2025			Begroting na wijziging 2025			Realisatie 2025		
	6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	1.015	-3.122	-2.107	5.699	-7.792	-2.094	5.940	-7.346	-1.406
	6.21	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Wmo	0	-1.037	-1.037	0	-1.037	-1.037	0	-966	-966
	6.22	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Jeugd	35	-3.178	-3.143	35	-3.604	-3.569	300	-3.530	-3.229
	6.23	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Integraal	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	6.3	Inkomensregelingen	3.998	-5.299	-1.301	4.749	-6.626	-1.877	4.886	-6.786	-1.900
	6.4	WSW en beschut werk	0	-1.898	-1.898	0	-1.925	-1.925	0	-1.907	-1.907
	6.5	Arbeidsparticipatie	0	-642	-642	0	-702	-702	3	-705	-702
	6.60	Hulpmiddelenen en diensten (Wmo)	82	-1.388	-1.306	82	-1.441	-1.360	75	-1.412	-1.337
	6.711	Huishoudelijke hulp (Wmo)	192	-3.396	-3.204	240	-3.396	-3.156	239	-3.408	-3.169
	6.712	Begeleiding (Wmo)	0	-1.226	-1.226	0	-1.766	-1.766	0	-1.821	-1.821
	6.713	Dagbesteding (Wmo)	0	-596	-596	0	-116	-116	0	-112	-112
	6.714	Overige maatwerkarrangementen (Wmo)	0	-135	-135	0	-135	-135	0	-120	-120
	6.751	Jeugdhulp ambulant lokaal	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	6.752	Jeugdhulp ambulant regionaal	0	-4.323	-4.323	0	-4.538	-4.538	0	-4.641	-4.641
	6.753	Jeugdhulp ambulant landelijk	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	6.761	Jeugdhulp met verblijf lokaal	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	6.762	Jeugdhulp met verblijf regionaal	0	-1.064	-1.064	65	-1.129	-1.064	65	-1.078	-1.013
	6.763	Jeugdhulp met verblijf landelijk	0	-618	-618	0	-661	-661	0	-575	-575
	6.791	PGB Wmo	0	-47	-47	0	-37	-37	4	-34	-30
	6.792	PGB Jeugd	0	-394	-394	0	-394	-394	0	-359	-359
	6.811	Beschermd wonen (Wmo)	430	0	430	863	0	863	924	0	924
	6.812	Maatschappelijke- en vrouwenopvang (Wmo)	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	6.821	Jeugdbescherming	0	-290	-290	0	-281	-281	0	-344	-344
	6.822	Jeugdreclassering	0	-17	-17	0	-27	-27	0	-33	-33
	6.91	Coördinatie en beleid Wmo	0	-196	-196	0	-196	-196	0	-219	-219
	6.92	Coördinatie en beleid Jeugd	0	-238	-238	0	-238	-238	0	-391	-391
	7.1	Volksgezondheid	168	-1.464	-1.296	199	-1.496	-1.296	204	-1.420	-1.217
Totaal 4. Sociaal domein											
5. Overhead	0.4	Overhead	43	-11.595	-11.552	43	-11.908	-11.865	455	-12.675	-12.220
Totaal 5. Overhead											
6. Alg. dekkingsmiddelen	0.10	Mutaties reserves	1.890	-381	1.509	4.644	-5.048	-404	3.910	-806	3.104
	0.11	Resultaat van de rekening van baten en lasten	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	0.5	Treasury	211	-105	106	211	459	670	103	-50	53
	0.61	OZB woningen	5.117	-505	4.612	5.117	-661	4.456	4.472	-599	3.873
	0.62	OZB niet-woningen	897	0	897	897	0	897	1.737	0	1.737
	0.63	Parkeerbelasting	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Financiële Begroting per prg. (x €1.000)			Primaire begroting 2025			Begroting na wijziging 2025			Realisatie 2025		
	0.64	Belastingen overig	55	0	55	55	0	55	53	0	53
	0.7	Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds	50.537	0	50.537	54.772	0	54.772	54.749	0	54.749
	0.8	Overige baten en lasten	0	-318	-318	0	-318	-318	0	-7	-7
	0.9	Vennootschapsbelasting (VpB)	0	-13	-13	0	110	110	0	96	96
Totaal 6. Alg. dekkingsmiddelen											
Eindtotaal			**79.447**	**-79.320**	**127**	**93.032**	**-93.032**	**0**	**97.195**	**-89.094**	**8.101**